

శ్రీమత్

1934

శ్రీమత్కలశేషాక్షరకా

జేష్ఠుని శృంగున హమి శేరజేష్ఠుబడి

మన స్వతంత్రయనుభవ శాస్త్రము

శ్రీమద్విమునందులయూచార వృషహారప్రా

యశ్చి శ్రీమద్విమునలకులైన నెకల విషయముల నే

టిగి ముందు జేష్ఠుబడియున్న శ్రీమద్విమున యథాశక్తి

గాంధ్రవలెయూచునూనాచులున్న యుమాధి వృద్ధికిర

స్వకాద్యాభిజ్ఞతై నెదిలొం నభారంజకాగరిగిర

శివాగ్నిరి సంపన్నతై - ఆయురారోగ్యై శ్వర్యది

ప్రాయుల ననుభవింపమండి పరింబున నున్నమగితి

బుందుదురుగావుననతిమలకాభావంబు శాస్త్రము

యూచు

సంస్కృతనిలయము గ్రాక్షరశాలాధికారియగు

శ్రీమద్విమున శేరజేష్ఠుని

పాంపుగాయానుసారముగాంబున గ్రంథించబడి

స్వతంత్రము గ్రాక్షరశాలయందును,

వతకమానతరంగిణీయు గ్రాక్షరశాలాధికారులగు

పువ్వాడ శేకటరావు గారిచేత.

వారియు గ్రాక్షరశాలయందును ముద్రింపబడి.

శారీ వాహనశకవషణంబులు 1934 వదియగు.

నశనాను సంవత్సరవై శాఖాధ్యక్షగారి

శుక్రవారంబున ప్రచురింపబడి.

గౌరవసంతోషము.

పీఠికాశ్లోకాః.

శ్రీవల్లభం నిజనమస్తన పారితాతం
 శ్రీవృద్ధిహృ మమరాద్ధితపాదవత్సమ్
 గంధర్వగీతచరితం కుశలాయ నిత్యం
 గంధర్వకంఠర మహం ప్రణమామి నిత్యమ్
 శ్రీవిభాతసరస్వతీనిలయసస్త్వగ్రాక్షరాగారరాట్
 శ్రీభాష్యశ్రుతిభవశాస్త్రనిపుణాన తార్యవర్యాత్మజః
 హతీతాన్వయదుగ్ధసాగరలసజై వాత్సకో వర్తతే
 సత్సేవీ రిరువేం కటార్యవిబుధ శ్రీచన్నపుర్యాం చిమ్
 భారద్వాజపలాభిశతకిరణ శ్రీకృష్ణమార్యస్సః
 సర్వస్వస్మరణంహవ్యతసయ శ్రీవైష్ణవాచారః
 యగ్ధాతం తిగువేంకటార్యవిదుషో గోప్తాక మాస్తానిదః
 సోపగ్రాధవయ కరోత విమహం యుగ్రాంకిశంప్రీతయే
 శ్రీమద్వేంకిట నాయక్యామై కమలధ్యానై కపాగాయణః
 శ్రీమద్వేంకిటరాయ సజ్జనమణిః శ్రీవత్సవంశాగ్రణీః
 సర్వప్రణాంశతరంగినో సుపిలసస్త్వ ద్రాక్షరాగారరాట్
 హమాశాదిప్రభునానప్రకటనం కుర్వన్ సదా మోదశే
 సత్వైశ్వర్యదమత్ర సత్ప్రతిచయం చాముత్ర మోక్షప్రగం
 శ్లోకుం సాధుజ నైరపేతకలుషై స్సంచించ్య సారం శ్రుతే
 ఆచారవ్యవహార నిష్ప్రతిగణాదశకంమునీంద్రైఃకృతం
 తం ముగ్రాక్షరముద్రితం కుతుకినః కశకంశ్రయస్తేభవన్
 సర్వజ్ఞప్రవరేణ తత్ర మనునా ప్రోక్తం మహాయోగినా
 నైః ప్రాజ్ఞై రభధమశాస్త్ర మధునాకోశాంత్సమగ్రా
 ఖమానానంశోధ్యప్రకటికృతంనళశరద్రాధాత్యమాసేసితే
 పక్షేద్వాదశవాసరేవిజయతేవిద్వత్ప్రదేముద్రితమ్

ఇందువలన పకలను జనులకు శ్రుతపటచుటయేనాన్వను.
ఈనును స్త్రీగి మూలగ్రంథమున ద్వినీ ౧౫ న బంధగా
దారుల కుపయోగించుటకై ముందు వర్ణమానసగిరి గిరియను ప
త్రికయందు ప్రకటించియున్న ప్రకారము ప్రకటన - ౧౫౨౦
తునవిక్రయించుచున్నారము.

మఱియు దీనియర్థమునకలనుజనులకు ముఖ్యముగాఁదెలిసి
కొనితత్ప్రకారముగా నాచరింపవలసి - వి గ్రహాని నర్థమునులభ
ముగాఁదెలియునట్లు దీనివ్యాఖ్యానంబును దెలుగుటీకయంద్ర
మందిన నచ్చువేయిపదలంబియుండుటయేగాక పాఠాశరాది
స్త్రీతులనుముద్రంపంబూనియున్నాము. - పుష్పడనేంకటరావు.
స|| తిరు వేంగ డాచార్యులు.

ఈదమశాస్త్రమునందుగల-

ముఖ్యవిషయములయనుక్రమణిక.

పుటసంఖ్య.

ప్రథమాధ్యాయము.

౧ జగదుత్పత్త్యాదిప్రకారనిరూపణము,

౨ ఈశాస్త్రమంతు జెప్పబడినవిషయములు.

ద్వితీయాధ్యాయము.

౧౧ బ్రహ్మీవర్ణాదిదేశనిర్ణయము.

౧౨ జాతకమాణి కానినిర్ణయము.

౧౩ ఉపనయనవిషయము.

౧౪ వేదాధ్యయనవిధానము.

౧౫ జపప్రభావాదినిర్ణయము.

౧౬ శ్రోత్రాద్యేకాదశేంద్రియవివేచనము.

౧౭ గాయత్రీ జపకాలానిర్ణయము.

అనధాయ నిరోధరహిత వేదమంత్రనిర్ణయము.

అథ్యాప్యానధ్యాప్యాదినిణాయము.

౧౯ అభివాసనాహరి-దినిణాయము.

౨౦ సమ్మననీయజన శారతవ్యనిణాయము.

౨౧ ఆచార్యోపాధ్యాయాదినిణాయము

౨౨ జ్ఞానాధికుడు వయోవృద్ధునికిబూజ్యుడనిచెప్పట.

విప్రదులకుజ్ఞానములచేత జ్యేష్ఠ్యభేదనిర్ణయము.

౨౩ వేదాధ్యక్షుని బ్రాహ్మణ్యమునకనుగుణము.

బ్రహ్మచారివ్రతనిణాయము.

౨౪ గురుసన్నిధియందుండవలసినక్రమము.

౨౫ గురుపక్షులయెడల నుంచదగినభక్త్యాదిక్రమము.

సూర్యోపయాస్తమయములయందు నిర్గుణుడదనుట

౨౬ గురుసూర్యపితృవహక్త్యాదినిర్ణయము.

౨౭ కులాదిహీనునివలనవిద్యాదులగ్రహింపవచ్చుననుట

శృతీయాధ్యాయము.

౩౦ వేదవ్రతకాలాదినిణాయము.

౩౧ వివాహయోగ్యాయోగ్యస్త్రీనిర్ణయము.

౩౨ బ్రాహ్మద్యస్తవివాహక్రమము.

౩౩ బ్రాహ్మినివివాహములయందలిగుణదోషములు

౩౪ స్త్రీలఋతుకాలనిణాయము.

౩౫ స్త్రీపురుషజననహేతునిణాయము.

కన్యాశుల్కగ్రహణనిషేధము.

స్త్రీసమ్మానక్రమము.

౩౬ దుర్వివాహములవలననయ్యేదులహీనతనుజెప్పట.

పంచసూనాదోషనిణాయము.

౩౭ పంచయజ్ఞప్రకరణము

గృహస్థాశ్రమమునందలిశ్రైష్ఠ్యమునుజెప్పట.

౩౮ బలిహరణక్రమము.

౩౯ భిక్షాప్రదానఫలనిణాయము.

అలిధిలక్షణము.

- ౪౦ అలిధిపూజ యవశ్యముగ జేయవలయుననట.
భోజనమున కైకుల గొత్తముల దెలుపగూడదనట.
అతిరికానివారిని నెరుంగింపట.

- ౪౧ పిప్రగృహమునకు త్రి యామలభువింప జేయు క్రమము
పైతృక ప్రకరణము
పైతృక భోజనయోగ్యయోగ్యనిర్ణయము.

- ౪౨ అపాజ్ఞేయులకు పైతృక నిషేధగూడదనట.

- ౪౩ పశ్చిపావననిర్ణయము
పిత్రిగణాద్యుత్పత్త్యాదిప్రకారనిరూపణము.

- ౪౪ పైతృక క్రియావిధానము.
చతుర్థాధ్యాయము.

- ౪౫ ద్విజముశ్చిన్మత్త్యాదినిర్ణయము.

- ౪౬ కృత్యాకృత్య కార్యనిర్ణయము

- ౬౮ నిత్యవైమిశ్చికానాధ్యాయనిర్ణయము.

- ౬౯ కతకవ్యాకతకవ్యకార్యశేషనిర్ణయము.

- ౭౦ భోజనయోగ్యముగానియన్నము నెరుంగింపట.

- ౭౩ దానధర్మాదిఫలవిచారము.

పంచమాధ్యాయము.

- ౭౭ వృత్తుకరంబగు నభివృద్ధి వస్తాదినిర్ణయము.

- ౮౧ అశౌచాదివిధి

- ౮౫ వివిధ క్రమశుద్ధిక్రమము.

- ౮౮ స్త్రీధర్మనిర్ణయము.

షష్ఠాధ్యాయము.

- ౯౦ వానప్రస్థాశ్రమధర్మనిర్ణయము.

- ౯౨ యత్యాశ్రమధర్మనిర్ణయము.

సప్తమాధ్యాయము.

- ౯౪ రాజధర్మనిర్ణయము.

- ౧౦౦ గాజుచేయదగిననిశ్య కాశ్యములనిణాయము.
- ౧౦౩ గాజునివసంపదగినదగ్గస్థలము లనిణాయము.
- ౧౦౪ యుద్ధమునజంప గూడనియోధుల నెగుంగించుట.
- ౧౦౫ రాజ్యాని వృద్ధికై రాజుచేత జేయదగినక్రమము.
- ౧౦౬ గాజ్యాతగ్గఁ గా మాదులయందధ్యక్షులనునుచుట.
- ౧౦౭ వర్గములు మొగలగు వారివలన స్రహించినపన్నులు.
- ౧౦౮ గహ స్యాణోచన జేయుక్రమము.
- ౧౦౯ స థి స్రహోచి సాధ్యశ్యాహ కాలాదివివేచనము.
- ౧౧౦ యుద్ధయాత్రా కాలాదినిణాయము.
- ౧౧౧ రాజభోజనాదిక్రమము.
- అష్టమాధ్యాయము.
- ౧౧౨ వ్యవహారపిఠాఠణ జేయువిధానము
- ౧౧౩ వ్యవహారము నందు గలయష్టాదశ పదనిర్ణయము.
- ౧౧౪ వ్యవహారి వీక్షణము నందుపండితామల నునుచుట.
- ౧౧౫ వ్యవహారదశకనాకాలమునందు జరిగి మనోభావము
- నుగ్రహించుక్రమము,
- బాలాదిధనవలనవిషయము,
- ౧౧౬ ఆధికారి లేనిధనమును రాజుచేయవలసినక్రమము.
- భూమియందున్ననిత్యేపిషయము
- ౧౧౭ దొంగలచేతనపహరింపబడినధనాదివిషయము,
- ఋణాదాన ప్రకరణము.
- ౧౧౮ సాక్ష్యమునకుయోగ్యాయోగ్యులు.
- ౧౧౯ సాక్షి ప్రశ్న జేయవలసిన క్రమము.
- ౧౨౦ సాక్షి లేనివ్యవహారములయందు జేయదగినశపథము
- ౧౨౧ కాల సాక్ష్యాది దంప నిణాయము.
- అధమకదంపనదోషనిణాయము.
- ౧౨౨ తామ్రరజతాదిప్రమాణసంఖ్యలు.
- ౧౨౩ వడ్డివిషయము.
- ౧౨౪ జాబ్బాను దారుని విషయము.

- మత్తానికృత వ్యవహారాది విషయము.
- ౧౨౯ కలాత్మక కృతకాగ్యవిషయము.
- ౧౩౦ అన్యులౌచనముకముచేనుంచబడిననితేపవిషయము.
- ౧౩౧ అచ్యుత విప్రయూనిషయము.
- ఒకకన్య జూపిగురియొక్క కన్యనిచ్చు విషయము.
- ౧౩౨ ఋత్విజులకు యజ్ఞముననివ్వబడిన ద్రవ్యమును విభజించుకొనుక్రమము.
- దానిమిచ్చిననురలబుచ్చుకొనునెడలజేయువిధానము.
- వేతనాదాన విషయము.
- ౧౩౩ సంకేతాతీతమణి విషయము.
- క్రయవిక్రయములు చేసెతిగబడుట.
- దోషము క్తకన్యనిచ్చు విషయము.
- ౧౩౪ పశుస్వామి పాలవివాదము.
- ౧౩౫ గ్రామాదులపాలిమెరవిషయమైనవివాదము.
- ౧౩౬ పరులదిచ్చినవానిదండించుక్రమము.
- ౧౩౭ కొట్టినవానిదండించుక్రమము.
- ౧౩౮ దొంగలదండించు విధానము.
- ౧౩౯ సామాసికదండ నిణయము.
- ౧౪౦ పరిస్థితిసంగ్రహణదండనిణయము.
- ౧౪౧ ఋత్విజ్ఞాపిత్రాదిత్యాగదండనిణయము.
- ఆశ్రమస్థునిదీక్షవివాదవిషయము.
- రజకతంతు వాయవిషయము.
- ౧౪౨ తాబాసులకమునేర్పరించుట వెలలనిణయించుట.
- ఓడనెక్కిపోవునెడలనివ్వవలసిన కూలినిణయము.
- ౧౪౩ వైశ్యాదులచేజేయగలినవానిజ్యాగనిణయము.
- నవహూద్యాయము.
- ౧౪౪ స్త్రీపుంగమణిణయము.
- ౧౪౫ సంతానధర్మనిణయము.

- త్రేతావీజవిషయమైనవి చాగము.
- ౧౦౩ జేవరాదిపుత్రా త్వాన క్రమము.
- ౧౦౪ విభవానియోగమునకునిందవచ్చినవిధము.
- ఇచ్చినకన్యనువేరొకనికినివ్వగూడదనుట.
- ౧౦౫ భార్యాభతలుపరిష్కరప్రవాసద్వేషాదికాలముల
యందు జేయవలసినవిధానము.
- భార్యముండగామరలపివాహముజేసికొనుట.
- ౧౦౬ దాయవిభాగనియము.
- ౧౦౭ ఒకనిపలనననేకస్త్రీలయందుబుట్టినవారలవిభాగము.
- ద్వాపరశకపృతాదినియము.
- ౧౦౮ అపస్తంభనాదికారినియము.
- మాతానిస్త్రీధనవిభాగక్రమము.
- ౧౦౯ స్త్రీలుధరించుభూషణములవిభజింపగూడదనుట.
- నపుంసకపతితాదివిషయము.
- విభజింపగూడనిధనమునునియించుట.
- ౧౧౦ పితృధనమునపేక్షించనివానివిషయము.
- విభక్తసంసృష్టపురస్కారవిషయము.
- అన్నివిభాగమునకుపిన్నుటబుట్టినవానివిషయము.
- ౧౧౧ విభజింపగూడనివస్తువునియము.
- ద్యౌతిప్రాణిహృతవిషయము.
- ౧౧౨ పనులజేరిచినభృత్యులదండించుక్రమము.
- మహాపాతకదండనియము
- ౧౧౩ ప్రకాశప్రచ్యన్నతస్కరాదులనెరింగించుట.
- ౧౧౪ చోరతదుపకారకొన్నిదాదిదండనక్రమము.
- ౧౧౫ రాజమాగమునరమేధ్యమువిడిచినవానిదండనము.
- కృత్రిమకైద్యదండనము.
- ౧౧౬ రాజ్యాంగాదివివేచనము.
- ప్రభుపుతనవృత్తిచేతనింద్రాదిదేవతలసామ్యమును

వహింపవలయుననిజెప్పట.

౧౭౪ బ్రాహ్మణప్రభావము.

౧౭౫ వైశ్యశూద్రవృత్తినిణాయము.
దశమాధ్యాయము.

ఆపగ్ధమానిణాయము.

౧౭౬ బ్రాహ్మణతరాధ్యాపకత్వనిషేధము.

౧౭౭ సంకరోత్పత్తిప్రకారతన్నామవృత్త్యాదినిణాయము

౧౮౦ బ్రాహ్మణానికమావృత్త్యాదినిణాయము.

౧౮౩ బ్రాహ్మణులుక్రియింపగూడనివస్తువులనిర్ణయము.

౧౮౪ హీనగుణజాడుశ్రేష్ఠకులవృత్తనవలంబించగూడననుట.
స్వదమమందున్న బ్రాహ్మణునిజీవనక్రమము.

౧౮౫ తుష్టిడితుడుతనయాకలినిమిత్తమై చేసిన యపజ్ఞా
ర్యమువలనదోషములేదనుట.
పదివిధములైనజీవనహేతువులజెప్పట.

౧౮౬ జీవనముకొరకుసూద్రుడుద్విజసేవసేయకృతము,
ఏకాదశాధ్యాయము.

౧౮౭ ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము.

౧౮౮ యజ్ఞపూర్తిజేయుటకై గ్రహింపదగినధనము.

౧౯౦ అల్పదక్షిణయజ్ఞముసేయగూడగనుట.

౧౯౧ షహాపాతకొపపాతకములనిణాయము.

౧౯౩ అజ్ఞానప్రాప్తబ్రహ్మహత్యావిప్రాయశ్చిత్తము.

౧౯౪ సురాపానప్రాయశ్చిత్తము.

౧౯౫ బంగారుదొంగిలించినవానిప్రాయశ్చిత్తము.

గురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తము.

౧౯౬ గౌహత్యాద్యుపపాతకప్రాయశ్చిత్తము.

బ్రహ్మచర్యాదివ్రతక్షతిప్రాయశ్చిత్తము.

౧౯౭ తుత్రియానివధప్రాయశ్చిత్తము

మాజాకరాదిజంతువధప్రాయశ్చిత్తము.

- ౧౯౮ ఫలప్రసవృత్తుచ్చేదనాది ప్రాయశ్చిత్తము.
 ౨౦౦ నైవాదోషావహం కన్తతనిణాయము.
 ౨౦౧ ఆమ్యాగమన పాప్రాయశ్చిత్తము.
 దుష్ప్రసాదోషావహం కన్తతనిణాయము.
 ౨౦౨ కలతిసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తము.
 అశోధితవాపాదివిషయము.
 ౨౦౩ శరణాగత్యాగవేషిణ్యవాది ప్రాయశ్చిత్తము.
 ౨౦౪ నిర్లృతమాణాక్రమణప్రాయశ్చిత్తము.
 హుంకారత్వంకారతాడనాది ప్రాయశ్చిత్తము.
 ఈ ప్రాయశ్చిత్తముల నాచరింప లేనివాడు పాపము
 బొగొట్టుకొనున పాపములు.
 ౨౦౫ గవాస్థ ప్రాయశ్చిత్తము.
 ద్వాపిశాధ్యాయము.
 ౨౦౬ మనోవాగేహజకమకఫలనిర్వృత్తిక్రమము.
 ౨౦౭ సత్త్వాదిగుణలక్షణాదులజ్ఞేష్వరు.
 ౨౦౮ సాక్షి-రాజస ఆమన ప్రాప్యగోనిణాయము.
 ౨౦౯ జ్ఞానేకమకతేతనే యోనియందు బుట్టునో దానిని
 నిణాయము.
 ౨౧౦ విప్రసక్తినిశ్చేయసకరంబులగుకమకములజ్ఞేష్వరు.
 ౨౧౧ తేనశాస్త్ర ఫలాదివిచారము.
 ౨౧౨ శాస్త్రమునందు నిణాయంపబడని ధమక సంశయ
 ముగ దెలికొనుక్రమము.
 ౨౧౩ ఆత్మవిచారము.

ఈశైశ్వర్యబడియొక్కొకవిషయమునకు లోబడి యనేకవిషయములందును - ఆ విషయములను గ్రంథవిస్తరభీతి చేత నీవిషయ సూచికలందు జేర్చలేను. పండితులు పరిశీలించు నెడల నవి యన్నియు విదంబులగును.

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

మానవే చర్మశాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రథమో ధ్యాయః

- ౧ మను మేకాగ్ర మాసీన మభగవ్య వహస్వయః,
ప్రతిపూజ్య యథాన్యాయ మిదం వచన మబ్రువన్ ||
- ౨ భగవన్ సర్వవర్ణానాం యథావ దనుపూర్వశః,
అంతర ప్రభవానాం చ ధర్మా న్నో వత్తు మర్హసి ||
- ౩ త్వమేకో హ్యస్య సర్వస్య విధానస్య స్వయంబువః,
అదిన్యస్యస్య ప్రమేయస్య కాన్యతత్త్వధన్ విత్ప్రభో ||
- ౪ స తైః పృష్ట ప్రధా సమ్యగమితౌజా మహాత్మభిః,
ప్రత్యువాచావ్యతాన్సర్వాన్త హ ద్విఃశ్శుక్రయతామితి
జగదుత్పత్త్యాది ప్రకారనిరూపణమ్
- ౫ అసీ గిరంతమో భూత మప్రజ్ఞా త మలక్షణమ్,
అప్రతర్క్య మఃకేయం ప్రసుప్త మివ సర్వతః ||
- ౬ తత స్స్వయంభూ ర్భగవా నన్యక్తో వ్యంజయ నిరమ్,
న హోభూతాది వృక్షౌజాః ప్రాదురాసే త్తమోచుసః ||
- ౭ యోసా ఎతీంద్రియగ్రా హ్యః సూక్ష్మో వ్యక్త స్సనాతనః
సర్వభూతమయో చింత్యః స ఏవ స్వయ ముష్ణభో ||
- ౮ సో భిధ్యాయ శరీరా త్స్విత్రిస్పృశుర్విధాః ప్రజాః
అప ఏవ ససర్గా దౌ తాసు బీజ మవాస్పజత్ ||
- ౯ త ఏంహి వభవ ధైనుం సహస్రాంశు సమప్ర భవ,
త స్త్రిజజ్ఞే స్వయం బ్రహ్మే సర్వలోకపితా మహాః ||
- ౧౦ ఆపోనాగా ఇప్రోక్తా ఆపోవై నరసూనవః,
తాయదస్యో యనం పూర్వం తేనారాయణః స్మృతః ||
- ౧౧ యత్తత్కారణ మవ్యక్తం గత్యం సదసదాత్మకమ్,

- తద్వి సృష్టసృష్టు లు యో ల కే ప్రహ్లాది క్షీర్నశ్లో
 ౧౨ తస్మై సే సుఖవా నమిష్యా పరి స్సమ్,
 స్వమమేనాత్మినా ధ్యానాత్తీంద్ర మురొన్వధా
 ౧౩ తాభ్యాం స శకలాభ్యాంచ దివంభూమిం చ స్మిషే,
 వశ్మేవ్యం దిశశ్చాప్తాం వచం స్థానం చ శాశ్వతమ్॥
- ౧౪ - ఉష్ణవహ్ని త్వత్తైవ మన సువసదాత్మకమ్,
 మనస ఇన్ద్ర హంకార మక్షిమంతార మీశ్వరమ్॥
- ౧౫ - మహంత మేవ చాత్మానం సర్వాణి త్రిగుణాని చ,
 విషయాణాం గ్రహీతృణి శక్తైః పంచేంద్రియాణి చ॥
- ౧౬ - తేషా త్వయి వానుర్బుద్ధ్యా వజ్రై మశ్యమితోజసామ్
 సగవేశ్యా త్వమాత్రాసు సర్వభూతాని నిమగ్నే॥
- ౧౭ - యన్త్వాన్యవయవాసుత్వాన్ స స్తేమాన్యాశ్రయంఽపి మత్
 తస్మాచ్ఛరీర మిద్యామయ సస్యమూర్తిం వనీషిణి॥
- ౧౮ - తదా పిశంతి భూతాని ని హంతి సహ క్షణేః,
 వనిశ్చి వయవై సుసృత్వై స్సర్వభూతకృ దవ్యయమ్
- ౧౯ - తేషా మిదంత సప్తానాం పురుషాణాం మహాజనామ్,
 సూక్ష్మై భోగ్య మూర్తినా త్రాభ్యః సంభ వత్య వ్య
 యోష్వయిషో॥
- ౨౦ - ఆద్యాద్యసృ గుణం త్వేషా మవాసోతి పరః పరః,
 యోయో యావత్పితౄహంససతావ ద్గుణస్త్వనితః॥
- ౨౧ - సర్వేషాంతు సనామాని కర్తాణి చ పురకోసృధక,
 పెదవిభేద్య ఏవాత్మో పురకోసంధాశ్చ నిమగ్నే॥
- ౨౨ కర్తృశ్చనాంచ దేవానాం సో నృజ త్ప్రణాం ప్రభుః
 సౌధ్యానాంచ గణంసూక్ష్మం యజ్ఞంచైవ సనాతనమ్॥
- ౨౩ - ఆగ్ని వాయు రపిబ్యస్తు త్రయంబ్రహ్మ సనాతనమ్,
 దుదోహ యజ్ఞ నిర్ధృధ్ వ్యోమజస్సగులతుణమ్॥
- ౨౪ - కాలం కాలవీచక్తీశ్చ నక్షత్రాణి గ్రహాంస్థా,
 భరితీ స్సూర్యాశ్చైలాక సమాని విసమాణి చ॥

- ౨౫ - తపో వాచంగతిం మైవ కామం చ క్రోధమేవచ,
 సృషింససజ్జః ప్రవేమాం ప్రస్తు మిచ్ఛన్నిమాః ప్రజాః
- ౨౬ - కిన్తితాంచ వివేకాధం ధర్మాదర్శో వ్యవేచయత్,
 స్వద్వై రయోజయచ్ఛేమాః సుఖదః బాధినిః ప్రజాః
- ౨౭ - అహ్వయ మాగ్రా వినాశన్యో దశాధానాం తు
 యః సృతాః,
 తా సన్ధర్ష మింద్రసర్వం సంభవత్యసు పూర్వశః
- ౨౮ - యంత్యుగ్గత యంత్యుస న్యయన్త్యుక్త ప్రసమప్రభుః,
 సతదేవ స్వయం భజే శృజ్యమాః పునః పునః
- ౨౯ - హింస్తా హింస్తే నృపత్రా రేధర్మవర్త్యుత నృతే,
 యన్యన్యసావధా త్సగేతత్త్విన్య సన్యయివాపి శేత్
- ౩౦ - యథిన్తు లింగావృతః స్వయమే వైతపత్యయే,
 స్వాస్వాస్వ సృభిషన్యంతే తథా కర్మాణి దేహి
- ౩౧ - లోకానాంతుః కృద్వ్యధిం ముఖ బాహూరుపాయః,
 బ్రహ్మకక్షత్రయం వైశ్యం శూద్రచ సరస్వత్యత్
- ౩౨ - ద్విధా కృత్యాన్తి నోదేహ మధేన పునః భవత్,
 ఆధేననారీ తన్యాంస విరాజ మసృజ త్ప్రభుః
- ౩౩ - తవస్తప్తావ సృజన్యంతు సస్వయం పునః పరాటా
 తంమాం విత్తాన్యసంస్వస్యప్రస్తాగం ద్విజసత్తమాః
- ౩౪ - అహం ప్రజా సిన్యతుస్తు తవస్తప్తావ సుమశ్చరమ్,
 పృథ్విప్రజానా మసృజం మహర్షీ నాదితో దశ
- ౩౫ - వతీవి మత్యంగిరసా పులస్త్యం పులహం క్రతుమ్,
 ప్రజేతసం వసిష్ఠంచ భృగుం నారద మేవచ
- ౩౬ - పితే వసూం స్తు సప్తాన్యా నసృజా భూరి తేజసః,
 దేవాదేవనికాయాం శ్చ మహర్షీశ్చామి తాజసః
- ౩౭ - యక్ష రక్షః పశూచాం శ్చ గంధర్వా పురలోసురాన్,
 నాగాన్ సర్పాన్సపర్గాన్ శ్చపిక్వణాంచ పృథ్వీతాన్
- ౩౮ - విద్యుతో శనిమేఘాం శ్చరోహితే ద్రథనూపిచ.

- ఉల్లాసిగ్భావకేమాం శ్చ జ్యోతిం మృచ్చావచానిచ॥
 ౩౯ - కిన్నరా న్సనిరా న్నతస్యైక విధాంశ్చ విహంగమాన్,
 పశూన్త్రైగా న్ననుష్యాంశ్చ వ్యాళాంశ్చ భయతోదతః॥
- ౪౦ - కృమి కీట పతం గాంశ్చ యూకా మక్షిక మత్కుతాన్,
 స్పృశ చ దంశ మశకం ధావరంచ పృథగ్విదమ్॥
- ౪౧ - ఏవ మేతై రవం సర్వం మన్ని యోగా న్న హేత్త్యభిః,
 యదాఃర్త తపోయోగా త్సృష్టం స్థావరిజంగమమ్॥
- ౪౨ - యేషాం తు యావృశం కర్మ సూతానా మిహ కిర్తితమ్
 తత్తథా వోభిధాన్యామి క్రమ యోగంచ జన్యన్॥
- ౪౩ - పశవ శ్చ వృగాశ్చైవ వ్యాళా శ్చోభయతోదతః,
 రిటౌంసి చ పిశాచాశ్చ మనుష్యాశ్చ జరాయుజాః॥
- ౪౪ - అండజాః పక్షిణః సర్పానక్రామతస్యై శ్చ కచ్చపాః
 యాని చైవం ప్రకారాణి సైలజా న్యోదకాని చ॥
- ౪౫ - స్వేదజం దంశ మశకం యూకా మక్షిక మత్కుతామ్
 ఉష్ణిణ శ్చోషజాయంతే యచ్చాన్యత్క్రింది దీన్మశమ్॥
- ౪౬ - ఉద్భిజ్జాః స్థావరా స్సర్వే బీజకాం డప్రరో హిణః,
 ఓషధ్యః ఫలపాకాం తాబసూపుష్ప ఫలోపగాః॥
- ౪౭ - అపుష్పాః ఫలవంతో యేతే వనిస్పతయః స్మృతాః,
 పుష్పిణః ఫలిన్శ్చైవ వృక్షా స్త్రాభయతః స్మృతాః॥
- ౪౮ - గుచ్ఛగుల్మం తు వివిధం తద్దైవ తృణజాతయః,
 బీజకాండరుహో జ్యేష్ఠ ప్రతానా వల్ల్య ఏవ చ॥
- ౪౯ - తమసా బహురూపేణ దైష్టతాః కర్మ హేతునా,
 అంతస్సుజ్ఞా భవంత్యేతే సుఖదుఃఖ సమన్వితాః॥
- ౫౦ - ఏత దంతాస్తు గతయో బ్రహ్మగ్యా సుముదాహృతాః,
 ఘోరైస్త్రికభూత సంసారే నిత్యం సతత యాయుని॥
- ౫౧ - ఏవం సర్వం సస్పృశ్యేష్వదం మాంచా వింత్యపరాక్రమః
 ఆత్మన్యంతదాధే భూయః కాలం కాలేన పీడయన్॥
- ౫౨ - యదా పదేవో జాగర్తి తదేదం జేష్ఠతే జగల్,

యదా స్వపతి శాంతాత్మా తదా సర్వం నిమిలతి॥
౧౩ - తస్మిన్ స్వపతి తుసుస్థే కర్మాత్మాన శ్శరీరిణః,

స్వోద్భవో నివర్తతే మనశ్చ ద్దాని మృచ్ఛతి॥
౧౪ - యుగళత్తు స్రవీయతే యదా తస్మిన్ మహాత్మని,

తదా యంసర్వభూతాత్మాసుఖం స్వపితే నివృత్తః॥
౧౫ - తమో యం తు సమాప్రేయో చిరం తిష్ఠత స్సేంద్రియః,

నచ స్వంతురుతే కర్మ తదోజ్జా మతి మూర్తిః॥

౧౬ - యదా యమా త్రికో భూత్వా బీజం స్థాస్థు చర్మణ్యవః,

సమా విశతి సంస్మృష్ట సదామూర్తిం వినుంచితః॥

౧౭ - ఎవంస జాగ్రత్ స్వప్నాభ్యా మిదంసర్వంవర చుచు
సంజీవయతి చాబ్రసం ప్రసూప యత తాప్యయః॥

౧౮ - ఇదం శాస్త్రంతు కృత్వాసామామేవ స్వయమూదితః,
ఓధివద్రాహ యామాస మరీచ్యాదీంస్తద్వహంమనః॥

౧౯ - ఏతద్వోయం భృగు శాస్త్రం వ్రావయిష్యత్యశేషతః,
ఏతద్ధితో ధిజగే స్వ మేహ ఖిలం మునిః॥

౨౦ - తత స్తథా సతే మోక్షో మహర్నిర్తనునా భృగుః,
తానబ్రవీత్సీక్షిన్ సర్వాన్ ప్రీతాల్లా శ్రూయతామిహ॥

౨౧ - స్వాయంభువస్యో స్య మనూః పద్మంశ్యా మనవో సరే
స్సృష్టవంతఃప్రజాఃస్వాస్సాస్సమహాత్మా సోమహాబసః॥

౨౨ - స్వారోచిష శ్చైత్రమిశ్చ తామసోరైవత స్తథా,
చాక్షుష శ్చ షహలేజా వివస్వతుత ఏవచ॥

౨౩ - స్వాయంభువాద్యా స్సప్తై తే వనవౌ భూతేజసః,
స్వేష్వేతరే స్వమిద ముత్పాద్యాపు శ్చరాచంష్ఠ॥

౨౪ - నిమేషా దశ చాష్టా చ కాష్ఠా త్రింశ త్తుతాః॥
త్రింశ శ్చలాముహూర్తస్సౌరహూరాత్రంతు రాచతః॥

౨౫ - అహూరాత్రే విభజతే సూర్యో మానవ డైవకే-
రాత్రిః స్వప్నాయాహూరానాం ఛేష్టయై కర్తవ్యా మహర్నిః॥

- ౬౬- పితృయై రాశ్రయహానీ మానసః ప్రవిభాగ స్తు శతయోః
 కర్తవ్యేష్ట్యై స్వహాః కృష్ణః శుక్లః స్వప్నాయ శిర్షిరీ॥
- ౬౭- దైవే రాశ్రయహానీ వర్షం ప్రవిభాగ స్తయోః ఘోః,
 అహ స్త త్రోదగయనం రాత్రీః స్యాద్దక్షిణాయామ్॥
- ౬౮- బ్రాహ్మణ్య తు క్షపాహస్య యత్ర మోక్షం సమాస
 కర్తవ్యం యుగానాం తు క్రవశ స్త స్మిబోవత॥
- ౬౯- చక్రా వ్యవహరసహస్రాణి వర్షాణాం తు కృతం యుగమ్
 తస్య తావచ్చ సంద్యా సంద్యాంశశ్చ తథాపిధి॥
- ౭౦- క్షకరేషు స సంద్యేషు స సంద్యాంశేషు చ త్రిను -
 పావ యేన వర్తంతే సహస్రాణి శతాని చ॥
- ౭౧- యదేత త్పరిసంఖ్యత మాదా వేన చతుర్ముగమ్,
 ఏత క్షాదశసాహస్రం దేవానాం యుగ ముచ్యతే॥
- ౭౨- దైవికానాం యుగానాం తు సహస్రం పరిసంఖ్యయా
 బ్రాహ్మమేక మహ జ్ఞేయం తావతి రాత్రీ రేవచ॥
- ౭౩- తద్దేవీయుగ సహస్రాంతం బ్రాహ్మ పుణ్యమహావ్యయః
 రాత్రీం వ తావతి మేవ తే హేమారా త్రవినో బహుః॥
- ౭౪- తస్య సోహర్షి శస్యాంతే ప్రసుతః ప్రతిబుధ్యతే,
 ప్రతిబుధ్ శ్చ సృజతి మన సున సదాత్మిమ్॥
- ౭౫- మనః సృప్తం విమరుతే చోగృహానం సిస్సృక్షంగా,
 అకాశం జాయతే తస్మా త్తస్య శబ్దం గుణం విద్యతే॥
- ౭౬- అకాశా త్తు విమర్షాణా త్సర్వగంధవహ శ్శుక్తిః,
 బలవాక్ జాయతే వాయు స్సవై స్పర్శగుహో మతః॥
- ౭౭- వాయో రపి విమర్షాణా ద్విరోచిష్టు తమోనుజమ్,
 బౌధి రుష్పత్యతే భాస్వ త్తక్రావనూ ముచ్యతే॥
- ౭౮- బౌధితవశ్చ విమర్షాణా దాపో రసగుణాః స్మృతాః
 అద్భ్యో గంధగుణా భూమి రిశ్యేషా శృష్టి రాదితః॥
- ౭౯- యత్ర ప్రాగ్ద్వితీ సాహస్ర ముదితం దైవికం యుగమ్,

తదేకస్వస్థగుణం మన్వంతర మిహియా చ్యతే॥

౧౦ - మన్వంతరగాణ్యసంఖ్యాని సగత స్సుహార ఏవచ,

క్రిస్తి వైశత్యతే ఏగమేష్టి పునః పునః॥

౧౧ - చతుషా, త్పక్షిణా ద్దశః సస్యో చైవ కృతే యుగే,

నాన్యేతా గమః కశ్చిన్మనుష్యాన్ ప్రతి చ్యతే॥

౧౨ - ఇతిరే ష్వాగమా ద్దశః పాతశ సస్వరూపః,

చారికాస్మతమాయాభి ధర్మ శ్చ మై పా శః॥

౧౩ - అరోగా సుర్వ సద్ధాగ్ శ్చ శ్చ సద్విశతాయుషః,

కృతే త్రే లాఽషు హ్యేషామాయుప్రా కసతిపాదశః॥

౧౪ - వేదోక్త మాయుర్వ త్యానా మాశిష శ్చైవ కర్తవ్యమ్,

ఫలం త్యసయగం లోకే ప్రభావ శ్చ శరీరణమ్॥

౧౫ - అన్యే కృశయగే ధర్మస్యై తాయాం ద్వాపరే చరే,

అన్యే కలియుగే న్యణాం యుగప్రాసానుకూపకః॥

౧౬ - తః పరం కృశయగే త్రే లాయాం జ్ఞాన ముచ్యతే

ద్వాపరే యజ్ఞమే వాహు దాన మేకం కలాయుగే॥

౧౭ - సర్వస్యోస్యతు సగతస్య సప్త్యగం సమహద్యుః,

ముఖాహూరుప జ్ఞానాం సృధ క్త గ్నాణ్యకల్పయత్॥

౧౮ - అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనం యాజనం తథా,

దానం ప్రతిగ్రహం చైవ బ్రాహ్మణానా మకల్పయత్॥

౧౯ - ప్రజానాం రక్షణం దాన మిజ్యా ద్యయన మేవ చ,

విషయే ష్వుప్రసక్తిం చ త్పత్రియస్య సమాసతః॥

౨౦ - పశూనాం రక్షణం దాన మిజ్యా ద్యయన మేవ చ,

వశిష్ఠదం కుసేదం చ వైశ్యస్య కృషి మేవచ॥

౨౧ - ఏక మేవ తు శూద్రస్య ప్రభుః కర్మ సమాచితత్,

ఏతేషా మేవ వర్ణానాం శూద్రామా మనసూయయా॥

౨౨ - ఊర్వణం నాభే శ్చేద్యతరః పురుషః పరిక్రితః,

తస్మాన్నేద్యతమం త్వస్య ముఖ ముక్తం స్వయంబునా॥

౨౩ - ఉత్తమాంగోద్భవాజ్ఞేస్త్యో ద్భ్రష్టా శ్చైవ ధారణత్,

- సర్వస్యై వాస్య సర్వస్య దత్తతో బ్రాహ్మణః క్షభః॥
 ౯౪ - ర హస్వయిః హస్వానాన్యాస్త్యస్తప్తాస్త్యైః సృజత్
 హృత్ కిన్వాభి వాహ్వాయ సర్వస్యైః సృజ గుప్తయే॥
 ౯౫ - యస్మాస్మేన సదా శ్మంతి హవాని త్రివిధానిః,
 కన్వాని చైవ పితరః కిం భూత మధికం తతః॥
 ౯౬ - భూతానాం ప్రాణినః శ్రేష్ఠః ప్రాణినాం బుధజపిః,
 బుద్ధిమత్సు నరాః శ్రేష్ఠా నరేషు బ్రాహ్మణాః స్తృతాః॥
 ౯౭ - బ్రాహ్మణేషు చ విద్వాంసో విద్వన్మి కృతబుద్ధియః,
 కృతబుద్ధిషు కర్తారః కర్తృషు బ్రహ్మ వేదినః॥
 ౯౮ - ఉత్పత్తి రేవ విప్రస్య మూర్తి ర్భగవత్స్య శాశ్వతీ,
 సహి ధర్మాధిక ముత్పన్నో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥
 ౯౯ - బ్రాహ్మణో జాయమానో హి పృథివ్యా మధిజాయతే,
 తత్స్వర సుర్వగూతానాం ధర్మకోశస్య గుప్తయే॥
 ౧౦౦ - సర్వం స్వం బ్రాహ్మణస్యే దం య త్క్రిందిజ్జగత్రతమ్
 త్రైస్యే నాభిజనే నేదం సర్వం వై బ్రాహ్మణో న్నతి॥
 ౧౦౧ - స్వమేవ బ్రాహ్మణో భుక్తే స్వం వస్తే స్వందదాతిచ,
 ఆత్మతస్యై ద్రావ్మణస్య భుంజతే హి తరే జనాః॥
 ౧౦౨ - తస్య కర్మ వివేకాధికం తేషా తా మనపూర్వశః,
 స్వాయంభవో మను ర్థిమానిదం శాస్త్రం మకల్పయత్॥
 ౧౦౩ - ఓమహ బ్రాహ్మణే నేద మధ్యేతవ్యం ప్రయత్నతః,
 శిష్యేభ్య శ్చ ప్రవక్తవ్యం సమ్యగ్నా న్యేన తేనచిత్॥
 ౧౦౪ - ఇదం శాస్త్రం మధీయానో బ్రాహ్మణ శ్శంసిత్రతః,
 మనోవాగ్దేహజై ర్నిత్యం కర్మ దామై ర్మలిష్యతే॥
 ౧౦౫ - పునాతి పశ్యేత్ సంశ్యాం శ్చ సప్త సప్తపరావరాన్,
 పృథివీ మపి చైవేమా కృత్వా ౨ మేకో పి సో న్నతి॥
 ౧౦౬ - ఇదం స్వస్త్వయనం శ్రేష్ఠ మిదం బుద్ధివివదానమ్,
 ఇదం యశస్య మాయుష్య మిదం నిః శ్రేయసం పరమ్॥
 ౧౦౭ - అస్మిన్ ధర్మో భిలేనో క్తో గుణదోషా చ కర్మణమ్॥

చతుర్థా మపి వర్ణనా మాచార శ్చైవ శాశ్వతః॥

౧౦౮. ఆచారః పరమో దర్శః శ్రుత్యుక్తః స్మార్త ఏవచ,

తస్మాద్దర్శికానామాయుక్తోనిత్యంస్యాద్దాన్త్యవాద్యజః॥

౧౦౯. ఆచారా ద్విచ్యుతోఽస్రో న వేదఫల మశ్నుతే,

ఆచారేణ తు సంయుక్తః సంపూర్ణఫలభా గ్భవేత్॥

౧౧౦. ఏవ మాచారతో దృష్ట్వో ధర్మస్య మనయో గతిమ్,

సర్వస్య తపసో మూల మాచారం జగ్రహుః పరమ్

— * ఏతచ్ఛాస్త్రోక్త విషయానాక్రమణికా - *

౧౧౧. జగత శ్చ సమత్పత్తిం సంస్కార విధి మేవచ,

ద్రగచ ర్యోప చారం చ స్మృతస్య చ పరం విధమ్॥

౧౧౨. దారాధి గమనం చేవ వివాహానాం చ లక్షణమ్,

మహాయజ్ఞ విధానం చ శ్రాద్ధకల్పం చ శాశ్వతమ్॥

౧౧౩. పృథ్వి నాం లక్షణం చేవ స్మృతకస్య వ్రతాని చ,

భక్ష్యో బహ్యం చ శౌచం చ ద్రవ్యాణాం శుద్ధి మేవచ॥

౧౧౪. స్త్రీదర్శయోగంతాపస్యం మోక్షంసన్న్యాస మేవచ

ర్షాశ్చ శ్చ దర్శ మఖిలం కార్యాణాం చ వినిర్ణయమ్॥

౧౧౫. సౌఖ్యప్రశ్న విధానం చ ధర్మం స్త్రీపుంస యోరపి

విభాగధర్మం ద్యుతం చ కంటకానాం చ శోధనమ్॥

౧౧౬. వైశ్య శూద్రోప చారం చ సంకీర్తనాం చ సంభవమ్,

ఆపర్ణర్తం చ వర్ణానాం ప్రాయశ్చిత్త విధిం తథా॥

౧౧౭. సంసార గమనం చేవ త్రివిధం కర్మ సంభవమ్,

నిశ్చేయసం కర్మణాం చ గుణదోష పరీక్షణమ్॥

౧౧౮. దేశ దర్మక జాతి ధర్మక మలధర్మాంశ్చ శాశ్వతాకా,

పాపండు గణధర్మాంశ్చ శాస్త్రే స్త్రీస్తుక్త వాక్యమనుః॥

౧౧౯. యథే ద ముక్తవాక్ శాస్త్రంపురాపృష్టో మనుర్మయా,

తథే దం యాయ మప్యద్య మప్సకాశా నిబోధత॥

ఇతి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుస్తోక్తాయాంసంహితాయామ్

ప్రథమో ధ్యాయః.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః.

మానవే ధర్మశాస్త్రే

ద్వితీయాధ్యాయప్రారంభః.

౧. విద్యుద్భి సేవిత సుద్భి ర్నిత్య మద్వేషరాగిభిః,
హృదయేనా భ్యనుజ్ఞాతో యోధర్మ స్తం నిబోధత॥
౨. కామాన్తతాన ప్రశస్తా నచైవే హాస్య కామతా,
కామ్యో హి వేదాధిగమః కర్మయోగ శ్చ వైదికః॥
౩. సంకల్పమూలః కామో వై యజ్ఞా సుంకల్పసంభవాః,
వ్రతాని యమధర్మా శ్చ సర్వే సంకల్పజాః స్మృతాః॥
౪. అకామస్య క్రియా కాచి న్యత్యతే నేహ కర్మచిత్,
యద్య ధి కురుతే కించ త్తత్త త్తామస్య తేష్టితమ్॥
౫. తేషు సమ్య గ్వర్తమానో గచ్ఛ త్యమరలోకతామ్,
యథాసంకల్పితాం శ్చేహ సర్వాకామాకామశ్చుతే
౬. వేదో ఖిలో ధర్మ మూలం స్మృతిశీలే చ తద్విదామ్.
అచార శ్చైవ సాధూనా మాత్మన స్తుష్టి రేవచ॥
౭. యః కశ్చి త్కస్యచి ధర్మో మనునా పరి కీర్తితః,
స సర్వో భిహితో వేదే సర్వజ్ఞానమయో హి సః॥
౮. సర్వం తు సమవేక్ష్యే దం నిఖిలం జ్ఞాన చతుషా
శ్రుతి ప్రామాణ్యతో విద్యా సుధర్మే నివిశేత వై.
౯. శ్రుతి స్మృత్యుచితం ధర్మ మను తిష్ఠ్వా హి మానవః
భిహ కీర్తి మనాప్నోతి ప్రేత్య చా నుస్తమం సుఖమ్॥
౧౦. శ్రుతి స్తు వేదో విజ్ఞేయో ధర్మ శాస్త్రం తు వై స్మృతిః,
తే సర్వార్థేష్వమీమాంసే తాభ్యాంధర్మోహినిర్మభాః॥

౧౧. యో నమస్యేత లే మూలే హేతు శాస్త్రాశ్రయాద్విజ్ఞః,
స సాధుభి ర్భూషిష్యాయో నాస్తికో వేదనిందకః॥
౧౨. వేదః స్మృతి స్సదాచారః స్వస్య చ ప్రియమాత్మనః,
ఏత చ్చతుర్విధం ప్రాహుః సాక్షో ధర్మస్య లక్షణమ్॥
౧౩. అథా కామే వ్యసక్తానాం ధర్మ జ్ఞానం విధీయతే,
ధర్మం జిజ్ఞా సమానానాం ప్రమాణం పరమం శ్రుతిః,
౧౪. శ్రుతిద్వైధం తు యిత్రస్యా తత్ర దర్శా పుభౌ స్మృతౌ,
ఉభా వపి హితౌ ధర్మో సమ్యగక్తౌ వనీషిభిః॥
౧౫. ఉచితే నుచితే వైవ సమయాధ్యపితే తథా,
సర్వథా వర్తతే యజ్ఞ ఇతీ యం వైదికీ శ్రుతిః॥
౧౬. నిషేకాది శ్చశావాంతో మంత్రై ర్యస్యో దితో విధిః॥
తస్య శాస్త్రే ధికారో స్త్రిజ్ఞే మోనాన్యస్యకస్యచిత్॥

— * బ్రహ్మ వర్తాదిదేశనిర్ణయః. —

౧౭. సరస్వతీ దృష ద్విత్వో ద్వే వనద్యో ర్య దంతరిమ్,
తం దెవస్త్రి తం దేశం బ్రహ్మవర్తం ప్రచక్షుతే॥
౧౮. తస్మిన్ దేశే య ఆచారః పారం పర్య క్రమాగతః,
వర్ణానాం సాంతరాళానాం స సదాచార ఉచ్యతే॥
౧౯. కురుక్షేత్రం చ మణ్స్య శ్చ పంచాలా శ్శూరసేనకాః,
ఏష బ్రహ్మ షిఁదేశో వై బ్రహ్మవర్తా దనంతరః॥
౨౦. ఏత దేశశ్రవణాతస్య సకాశా దగ్రి జన్మనః,
స్వంస్వంచరిత్రంశిక్షేరకాపునివ్యాం సర్వమానవాః॥
౨౧. హిమవద్వింధ్యయో ర్మధ్యం య త్ప్ర గ్వివశనాదపి
ప్ర త్యగేవ ప్రయాగాచ్చ మధ్యదేశః ప్ర కీర్తితః॥
౨౨. ఆసముద్రా త్తు వైపూర్వాదాసముద్రాత్తు పశ్చిమాత్
తయోరేవాంతరం గిర్యో రార్యావర్తం విమరుష్పథాః॥
౨౩. కృష్ణసార శ్చు చరతి మృగో యత్ర స్వభావతః,
సజ్జేయో యజ్ఞేయో దేశో మేచ్ఛదేశ స్త్వితః పరః॥

- ౨౪ - ఏతాద్విజాతయోజేతాద్ సంశ్రయేగ్ తయత్తుతః,
 తూద్రస్తు యస్మిన్ కన్తన్ నా నివసే ద్ద్వత్త్వికృతః॥
- ౨౫ - ఏషా ధర్మస్యహో యోగః సమాసేన ప్రకీర్తితః,
 సంభవ శ్చ స్య సగ్వస్య వర్ణభర్తా నిబోధత॥
- ౨౬ - తైదితః కర్తృభిః పుణ్యైః నిషేకాది ద్విజ్జనామ్,
 కార్య శృరీరసంధారః పావనః ప్రేమ్య చేహచ॥
- ౨౭ - గాభైః హూః మై జ్ఞాతకర్తృచౌశమాంజీనిబంధనైః,
 తైజికం గాభీకం తైసూ ద్విజానా మపమృజ్యతే॥
- ౨౮ - స్వాధ్యాయేన వ్రతైః హూః మై సై, విద్యేనేజ్యయా సుత్యైః
 మహాయజ్ఞైశ్చ యజ్ఞైశ్చ బ్రాహ్మీయం క్రియతే తస్మిన్॥

—* జాతకర్తాది కాలనిర్ణయః - *

- ౨౯ - ప్రాజ్ఞా భివర్ధనా త్స్పంసో జాతకర్త విధీయతే,
 మం త్రవత్ప్రాశనం తా స్య హి ణ్యవధు సర్పిషామ్
- ౩౦ - నామధేయందశమ్యాంతు న్వాదశ్యాం వా స్య కాయేత్
 పుణ్య తిథౌ మహూర్తేనా నత్ర శ్రే వా గుణాన్వితే॥
- ౩౧ - మంగళ్యం బ్రాహ్మణస్య స్యాత్ క్షత్రియస్య బలాన్వితమ్
 వైశ్యస్య ధన సంయుక్తం శూద్రస్య తు జగుప్సిణమ్॥
- ౩౨ - శర్క వద్బ్రాహ్మణస్య స్యాగ్రాజ్ఞోరతౌ సమన్వికమ్,
 వైశ్యస్య పుష్టి సంయుక్తం శూద్రస్య ప్రైవ్య సంయుతమ్॥
- ౩౩ - నీణాం సుఖో ద్యమ క్రూరం విస్పష్టార్థం మనో హరమ్
 మంగళ్యం దీప్తవర్ణాంత మాశీర్వా దాభిధానంత॥
- ౩౪ - చతుర్థే మాసి కర్తవ్యం శిశో ద్విష్టవణం గృహేత్
 షష్ఠేస్స ప్రాశనం మాసి యద్వేష్టం మంగళం కులే॥
- ౩౫ - చూడాకర్త ద్విజాతీనాం సత్వేషా మేవ ధర్మతః,
 ప్రధమే జ్ఞే తృతీయే వాకర్తవ్యం శ్రుతిచోదనాత్॥

—బ్రాహ్మణాదీనాముపనయనకాలాది నిర్ణయః —

- ౩౬ - గంగాక్షమే భేదత్వత బ్రాహ్మణ స్యోపనాయగమ్,
గంగా దేవదత్తే రాజ్ఞో గంగా తు ద్వాపరే శివః॥
- ౩౭ - బ్రహ్మ వర్చ సకామస్య కార్యం ప్రసక్త పంచమే,
రాజ్ఞో లార్ధినః పశ్యే వైశ్య స్వేహాధీనో బ్రహ్మ॥
- ౩౮ - ఆహుత్యా ద్బ్రాహ్మణస్య సామ్రాజా తివ్రత,
ఆద్యావించాత్ క్షత్రబంధో రాచతుష్టంశ తే ర్విశః॥
- ౩౯ - అత ఉద్ధిష్టం త్రయోష్యే రేయథా కాలమసంస్మృతాః,
సామ్రాజ్ఞీపతితా వ్రాత్యా పవంత్యాగ్యవిగహితాః॥
- ౪౦ - నైత్యేంపూతై ర్విధివ దాపశ్యపి హి కహిదిత్,
బ్రాహ్మణ్యానాంశ్చసంబంధానాంచరే బ్రాహ్మణ సహ॥
- ౪౧ - కాష్ఠే చారవ వాసాని చర్మాణి బ్రహ్మచారిణి,
వసీర వానుసూర్యేణ శాశ్వతే మామిషాని చ॥
- ౪౨ - మాంజీమ్రైశ్చశుక్లాశ్చైత్యై కార్యైః ప్రసక్త మేషు,
క్షత్రియస్య తుమారీప్యజ్ఞా వైశ్యస్య శణితానిసి॥
- ౪౩ - ముంజాలాభే తుక్తి వ్యాః కుశాశ్చాంతః బిద్రైః,
త్రిపుతా గ్రాధినై శేని త్రిభిః పుచభి రేవచ॥
- ౪౪ - కార్పాసముపవీతంస్యోష్ఠప్రయోగ్యధ్వజవృతంత్రిపుత్,
శణిసూత్రమయం రాజ్ఞో వైశ్య స్యా వికసాస్త్రిమః॥
- ౪౫ - బ్రాహ్మణో జ్వాలాశ్చో క్షత్రియో వాటభాగరౌ,
జ్వాలామం బరౌవైశ్యో దండా నహంతి దర్శకః॥
- ౪౬ - కేశాంతికో బ్రాహ్మణస్య దండికార్యః ప్రమాణః,
లలాట సమ్మితో రాజ్ఞః స్యాత్తు నాసాంతికో విశః॥
- ౪౭ - ఋషి నస్తేతు సర్వేస్య రత్రణా న్నిత్యదశ్శనాః,
అనుద్వేగకరా గృథాం సత్వచో నాగ్ని దూషితాః॥
- ౪౮ - ప్రతిష్ఠిహ్యే ప్నితల దండముపసాధయచ భాసురమ్,
ప్రకషీణంపరీత్యాగ్నిం చరేద్భృక్షం యథావిధి॥

- ౪౯ - భవత్పుర్వం చరేద్భృక్షముపనీతో ద్విజోత్తమః,
భవన్తిద్యంతు రాజన్యైశ్చైవైశ్యస్తు బవదుత్తరమ్॥
- ౫౦ - మాతరంవా స్వసారింవా మాతుర్వా భగినీం నిజామ్,
భితౌత భితౌం ప్రదమం యాచేనం నావమానయేత్
- ౫౧ - సమాహృత్యతు త ద్భృక్షంయావదధామ మాయయా
నివేద్య గురవే శ్నీయాదాచమ్యప్రాజ్ఞుభిః శుచిః॥
- ౫౨ - ఆముష్యం ప్రాజ్ఞుభోభుజై యశస్యం దక్షిణాముఖః
శ్రియం ప్రశ్నృజ్ఞుభోభుజై ఋతంభుజేహ్యుదజ్ఞుభిః॥
- ౫౩ - ఉపస్పృశ్యస్వజౌ నిత్య మన్న మద్యా తనమాహతః॥
భక్త్వాచోపస్పృశేత్సవ్య గద్భిః ఖానిచసంస్పృశేత్॥
- ౫౪ - పూజయే దశనం నిత్య మద్యా చ్ఛైత దశుతనయన్,
గృహ్వాహృష్టే త్పనీదే చ్చ ప్రతిసందే చ్చ సర్వశః॥
- ౫౫ - పూజితం హ్యశనం నిత్యం బల మూజాంచ యచ్ఛతి,
అపూజితం తు తద్భక్త ముభయం నాశయే దిదమ్॥
- ౫౬ - సౌచ్ఛిప్తం కస్య చిద్దద్యా న్నా ద్యాచ్ఛైవతథాంతరా,
నచై వాత్యశనం కుర్యాన్న చోచ్ఛిప్తః క్వచిద్వ్యజేత్॥
- ౫౭ - అనారోగ్య మనాయుష్య మస్వర్గ్యం చా తిభోజనమ్,
అపుణ్యం లోకవిద్యప్తం తస్మా త్ తత్పరివర్జయేత్॥
- ౫౮ - బ్రాహ్మణ విశ్ర స్తీర్ధేన నిత్యకాల ముపస్పృశేత్,
కాయత్రై దశికాభ్యాం వా న పత్యేణ కదాచన॥
- ౫౯ - అంగుష్ఠ మూలస్య తలే బ్రాహ్మం తీర్ధం ప్రచక్షతే,
కాయ మంగుళిమూలే గై దైవం పితృ్యంతయో రధః॥
- ౬౦ - త్రిరాచామే దపః పూర్వంద్విప్రమృజ్యాత్తతోముఖమ్,
ఖాని చైవ స్పృశే దద్భి రాత్నానం శిర ఎవచ॥
- ౬౧ - అనన్త్యాభి ర్ఘేనాభి రద్భి స్తీర్ధేన ధర్మవితే,
శౌచేచ్ఛుః సగ్ధవా బామే దేకాంతే ప్రాగు దజ్ఞుభిః॥

౬౨. హృద్యాభిః పూయతే విప్రః కంఠ గాభి స్తు భూమిహః,
వైశ్యో ద్భిః ప్రాశితాభి స్తు శూద్రః స్పృష్టాభి గంతతః॥
౬౩. ఉద్భృతే దక్షిణే పాణా వృషవీ తృచ్యతే ద్విజః,
సవ్యే ప్రాచీన ఆవీతీ నవీతీ కంఠసజ్జనే॥
౬౪. మేఖిలా మజినం దండ ముపవీతం కనండలుమ్,
అపు ప్రాస్య విసమ్తాని గృష్ణేతాన్యాని మంత్రవత్॥
౬౫. కేశాంత స్థూడశే వర్షే బ్రాహ్మణస్య విధీయతే,
రాజన్యబాధో ద్ద్వైవిధ్యే చైత్యస్య ద్వివిధికే తతః॥
౬౬. అమంత్రికా తు కార్యేయం స్త్రీణా మాన్య దశేషతః,
సంస్కారార్థం శరీరస్య యథాకాలం యథాక్రమమ్॥
౬౭. వైవాహికో విధిః స్త్రీణాం సంస్కారో వైవికః స్మృతః,
పతిసేవా గురౌ వాసో గృహార్థో గ్ని పరిక్రియా॥
౬౮. ఏష ప్రోక్తో ద్విజాలీనా మాపనాయనికో విధిః,
ఉత్పత్తి వ్యంజకః పుణ్యః కర్తవ్యోగం నిబోధత॥
౬౯. ఉపసీయ గురుశ్శిష్యం శిక్షయే చ్ఛౌచ మాదితః,
ఆచార మగ్ని కార్యం చ సంధ్యోపాసనమేవ చ॥

———— * వేదాధ్యయనవిధిః - * ————

౭౦. అధ్యేష్యమాణ స్త్వాచాంతో యథాశాస్త్ర ముదజ్ఞుః,
బ్రహ్మాంజలికృతో ధ్యాప్యో లఘువాసా జితేంద్రియః॥
౭౧. బ్రహ్మరంభే వసానేచ పాదౌ గ్రాహ్యౌ గురో స్సదా,
సంహత్య హస్తా వధ్యేయం సహిబ్రహ్మాంజలిః స్మృతః॥
౭౨. వ్యత్యస్తపాణినా కార్య ముపసంగ్రహణం గురోః,
సవ్యేన సవ్యః స్పృష్టవ్యో దక్షిణేన చ దక్షిణః॥
౭౩. అధ్యేష్యమాణం తు గురు ర్నిత్యకాల మతంద్రిణః,
అధీష్వ భో ఇతి బ్రూయాద్విరామోస్త్విని చారమేతి॥
౭౪. బ్రాహ్మణః ప్రణవం కుర్యా దాదా వంతే చ సర్వదా,
ప్రవత్య మౌం కృతం పూర్వం పరస్తా చ్ఛ విశీర్యతే॥

- ౭౫ - ప్రాకూలాణ పశ్యపా నీనఃపపిత్రైశ్చైవ పావితః,
ప్రాణాయామై స్త్రీభిః పూత స్తత ఓంకార మర్పణి॥
- ౭౬ - అకారం చా ప్యకారంచ మకారంచ ప్రజాపతిః,
వేదశ్రవణం గ్నిరదహం ద్భూస్థుఃశిశ్వు రితి తి చ॥
- ౭౭ - త్ర్యంబకం సుభాగం వేదేభ్యః పాదంపాద మశూమహతో,
శివో భగవతో న్యా న్సవిత్త్ర్యాః పరమేష్ఠీ ప్రజాపతిః॥
- ౭౮ - పతంత్రం హేమాం చ భవన్ వ్యాహృతస్సూక్ష్మకామ్,
సంస్కయో ర్వేదవి ద్విస్తో వేదపుణ్యేన యుజ్యతే॥
- ౭౯ - సహస్రశృంగ స్త్వభ్యశ్చ బహి రేత స్త్రి కంస్విజః,
మహతో ప్యేనసో మానా శ్శ్వచే వాహి గ్విమచ్యతే॥
- ౮౦ - పతయి గ్వా విసంయుక్తఃకాలే చక్రియయా స్వయా,
బ్రహ్మశత్రయవి డ్యోని గణహణాం యాతి సాధుషు॥
- ౮౧ - ఓంకారపూర్వకాస్త్రీస్తో వ హోవ్యాహృతయోవ్యయాః,
త్రిపదా చైవ సాపత్రి విజ్ఞేయం బ్రహ్మణో ముఖమ్॥
- ౮౨ - యో నీతే హగ్యహ న్యేతాం త్రణి వగ్దాణ్య తఽద్రితః,
స బ్రహ్మ పరమభ్యేతి వాయుభూతః ఖిముర్తీమాన్॥
- ౮౩ - ఏకాక్షరం పరం బ్రహ్మ ప్రాణాయామాః పరింతసః,
సాః త్యక్త స్తు పరం నాస్తి హానా త్సత్త్వంఽశిష్యతే॥
- ౮౪ - త్వరంతి సర్వా వైదిక్యో జాహృతాతి యజతి క్రియాః,
అక్షరం దుష్కరం జ్ఞేయం బ్రహ్మచైవ ప్రజాపతిః॥

—* జ ప ప్ర భా వః - *

- ౮౫ - విధియజ్ఞా జ్ఞ పయన్తో విశిష్టో దశభి గుణైః,
ఉపాంసుః న్యా చ్చతగుణః సాహస్రో మానసఃస్మృతః॥
- ౮౬ - యే పాతయజ్ఞా శ్చత్వారో విధియజ్ఞ సమన్వితాః,
సర్వేతే జపయజ్ఞ స్య కలాం నాహణంతి షోడశిమ్॥
- ౮౭ - సప్తై నైవతు సంసిద్ధ్యే గ్రాహ్యణో నాత్ర సంశయః,
కార గన్యంగవా తుర్యా నైత్రో బ్రాహ్మణ ఉచ్యతే॥

౭౪ - ఇంద్రియాణాం విచరతాం విషయే వ్యవహారిషు,
సంయమేయత్నమాతిష్ఠేద్విద్వాక్యం తేవనాజినామ్॥

— శ్రోత్రాద్యే కాదశేంద్రియవివేచనమ్ —

౭౫ - ఏకాదశేంద్రియాణ్య హు ర్యాని పూర్వే వసీషిణః,

తాని సమ్యక్ప్రవక్ష్యామి యథావ దనుపూర్వశః॥

౭౬ - శ్రోత్రం త్వక్చక్షుషీ జిహ్వ నాసికా ధైవ పంచమీ,
పాయూపధం హస్తపాదం వాక్చైవ దశమీ స్మృతా॥

౭౭ - ఒద్ధీ ద్రియాణి పంచైషాం శ్రోత్రాదీ న్యనుపూర్వశః,

కర్తేంద్రియాణి పంచై షాం పాయ్వాదీని ప్రచక్షతే॥

౭౮ - ఏకాదశం మనో జ్ఞేయం స్వగుణేనో భయాత్కమమ్,

యస్మిన్ జితే జితా వేతా భవతః పంచకా గణౌ॥

౭౯ - ఇంద్రియాణాం ప్రసంగేన దోష మృచ్ఛత్వ సంశయమ్,
సంనియమ్య తు తాన్యే వ తత స్సద్ధి నియచ్ఛతి॥

౮౦ - న జాతు కామః కామానా ముపభోగేన శామ్యతి,
హవిషా కృష్ణవర్జైవ భూయ ఏనా భివర్ధతే॥

౮౧ - యశ్చైతాన్ ప్రాప్నుయా త్సర్వాన్ యశ్చైతాన్
కేవలాం స్త్యజేత్,

ప్రాపణా త్సర్వ కామానాం పరిత్యాగో విశిష్యతే॥

౮౨ - న తదై తాని శక్యంతే సన్నియంతు మసేవయా,
విషయేషు ప్రజుష్టాని యథా జ్ఞానేన నిత్యశః॥

౮౩ - వేదా స్త్యాగాశ్చ యజ్ఞాశ్చ నియమాశ్చ తపాంసీచ,
నః ప్రదుష్ట భావస్య సిద్ధిం గచ్ఛంతి కన్హిచిత్॥

౮౪ - శ్రుత్వా స్మృత్వా చ గృహ్యే చ భుక్త్యా హ్రత్యా చ యోగరః,

సమ్యక్వృత్తి స్థాయతినా సవిజ్ఞేయో జితేంద్రియః॥

౮౫ - ఇంద్రియాణాంతు సర్వేషాం యద్యేకంక్షురీంద్రియమ్,

తేనాస్యక్షగతి ప్రజ్ఞా గృతేః పాదా దివో దకమ్
 ౧౦౦- సత్యే ద్రియ గ్రామం సంయన్యచమనస్తథా
 సర్వాసంసాధయే దధాః ఊర్వికామగతస్తనమ్

—* గాయత్రీ జపకాలాని గ్రన్థయః *

౧౦౧ పూర్వాంసంధ్యాం జప స్తిష్ఠేత్సాగ్రీ త్మూర్త దర్శనాత్
 పశ్చిమాం తు సమాసీనః సన్య గృహ విభావనాత్,
 ౧౦౨ పూర్వాంసంధ్యాం జపం స్తిష్ఠేత్సైశ మేవోవ్యసోహతి
 పశ్చిమాం తు సమాసీనో మలం హంతి దివాకృమ్

౧౦౩- నచిన్దతితుయః పూర్వాం నౌపాస్తేయశ్చ పశ్చిమామ్,
 సమూర్తవద్భూషామౌశ్యః సర్వస్మాద్ద్విజకర్తవ్యః॥
 ౧౦౪- అపాం సమీపే నియతో నైశ్యకం విధి మాసీనః,
 సాఽత్రీ వప్యధీయాత గత్వా రణ్యం సమాహతః।

—, అనధ్యాయనిరోధరహితవేదమంత్రాదినిగ్రయః, —

౧౦౫- వేదోపసరణే చైవ స్వాధ్యాయే చైవ నైత్యకే,
 నానురోధోస్త్యనధ్యాయోపాచారమమంత్రే ముచైవహి
 ౧౦౬- నైత్యకేనాస్త్యనధ్యాయో వ్రహ్మ సత్రంహితస్త్యుతమ్
 బ్రహ్మహుతిహుతం పుణ్య మనధ్యాయవషట్ కృతమ్॥

౧౦౭- యః స్వాధ్యాయ మధీతే బుధివిధివా నియత శ్శుచిః,
 తస్య నిత్యం త్విరత్యే షణ్డయో దధి ఘృతం మధు॥

౧౦౮- అగ్నింధనం భేక్షుచర్యామదశ్శయ్యాంగురోహితమ్,
 ఆనమావర్తనా త్కుర్యాత్ కృతోపరయనోద్విజః॥

—* అధ్యాప్యానధ్యాప్యనిగ్రయః *

౧౦౯- ఆచార్యపుత్ర శ్శుశ్రూషు జ్ఞానిదో ధార్మిక శ్శుచిః,
 ఆప్తశ్శక్తో ధాదసాస్యథు సోస్త్వాధ్యాప్యా రశ ధర్మతః॥
 ౧౧౦- నాపృచ్ఛః కస్యచిద్బ్రూయాన్న చాన్యాదేనపుచ్ఛతః,

జానన్త పిహి మేధావీ జడవల్లభ ఆచరేత్॥
 ౧౧౧- ఆధర్మేణ చ యః ప్రాహ య శ్చ ధర్మేణ పుచ్ఛతి,

తయో రగ్యతరః ప్రైతి విక్షేపంగా భిగచ్ఛతి |

౧౧౨-ధర్మార్థౌ యత్ర సన్యాసాం శుశ్రూషా వాపి తద్విధా,
తత్ర విద్యా స వస్తవ్యా శుభం వీజ మివోషరే |

౧౧౩-విద్యయై వ సమం కామం మర్త్యం బ్రహ్మనాదినా,
ఆపద్య పిహ ఘోరాయాం సత్వేనా మిరిణే వపేత్ |

౧౧౪-విద్యా బ్రాహ్మణ మేత్యా హ సేధి స్తే స్త్రిరీక్షమామ్,
అనియ కాయ మాం మాదాస్త ధాన్యాం వీర్యవత్తమా |

౧౧౫-సుమేవ తు శుచిం విద్యా నియతం బ్రహ్మచారిణమ్,
త్వస్త్రి మాంబ్రూహ విప్రాయ నిధిపాయా ప్రమాదినే |

౧౧౬-బ్రహ్మ యిష్టస్వనన్దజ్ఞాత మధీయానా దవాపున్యాత్,
స బ్రహ్మ స్త్రీయసంయుక్తో నరకం ప్రతిపద్యతే |

————* ఆభివాదనావోదినర్ణయః *————

౧౧౭-తాకికం వైసకం వాపి తథా ధ్యాత్విక మేవచ,
ఆనదీత యతో జ్ఞానంతం పూర్వ వభివాదయేత్ |

౧౧౮-సావిత్రీమా త్రసారోపి వరం విప్ర స్సుయంత్రితః,
నా యంత్రిత స్త్రి వేదోపి సర్వాశీ సర్వవక్త్రయా ||

౧౧౯-శయ్యాసనే ధ్యాచరితే శ్రేయసా స సమావిశేత్,
శయ్యాసనస్తత్యైవై నం ప్రత్యుత్థాయా భివాదయేత్ |

౧౨౦-ఉద్ధ్వంప్రాణాహమ్యగ్రో-నంతి యానః స్థవిర ఆయతి,
ప్రత్యుత్థానాభివాదాభ్యాం పునస్తాన్ ప్రతిపద్యతే |

౧౨౧-అభివాదనశీలస్య నిత్యంవృద్ధో వ సేవినః,
చత్వారి తస్య వర్ధంతే ఆయుర్విద్యా యశో బలమ్ |

౧౨౨-అభివాదాత్పరంపిస్త్రో జ్యాయాంస మభివాదయన్,
అసౌనామాహ మస్తీతి స్వం నామ పరికిర్తయేత్ |

౨౩ నామగేయస్య యే కేచి దభివాదం సజానతే,
తాన్ప్రాజ్ఞోహ మితి బ్రూయాత్ స్త్రి యస్సర్వాస్త

భేదచ ||

౧౨౪- భాశ్శబ్దం కీర్తయేదంతే స్వస్య నామ్నో భివాదనే,
నామ్నాంస్వరూప భావోహిభోభావ ఋషిభిఃస్మృతః

౧౨౫- ఆయుష్మాక్ భవ సౌమ్యేతి వాచ్యోవిప్రోభివాదనే,
అకారశ్చస్య నామ్నోంతేవాచ్యఃపూర్వాక్షరఃపుత్రః

౧౨౬- యోనవ్రేష్య భివాదస్య విప్రుః ప్రత్యభివాదనమ్,
నాభివాద్యస్య విదుషా యథా శూద్రస్తైవసః॥

౧౨౭- బ్రాహ్మణం కుశలం పృచ్ఛేత్క్షత్రబంధుమనామయమ్

వైశ్యం క్షేమం సమాగమ్య శూద్ర మారోగ్యమేవచ॥

౧౨౮- అనాచ్యో దీక్షితోనామ్నా యవీయానపియో భవేత్
బోభవత్పుష్కం త్వే న వభిభాషేత దర్శనీత్॥

౧౨౯- పరపత్నీ తు యాస్త్రీస్యా దసంబంధా చ యోనిత్యః

తాంబ్రూయా ద్భవతీ త్వేవం సుభగే భగినీ తిచ॥

౧౩౦- మాతులాంశ్చ పితృవ్యాంశ్చ శ్వశురాన్పృష్టవోగుహన్

అసానహమిలిబ్రూయాత్ ప్రత్యుత్థాయ యవీయసః॥

౧౩౧- మాతృష్వసా మాతులానీ శ్వశూరథ పితృష్వసా,

సంపూజ్యాగురుపత్నీవత్ సమాస్తా గురుభార్యయా॥

౧౩౨- భ్రాతుర్భార్యోపసంగ్రహ్యో సవగ్లాహస్య హస్యపి,

విప్రోవ్య తూపసంగ్రహ్యో జ్ఞాతీసంబంధియోషితః॥

౧౩౩- పితృగిన్యాం మాతుశ్చ జ్యాయస్యాంచస్వ సర్వపి,

మాతృవద్వృత్తి మాతిష్ఠేన్తా తాభ్యా గరియసీ॥

౧౩౪- దశాబ్దాభ్యుపారసభ్యం పంచాబ్దాభ్యంకలాభృతమ్

త్ర్యబ్దపూర్వంత్రోత్రియాణాంస్వల్పేనాపిస్వహానిషు

౧౩౫- బ్రాహ్మణం దశవర్షంతు శతవర్షం తు భూమిపమ్,

పితృపుత్రౌవిజానీయాద్బ్రాహ్మణ స్తు తయోఃపితా॥

— * సంమాననీయజనతారతమ్యనిర్ణయః * —

౧౩౬- విష్టం బంధు ర్వయః కర్తృపితౄ భవతి పంచమీ,

ఏతాని మాన్య స్థావాని గరియో యశ్య మత్తరమ్,
 ౧౩౭- పంచానాం త్రిషు వర్ణేషు భూయాంసి గుణవంతి చ,
 యత్ర స్యు స్సో త్రమానాహాః శూద్రోపి దశమీం గణః॥
 ౧౩౮- చక్రిణో దశమిధస్య రోగిణో బారిణః స్త్రీయాః,
 స్నాతకస్య చరాజ్ఞశ్చ పుధా దేయో వరస్య చ॥

౧౩౯- తేషాం తు సమవేతానాం మాన్యో స్నా తక పాంధ్యో
 రాజస్నా తక యోత్సేవన స్నా తకో నృ పనూన భావో

— * ఆచార్యోపాధ్యాయాద్విన్యయః * —

౧౪౦- ఉపనీయ తుయ శ్శిష్యం వేద మధ్యా పయోద్విజః,
 సకల్పం సరహస్యం చ తమాచార్యం ప్రచక్షతే॥

౧౪౧- ఏకదేశం తు వేదస్య వేదాంగా న్యపి వా పునః,
 యోధ్యాపయతివృత్తృథా ముపాధ్యాయస్సతిచ్యతే

౧౪౨- నిషేధాదని కర్తాణి యః కరోతి యథావిధి,
 సంభావయతి చా న్నే న స విప్రో గురు గుచ్యతే॥

౧౪౩- అగ్న్యధేయంపాకయజ్ఞా నగ్నిష్టోమాదికావఖాన్,
 యః కరోతివృత్తోయశ్య సతస్య ద్విగిహూచ్యతే॥

౧౪౪- య ఆచార్యోత్య వితరం బ్రహ్మణా శ్రవణా పుభో,
 స మాతాస పితా శ్లేయ స్తం ద్రు హ్యే శ్చ దాచన॥

౧౪౫- ఉపాధ్యాయాదశ్చాచార్య ఆచార్యణాం శతంపితా,
 సహస్రంతు పితౄన్వా తా శారవేణా తిరిచ్యతే॥

౧౪౬- ఉత్పాదకబ్రహ్మ దాత్రో గౌరీయాన్ బ్రహ్మ నః పితా
 బ్రహ్మ జన్త హి విశ్రస్య ప్రేమ్యచేహ చ శాశ్వతమ్॥

౧౪౭- కామా న్కా తాపితా మై నయగుర్వాద యతో మిదః,
 సంభూతిం తస్య తాంపిద్యా ర్యద్యోనా వభిజాయతే॥

౧౪౮- ఆచార్యస్త్వస్య యాం జాతిం విధివ క్షేదపారగః,
 ఉత్పాదయతి సాపత్యో సా సత్యా సా జరామరా॥

౧౪౯- అబ్బం వా బహు వాయశ్య శ్రుతస్యో పకరోతియః,
 తమపీ హ గురుంపిద్యా శ్చ్యుతోపక్రియయా తయా॥

— { నానాధికోబాలఃస్వదర్శనాసనాదినాపు }
 — { ద్ధస్యాపిపితాభవతీత్యేనన్నిరూపణమ్ } *

౧౦౮- బ్రహ్మస్య జన్మ-ః కర్తా స్వదర్శస్య చశాసితా,
 బాలోపి పితృవృద్ధస్య పితాభవతి ధర్మతః॥

౧౦౯- అధ్యపయమాను పిశ్యుకశిశు గాంగర-ః కవిః,
 పుత్ర-ః కతి హివాచ జ్ఞానేన పరిగృహ్య తాన్॥

౧౧౦- తే త మగ్ధ మస్మచ్ఛంత దేవా నాగతమన్యవః,
 వేదాశ్చైతానమేత్యమన్యాకాయంవశ్శిశు రిక్త వాన్॥

౧౧౧- ఆజ్ఞో భవతి వై బాలః పితా భవతి మంత్రి-ః,
 అజ్ఞం హి బాల మిత్యాహుః పితేత్యేతు మంత్రిదమ్॥

౧౧౨- న హయనై ర్న చలితై ర్న పిత్రేన నా ధుభిః,
 ఋషయ శ్చక్రేధర్తంయో నూచాన స్స నూవ హాన్॥

— { ప్రాచీనాంజ్ఞానాదినాజ్యేష్ఠ్యభేదనిర్ణయః } —

౧౧౩- విప్రాణాంజ్ఞానతోజ్యేష్ఠ్యంక్షుత్రియాణాంతువీర్యతః,
 వైశ్యాణాం ధాన్యధనతః శూద్రాణా మేవ జన్మనః॥

౧౧౪- సతే పృథ్వో భవతి యేనా స్య పలితం శిరః,
 యో వై యువా పృథీయాన స్తందేవాః ధవిరం విదుః॥

౧౧౫- యథా కన్దమయో హస్తీయదా చర్మమయో మృగః,
 య శ్చ విప్రో నధీయాన స్త్రయస్తే నామ బిభ్రతి॥

౧౧౬- యథా పండ్రో ఫలఃస్త్రిష్ఠు యథా గౌర్గవి చా ఫలా,
 యథా చా జ్ఞే ఫలం దానం తథావిప్రో నృచో ఫలః॥

౧౧౭- ఆహింసయైవభూతానాంకార్యంశ్రేయోనుశాసనమ్,
 వాక్ జైవ మధుర్లాశ్ణౌ ప్రయోజ్యా ధర్మమిచ్ఛతా॥

౧౧౮- యస్య వాజ్ఞనసే శుద్ధే సన్యుక్తస్తే చ సన్యగా,
 సైవ సర్వ మవాప్నోతి వేదాంశోపగతం ఫలమ్॥

౧౧౯- నా రుంతుః స్యాదాత్మిక పిన పరద్రోహకర్తృభిః,

ಯಯ್ಯ ಸೈದ್ವಿಜಲೇ ವಾಚಾ ನಾಲ್ಕು ಕ್ಯಾಂ ತಾ ಮು
ದಿ ಯೆಲ್

గి.తి. సమ్మతమున ప్రాప్తమైనది. ఇట్లు పేట విషయము, అప్పుడు పేట కాండము. ప.మానము నుదా.

గి.కె. సునిం వ్యవసాయ పట్టణం చుట్టూ
సునిం చుట్టూ లాహోర్ పవనంతా విస్తరించింది.

౧౬౪-అనేన క్రమయోగేన సంస్కృతాత్మా ద్విజ శ్చైవై
గురౌ విసకా సంచినయా ద్భృష్టా భిక్షుకం తు

౧౬౫. తపోవిషేషే ర్విదే బ్రహ్మైశ్వర్యే చ భోగోద్భవః.

— * వేదాధ్యయనస్యావశ్యకత్వాద్విజ్ఞయః * —

పాపము తో నీతి ధిగంతము సురహస్యము ద్విజన్మ నా॥

१६३ వేద వేద సదా బృహస్పతి పుత్రస్సృక్ ద్విజాతః
వేదాభ్యాసో హి విద్యస్య తపః పరమిదమాయతే

౧౬౭-ఆహ్లాద సనపా శ్రేయః పరమం తస్య తే తవః.

యః స్రగ్వ్యపిద్విజౌధి తేస్వాధ్యాయంశక్తిః సహమ్

౧౬౮-యో హస్తద్విజో వేద వ్యాకృతుః తేజఃమయః
స జిహ్వేన తూర్వమాను గచ్ఛతి సాన్యయః

౧౬౯-మాత్రు రగై నిజననం ద్వితీయం మాంజిబంధనే.

శ్రీతీయం యజ్ఞవీర్యాయాం ద్విజ స్యుశ్రు తిచోదనాత్॥

౧౭౦-తత్రయశ్చజ్ఞాన్య మ్మాంజీ బంధన చిహ్నమ్.

తత్తాస్యమాతాసావిత్రి పతాత్వాచార్య ఉచ్యతే

గతిని. వేదప్రదానా దాచార్యం సితరం సచివశుశే.

నవ్యాస్తిక్య యుజ్యతే కర్మ కించిదామా జిబందనాత్ ।

౧౭౨- నాభివ్యాహారయే నృప్తా స్వధానియవా నృతే
శూద్రేణ హిసమస్తావ త్యావ శ్చేదేన జాయతే॥

—* బ్రహ్మచారి వ్రతస్థయః *

౧౭ ౩-కృతోపనయనస్యా స్య ప్రతాదేకన మిష్యతే.

బ్రహ్మణో గ్రహణం చైవ క్రమేణ విధిపూర్వమ్॥

- ౧౭౮ - యద్యస్యవిహితంచక్షయత్సూత్రం యాచ మేఖిలా
యోదంతో యచ్చవిసనం తత్తదస్యప్రతేష్వపి॥
- ౧౭౯ - సేవేతేమాంస్తు నియమాబ్రహ్మచారి గురౌ వసన్-
సన్ని యమ్యేంద్రియగ్రామంతపోవృద్ధ్యధకమాన్తనః॥
- ౧౮౦ - నిత్యం స్నాత్వా శుచిః కుర్యాద్దేవర్షిపితృతర్పణమ్-
దేవతాభ్యవహనం చైవ సమిధాధాన మేవచ॥
- ౧౮౧ - చగ్దయే వృథుమాంసం చగంధంమాల్యం రసాకాస్త్రి యః-
శుక్లానియానిసర్వాణి ప్రాణినాం చైవ హింసనమ్॥
- ౧౮౨ - అభ్యంగ మంజనం చాట్మోరుపానచ్చత్ర ధారణమ్-
కామం క్రోధం చలోభంచ నర్తనం గీతవాదనమ్॥
- ౧౮౩ - న్యూతంచ జనవాంశ చరివాదం తథా నృశమ్-
స్త్రీణాంచ ప్రేక్షణాలంబ ముపహాసం పగస్యచ॥
- ౧౮౪ - ఎక శ్మయీత సర్వత్ర నరేతః స్థందయేత్ క్షవితే,
కామార్థి స్థందయ నేతో హింసతి వ్రత మాత్మనః॥
- ౧౮౫ - స్వప్నే నిక్తాబ్రహ్మచారి ద్విజ శ్శుక్రమకామతః,
స్నాత్వాకామర్చయిత్వాత్రిపునర్కామిత్యృచంజపేత్
- ౧౮౬ - ఉనకుంభం సుమనసో గోశక్రవృత్తికా కుశాన్-
ఆహరేద్యావదాగ్ధాని భైక్షం చా హరహ శ్చరేత్॥
- ౧౮౭ - వేదయజ్ఞై రహీనానాం ప్రశస్తానాం స్యకర్తసు-
బ్రహ్మచార్యా హరేద్భైక్షం గృహేభ్యః ప్రయణో
న్యహన్॥
- ౧౮౮ - గురోః కులే నభియేత న స్థాతి కుల బంధుషు,
అలాభే త్వస్య గేహానాంపూర్వం పూర్వం వివర్జయేత్॥
- ౧౮౯ - సర్వం వాపి చరేత్క్రామం పూర్వోక్తానా మసంభవే,
నియమ్య ప్రయతో వాచ మభి శస్తాంస్తువర్జయేత్॥
- ౧౯౦ - మారదాపౌత్య సమిధః సన్ని చర్మో ద్విహాయసి-

సాయంప్రా తశ్చబుహుయా జ్ఞాభిరగ్ని మతంద్రితః
౧౮౨-అట్లొప్పు బ్రేక్షచరిత మసమిద్ధ్యచపావకమ్.

అనాత్మః సుప్తరాత్ర ముఃకీర్తి ప్రతంచరేత్॥

౧౮౩-శ్లో - యద్యయే నిద్యం నై కాన్మదీ భవేద్ద్యుతిః.

బ్రహ్మేణ ప్రతిసౌ స్మృతి రుపవాగసమా స్మృతా॥

౧౮౪-వ్రతవస్తేవ దైవత్యై పితౄణా కర్తవ్యధర్మైః తా

కామవభ్యధి-తోశ్చేయా ద్యౌ తమస్యః లుప్యతే॥

౧౮౫-బ్రాహ్మణైః ప కర్తే తమపదిష్టా మనీషభిః,

రాజస్యవైశ్యయో స్తేష్విం నైత క్షత్తః కీయతే॥

— * గరుసన్ని ధౌఃరవ్యాకర్తవ్యః కర్ణయః * —

౧౮౬-చోదితో గరుణా నిశ్యే వప్రచోదిత ఏవవా,

కుర్యా దధ్యయనే యత్న మాచార్యస్య హితేషుచ॥

౧౮౭-శరీరం చైవ వాచం చ దిద్ధీ త్రియమనాంసిచ.

నియమ్య ప్రాంజలి స్తిష్ఠే ద్విక్షమానో గురోస్త్వ ఖమ్॥

౧౮౮-శత్రు మధ్యపాణి సస్యతాన్విధావారస్సుసంయతః

అస్యతా మితిచోక్తస్స న్నాసీతా భిముఖం గురోః॥

౧౮౯-హినాన్నవస్త్ర వేష సస్య త్వర్షదా గరుసన్నిధౌ,

ఉత్తిష్ఠే త్వదనుం చాస్య చరమం చైవ సంవిశేత్॥

౧౯౦-ప్రతిశ్రవణసంభాషే శయాసౌ నసమాచరేత్॥

నా సీసౌ నచ భుంజాసౌన తిష్ఠన్న పరాఙ్ముఖః॥

౧౯౧-అసేనస్య స్థితః కుర్యా దభిగచ్ఛంస్తు తిష్ఠతః,

ప్రత్యుగ్ధమ్య త్వవ్రజతః పశ్చాద్ధావం స్తుధావతః

౧౯౨-పరాఙ్ముఖస్యా భిముఖో దూరస్థస్యైత్యచాం తికమ్,

ప్రణవ్యతు శయావస్య నిదేశే చైవ తిష్ఠతః॥

౧౯౮-నీచం శయ్యాసనంచాస్య సర్వదా గురుసన్నిధౌ,

గురోస్తు చతుర్విషయే నయథే ఘృసమో భవేత్,

౧౯౯-సోదాహరే దస్య నామ శరోక్ష మపి కేపలమ్॥

నచైసా స్యా మకర్వీత గతిభాషితచేష్టితమ్॥

౨౦౦-గురో ర్యత్ర శరీవాదో నిందా వాపి ప్రవ ర్తతే,

కర్ణో తత్రా పిథాతన్యా గంతవ్యం వా తతో న్యతః॥

౨౦౧-శరీవాదా భరో భవతి శ్వావై భవతి నిందకః,

పరిభోక్తా కృమి ర్భవతి కీటో భవతి మత్సరి॥

౨౦౨-దూరస్థో నార్పయే దేనం నక్రుద్ధో నాం టి కే స్త్రియాః,

యానా సనస్థ శ్చైవై న మవరు హ్యే భివాదయేత్॥

౨౦౩-ప్రతివాతే సువాతే చన్దా నీత గురుణా సహ,

అసంశ్రవే చైవ గురో ర్న కించిదపి కీర్తయేత్॥

౨౦౪-గో శ్వోష్ట్రయానప్రాసాద ప్రస్తరేషు కటేషుచ,

ఆసీత గురుణా సాధకం శిలా ఫలకనౌషు చ॥

౨౦౫-గురో ద్దురా సన్నిహితే గురువర్షృత్తి మాచ రేత్,

నచా నస్పృహో గురుణా స్వాక గురూ నభివాదయేత్॥

౨౦౬-విద్యాగురుష్వేత దేవ నిత్యా వృత్తిః స్వయోనిషు,

ప్రతిషేవత్సు చాథర్వాద్ధితం చో పదశత్స్వపి॥

౨౦౭-శ్రేయస్సుగురు ఎద్వృత్తిం నిత్యమేవ సమాచరేత్,

గురుపుత్రేషు చా ర్యేషు గురో శ్చైవ స్వబంధుషు॥

౨౦౮-బాల సుమానజన్తా వాశిష్యో వా యజ్ఞ కర్తవీ,

అధ్యాపయా గురుసుతో గురువన్తాన మ్మర్తతి॥

౨౦౯-ఉత్సాదనం చ గాత్రాణాం స్నాపనో చ్చిష్టభోజనే,

నకుర్యా ద్ధురు పుత్రస్య పాదయో శ్చాపనేజనమ్॥

—గురుపత్నీ సన్నిధౌ కర్తవ్యకర్తవ్యనిర్ణయః—

౨౦౦-గురువత్సృతి పూజ్యాః స్యుః సువర్ణా గురునౌషితః,
అసవర్ణా స్తు సంపూజ్యాః ప్రత్యుత్థా నాభివాదనైః॥

౨౦౧-అభ్యంజనం స్నానం చ గాత్రోత్సాదన మేవచ,
గురుపత్నీనా కార్యాణి కేశానాం చ ప్రసాధనమ్॥

౨౦౨-గురుపత్నీ తు యువతిర్నా భివాద్యే హపాదయోః,
పూర్ణవింశతివర్షేణ గుణ దోషా విజానతా॥

౨౦౩-స్వభావ ఏష నారీణాం సరాణా మిహ దూషణమ్,
అతోర్థా న్న ప్రమాద్యంతి ప్రమాదాసు విపశ్చితః॥

౨౦౪-అవిద్యాంస మలం లోకే విద్యాంస మపి వా పునః,
ప్రమాదా హ్యుత్పదం నేతుం కామక్రోధవశానుగమ్॥

౨౦౫-మాత్రా స్వప్రా దుహిత్రా వా నవివిక్తాస నౌభవేత్,
బలవా నిండియగ్రామౌ పిద్యాంస మపి కన్దీతి॥

౨౦౬-కామం తు గురుపత్నీనాం యువతీనాం యువా భువి,
విధివ ద్వందనం కుర్యా దసౌ వహమితి బ్రువన్॥

౨౦౭-విప్రోవ్య పాదగ్రహణ మన్వహం చాభివాదనమ్॥

గురుదారేషు కుర్వీత సతాం ధర్మ మనుష్ట రన్॥

౨౦౮-యథా విధిం భిక్షితేన నరో వార్యధిగచ్ఛతి,

తథా గురుగతాం విద్యాం శుశ్రూషు రధిగచ్ఛతి॥

౨౦౯-ముంఢో వా జటిలో వాస్యా దధవాస్యా చ్ఛిఖాజటః

నైనంగ్రామేభినిష్టౌచేత్సూర్యో నాభ్యుదియాత్ క్వచిత్

—* సూర్యోదయాస్తమయకాలయోగోద్రానిమేధః-*

౨౧౦-తం చే దభ్యుదియా త్సూర్యః శయానం కామచారతః,
నిష్టౌచే ద్వాప్యజ్ఞానా జ్ఞప న్నుపవసే ద్దీపమ్॥

౨౧౧-సూర్యేణ హ్యభిగ్మక్తః శయానౌ భ్యుదిత శ్చ యః,

ప్రాయశ్చిత్త గురుర్వాణా యుక్తస్యా న్న హతైనసా॥
౧౧౧-ఆచార్య ప్రయతా నిత్య ముభే సంక్షే సమాహితః,

శుచా దేశే జతా జన్మ ముపాసీత యథావిధి॥
౧౧౨-యది స్త్రీ య్య పరిజః శ్రేయః కింది శ్చమాచరెత్,

తత్సర్వ మాచరే ద్యక్త యత్ర వా స్య రమే న్ననః॥
౧౧౩-ధర్మాధా వుచ్యతే శ్రేయః కామార్థా ధర్మ ఏవచ,

అగ్ధ ఏవేహ వా శ్రేయ స్త్రిగ్ధ ఇతి తుస్థిః॥

— ౧ గురుమాతృపితృగృహస్థాదిన స్థయః - *

౧౧౪-ఆచార్యో బ్రహ్మణా మూర్తిః పితామూర్తిః ప్రజాపతేః,
మాతాపుత్రవ్యామూర్తిస్తు భ్రాతాస్వమూర్తిరాత్మనః॥

౧౧౫-ఆచార్య శ్చ పితా చైవ మాతా భ్రాతా చ పూర్వజః,
నారే నా న్యవమంత వ్యా బ్రాహ్మణేన విశేషతః॥

౧౧౬-యం మాతాపితరా క్షేపంస హేతే సంభవం నృకమ్,
న తస్య నిష్కృతి శ్చ క్ష్యా కస్తం పిన్దశ్చై రప॥

౧౧౭-తయో ప్నిత్యం ప్రియం కుర్యా దాచార్యస్య చ స
ర్వగా,

తేష్వేన త్రిషు తుష్టేషు తప స్సగ్ధం సమాప్యతే॥

౧౧౮-తేషాం త్రయోణాం శుశ్రూషా పరమం తప ఉచ్యతే,
న తై రభ్యనను జ్ఞాతో ధర్మ మయ్యం సమాచరెత్॥

౧౧౯-తత ఏవహి త్రయో లోకా స్తవీవ త్రయ ఆశ్రమాః,
తవీవ హిత్రయో వేదా స్తవీవోక్తా స్త్రయోగ్నయః॥

౧౨౦-పితావై గార్హ పత్యోగ్నిర్వాతాగ్నిర్దక్షిణః స్తృతః,

గురు రాహవినియ స్తు సాగ్ని త్రేతా గరియసీ॥

౨౩౨-త్రిష్వప్రమాద్యస్తేతేషు త్రికలోకాః జయ్యేహి,

దీప్యమానః స్వపుషా దేవవద్దివి మోషతే॥

౨౩౩-కృణం లోకం మాశ్చ బక్త్యా పిశుశక్త్యాతు వద్యమే,

గుగుశుశూషయా లేవం బ్రహ్మలోకం సమశ్నుతే॥

౨౩౪-సర్వేషాం శృతాధర్మాయస్యై తేత్రయ ల్పతాః,

ఆనాశ్చాస్తయస్యైతే సర్వస్యైవ పరాక్రియా॥

౨౩౫-యాన్త్రయస్తేజీవేషు నైవ న్నాన్యం సమాదరేత్,

తేష్వేవ నిత్యం శుశ్రూషాం పర్యల్ప్రియహితే॥

౨౩౬-తేషా మనుష్యభేదేన పారత్ర్యం యద్య గాచరేత్,

తత్తన్నివేషయే త్తేభ్యో మనోవచనక్తుభిః॥

౨౩౭-తేష్వేతేష్వీతి కృత్యం హి పునుషస్య సాగ్రమ్ తే,

విషధర్మః పంశ్చాదౌ దుషః పర్యోన్య ఉచ్యతే॥

— అవరాదపి విద్యా దీనాంగ్రాహ్యస్వస్థిత్వయః —

౨౩౮-త్రన్దధానా శ్శుభాం విద్యా మా దీతా ఎరా దపి,

అంత్యా దపి పరం ధర్మం స్త్రిత్యం దుష్కలా దపి॥

౨౩౯-విషాదభ్యమృతం గ్రాహ్యం బాలాదపి సుభాషితమ్,

అమిత్రా దపి సర్వవ్రత మమేధ్య దపి కాంచనమ్॥

౨౪౦-స్త్రీయోరత్నాన్యభివిద్యాధర్మశ్శౌచం సుభాషితమ్

విషధాని చ శిల్పాని సమాదేయాని సర్వతః॥

౨౪౧-అబ్రాహ్మణౌ దధ్యయన్ మాసత్కాలే విధీయతే,

అను బ్రాహ్మణ శుశ్రూషా యావ దధ్యయన్ గురోః॥

౨౪౨-నాబ్రాహ్మణే గురౌశిష్యౌ వాసమాత్యంతికం వసేత్,

బ్రాహ్మణే చా గృహాచాసే కాంక్షక గతి మనుత్తమామ్॥

- అర3-యది త్వాన్యం తికం వాసం రోచయేత గురోఃకులే,
యక్తః పరిచరే దేన మాశరీర విమోక్షణాత్ ||
- అర4 ఆసమాప్తే శ్శరీరస్య యస్తు శుశ్రూషతే గురుమ్,
స గచ్ఛత్యంజసా విప్రో బ్రహ్మణ సుద్వేశాశ్వుతమ్ ||
- అర5 న పూర్వం గురవే కించ దుపకుర్వీత ధర్మవితే,
స్నాన్యం స్తు గురుణ్ణాజ్ఞప్తశ్శక్త్యాగుర్విధామాహరేత్ ||
- అర6-క్షేత్రం హిరణ్యం గామశ్శ్వంచ్చత్రోపాసహమాసనమ్,
ధాన్యం శాకం చ వాసాంసి గురవే ప్రీతిమావహేత్ ||
- అర7 ఆచార్యే తు బలుప్రేతే గురుపుత్రే గుణాన్వితే,
గురుదారే సపిండే వా గురున ద్వైత్తి మాచరేత్ ||
- అర8 ఎతే ప్తవిద్యమానేషు స్థానాసన విహారవాన్,
ప్రయంజానోగ్ని శుశ్రూషాం సాధయే ద్వేహమాత్మనః ||
- అర9-ఏవం చరతి యో విప్రో బ్రహ్మ చర్య మవి ప్లుతః,
స గచ్ఛత్యుత్తమం స్థానం నచేహ జాయతే పునః ||
- ఇతి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయామ్
- సంహితాయాం ద్వితీయోధ్యాయః.

మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయామ్

సంహితాయాం తృతీయోధ్యాయ

ప్రారంభః

—*వేదవ్రతకాలాదినిర్ణయః*

- ౧- పట్నం శదాబ్ధికం చర్యం గురౌ త్రైవేదికం వ్రహ్మ,
తదధికకం పాదికం చా గ్రహణాంతిక మేవవా ||

౨. వేదా నధీత్య వేదావా వేదం వాపి యథాక్రమమ్,
అనిల్లుత బ్రహ్మచర్యో గృహస్థాశ్రమ మావసేత్ |
౩. తం ప్రతీతం స్వధర్మేణ బ్రహ్మదాయ హరంపితుః,
సస్థిణం తల్ప ఆసీన మ్హ్మయే స్వధమంగవా ||
౪. గురుణా నువతః స్నాత్వా సమావృత్తో యథాఽథి |
ఉద్వహత ద్విజౌభార్యాం సవర్ణాలక్షణ స్వితామ్ ||
- వివాహయోగ్యాయోగ్య స్త్రీని న్దయః —
౫. అసపిండా చ యా మాతు రసగోత్రాచయాపితుః,
సా ప్రశస్తా ద్విజాతీనాం దారకర్తృణి మైధునే ||
౬. మహాంత్యపి సమృద్ధాని గోజావిధనధాన్యతః,
స్త్రీసంబంధే దశైతాని కులాని పరివర్జయేత్ ||
౭. హీనక్రియం నిష్పురుషం నిశ్చందో రోమశార్మసమ్,
క్షయ్యామయా వ్యపస్తా శిష్టికష్టి కులానిచ |
౮. నౌద్వహేత్కపిలాం కన్యారి నాధికాంగీం సరోగిణీమ్
నాలోమికాం నాతిలోమాం న వాచాటాం న పింగలామ్
౯. నక్షత్రవృక్షనదీనామ్నీం నాంత్యపర్వత నామికామ్ |
న పక్ష్యహి ప్రేష్యనామ్నీం నచ భీషణనామికామ్ ||
౧౦. అవ్యంగాంగీం సౌమ్యనామ్నీం హంసవారణగామినీమ్,
తసులోమకేశదశనాంమృద్వంగీముద్వహేత్ స్త్రీయమ్
౧౧. యస్యోస్తు నభవేద్భ్రూతా న విజ్ఞాయేత వాపితా,
నౌ పయచ్ఛేత తాంప్రాజ్ఞః పుత్రికా ధర్మశంకయా ||
౧౨. సవర్ణా గ్రే ద్విజాతీనాం ప్రశస్తా దారకర్తృణి,
కామత స్తు ప్రవృత్తానా మిమాః స్యుఃక్రమశోవరాభి
౧౩. శూద్రైవ భార్యా శూద్రస్యసౌచస్వాచవిశఃస్మృతే,
తేచస్వాచైవ రాజ్ఞశ్చ తాశ్చ స్వాచా గ్రజన్తనః ||

- ౧౪ - నబ్రాహ్మణక్షత్రియయో రాహస్యపహిర్తిత్తోః,
కిన్తీ-శ్చి-పి సృతాంతే శూద్రాభార్యోపదిశ్యతే॥
- ౧౫ - హీనజాతింస్త్రియంమోహో మన్వహంతోద్విజాతయః,
కులాన్యే వనయంత్యాశు ససంతానానీ శూద్రతామ్॥
- ౧౬ - శూద్రావేదీ పశస్యతే గుతస్యకయస్యచ,
శౌనికస్య సుతత్పత్నౌ తనవత్సయూ భృగోః॥
- ౧౭ - శూద్రాశయకమారోవ్యబ్రాహ్మణోయాత్యధోగఃమ్,
జయన్వాసురం తస్యోబ్రాహ్మణ్యాదేవహీయతే॥
- ౧౮ - దైవపిత్ర్యైశ్చైవాని తస్మిన్సృజానాని యస్యతు,
నాశ్నతి పిసృదేవాన్సన్నచస్వర్గం సగచ్ఛతి॥
- ౧౯ - వృశే ధేవీశస్య నిశ్వాసోపహతస్యచ,
తస్యైవజైవశ్రయఃస్య నిష్క్రమిత్వాపథీయతే॥
- ౨౦ - చతుర్ణామపి వర్ణానాంప్రేత్య జేహ హితాహితాన్,
అస్తాః మాణసమాసేన స్త్రీ వివాహో ని బోధత॥

— * బ్రాహ్మేద్యష్టః ధవివాహక్రమః * —

- ౨౧ - బ్రాహ్మణ్యైవదైవస్సధేవా ర్షఃప్రాజాపత్యస్తథాసురః,
గాంధర్వో రాక్షసశైవుఃపైశాచశ్చప్రిమోధమః॥
- ౨౨ - యోయస్య దర్శ్యో వర్ణస్యగుణవోషోచయస్యయా,
తస్యస్త్వప్రవత్యోనిప్రసవే చ గుణా గుణాన్॥
- ౨౩ - వరాహపూర్వ్యా విశ్రస్య తత్రస్య చతురో వరాన్,
విట్పుత్రయోస్తుతానేవ విద్యాద్ధర్మ్యాన్నరాక్షసాన్॥
- ౨౪ - చతురోబ్రాహ్మణస్యాద్యౌక్ ప్రశస్తాన్ కపయోవిదుః,
రాక్షసం క్షత్రియస్యైక మాసురం వైశ్యశూద్రయోః॥
- ౨౫ - సంహాగాంతుత్రయోధర్యాద్వావధర్మ్యైస్తృతాపిహ

మైశాచ శ్చా సురశ్చైవ న కర్తవ్యాకదాచన॥

౨౬ - శృగళశృగ గ్వా మిత్రే వావివాహౌ పూర్వచోదితౌ

గాంధర్వరాక్షసశ్చైవ ధర్మ్యాక్షత్రస్యతౌస్తృతౌ॥

౨౭ - ఆచ్ఛాద్య చా ర్చయిత్వా చ శ్రుతిశీలవ తే స్వయమ్,
ఆహూయదానంకి న్యాయా బ్రాహ్మణ్యైః ప్రకీర్తితః

౨౮ - యజ్ఞే తు వితతే సమ్యక్స్వేదే కర్తవ్యమ్,
అలంకృత్య సుతాదానం దై వం దత్తం ప్రదత్తుతే॥

౨౯ - ఏకం గోమధునంద్యేవా నరా గాదాయ దత్తతః,
కన్యాప్రదానం విధివ దార్హ్యే దత్తం ఉచ్యతే॥

౩౦ - సహూభౌ చరతాం ధర్మమితి వాచానుభాష్యచ,
కన్యాప్రదాన మభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యోవిధిః స్మృతిః

౩౧ - జ్ఞాతిభ్యో ద్రక్షణం దత్వా కన్యాయై చైవ శక్తితః,
కన్యాప్రదానం స్వాచ్ఛంద్యా దాసురో ధర్మ ఉచ్యతే॥

౩౨ - ఇచ్ఛయా న్యౌన్యసంయోగః కన్యాయాశ్చనరస్యచ
గాంధర్వ సుతుబిజ్ఞేయో మైథున్యః కామ సంభవః॥

౩౩ - హత్వాస్థిత్యా చభిత్వాచక్రోశంతీరుదతీం గృహతో
ప్రసవహ్య కన్యాహరణం రాక్షసో విధి రుచ్యతే॥

౩౪ - సుప్తాం మత్తాంప్రమత్తాంవారహూయత్రోపగచ్ఛతి,
సహవిష్యో వివాహోనా పైశాచ శ్చాప్తమో ధమః॥

౩౫ - అద్భిరేవ ద్విజాగ్ర్యాణాం కన్యాదానం విశిష్యతే,
ఇతరేషాం తు పణ్ణానా మితరేతరకామ్యయా॥

౩౬ - యోయస్యైషాం వివాహోనా మనునా కీర్తితోగుణః,
సర్వం శృణుక తం విప్రాః సర్వం కీర్తయతోమను॥

— * బ్రాహ్మణ్యే దివివాహగుణనిర్ణయః * —

౩౭ - దశ పూర్వాపరావంశ్యా నాత్మానంతైకవింశకమ్

- బ్రాహ్మీపుత్ర సుకృతకృత్తో చ యేదేవసః పితౄణాం
 ౩౮ - దైవోధాజ సుశుశ్రేష సప్త సప్త పరావరాన్,
 ఆర్షోధాజసుతస్త్రీంస్త్రీకషట్పట్ కామోధజసుతః
 ౩౯ - బ్రాహ్మదీషు వివాహేషు చతుర్వేషా న పూర్వశః,
 బ్రహ్మవర్చస్వినః పుత్రా జాయంతే శిష్ట సన్మతాః॥
 ౪౦ - రూపసత్వగుణోపేతా ధనవంతో యశస్వినః,
 శుర్యావృభాగా ధర్మిస్తా జీవంతి చ శతం సమాః॥
 ౪౧ - ఇతరేషు తు శిష్టేషు నృశంసా గృతవాదినః,
 జాయంతే దుష్టవాహేషు బ్రహ్మధర్మ ద్విష సుతాః॥
 ౪౨ - అనిదితైః స్త్రీవివాహై రనింద్యా భవతి ప్రజా,
 నిందితైర్నిందితాన్యాణాంతస్మాన్నింద్యా వివిర్దయేత్
 ౪౩ - పాణిగ్రహణ సంస్తారః సవర్ణానాం పదిశ్యతే,
 అసవర్ణాస్వయం క్షేయో విధి రుద్వాహ కర్తవీ॥
 ౪౪ - శరః క్షుత్రియయా గ్రాహ్యః ప్రతోదో వైశ్యకన్యయా,
 వసనస్య దశా గ్రాహ్యో శూద్రయో త్కృష్ట వేదనే॥
 ౪౫ - ఋతు కాలాభిగామీ స్యా శ్చిదా ర నిరత శ్చదా,
 శ్వవర్జం వ్రజే చ్ఛైవా తద్యతో రతి కామ్యయా॥

— * ఋతుకాలనిర్ణయః * —

- ౪౬ - ఋతుస్సోస్విభావికఃస్త్రీణాం రాత్రయః పౌషశస్తృతాః,
 చతుర్థి రితరైస్సోషక మపహాభి సుద్విగహాత్తైః॥
 ౪౭ - తాసా మాద్యా శ్చ తస్య స్తు నిందితైకాదశీచయా,
 క్రయోదశీ చ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశరాత్రయః॥

—*స్త్రీ పురుషజనసహేతునిష్ఠయః*

౪౮ - యుక్తాసు పుత్రా జాయంతే స్త్రీయో యుక్తాసు
రాత్రీషు,

తస్మాద్యుక్తాసు పుత్రార్థి సంపదే దాన్తవే స్త్రీయమ్॥

౪౯ - పుమా న్పంసో ధికే శుక్రే స్త్రీభవత్యధికే స్త్రీయాః,

సహే పుమా పుంసి యా వా షీణే త్వేచవిపర్యయః॥

౫౦ - నింద్యా న్యస్తా సు చా న్యాసు స్త్రీయో రాత్రీషు వ
జన్యన్,

బ్రహ్మచార్యే వ భవతి యత్ర తత్రా శ్రమే వసన్॥

—*కన్యాశుల్కగ్రహణనిషేధః*

౫౧ - నికన్యాయాః పితావిద్వాన్గృహీయా చ్చుల్కమణ్విపి,

గృహం చ్చుల్కం హి లోభేన స్యాన్నరో పత్యవిక్రయా॥

౫౨ - స్త్రీవనాని తు యే మోహో దుపజీవంతి బాంధవాః
పారియానానవస్త్రం వా తేపాపాయాంత్యధోగః॥

౫౩ - ఆర్థే గౌమిగునం శుల్కం కేచి దాహు గృహైవ తత్,
అల్పీప్యేనం మహాన్ వాపిక్రయస్తా వ దేవ సః॥

౫౪ - యాశాం నాన దతే శుల్కం జ్ఞాతయోన స విక్రయః,
అహాణంత త్కుమారి దా మాన్యశంస్యం చ కేవలమ్॥

—*స్త్రీసమ్మానవిషయః*

౫౫ - పితృభి భ్రాతృభి శ్రేష్ఠ తాః పతిభి ర్దేవరై స్తథా,
పూజ్యా భూషితు వ్యాశ్చ బహు కల్యాణ మీపునః॥

౫౬ - యత్ర నార్యస్త పూజ్యంతే రమంతే తత్ర దేవతాః,

యత్రైతాస్తునపూజ్యంతే సర్వా సత్రాఫలాః క్రియాః॥

౫౭ - శోచంతి జామయో యత్ర పినశ్యత్యా శు తత్కులమ్,
న శోచంతి తు యత్రైతా వధాతే తద్ధి సర్వదా॥

౧౮ - జానుయో యాని గెహాని శపంశ్య ప్రసిపూజితాః,
తానికృత్యా హతానీ వ పినశ్యంత సమంతతః॥

౧౯ - తస్మాదేతా స్స నాపూజ్యా భూషణాచ్ఛానవాశస్త్రైః,
భూషణామైశ్వరైః స్వయం సత్కారేషా త్సివేషు చ,

౨౦ - సంకుప్తే భార్యయా భక్తా భక్తభార్య తద్దైవ చ,
యస్య నైవ కులైశ్చ్యంత్యాణు తత్ర వైస్రుమ్॥

౨౧ - యది హ స్త్రీ సరోజైః పుమాంసం న ప్రమోదయేత్॥
అప్రమోదాత్పుంసః పుంసః ప్రజనం న ప్రవర్తతే॥

౨౨ - స్త్రీయాంతురోచమానాయాం సర్వం త ద్రోచ తేకులమ్,
తస్యోంత్వ రోచమానాయాం సర్వమేవ నరోచతే॥

————— కువివాహవివాహదుష్కులత్వప్రాప్తినిర్ణయః. —————

౨౩ - కువివాహైః క్రియాలాపై ర్వేదాధ్యయనేన చ,
కులాన్య కులతాం యాంతి బ్రాహ్మణాతిక్ర మేణ చ॥

౨౪ - శిశ్వేన వ్యవహారేణ శూద్రా పత్యైశ్చ కేవలైః,
గోభిగ్నైశ్చ యానైశ్చ కృష్యా రాజౌపసేవయా॥

౨౫ - అయాజ్యయా జవైశ్చైవ వాస్తిశ్వేన చ కర్మణామ్,
కులాన్యా శువినశ్యంతి యాని హీనాని మంత్రజా॥

౨౬ - మంత్ర త స్తు సమృద్ధాని కులాన్య ల్పదనాన్యపి,
కులసంఖ్యాం చ గచ్ఛంతి కర్షంతి చ మహాద్యశః॥

౨౭ - వైవాశికే గ్నా కర్పిత గృహ్యం కర్తృ యథావిధి,
పంచయజ్ఞవిధానం చ పశ్చిం చా న్వాహికీం గృహీ॥

————— * పంచసూనాదోషనిర్ణయః * —————

౨౮ - పంచసూనా గృహస్థస్య చల్లీ పేషణ్యు పస్కరః
కంజనీ చోదకంభ శ్చ బిద్యతే యాస్తువాహయన్॥

౨౯ - తాసాం క్ర మేణసర్వాసాంకృత్యధికం మహద్విభిః

పంచక్షప్తా వహాయజ్ఞాః స్రవ్యహం గృహమేధినామ్॥

— * పంచయజ్ఞప్రణమః * —

౨౦ - అధ్యాసనం బ్రహ్మయజ్ఞః పశ్యయజ్ఞ స్తు తథాణమ్,

హూమో దైవో బలి ర్భూతో న్యుజ్ఞో తిథిపూజనమ్॥

౨౧ - పంచై తాద్యో మహాయజ్ఞా న్న హావయతి శక్తితః,

సగృహేపి వసన్ క్షిత్యం సూనా దో మై ర్న లిప్యతే॥

౨౨ - దేవతా నిధిభృత్యనాం పితౄణా మత్సనశ్చయః,

నన్వీనతి పంచానా ముచ్చస్సనా సజివతే॥

౨౩ - అహుతం చ హుతం చైవ తథా ప్రహుత మేవచ,

బ్రాహ్మ్య హుతం ప్రాశీతంచ పంచయజ్ఞా ప్రచక్షుః॥

౨౪ - జపో హుతో హుతో హూమః ప్రహుతో భాగో బలిః,

బ్రాహ్మ్య హుతం ద్విజాగ్ర్యైర్బా ప్రాశీతం పితౄణామ్॥

౨౫ - స్వాధ్యాయే నిత్యయుక్తః స్వాదైవే చైవేహ కర్తవ్యః,

దైవేకర్తవ్యాయుక్తో హి బిభర్తీ దంచరాచరమ్॥

౨౬ - అగ్నే ప్రాస్తాహుతి స్సహ్య గా దిత్య ముపతిస్తతే,

అదిత్యా జ్ఞాయతే పృథ్విరప్సప్తే రన్ని తతః ప్రజాః॥

— * గృహస్థాశ్రమస్యై శ్రవ్యనిర్ణయః * —

౨౭ - యథా వాయుం సమాశ్రిత్య వర్తంతే సర్వజంతవః,

తథా గృహస్థ మాశ్రిత్య వర్తంతే సర్వ ఆశ్రమాః,

౨౮ - యస్తాశ్రయోప్యశ్రమిణో జ్ఞానేనాన్నేన చాప్యహమ్.

గృహస్థే నైవ ధాన్యంతే తస్మా జ్ఞేస్తాశ్రమో గృహీ॥

౨౯ - ససంధా యః ప్రయత్నేన స్వగ మక్షయ మిచ్ఛతా,

సుఖం తే హిచ్ఛతా నిత్యం యోధార్యో దుర్బలేంద్రియైః॥

౪౦ - ఋషిచయః పితరో శానా భూతాన్య తిథయస్తథా,
ఆశాసతే కలువిభ్యస్తే బ్యః కాయం విజానతా॥

౪౧ - స్వాధ్యాయేనా ర్చయే దృషీణామూమై ర్దేవాణామ్
దావిశి,
పక్షానానైశ్చ గృహాన్తే హృదయే బలికర్తవ్యం॥

౪౨ - కుర్యాదహం హవిశ్రాద్ధమన్నా ద్యే నోదకేననా,
అయోమూఽపశ్చైవ పిశ్యభ్యః ప్రీతిమావహన్॥

౪౩ - ఏవ చ ప్యాశయే ద్విద్రుం పశ్రధే పాంచయజ్ఞకే,
నచైవాత్ర శన్యే శ్చుచి దై వ్యశ్వదేవం పక్షిద్విజమ్॥

౪౪ - వైశ్వదేవస్య సిద్ధస్య గృహ్యే గ్నో విధిపూర్వమ్,
అభ్యః కుర్యా ద్దేవతాభ్యో బ్రాహ్మణో హూమః
మన్వాహమ్॥

౪౫ - అగ్నే సోమస్య చైవాదాతయోశ్చైవ సమస్తయోః,
విశ్వేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యో భస్వంతరయ ఏవచ॥

౪౬ - కుర్వా చైవా నున్మత్యై చ ప్రజాపతయ ఏవచ,
సహద్యవావృధివ్యోశ్చ తథాన్విష్కృతేంతతః॥

— * బలిహారణక్రమః * —

౪౭ - ఏవం సమ్యక్సర్వైర్వా సర్వవిత్తుప్రదక్షిణమ్,
ఇంద్రాంతకాప్సతీందుభ్యః నానుగ్యోబలింహరేత్॥

౪౮ - ముగద్భ్య ఇతితుద్వారి ధీపేదభ్యుగ్భ్య ఇత్యప,
వనస్యోభ్య ఇత్యేవం ముసలాంలూఖలే హరేత్॥

౪౯ - ఉచ్చీక్షితే శ్రియే కుర్యాత్పరక్వాశ్యైచ పాదతః,
బ్రహ్మవాసోః పతిభ్యాం తువాస్తునుద్యే బలింహరేత్॥

౫౦ - విశ్వేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యో బలిమాకాశ ఉన్నిపేత్,
దివాదరేభ్యో భూతేభ్యో నక్షత్రాభ్య ఏవచ॥

౯౦ - శృష్టవాన్మని కుర్వీత బలిం సర్వాన్మభూతయే.

పిన్మభ్యా బలిశేషం తు సర్వం గతీణతో హరితే॥

౯౧ - శుశాం చ పత్తిరానాం చ శ్చ పచాం చాచ్యోగేషు,

వాయసానాం కృమీణాం చ శశైర్నిర్విషేద్యుః॥

౯౨ - ఏవంయస్సర్వభూతాని బ్రాహ్మణో నిత్యే వర్చతే,

సగచ్ఛతి ఐరం స్థానం తేజోమూర్తిః పథర్జునా॥

౯౩ - కృత్యై నన్యకమైవ వాణ్ధిం పూర్వమాశయేత్.

భిక్షౌ చ భిక్షవే దద్యాద్విషం బ్రహ్మచారిణే॥

————— ౧౩: త్తా ప్రదానఫలాదినిష్ఠయః * —————

౯౪ - యత్పుణ్య ఫలమాప్నోతి గాంధర్వా విధిర క్షురోః,

తత్పుణ్యఫల మాప్నోతి భిక్షౌ దత్వా ద్విషౌ గృహీతే॥

౯౫ - భిక్షౌ మప్యనపాత్రం వా సత్కృత్యే షిధిపూర్వకమ్,

వేదతత్త్వార్థేదుషే బ్రాహ్మణాయో పపాదయేత్॥

౯౬ - సశ్యంతి హవ్యకవ్యాని సరాణా మజ్జానతామ్,

భన్తీ భూతేషు విప్రేషు మోహోద్భవైర్ని దాతృభిః॥

౯౭ - విద్యాతపస్సృశృద్దేషు హుతం ప్రసముఖాగ్నిషు,

నిస్తారయతి దుర్భాచ్చ మహత్ శ్చైవ కిన్బిపాత్॥

౯౮ - సంప్రాప్తాయ త్వత్కథయే ప్రదద్యా దాసనూదకే.

అన్నం చైవ యథాశక్తి సత్కృత్యై షిధిపూర్వకమ్,

గంధ-శిలా నప్యంతతో నిత్యం పంచాగ్నే సపి జుహ్వతః॥

సర్వం సుకృతమాదతే బ్రాహ్మణో నర్పితో వనన్,

గంధ-తృణాని భూమి రుదకం వాక్ చతుర్థి చ సూన్యాతా,

ఏతాన్యపి సతాంగేహే నౌచ్ఛిద్యంతే కదాచన॥

—————* అతిథిలక్షణమ్ —————

౧౦౦ - ఏకరాత్రం తు నివసన్నితిరి బ్రాహ్మణః స్మృతే

అనిత్యం హి స్థితో యస్మాత్తస్మా దతిథి రుద్యతే॥

౧౦౩-నై కగ్రామీణ మతిథిం విద్రుం సాంగతికం తథా,
ఉపస్థితంగృహేపిద్యా గ్భార్యా యత్రాగ్న యోపి వా||

౧౦౪-ఉపాసతే యే గృహస్థాః పరపాక మబుధయః,
తేన తే ప్రేత్య పశుతాం వ్రజుత్యన్నాదిదాయినామ్||

—* అతిథిపూజనస్యాపశ్యక ర్తవ్యత్వాదిర్లయః *—

౧౦౫-అప్రణాద్యా తిథి స్సాయం సూర్యో ధౌగృహమేక్షినా,
కాలే ప్రాప్తస్త్య కాలే వా నాస్యాశ్చ కృహేనైత్
౧౦౬-నవై స్వయంత దక్షిణా దతిథిం యన్న భోజయేత్,
ధన్యంయశస్యమాయువ్యంస్వగ్ధ్యంచా తిథిపూజామ్||

౧౦౭-అసనాపసథా శయ్యా మనద్రాజ్యా ముపాసనమ్,
ఉత్తమే మాత్తమం కుర్యా ద్ధీనే హీనం సమే సమమ్||

౧౦౮-వైశ్యదేవేతు నివృత్తే యన్యన్యో తిథిరా వ్రజేత్,
తస్యాప్యన్నం యథాశక్తి ప్రదద్యాన్న బలిం హరేత్||

—* భోజనార్థం కులగోత్రనివేదననిషేధః *—

౧౦౯-న భోజనార్థం స్వే విద్రః కులగోత్రే నివేదయేత్,
భోజనార్థం హితేశంసకా వాంతాశీత్యచ్యతేబుధైః||

—* అనతిథినిర్ణయః *—

౧౧౦-న బ్రాహ్మణస్య త్వతిథి గృహేరాజస్య ఉచ్యతే,
వైశ్యకూద్రా సఖా వైవ జ్ఞాతయో గురు రేవచ||

—* విద్రగృహేగతక్షత్రియూది భోజనీయక్రమః *—

౧౧౧-యది త్వ తిథి ధర్మేణ క్షత్రియోగృహ మావ్రజేత్,
భుక్త పత్సన్ క్షత్రిపేషు కామం త మపి భోజయేత్||

౧౧౨-వైశ్యకూద్రాపిప్రాప్తా కుటుంబే తిథిదగ్ధౌ,
భోజయే త్సహభృత్యైస్తా వాన్మృశంస్యం ప్రయాజయన్||

౧౧౩-ఇతరా నపి సప్యాదీన్ సంప్రీత్యా గృహమాగతాన్
సతకృత్యాన్నం యథాశక్తి భోజయే దవిచారయన్||

యావంతశ్చైవ యౌశ్చాన్యైస్తాన్ ప్రవక్ష్యామ్యశేషతః॥

౧౦౫ ద్వాదశే పితృకార్యే త్రీ నక్షత్ర ముభయత్రవా

భోజయేత్సుసమృద్ధో పినశ్రుసజ్జత విస్తరే॥

౧౦౬-సప్త్రియాం దేశకాలాచశౌచంబ్రాహ్మణసంపదః

పంచైతాన్విస్తరోహంతి తస్మాన్నేహేత విస్తరమ్॥

౧౦౭-ప్రథితాస్త్రే తకృత్యైషా పిత్ర్యం నామవిధుక్షయే,

తస్మిన్యక్షన్యైతి నిత్యం ప్రేతకృత్యైవ లాఙ్ఘి॥

౧౦౮-శ్రోత్రియాయైవ దేయాని హవ్యకవ్యానిదాత్మభిః,

అర్హత్యమాయ విప్రాయ తస్యైదత్తంసుహాఫలమ్॥

౧౦౯-ఏకైక మపి విద్వాంసం దైవేపిత్రేయభోజయేత్,

పుష్కలంఫలమాప్నోతి నామంత్రజ్ఞాన్ బహూనపి॥

౧౧౦-చూరా దేవ పరీక్షేత బ్రాహ్మణం వేదపారగమ్,

తీర్థాంతగవ్యకవ్యానాంప్రదానే శోతిధిఃస్మృతః॥

౧౧౧-సహస్రం హి సహస్రాణామన్యచాన్యశ్రభంజతే,

ఏకస్తాన్ మంత్రఃత్వే ప్రీతః సర్వానహాతిదర్శతః॥

౧౧౨-జ్ఞానోత్కృష్టాయదేయాని కవ్యానిచ హవీంషిచ,

నహి హస్తా వస్పృశ్విశ్ధా రుధిరే జైవ శుద్ధృతః॥

౧౧౩-యావతోగ్రసతే గ్రాస్మాహవ్యకవ్యేష్యమాంత్రవిత్

తావతోగ్రసతే ప్రేత్య దీపశూల్బవ్యాయోగుడాన్॥

౧౧౪-జ్ఞాన నిష్ఠా ద్విజాః కేచిత్తస్మానిష్ఠాస్తథాపరే,

తపస్స్విధ్యాయ నిష్ఠా శ్చ కర్తృనిష్ఠాస్తథాపరే॥

౧౧౫-జ్ఞాననిష్ఠేషు కవ్యాని ప్రతిష్ఠాప్యాని యత్నతః,

హవ్యానితు యథాన్యాయం సర్వేషేష్వచతుర్షపి

౧౧౬-అశ్రోత్రియః పితాయస్య పుత్రః స్యాద్దేవపారగః,

అశ్రీబ్రహ్మనా వుక్తః స్యాద్విజ్ఞానాన్యజ్వేకపారః॥
 ౧౩౭-జ్యాయాన మనయో ర్పద్య ద్భస్య స్యా చ్చోచ్చ్ర
 త్రియిపితా,

మంత్రసంపూజనాథంతు సత్కారి మిగరో హాతి॥
 ౧౩౮-నశ్రాద్ధేభాజయేన్తి త్తదనైకార్యో స్య సంగ్రహః,
 నారంభమిత్రయిం ద్య త్తం శ్రాద్ధే భాజయేద్విజయః॥

౧౩౯-యస్య మిత్ర ప్రధానాని శ్రాద్ధాని చ హవీంషీ చ,

తస్య ప్రేత్య ఫలం నాస్తిశ్రాద్ధేషు చ హవిష్టువ॥
 ౧౪౦-య స్సంగతాని కురుతే మోహో చ్ఛాద్యేన మానవః,
 సస్వగావచ్చన తేహ కాచ్ఛాద్ధమిత్రో ద్విజా ధమః॥

౧౪౧-సంభాజనీ నా భిహితా పైశాచీ దక్షిణా ద్విజైః,
 ఇహ్నావాస్తేతు నా లోకే గా రంధే వేకవేశ్మనః॥

౧౪౨-యథే రిణే బీజ ముప్త్యా న వస్తా లభ తే ఫలమ్,
 తథా నృచే హవి ర్దత్వా ని దాతా లభ తే ఫలమ్॥

౧౪౩-దాత్యాం పత్రిగ్రహీ త్వాం శ్చ కురుతే ఫలభాగినః,
 విదుషే దక్షిణాం దత్వా విధిన త్రేత్య చేహవ॥

౧౪౪-కామం శ్రాద్ధే ర్చయేన్తి త్రం నా భిరూప మపి త్వరిమ్,
 ద్విషతా హి హవి ర్భుక్తం భవతి ప్రేత్య నిష్ఫలమ్॥

౧౪౫-యత్నేన భాజయే చ్ఛాద్ధే బహ్వల్రచం వేదపారగమ్,

శాఖాంతగమథా ద్వస్య చుదోగంతు సమాప్తికమ్॥
 ౧౪౬-నిషా మన్యతమో యస్య భుంజేత శ్రాద్ధ మచ్చిః,

పితౄణాం తస్య తృప్తిః స్యా చ్ఛాశ్వతీ సాప్తపారుషీ ॥

౧౪౭-విష వై ప్ర ధమః కల్పః ప్ర దానే హవ్యకవ్యయోః,
 అనుకల్ప స్త్వయం జ్ఞేయః సదా సద్భి రనుష్ఠితః॥

౧౪౮-మాతామహామాతులంచ స్వస్త్రీయం శ్వశురంగురుమ్,

- దౌహిత్రం విట్పతిం బాధు వృత్తి గ్యాజ్యోచనోజయేత్||
 ౧౪౯- సబ్రాహ్మణం శరీరేత దైవే కర్తృణి భర్తృః||
 పిత్రే కర్తృణి తు ప్రాప్తే పరీక్షేత ప్ర యత్నతః||
 ౧౫౦- యే స్తేన పతిత క్లిబా యే చ నాచిక వృత్తి యః,
 తాన్ హవ్య కవ్యయోగ్విప్రానన్తాన్మనుం బ్రవీత్||
 ౧౫౧- జటిలంచా నధీయానం దుర్బలం కితవం తథా,
 యాజయంతి చయేపూగాంసాంశ్చక్రా ధ్ధనోజయేత్||
 ౧౫౨- వికిత్సర్కాణా దేవలర్కాణా మాంసపిక్రయిణస్తథా,
 పిపణేన చ జీవంతో ఎర్జ్యాః శుభ్రస్త్వకవ్యయోః||
 ౧౫౩- ప్రేష్యో గ్రామస్య రాజ్యశ్చ కుసభీ శ్యావదంతకః,
 ప్రతిరోధా గురోశ్చైవ త్యక్తాగ్నిర్వాధ్ధుషి స్తథా||
 ౧౫౪- యక్షీచ పశుపాలశ్చ పరివేత్తా నిరాకృతః,
 బ్రహ్మద్విత్ పరిష్టిత్వ గణాభ్యంతర ఏవచ||
 ౧౫౫- కుశీలవో వకీర్షీ చ వృషలీపతి రేవచ,
 పౌనర్భవ శ్చ కాణిష్ఠ యస్యచో పపతి గృహే||
 ౧౫౬- భృతకాధ్యాపకో యశ్చ భృతకాధ్యాపిత స్తథా,
 బ్రాహ్మైర్యోనైష్ఠ సంబుధై స్సంయోగం పతితైర్గతః||
 ౧౫౭- శూద్రశిష్యో గురుశ్చైవ వాస్తవః కుంజగోశకా,
 అకారణ పరిత్యక్తా మాతా పిత్రో ర్ధు రో స్తథా||
 ౧౫౮- అగారదాహీ గరదః కుండాశీ సోమవిక్రయీ,
 సముద్రయాయీ వందీ చ తౌలికః కూలకారకః||
 ౧౫౯- పిత్రా వివదమాన్తశ్చ కితపౌ మద్యప స్తథా,
 పాపరోగ్య భిశస్తశ్చ దాంభికో రసవిక్రయీ||
 ౧౬౦- ధనుశ్చరాణాం కర్తా చ య శ్చాగ్రే దిశిషూపతిః,
 మిత్రప్రస్తుతవృత్తిశ్చ పుత్రాచార్య స్తథైవచ||

౧౬౧-బ్రామరీ గంజమాలీచ శ్విత్ర్యంఘో పిశున స్తథా,

ఉన్నతోం భశ్చ వర్ష్యాః స్యు ర్వేదనిం దక ఏవచ॥

౧౬౨-హస్తీగో శ్వోష్ట్ర దమకో నక్షత్రై ర్భిశ్చ జీవతి,

పక్షిణాం పోషకో యశ్చ యుద్ధాచార్య స్తథైవచ॥

౧౬౩-స్రోతసాం భోదకో యశ్చ తేషాం చా ఎరణే రతః,

గృహసంవేశకో దూతో వృక్షారోపక ఏవచ॥

౧౬౪-శ్వక్రీడీ శ్యేనజీవీ చ కన్యాదూషక ఏవచ,

హింస్రో వృషలవృత్తిశ్చ గణానాం జైవ యాజకః॥

౧౬౫-ఆచారహీనః క్లీబశ్చ నిత్యం యాచనక స్తథా,

కృషిజీవీ శ్లీపదీ చ సన్నిధిం దిత ఏవచ॥

౧౬౬-బౌర భ్రీకో మాఘాషికః శురపూర్వా పతి స్తథా,

ప్రేతనిర్యాతక శ్చైవ ఎడ్డకోయాః స్రయత్నతః॥

౧౬౭-ఎతాన్ విగహితాచారాన పాజ్ఞేయాన్ ద్విజాధమాన్,

ద్విజాతిప్రసరో విద్వా నుభయ శ్రువివర్జయేత్॥

౧౬౮-బ్రాహ్మణ స్త్వనధీయాన స్ఫుటాగ్ని రివశామ్యతి,

తస్మై హవ్యం నదాతవ్యం నహి భస్మని హూయతే॥

౧౬౯-అపాఽద్యుదానే యో దాతు భావత్యుధ్వం ఫలో

దయః,

దైవేహవిషి పిత్రేనాతత్ ప్రసత్యౌమ్య శేషతః

—* అపా జ్యేయానామన్నదాతుర్భవిష్యత్ఫలావి. * —

౧౭౦-అవ్రతై ర్భిద్విజై ర్భుక్తం పరివేత్తాదిభిస్తథా,

అపా జైయై ర్విదవైశ్చ తద్వై రియంసి భుంజతే॥

౧౭౧-దారాగ్ని హూత్ర సంయోగంకురుతేయోగ్ర జేస్థితే

భరివేత్తా సవిజ్ఞేయః పరివీత్తిస్తు పూర్వజః॥

౧౭౨-పరివర్తితః పరీవేత్తా యయాచ పరివిద్యతే.

సర్వే శా నంకం యాంతి దాతృగూఢక పంచమాః॥

౧౭౩-శ్రీ తుర్క ప్రస్థ భాగ్యాయాం యోగురజ్యేత కామతః,

దత్తేశ్వరస్వామినియుక్తాయాం సజ్జయో దిధిషూపరిః॥

౧౭౪-సుదూరేషు జాయేతే ద్వా సుతా కుండ గౌళకా,

పశ్చాత్తాపమును జూపి పాపమును మన్నింపవలయును.

విజయనగర జాతా పుత్రే శ్రీరామా శ్రీకృష్ణ పుత్రః

గర్భాని నామ, గర్భాని నాశయే తే నామనామ్॥

౧౭౬- అహోబ్యాయాం వనః పాశ్చాత్యభుజానాం నుపశ్యతి,

తావతాం న పుంశ్రేయ దాత్రాప్రా ప్నోతి బాలినః॥

అంబికా-విద్యా-దా నవశే: కాణి: పశ్చే: శ్రి(త్రి)శతస్య తు

వాడుగి సహస్ర దాతు ర్నాశయి తే పలమ్.

021 యావతఃసంస్కృతేద్వగైర్భాష్టాదశాః/ దయాజః

అంతా, నభవే ద్దాతుః ఫలం దానస్య పారి కమ్

౧౭౯-వేనపెచ్చాపి పిప్రొక్క స్వ లాభా త్కలత్తావత్తిగ్రహమ్.

వినాశం ప్రజతి క్షీణమామపాశ్రమి నాం భస్మి॥

గిరాం-సోమవి క్రయిశేః ప్రియ భిషజ్ఞా పూయ శోణితమ్

గట్టం దేవలకే దత్త వాస్తవ్యం తు వాఘవాహుః॥

నిరంశుడు వానిజడే దత్తం నేహ నాముత్య తద్వవేత్తే

బస్సనీ వ హుతం హవ్యం తథా పానన్యవే ద్విజుః

౧౮౨ ఇతరేషు స్వీపా జ్యేషు యతాదిషు పునాథుషు

మేహం సృష్టాం సమజ్ఞానీ వదంత్యన్యం యోగి పీఠమ్॥

౧౦౨. అపొక్లెప్సహతా పజ్జీః పాశరతేయోఽమోహకే.

తాత్పర్యము కలదిగాను నిజముగాను

పూవ నాన్.

—* ప జ్జీ పావననిర్ణయః, *—

౧౦౪. అగ్ర్యో సుర్వేషు వేదేషు సర్వప్రవచనేషు చ,

శ్రోత్రియాన్వయజా వైచిరః శ్లేషాః పజ్జీ పావనాః

౧౦౫. వివాచకేతః పంచాగ్నిస్త్రీ సుపర్ణష్టదంగః త్.

ప్రహ్లాదే యాన్తసంతానా జ్యేష్ఠసామగ ఎవచ॥

౧౦౬. వేదాధ్యక్షస్యవత్తా చ ప్రహ్లాచారి సహస్రశః,

శతాయు వైచిరః శ్లేషా బ్రాహ్మణాః పజ్జీ పావనాః

౧౦౭. పూర్వేష్య రవరేష్యర్వా బ్రాహ్మకర్మణ్యు పస్తితే,

నిసంక్రయేకశ్రవ్యకర్మాసవ్యస్సిపాకయథాదితానా

౧౦౮. నిమంత్రిణో ద్విగః పితౄ నియతాన్తా బవేన్నగా,

నచభూదాన్య కీయాతయస్య బ్రాహ్మచ తస్థవేత్॥

౧౦౯. నిమంత్రితా హి పితరః ఉపతిష్ఠంతి తాన్ ద్విజాన్,

నాయవ చ్ఛానుగచ్ఛంతి తదా నీనా నుపాసతే॥

౧౧౦. కేతిత స్తు యథా న్యాయం హవ్య కవ్యే నిబోత్తనః,

కదం చిద పృథిక్రాహా పాప సునికగణాన్రజేత్॥

౧౧౧. ఆనుష్ఠిత స్తు యః బ్రాహ్మే వృషల్యా సహ మోదతే,

దాతు ర్యద్వైష్కృతం కించి త్తస్సోష్ఠ ప్రతిపద్యతే॥

౧౧౨. అగ్రో దనా శ్శౌచపరా సుతతంబ్రహ్మచారిణః,

శ్యస్తశస్త్రో వహభాగాః పితరః పూర్వదేవతాః॥

౧౧౩. యస్తా దున్వర్తి రేతేపాం సర్వేషా మవ్య శేషతః

యే చ ఘ్నై రుపచర్యాః స్యు నియామైస్తా నిబోధత॥

—* విశ్వగణాద్యశ్చక్ష్యానిర్ణయః, *—

౧౧౪. మసౌ హైరణ్య గర్భాన్యయేమరీ చ్యాదయస్సుతాః,

తేషామృషీణాం సర్వేషాంపుత్రాః పితృగణాః శ్శ్రుతాః॥

౧౯౫-విరాట్పుత్రాః సోమసదః సాధ్యానాంపితరశస్త్రితాః,

అగ్నిష్వాత్తాశ్చ దేవానాం మారీచ్యా లోక విశ్రుతాః॥

౧౯౬ దైత్యదానవ యతానాం గంధర్వో రగరక్షసామ్

సుపర్ణకిన్నరాణాం చ స్త్రుతాబద్ధిషదోత్రిజాః॥

౧౯౭-సోమపానామ విప్రానా త్ప్రియాణాం హవిర్యజః,

వైశ్యానా మాజ్యపానామ శూద్రాణాం తుసుకా లినః॥

౧౯౮-సోమపాస్తుకలేః పుత్ర హవిష్కంఠోంగిరస్సుతాః,

పులస్త్యస్యా జ్యపాః పుత్ర వసిష్ఠస్య సుకాలినః॥

౧౯౯-అగ్ని దధా నగ్ని దధా నా వ్యాక బహి కషదస్తథా,

అగ్నిష్వాత్తాం శ్చ సామ్యాం శ్చ విప్రాణామేవ నిర్దిశేత్॥

౨౦౦-య ఏతేతు గణా ముఖ్యాః పితౄణాం పరిక్షీర్ణితాః,

తేషా మపీ హ విజ్ఞేయం పుత్ర పాత్ర మనంతకమ్॥

౨౦౧-ఋషిభ్యః పితరోజాతాః పితృభ్యో దేవ దానవాః.

దేవేభ్య స్తు జగత్సర్వం చరంస్థాన్వానుపూర్వశః॥

౨౦౨-రాజతై ర్భాజనై రేషా మధోవారాజతాన్వితైః,

వార్యపిశ్రద్దయా దత్త మక్షయాయోపకల్పతే॥

౨౦౩ దేవ కార్యాద్ద్విజాతీనాం పితృకార్యం విశిష్యతే,

దైవంహిపితృకార్యస్య పూర్వమాప్యాయనం స్మృతమ్॥

౨౦౪-తేషా మారక్ష భూతంతు పూర్వం దైవం నియోజయేత్,

రతుంసి హి విలుంపంతి శ్రాద్ధ మారక్ష వజితమ్॥

౨౦౫ దైవాద్యంతంతదీహేత పిత్రాద్యంతం నత ధ్వవేత్,

పిత్రాద్యంతం త్వేహమానః క్షిప్రంనశ్యతి సాన్వయః॥

౨౦౬-శుచిందేశంవివిక్తంచ గోమయేనో పలేపయేత్.

దక్షిణావ్రవణం చైవ వ్రవ్యత్నే నో పపాదయేత్.

౨౦౭-అవకాశేషు చోక్షేషు నవీ తీరేషు శైవహి,

విక్రేషు చ తువ్యంతి దత్తేన పితర స్సదా॥

౨౦౮-అసనేషు పక్షప్తేషు బహిష్కృతు స్పృశక్ వృశక్

ఉపస్పృష్టోదకా సమ్యగ్విప్రాంస్తా నుపవేశయేత్॥

౨౦౯-ఉపవేశ్య తు తా విప్రా నాసనేష్వ జుగుప్సితాన్.

గంధమాల్యే సుసరభిభి రర్చయే ద్వేవ పూర్వకమ్॥

౨౧౦-తేషా ముదక మానీయ సపవిప్రాం స్తిలా నపి,

అగ్నౌ కుర్యా దనుజ్ఞాతో బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణైస్సహ॥

౨౧౧-అగ్నౌ సోమయమాభ్యాం చ కృత్వా ప్యాయనమాదితః,

హవిదానేన విధివ త్వశ్చ త్సతర్చయే పితౄణామ్॥

౨౧౨-అగ్న్యభావేతు విశస్య పాణా వేవోపపాదయేత్,

యోహ్యగ్ని సుద్విజో విప్రైర్వంతదర్శిభిరుచ్యతే॥

౨౧౩-అక్రోధనాకసుప్రసాదాకవదంత్యే తాపురాతనాన్

లోక స్యాప్యాయనేయక్తాశ్రాద్ధదేవాద్విజౌత్తమాన్॥

౨౧౪-అపసవ్య మగ్నౌ కృత్వా సర్వమాచ్యుత్య విక్రమమ్,

అపసవ్యేన హస్తేన నిర్వపే దుదకం భువి॥

౨౧౫-త్రీంస్తుతస్తా ద్ధవిశ్వేషా ప్సిండాక కృత్వా సమాహితః,

కౌదకే నైవ విధినా నిర్వపే ద్దక్షిణాముఖః॥

౨౧౬-న్యప్యపిండాం స్తుతస్తాం స్తు ప్రయతో విధిపూర్వకమ్,

తేషురధ్వేషు తంహస్తం నిమృజ్యా వైవ భాగిణమ్॥

౨౧౭-అచ మ్యో దక్ పరావృన్య త్రిరాయమ్య శనై రసూన్,

షడ్వతూంశ్చ నమస్కుర్యా త్పితౄణేవచ మంత్రవితే॥

౨౧౮-ఉదకం నిసయే శ్చేషం శనైః పిండాంతికే పునః

అవజిఘ్రే చ్చ తా పిండాకాయథా న్యుప్తా సమా

హితః॥

౧౧౯-పిండేభ్య స్త్వల్పికాం మాత్రాం సమాదాయా సో
పూర్వశః,

తానవ విప్రా నాసీనా విధివ త్పుర్వ మాశయేత్ ||

౧౨౦-ప్రియమాణేతు పితరీ పూర్వేషా మేవ నర్వపేత్,
విప్రవద్వా పి తంత్రాజ్ఞే స్వకం పితర మాశయేత్ ||

౧౨౧-పితా యస్య తు వృత్తః స్యాజ్జీవేచ్ఛాపి పితామహః,
పితు స్సనామ సంతీర్థకీర్తయే త్ప్ర పితామహమ్ ||

౧౨౨-పితామహాయా వా తచ్ఛాస్తం భుంజీతే త్యబ్రవీన్ననః,
కామంనా సమనజ్ఞాతః స్వయమేవ సమాచరేత్ ||

౧౨౩-తేషాం దత్వాతు హస్తేషు సపవిత్రం తిలోదకమ్,
తత్పిండార్గం ప్రయశ్చేత స్వధేషామన్వీతి బ్రువన్ ||

౧౨౪-పాణి భ్యాంతూషసంగృహ్యస్వయ మన్నస్యః ధితేత్,
విప్రాంతికే పితౄణా ధ్యాయన్ శనైకై రుపగమీషేత్ ||

౧౨౫-ఉభయోర్ధ్వ స్తయో ర్దుక్తం యదన్న ముపసీయతే,
త ద్విప్రలుంపంత్య సురా స్సహసా దుష్టశేతసః ||

౧౨౬-గుణాంశ్చ సూషణాకాద్యాణామయోదధి ఘృతంమదు,
విన్యసేత్ప్రయతః పూర్వం భూమా వేవ సమాహితః ||

౧౨౭-భత్యం భోజ్యం చ వివిధం మూలాని చఫలానిచ,
హృద్యాని చైవ మాంసాని పానాని సురభీశిచ

౧౨౮-ఉపసీయ తు తత్సర్వం శనైకై స్సుసమాహితః,
శరి వేషయేత్ ప్రయతోగుణానాం సర్వాప్రచోదయన్ ||

౧౨౯-నా న్రస మా పాతయే జ్ఞాతు నకుప్యేన్నా నృతంవదేత్,
నపాదేన స్మృశే దన్నం నశ్చైత దవధూనయేత్ ||

౧౩౦-అస్రంగమయతి ప్రేతాన్ కోపా రీ నన్యతం శునః,
పాదస్పర్శ స్తు రత్యేంసి దుష్కృతే నవధూననమ్ ||

౧౩౧-యవ్య ద్రోశేత విప్రేభ్య స్తత్ర ద్దద్యా దమత్సరః,

బ్రహ్మద్వాత్ శ్చ కథాః కుర్యాత్పూర్వగా మేత
దీప్సిష్యమ్

౨౩౨-నాన్వధ్యాయం శానయే ప్రిత్యై భర్తృశాస్త్రాణి దేవయా,
అహ్యనానీ తిహాసాం శ్చ పుగానా న్యఖిలాని చ॥

౨౩౩-హ్నయే ద్వాత్మాణాం సుప్తీభోజయే చ్చ శ్చైశ్వర్యే,
అన్నాద్యేనా సకృచ్చైతాన్ గుణైశ్చపరిచోదయేత్॥

౨౩౪-ప్రతస్త వపి దౌహిత్రం శ్రాద్ధే యత్నేన భోజయేత్,

కుశపం చా సకం గన్యా త్త్విత్తే శ్చ వికరే న్నహీమ్

౨౩౫-ప్రీణి శ్రాద్ధే పవిత్రాణి దౌహిత్రః కుతప న్దీలాః,

ప్రీణి చా శ్ర ప్రశంసంతి శౌచ మక్రోధ మన్వరామ్

౨౩౬-అత్యున్యం సర్వ మన్నంస్యా ద్భూజీగంస్తేచ వాశ్యతాః,
సచ స్వజాతయో బ్రూయూ గ్దాతా పృష్టహానిర్గుతాన్॥

౨౩౭-యావ దున్యం భవత్యన్నం యావ దత్నంతి వాశ్యతాః,
పితర స్సాని దత్నంతి యావ న్నోక్తా హానిర్గుతాః॥

౨౩౮-య ద్వేష్టితశిరా భుజ్జే యచ్ఛుజ్జే దక్షిణా ముఖః,
సోపాంతశ్చ యచ్ఛుజ్జే తద్వై రత్నాంసి భుంజతే॥

౨౩౯-చాండాల శ్చ వరాహ శ్చ కుక్కుటః శ్వా తదైవచ॥

రజస్వలా చ పంశుశ్చ నేత్రేర న్నశ్నతో ద్విజాన్॥

౨౪౦-హేమామే ప్రదానే భోజ్యేచ యదేభి రభివీత్యతే॥
జైవే కర్తృణి పిత్ర్యే వా తన్దచ్చ త్యయథాతథమ్॥

౨౪౧-మ్రాణేన సూకరో హంతి పక్షవాతేన కుక్కుటః,

శ్వా తు దృష్టిపాతేన స్పర్శే నా వరన్దజః॥

౨౪౨-బంజో వా యదివాకాణా దాతుఃప్రేష్యాపి వాభవేత్॥

హీనా తిరిక్త గాత్రో వాత మ పృషణయే త్పునః॥

౨౪౩-బ్రాహ్మణం భిక్షుకం వాపి భోజనార్థ ముపస్థితమ్,

బ్రాహ్మణై రభ్యను జ్ఞాతః శక్తితః ప్రతిపూజయేత్॥

౨౪౪-సార్వవర్ణిక మన్నాద్యం సన్నీయా ప్లావ్య నారితా,
సముత్సృజే ద్భుక్తవతా మగ్రతో వికిరణ భుః॥

౨౪౫-అనంసక్రృతప్రమీతానాంత్యాగినాంకులయోషితామ్

ఉచ్ఛిష్టం భాగధేయం స్యాద్ధిర్భేష వికిర శ్చయః,

౨౪౬-ఉచ్ఛేషణం భూమిగత మజిహ్వాస్య శరస్య చ,

దాసవర్గస్య తప్తిత్రేయే భాగధేయం ప్రచక్షుతే॥

౨౪౭-అసపిండ క్రియాకర్త ద్విజాతే సుస్థితస్య తు,

అదైవం భూజయే చ్ఛార్ధం పిండ మేకంతునిర్వపేత్॥

౨౪౮-సహపిండక్రియాయాంతు కృతాయా మస్య ధర్మతః,
ఆనయై వా వృతా కార్యం పిండనిర్వపణం సుతైః॥

౨౪౯-శ్రాద్ధం కృత్వా య ఉచ్ఛిష్టం వృషలాయ ప్రయచ్ఛతి,
సమూఢో నరకం యాతి కాలసూత్ర మవాక్ష్విరాః॥

౨౫౦-శ్రాద్ధభు గ్వృషలీతల్పం తదహ ర్యో ధిగచ్ఛతి,
తస్యాః పురీషే తన్తానం పితర స్తస్య శేరతే॥

౨౫౧-పుష్ప్వో స్వదిత మిత్యేవం తృప్తా నాకామయో త్తతః,
ఆచాంతాం శ్చ నుజానీయా దభితో రమ్యతా మితి॥

౨౫౨-స్వధాన్విత్యేవతంబ్రూయు బ్రాహ్మణాస్తదనంతరమ్,
స్వధాకారః పరా హవ్యశీః సర్వేషు పితృకర్తసు॥

౨౫౩-తతో భుక్తవతాం తేషా మన్న శేషం నివేదయేత్,
యథా బ్రూయుస్తథా కుర్యాదనుజ్ఞాత స్తోద్విజైః॥

౨౫౪-పిత్రే స్వదిత మిత్యే వ వాచ్యం గోష్ఠేతుసుశ్రుతమ్,
సంపన్న మిత్య భ్యదయేదైవే రుచిత మిత్యపి॥

౨౫౫-అపరాహ్మ స్తథా దభాన్ వాస్తు సంపాదనం తిలాః,
సృష్టిర్మృష్టిర్ద్విజాశ్చగ్రాహ్యః శ్రాద్ధకర్తసు సంపదః॥

౨౫౬-దర్భాః పవిత్రం పూర్వాహ్నోహాహవిష్యాణిచ సర్వశః

శచిత్రం యచ్చపూర్వోక్తం విజ్ఞేయా హవ్యసంపదః॥
 ౨౫౭ మున్యవ్వానిపయిస్సోఽహామంసంయచ్ఛానుపస్త్రైతమ్,
 అక్షౌరలఃణం యైవ ప్రకృత్యా హవి రుచ్యతే॥

౨౫౮ : సృజ్య బ్రాహ్మణాం స్తాస్త్రునియతో వాస్యిత శ్శునిః,
 దక్షిణం దిశ మాకాంక్షన్ యాచేతేమాన్ ఎ రాన్
 పిన్యాన్॥

౨౫౯-దాతారో నో భివర్దంతాం వేదా స్సంతతి రేవచ,
 శ్రద్ధా చ నో మావ్యగమద్భవౌ దేయంచ నోస్త్వితి॥

౨౬౦ ఏవం నిగ్వసణం కృత్వా ఏడాం స్తాం స్తదనంతమ్,
 గాంః ప్రమజ మగ్నిం వాప్రాశయే దపు నాక్షిపేత్॥

౨౬౧. పిండ నివ్వపణం కేచి త్పురస్తా దేవ కుర్వతే,
 ఏయోభిః ఖాదయంత్య స్యే ప్రక్షిపంత్య నలేపునా॥

౨౬౨-పతి స్తతా ధర్మపత్నీ పితృపూజన తత్సగా,
 మధ్యమం తు తతః పిండ మద్యా త్సమ్మక్ సుతాన్॥

౨౬౩-ఆయుష్మంతం సుతం సూతే యశోమేధాసమన్వితమ్,
 ధనవంతం ప్రజావంతం సాత్వికం ధార్మికం తథా॥

౨౬౪-ప్రక్షాళ్యహస్తావాచమృజ్జాతిప్రా యం ప్రకల్పయేత్
 జ్ఞాతిభ్య స్సుశ్రుతం దత్వా బాధ వానపి భాజయేత్॥

౨౬౫ ఉచ్ఛేషణం తు తత్త్రిష్టే ద్యావద్విప్రా విసర్జితాః,
 తతో గృహబలిం కుర్యా దితి ధర్మో వ్యవస్థితః॥

౨౬౬-హవిర్యచ్ఛిరరాత్రాయ యచ్ఛానంత్యాయకల్పతే,
 పితృభ్యో విధివద్దత్తం తత్ ప్రసక్యోమ్య శేషతః॥

౨౬౭-తిత్తప్రేహియవై గ్వాప్తై రగ్ని ర్ముల ఫలేనవా,
 దత్తేన మాసం తృప్యంతి విధవ త్పితరో నృణామ్॥

౨౬౮ ద్వామాసౌమశ్శ్యమాంసేన త్రిమాసా హరిణైశ్చ,
 ఔరభైశ్చాథ వతురః శాపనేనాథ పంచతై॥

అమృతాసౌ ధర్మశాసనం పాదతేన చ సప్తవై,

అమృతేనామృతం మృతేనామృతం రౌరవేణ నవైవతు॥

అ२౦-దశమాసాం స్తు తృప్యంతి వరాహ మహిషామిష్టేః,

శశ కూర్మయో స్తు మాంసేన మాసా నేకాదశైః॥

అ२౧-సంవత్సరం తు గవ్యేన పయసా పాయసేనచ॥

వాన్రీణసస్య మాంసేన తృప్తి ద్వాక దశవార్షికీ॥

అ२౨ కాలశాకం వ హోశల్మాః ఖడ్గలోహామిషం మధు,

ఆనంత్యాయై వకల్పంతే మున్యన్నాని చ సర్వశః॥

అ२౩-యత్కించి న్నధునా మిత్రం ప్రదద్యాత్తుర్యోనాశీమ్,

తదశ్యత్యయ మేవ స్యా ద్ద్వన్నాసు చ మమాసు చ॥

అ२౪ అపి నస్సకులే జాయా ద్యోనోదద్యాత్త్యయోదశీమ్,

పాయసం మధుసర్పిర్భృతీ ప్రాక్ ఛాయేకుః జరస్యచ॥

అ२౫-దద్యా ద్దదాతి విధివ త్సమ్యక్ శ్రద్ధా సమన్వితః,

తత్తత్ప్రీత్యానాం భవతి పరత్రా నంత మత్యయమ్॥

అ२౬ కృష్ణపక్షే దశమ్యా దౌ వర్షయిత్వా చతుర్దశీమ్,

ప్రా ధేప్రశస్తా న్నిధయో యథే తానతథే తరాః॥

అ२౭ యుయు సర్వకాని యైశ్చ సర్వా కామా సమశ్నుతే

అయుయు తు పితౄణాం సర్వానాం ప్రజాం ప్రాప్నోతి

పుష్కలామ్॥

అ२౮-యథా ఛైనా పరః పతుః పూర్వపతౌ ద్విశిష్యతే,

తథా శ్రద్ధస్య పూర్వాహ్ణే దపరాహ్ణో విశిష్యతే॥

అ२౯-ప్రాచీనా నీతినా సమ్యగపస్య మతంత్రితా,

ఽస్త్రియ మూనిధనా త్కార్యం విధివ ద్దగ్ధపాణినా॥

అ౩౦-రాత్రౌ శ్రాద్ధం న కర్వీత రాత్రీనీ క్రితా హినా,

సంధ్యయో రుభయో యైవ సూర్యే జైవా విరోదితే॥

అని అనేక విధినా వ్రాధం త్రిరబ్ధస్య హ నిర్వపేత్,

హేమంతశ్రీష్టవర్షాసు పాంచ యజ్ఞిక మన్వహమ్॥

అ-౨-నైత్యయజ్ఞియో హూమో లోకే గ్నో విధీయతే,

న దర్శేన విసాశ్రాన్త మాహితాగ్నే ద్విజన్తః॥

అ-౩-యదేవ తర్పయత్యభ్యుపిత్యానాన్న త్వాద్విజౌత్తమః,

తేనైవ కృత్స్న మాప్నోతి పితృయజ్ఞ క్రియా ఫమ్॥

అ-౪-ససూక్ వదంతి తుపిత్యూరుద్రాంభైవపితావహాన్,

ప్రపితావహం సైధా దిత్యా శ్రుతి రేషా సనాని॥

అ-౫-విఘ్నసాశీ భవేన్నిత్యం నిత్యంవా మృత భూజనః,

విఘ్నో భుక్తశేషంతు యజ్ఞశేషం తథా మృతమ్॥

అ-౬-పత ద్స్వభిహితం సర్వం పథానం పాంచయజ్ఞికమ్,

ద్విజాతి ముఖ్యవృత్తీనాం విధానంస్మయతామితి॥

ఇతమానవేధర్మశాస్త్రే భృగుశ్రోత్రాయాం

సంహితాయాం తృతీయోధ్యాయః

మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుశ్రోత్రాయామ్

సంహితాయామ్

చతుర్థాధ్యాయప్రారంభః

౧ - చతుర్థ మాయాసోభాగ ముపిత్వాన్యం గురౌ ద్విజాః,
ద్వితీయ మాయాసో భాగం కృతదారో గృహేవ సేత్॥

—* ద్విజముఖ్యవృత్త్యానిగ్ణయః —

౨ - అద్రో హేణైవ భూతానామబ్ధిద్రో హేణ వా పుణ్య
యావత్తిస్తాం సమాస్థాయ నిష్టో జీవేదనాపది॥

- ౩ - యాత్రామాత్రప్రసాద్యర్థం నైవః కర్తవ్యం రక్షణితేః,
అక్షేపేన శరీరస్య కుర్వీత ధనసంచయమ్॥
- ౪ - ఋతామృతాభ్యాం జీవే తు నృతేన ప్రమృతేన వా
సత్యానృతాభ్యా మపి వా నశ్వసృత్యాకదాచన
- ౫ - ఋత ముంభ శిలం జ్ఞేయ మమృతం స్యా దయాచితమ్,
మృతం తు యాచితంభైశ్చం ప్రమృతం కర్షణం స్మృతమ్॥
- ౬ - సత్యానృతం తు వాణిజ్యం తేన చై వాపి జీవ్యతే,
సేనా శ్వసృత్తి రాఖ్యాతా తస్మా త్తాం పరివర్జయేత్,
- ౭ - కుసూల ధాన్యకో వాస్యా త్కుభి ధాన్యక వివవా,
శ్రోస్తేహికో వాపి భవే దశ్వస్తనిక ఎవవా॥
- ౮ - చతుర్థా మపి చై తేషాం ద్విజానాం గృహమేధినామ్,
జ్యాయానా పరః పరో జ్ఞేయో ధర్మతో లోకజిత్తమః॥
- ౯ - షట్కర్త్యకో భవత్యే షాం త్రిభి రన్యః ప్రవర్తతే,
ద్వాభ్యా మేక శ్చతుర్థస్థు బ్రహ్మసత్రేణ జీవతి॥
- ౧౦ - వర్తయంశ్చశిశోంభాభ్యా మగ్ని హోమాత్రపరాయణః,
ఇష్టీః పార్వాయణాంతీయాః కేవలా నిర్వపే త్సదా॥
- ౧౧ - న లోకసృత్తం వర్తేత వృత్తిహేతోః కథం చన,
అజిహ్వో మశరాం శుద్ధాం జీవే ద్భ్రాష్ట్రాణిజీవికామ్॥
- ౧౨ - సంతోషం పర మాస్థాయ సుఖార్థి సంయతో భవేత్,
సంతోషమూలం హి సుఖం దుఃఖ మూలం విపర్యయః॥
- ౧౩ - అతో నృత మయా వృత్త్యా జీవంస్తు స్నాతకో ద్విజః,
స్వర్గా యుష్యయశస్యాని వ్రతాని మాని ధారయేత్॥
- ౧౪ - వేదోదినం స్వకం కర్మనిత్యం కుర్యా దతంద్రితః,
తద్ధి కుర్వన్ యథాశక్తి ప్రాప్నోతి పరమాం గతిమ్॥

— * కృత్యా కృత్యవిధిః. * —

- ౧౫ - సహేతా ద్దాత్ర సంగేన నవిరుద్ధేన కర్తవ్యా,
న కల్పమాసేష్వరేషు నా ర్థ్యా మపి యత స్తతః॥
- ౧౬ - ఇంద్రియార్థేషు సర్వేషు నచ సజ్యేత కామతః,
అనిస్త్రక్తిం చైతేషాం మనసా సన్నివర్తయేత్॥
- ౧౭ - సర్వాన్ పరిత్యజేనర్థాన్ స్వాధ్యాయస్య విరోధినః,
యథా తథా ధ్యానయం హు సాహ్యస్య కృతకృత్యతా॥
- ౧౮ - వయసః కర్మశోర్ధస్య శ్రుతస్యా ఫిజనస్యచా,
వేషవాస్త్వస్థిసాయుష్య మాచరణవిచరేదిహ॥
- ౧౯ - బుద్ధిశ్చిద్ధి కరాణ్యాశు ధన్యాని చ హితానిచ,
నిత్యం శాస్త్రాణ్యు వేడేత నిగమాం ప్రేచ్ఛవ వైదికాన్॥
- ౨౦ - యథాయథా హి పురుషః శాస్త్రం సమధిగచ్ఛతి,
తథాతథా విజానాతి విజ్ఞానం చా స్యరోచతే॥
- ౨౧ - ఋషియజ్ఞం దేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞం చ సర్వదా,
సృయజ్ఞం పితృయజ్ఞం చ యథాశక్తి నహంయేత్॥
- ౨౨ - ఏతా నేకే మహాయజ్ఞాన్ యజ్ఞశాస్త్ర విదోజనాః,
అనీహమానా స్మతత మింద్రియేష్వేవ జిహ్వే॥
- ౨౩ - వాచ్యే కే జహ్వతిప్రాణం ప్రాణే వాచం చ సర్వదా,
వాచిప్రాణే చ పశ్యంతో యజ్ఞనిర్వృత్తిమక్షయామ్॥
- ౨౪ - జ్ఞానేనైవాపరే విప్రా యజంత్యేతై ర్నైవై స్సదా,
జ్ఞానమూలాంక్రేయామేషాం పశ్యంతో జ్ఞానచక్షుషా॥
- ౨౫ - అగ్నిహోత్రం చ జుహుయా దాద్యంతే ద్యుతో
స్సదా,

- దత్తేన చాధ్యమాసాంతే పాణిమాసేన చైవహి॥
 ౨౬ - సస్యాంతే సవసస్యేష్ట్యై తథర్హ్వంతే ద్విజ్జోధ్వయైః
 పశునా శ్వయసస్యై దౌ సమాంతే సామిక్షైః॥
- ౨౭ - నాస్యా సవసస్యేష్ట్యై పశునా చాగ్నిమాణ్ సజ్జి,
 సవాన్న మద్యాన్తాంసంవా దీగ్గు మాయా జ్జిజ్ఞేః॥
- ౨౮ - నవేనా నర్హితా హ్యస్య పశుపావ్యేన చాగ్నియః,
 ప్రాణా నేనా త్తు మిచ్ఛంతి సవాన్నా మిషగధికాణి॥
- ౨౯ - ఆసనా శన శయ్యాభి రద్భిర్హులఫలేన వా,
 నాస్య కశ్చి ద్దృశే దేహే శక్తితో నర్హితో విధిః॥
- ౩౦ - పాపండిసౌ వికర్మస్థా జ్ఞానావ్రతికా శరాణ్
 స్నాతుకా బకవృత్తీంశ్చ వాఙ్మతేనా వీనార్హయేత్॥
- ౩౧ - వేదపద్యావ్రతస్నా తా శ్రోత్రియా గృహమేధినః,
 పూజయే ధవ్యకవ్యేన విచరితాం శ్చ ఎగ్జయేత్॥
- ౩౨ - శక్తితో పచమాసే భ్యో దాతవ్యం గృహమేధినా,
 సంవిభాగశ్చ భూతేభ్యః కర్తవ్యం నుశరోధతః॥
- ౩౩ - రాజతోధనమన్విష్టే త్సంసేక స్నాతకః యుధా,
 యాజ్ఞాంతే వాసిసౌ వాపి సత్వస్యత ఇతిస్థిలిః॥
- ౩౪ - ససీదేత్స్నాతకోపిషః యుధాశక్తః కథంచన,
 న జీర్ణమలవద్వాసా భవే న్నపభవే సతి॥
- ౩౫ - క్షౌప్రకేశనక్షత్రశ్రు ద్దాంత శ్శుక్లాంబర శ్శుచిః,
 స్వాధ్యాయే చైవయక్తః స్యాన్ని త్యమాత్మహితేషుచ॥
- ౩౬ - జైణవీం ధారయే గృష్టిం సోదకం చ కమండలుమ్,
 యజ్ఞోపవీతం వేదం చ శుభే రౌక్తే చ మండలే॥
- ౩౭ - వేత్తేతో ద్యంతమాదిత్యం నాస్తంజూంతం కదాచన,

సౌఖ్యస్వత్వం నవారిస్థం నమభ్యం నభసోగతమ్॥

౩౮ - నలంఘయేద్వస్వతంత్రం నప్రభావేచ్ఛవర్జితమ్,

నచోదకే నరీతేత స్వం గూఢ మితి ధారణా॥

౩౯ - మృతంగాదైత్యం ప్రసం మృతంఘటచతుష్పదమ్!

ప్రదక్షిణాని కుర్వీత ప్రజ్ఞాతాంశ్చ వసస్పతీమ్॥

౪౦ - సౌఖ్యగచ్ఛేన్నమత్తప స్త్రియమాగ్రపదర్శనే,

సమాశయనే చైవ న శయీత తయాసహ॥

౪౧ - తదనా క్షిప్లుతాం నారీం నరస్య హ్యుపగచ్ఛనః,

ప్రజ్ఞాతేజో బలంచయు రాయుత్యైవ ప్రహీయతే॥

౪౨ - తాం విన్దయత స్తస్య రజసా సమభిప్లుతామ్,

ప్రజ్ఞాతేజో బలం చయు రాయుత్యైవ ప్రవర్ధతే॥

౪౩ - నాశ్నీయా ద్భార్యయాసాగ్ధం నైనామీతేత చాశ్న
ఁదేమ్,

యువతీం జ్యౌభమాణాంవానచాసీనాం యథాసుఖమ్॥

౪౪ - నాంజయంతీం స్వకేనేత్రే నచాభ్యక్తా మనాశ్చ తామ్

నపశ్యేత్ ప్రసవంతీంచ తేజస్కామో ద్విజోన్మనః॥

౪౫ - నాన్న మద్యాదేకవాసా ననగ్నః న్నా నమూచ రేతః,

నమూత్రం పథి కుర్వీత నభస్త్వని నగోద్రజే॥

౪౬ - నఫాలకృష్టే వజలే నచిత్యాం నచపర్వతే,

న జీర్ణజేవాయతనే నఃశ్చ కే కదాచన॥

౪౭ - నిససత్వేషు గర్తేషు నగచ్ఛన్నా పిచస్థితః,

ననీతీర మాసాన్య నచ పర్వతమస్తకే॥

౪౮ - వాయ్వగ్ని విప్రానాదిభ్యమపః పశ్యంస్తధైవగాః,

నకదాచన కుర్వీత విష్ణుశ్రవ్య విసర్జనమ్॥

౪౯ - తిర్హస్తప్రత్యోచ్చరేత్కాస్తలాప్తపత్రతృణాదినా,

నియమ్య ప్రయతోవాచం సంనీతాంగో వసుంతీతమ్॥

- ౫౦ - మూర్ఖో చ్చారస ము స్సంగం దివాకుర్యాదురత్నాభిః,
రక్షిణో ఽముఖో గాత్రౌ సుద్యయోశ్చయథాదివా॥
- ౫౧ - ఛాయాయామంద్యకారేవారాత్రాపహని వాద్విజః,
యథాసుఖముః కుగ్య తస్మాణాబాధభయేషుచ॥
- ౫౨ - ప్రత్యగ్నిం సత్తియాగ్యంచ ప్రతీసో మోదకన్విజాన్
ప్రతిగం ప్రతివారం చ ప్రజ్ఞానశ్యతి మేహతః॥
- ౫౩ - నాగ్నిం ముఖేనా పథమేన్నగ్నింసేత్యేత చ స్త్రియమ్,
వామేద్యంప్రక్షిపే దగ్నాన చ పాదా శతాశయేత్॥
- ౫౪ - అధస్తా న్నుపదధ్యా చ్చ నచైన మభిలంఘయేత్,
నచైనం పాదతః కుర్యాన్న ప్రాణాబాధమాచరేత్॥
- ౫౫ - నాశ్చియాస్సంధివేలాయాం నగచ్ఛేన్నాపిసంవిశేత్,
నచైవప్రలిఖే ద్భూమిం నా శ్చసూచహరేత్య్రజమ్॥
- ౫౬ - నాపుష్పముత్రం పురీషంవాష్టీవనంవా సముత్సృజేత్,
అమేద్యలిప్త మన్యద్వాఘాహితం వా విషాశివా॥
- ౫౭ - నైకః స్వప్నాచ్ఛాన్యగేహేశయానంనప్రబోధయేత్,
సోదక్యయా భిభాషేత యజ్ఞం గచ్ఛేన్నచా వృతః॥
- ౫౮ - అగ్న్యగారేగవాంగోష్ఠేబ్రాహ్మణానాంచసన్నిహౌ,
స్వాధ్యాయే భోజనే చైవ దక్షిణంపాణి ముధరేత్॥
- ౫౯ - న వారయే గ్గాంధయంతీం నచాచక్షేత కస్యచిత్,
న దివింద్రాయాధం దృష్త్వా కస్య చిద్దర్శయేద్భుధః॥
- ౬౦ - నా ధార్మికే వసేగ్గామే నన్యాధిపహులే భృశమ్,
నైకః ప్రపద్యేతా ధ్వానం న ఋరం పర్వతే వసేత్॥
- ౬౧ - న శూద్రరాజ్యే నివసేన్నా ధార్మిక జనాశృతే,
న పాపండిగణాక్రాంతే సూపస్పృష్టేంత్య జైన్యభిః॥

- ౬౦ - న భుం జీతోద్ధృగన్నేహం నా తిసాహిత్య మాచరేత్,
నా తేవగే నా తివాసుం న సాయం ప్రాత గాశేతి॥
- ౬౧ - న కుర్వీత పృథాకేషాం న వాగ్యం జగినాపితేత్,
మోక్షం గేభక్షయేష్వప్నోన్మ జాతుస్యాశ్కుతా హలిః॥
- ౬౨ - న సృశ్యే దధవా గాయే న్న వాఽత్రాన వాచయేత్॥
నా స్ఫోటయే న్న చ త్వేడే న్న చ రక్తోవిరావయేత్॥
- ౬౩ - న పాదా ధావయే త్కాస్తేః కదాచి గపి భాజనే,
న భిన్న భౌడే భుంజిత న భావప్రతీక్షితే॥
- ౬౪ - ఉపాసహౌ చ వాసశ్చ ధృత వ్యవ్యేర్న ధారయేత్,
ఉపజీత మలంకారం స్రజం కరక మేవచ॥
- ౬౫ - నా పీనీతే ప్రాజే ద్ధుర్వైర్న చతుర్వాధి వీడితైః,
న భిన్న శృంగాక్షిఖురైర్న వాలధి రూపితైః॥
- ౬౬ - పీనీతే స్తుప్రజే నిత్య మాశుగైర్నిత్యతాన్వితైః॥
వర్ణరూపావసంపన్నైః ప్రతోదేనా తుదకా భృశమ్॥
- ౬౭ - బాలాతపః ప్రేతధూమో వర్జ్యంభిన్నం తథాసనమ్,
నచ్చింద్యాన్న భిలోమానిదం తైరోత్పాటయేన్న భాష్పమ్॥
- ౬౮ - నమృల్లోప్తంవిమృందీయాన్నిచ్చింద్యాత్కరజేస్తృణమ్,
నకర్త నిష్ఫలం కుర్యాన్నాయతృమసుభాదయమ్॥
- ౬౯ - లోప్తమర్దీ తృణ మ్లేదీ నఖిబాదీ చ యోనరః,
స వినాశం ప్రజత్యాశు సూచకౌశుచి రేవచ॥
- ౭౦ - నవిగర్హ్యకథాం కుర్యాద్భహిర్మూల్యం సధారయేత్,
గవాం చ యానం శృష్టేన సర్వధేవ విర్హిరమ్॥
- ౭౧ - అద్వారేణ చనాతీయాగ్రామం వావేశ్య వాప్రతమ్,
రాత్రౌ చ పృథమూలాని దూరతః పరివర్జయేత్॥
- ౭౨ - నా త్తైః క్రీడే త్కదాచిత్తుస్వయం నో పాసహౌ
హరేత్,

శయనస్థో న భుంజీత న పాశీస్థం న చా సునే |

౧౫ - సర్వో చ తిలసంబద్ధం నాద్యా దస్థమితే రవా,
న చ నగ్న శ్చయితే హ నచోచ్ఛిప్తః క్వచిద్వజేత్ |

౧౬ - ఆర్ద్రపాద స్తు భుంజీత నార్ద్రపాద స్తు సంవిశేత్,
ఆర్ద్రపాదస్థు భుంజానోదీర్ఘ మాయు ర వాప్నుయాత్ |

౧౭ - అచ యుష్మిం యం దుగ్ధం న ప్రపద్యేత కర్ణి చిత్

న విఘ్నాత్ ముచీయేత న బాహుభ్యాం నదీం తరేత్ |

౧౮ - అభిష్టే న్న కేశాం స్తు న భన్యా సీక పాలికాః,

న కార్పాసాన్ న తుషాం దీర్ఘ మాయు జీవీషిషుః |

౧౯ - చ సంవసేచ్ఛ పత్తితే ర్ని శాండా లై నాపుక్కుశైః,
న మూఘైర్నావలిప్తైశ్చ నాంతైర్నాంత్యావసాయిభిః |

౨౦ - న శూద్రాయ మతిం న ద్యా న్నోచ్ఛిప్తం న హ విష్కృతమ్,
న చా స్తో పదిశే ధర్మణం న చాస్య వ్రత మాదిరేత్ |

౨౧ - యో హ్యస్య ధర్మ నూచష్టే యైశ్చ నా దివతి వ్రతమ్,
స్తో సంవృతం నామ తమః సహ తేనై వ మజ్జతి |

౨౨ - న సంహతాభ్యాం పాణిభ్యాం కంఠాయేదాత్మ న శ్శిశః,
న స్మృతేచ్ఛైత దుచ్ఛిష్టో న చ స్నీయా ద్వి నాతకః |

౨౩ - కేశగ్రహాః ప్రహారాం శ్చ శిరస్యే తా వివర్జయేత్,

శిరస్స్పృత శ్చ త్రైలేక నాంగం కిం చి దప స్మృతేత్ |

౨౪ - న రాజ్ఞః ప్రతిగృహ్ణీయా దరాజన్య ప్రసూతితః,
సూనాచక్ర ద్వజవతాం వేశేనై వ చ జీవతామ్ |

౨౫ - దశ సూనాసమం చక్రం దశచక్ర సమోద్వజః,
దశద్వజ సమో వేశో దశవేశ సమో గృహః |

౨౬ - దశ సూనా సహస్రాణి యో వాయుహతి సౌకః,
తేన త్యుః స్మృతో రాజా ఘోరస్తస్య ప్రతిగ్రహః |

౨౭ - యో రాజ్ఞః ప్రతిగృహ్ణీతి బుధస్యో చ్ఛాస్త్రవర్తినః,

- స పశ్యయేణ యాతీమా గ్నరకా నేకవింశతిమ్॥
- ౯౦- తామిస్ర మందతా మిస్రం మహారౌరవ రౌరవౌ,
గరకం కాలసూక్రించ మహానృక మేవచ॥
- ౯౧- సంజీవనం మహావీరిం తనం సంప్రతాప మ్॥
స హేతం చ సకాకోలం కర్ణులం ఘోషిపిన్ద్రమ్॥
- ౯౨- లోహశంకు మృశీషం చ పంథానం కల్మషీం నీడమ్,
అసిపత్ర వనం ధైర్య లోహదారక మే చ॥
- ౯౩- పతద్విదంతో వీర్వా సో బ్రాహ్మణా బ్రహ్మవాదిభిః,
నరాజ్ఞః ప్రత్యగ్భూతి ప్రేత్యశ్రేయోభికాంతీణః ॥
- ౯౪- బ్రాహ్మేముపనారేబుధ్యైత ధర్మైర్హేచానువితయేత్,
కాయక్షేణం శ్చ తన్మూలాః పేతతత్త్వస్య మేవచ॥
- ౯౫- ఉత్తాయా వశ్యకం కృత్వా కృతశేచ స్సమాహితః,
పూర్వాసంధ్యాం జపంతిష్ఠే త్వకాలేచాపరాంబిమ్॥
- ౯౬- ఋషయో దీక్షసంధ్య త్వా ద్దీక్ష మాయురవాత్సుయః,
ప్రజ్ఞాం యశశ్చ కీర్తి చ బ్రహ్మ వర్చస మేవచ॥
- ౯౭- శ్రావణ్యాం ప్రాప్తపద్యాం వా పుష్పాకృత్య యథావిధి,
యత్తత్త్వం దాంశ్యనీయాతమాసా విస్తోర్ధవంచమాన్॥
- ౯౮- పుష్పేతు ఛందసాంకుగ్యా ద్భహిరుత్సర్జనం ద్విజః,
మాఘశుక్లస్య వా ప్రాప్తేపూర్వాష్టే ప్రథమే హని॥
- ౯౯- యథాశాస్త్రం తు కృత్వైవమున్యసింఛందసాంబహిః,
విరమే త్పక్షిణీం రాత్రిం తద్వాప్యేక మహ ర్నిశమ్॥
- ౧౦౦- అత ఉద్వృణంతు ఛ. దాంసి శుక్లేషు నియతః పరేత్,
వేదాంగాని చ సగ్వాణి కృష్ణపతేషు సంపరేత్ ॥
- ౧౦౧- నా విస్మయ్య మనీయీత న తూ ద్రజన సన్నిధౌ,
ననిశాంతే పరిశ్రాంతో బ్రహ్మనీత్య పునః స్వపేత్॥

౧౦౦- యథోచితేన విధిగా నిత్యం ఛందస్సప్రతం జగతే.

బ్రహ్మఛందస్సప్రతం ఛై ద్విజాయాక్తోహ్యనాచగి

౧౦౧ ఇమాన్విత్యమనధ్యాయా నధీయానావివర్ణయేత్ ,
అధ్యాపనంచ కుర్వాణః శిష్యాణాం విధిపూర్వకమ్॥

— * నిత్యనైమిత్తికాన ధ్యాయనిర్ణయః . *

౧౦౨- కర్తవ్యేన వేదేరాత్రో దివాపాంసుసమూహనే.

ఏతావన్మ స్వనిధ్యాయా వధ్యాయజ్ఞాప్రచక్షత్॥

౧౦౩- విద్యత్ స్తనితః ద్విషు వాహూల్లానాంచ సంప్లవే,

అకాలిక మనధ్యాయ మేతేషు మను గబ్రవీత్॥

౧౦౪- ఏతాం స్వభ్యుదితాం విద్యాన్యదాప్రాప్త్యప్రతాగ్నిషు

తదావిద్యా దనిధ్యాయ వస్మతౌ చా భేదర్కనే॥

౧౦౫- నిర్భూతే భూమిచలనే జ్యోతిషాం చోపసర్జనే,

ఏతా నాకాలికా విద్యా దనిధ్యాయా నృతాపి॥

౧౦౬- సామగ్నతే ష్వగ్నిషుకు విద్యుత్ స్తనిత నిస్యనే,

సజ్యోతిఃస్యా దనిధ్యాయః శేషేరాత్రో యథాదివా॥

౧౦౭- నిత్యానిధ్యాయేవ స్యా గ్రాహేషు నగరేషుచ,

ధర్మనైపుణ్యకామానాం పూతిగంధే చ సర్వదా॥

౧౦౮- అంతర్గతశవే గ్రామే వృషలస్య చ సన్నిధౌ,

అనిధ్యాయో దుర్యమానే సమవాయే జనస్యచ॥

౧౦౯- ఉచకే మధ్యరాత్రే చ విష్ణుత్రస్య విసర్జనే,

ఉచ్ఛిష్టః శ్రాద్ధబుక్తేన మనసా పిన చింతయేత్॥

౧౧౦- ప్రతిగ్రహ్య ద్విజౌ విద్వా నేకోన్విప్తస్య కేతనమ్,

త్ర్యహం నకీర్తయే ద్భృష్టా రాజ్ఞో రాజూశ్చ సూతకే॥

౧౧౧- యావదేకానునిప్తస్య గంధో లేపశ్చ తిథిది,

విప్రస్యవిదుషోదేహేతా వద్భృష్టా నకీర్తయేత్॥

- ౧౧౨ శయనః ప్రాతః పానమ్ కృత్వా తైవా వసత్థికామ్ ।
 నాదీయాతా మిషం జగ్ధ్వసూతాన్మద్య మేషమ్ ॥
- ౧౧౩ వీహరే జాగరిదేచ న క్షయో ర్మే చో జయోః ।
 అనావాన్యో వక్ష్యమాన్యో నామోవాన్యస్త్వే సుద ॥
- ౧౧౪ అమావాస్యో గుహర హంతి శిశ్యో హంత చక్షుః ।
 బ్రహ్మస్తకాపాణకమాస్యో గిష్టాగ్నాః పరివజయేత్ ॥
- ౧౧౫ పాను పక్షే దిశాం నాహే గోమా యువిసుతేతదా ।
 క్షయోః ప్రే చ రువతి పక్షా చ న పరే ద్విజః ॥
- ౧౧౬ నాదీయాత శ్శతానాంతే గ్రామాంతే నావశేపివా ।
 వసితాస్య మైశురవాసః శ్రద్ధికం ప్రతిగ్రహ్య చ ॥
- ౧౧౭ ప్రాణే నాయదివా ప్రాణేయశ్చింతి త్ప్రాణికం భవేత్ ॥
 తవాలభ్యాశ్యనభ్యాయః పాత్యాస్యోహిద్విజఃస్త్వతః ॥
- ౧౧౮ తోరే రుషభృశే గ్రామే సంభ్రమే చాగ్నికారితే ।
 ఆకాలికనభ్యాయం విద్యా శ్శర్వాన్యతేషు చ ॥
- ౧౧౯ తేనా నాదేనా నాదే శ్రేరాత్రి మేవణం స్త్వతమ్ ।
 అన్యోన్యో హేమారాత్రి మృత్యంతానువరాత్రిణు ॥
- ౧౨౦ నాధియాతా శ్వ మాహాభో నవృతం నచ హస్తేనమ్ ।
 న నాపం న భూం నోష్ట్రం వేరిణస్తో నయావగః ॥
- ౧౨౧ న పివాదే న కలహేన సేనాయాం న సంగరే ।
 న భక్త్యా త్రే నా జీప్సే న పమిత్యా న మాతకే ॥
- ౧౨౨ అతితం చాపసుజ్ఞాప్య మారుతే వాతీ చాభ్యుమే ।
 రుధిరే చ ప్రతే గాత్రా చ్చ స్తేణ చ పరిక్షితే ॥
- ౧౨౩ సామర్థ్యసామగ్నృజిషే నాధీయాత కదాచన ।
 వేదస్యా దీత్య నా వ్యంత మారిణ్యక మధీత్య చ ॥
- ౧౨౪ ఋగ్వేదో దేవదైవశ్యో యజుర్వేదస్త మానుషః ।
 సామవేదః స్త్వతః పితృనస్తస్తా శ్శస్యా శుచిభర్తాని ॥
- ౧౨౫ పతన్విదంతో విద్వాంసస్త్రేణా నివర్త మన్వహమ్ ॥

- క్రమశః పూర్వ మభ్యాస్య చక్రా ద్భేద విధియతే
 ౧౨౬ పశుమంత్రాక మాధ్యార శ్వసగ్న సమలా మఖిః |
 అంతరా గమనే విద్యా దనధ్యాయ మహర్షిశమ్ |
 ౧౨౭ ద్వావేవ వర్ణయే స్త్రిణ్య మనధ్యాయా వ్రయత్నతః |
 స్వాధ్యాయమహించాశుద్ధామాత్మానంచాశువిద్విజేః |
 ౧౨౮ లూవావాన్యా మప్తమీంచ వాణమాసీంచ శుదాశీమ్ |
 బ్రహ్మచారి భవే స్త్రిణ్య మస్మృతా స్మరకో ఽపిః |

—కర్తవ్యాకర్తవ్యకార్యాదినిఃకాయః—

- ౧౨౯ సస్నాన మారణే దృక్త్వా వాతురో న మహానిః |
 న వాపోభి స్సహ జన్త్రం నా వీక్షాతే జూశయే |
 ౧౩౦ దేవతానాం గురో రాజ్ఞః స్వాశకా వాగ్ధ్యయో స్తథా |
 వాక్ర మే ధ్యాయత శ్చయో బ్రహ్మ సో దేక్షితస్యచ |
 ౧౩౧ ముగ్ధ్యం దినేధరా శ్రేత శ్రాద్ధం బుక్త్వాచ సామసుమ్ |
 సంధ్యయో గుభయో త్తేచ త పేవేత చతుష్కమే |
 ౧౩౨ ఉర్వశాన ముపస్నానం విష్ణుశ్రే రత్న వేదచ |
 శ్రేష్ఠేష్ట్యాత వాంతాని నానితేష్టేతు కామతః |
 ౧౩౩ వైరిణం సోప సేవేత సహాయం తైవ తైరిణి |
 అధోమికశంతప్కరం చ తైరస్యైవ చ యోషితమ్ |
 ౧౩౪ సవాగ్మిక మవాంతుష్ట్యం లోకే కించన విశ్యతే |
 యాగ్మికం పురుష స్వేహ వరదారోప సేవనమ్ |
 ౧౩౫ క్షుప్రియం నైవ సర్పించ బ్రాహ్మణం త దహతుశ్చతనో |
 వాచమస్మేత వై భూష్ణః కృశా నపి కథాచన |
 ౧౩౬ ఏత ప్రయం హి పురుషం నిర్దహే దవమానిమ్ |
 తస్మాదేత ప్రయం నిర్వృత వాచమస్మేత బుద్ధిమాన్ |
 ౧౩౭ వాక్త్వాన మవమస్మేత పూర్వాభి ర్విష్ణుదిభిః |
 ఆగ్మ్యాగ్మ్యః శ్రేయ వాన్విశ్చేన్నైవాం మస్మేత ద్దగభామ్ |

౧౭౭ సత్యం బ్రాహ్మ్యం ప్రేమం బ్రాహ్మ్యం ముద్రాహ్మ్యం
తేనోపాసమియమ్.

ప్రియంచ వాన్యగం బ్రాహ్మ్యం జేషగర్వప్రవాతనః
౧౭౮ శ్రుతాశ్రమితి బ్రాహ్మ్యం కృతమిత్యేవ వాచకేన్.

శుష్కవైరం విహదంచ నకుర్యాత్కేన చిన్మహా |
౧౭౯ వాచకల్యం నాతిసాయం నాతిగుభ్యం దినే స్థితే

నాజ్ఞాతేన సమం గచ్ఛేన్నైతో న వృషత్తేనహా |
౧౮౦ హీనాంగా ననిరీక్షాంగా విద్యాహీనా వయోధికా

రూపగ్రవ్యవిహీనాం శ్చ జాహీనాం శ్చ నాజ్ఞాతేన
౧౮౧ న స్మృతే త్యాజినో బిష్టో విత్తగో బ్రాహ్మణానాం

న చాపి చత్యే దశువి స్సుప్తే జ్యోతిర్జ్ఞానా దిష్ట |
౧౮౨ స్మృత్యైతానశుచిర్నిత్యమద్విత్ ప్రాణానుపప్నోతే

గాత్రాని తైవనత్వాణీ హేలిం పాణిగలేన తు |
౧౮౩ అవాశరః స్వాని బాని న స్మృతే దశవిస్తరః |

రోమాణి చ రహస్యాని శక్యజ్యేర వివక్షయత్ |
౧౮౪ మంగళోచారయైర్వశ్యాత్ ప్రయరాగ్నాజితేంద్రియః

జపే చ్చ జానూయా ద్విచ విత్య మగ్ని హతంద్రినిః |
౧౮౫ మంగళోచారయైర్జ్ఞానాం నిత్యంచ ప్రయరాగ్నావామ్ |

జపతాం జాహ్నతాం చైవ వినిపాతో న విద్యతే |
౧౮౬ వేద మేవా భ్యసేన్నిత్యం యథాకాల మతంద్రితః |

తం హ్యస్యా హవా మం ధర్మ ముచదన్తో న్యడచ్యతే |
౧౮౭ వేదా భ్యానైవ సతతం శౌచేన తపస్సైవచ |

అప్రహేణ చ భూతానాం జాతిం స్మరతి పార్శ్వకేమ |
౧౮౮ పార్శ్వకేం సంస్మరన్ జాతిం బ్రహ్మ వా భ్యసలేషునః |

బ్రహ్మ భ్యాసేన చా జత్ర మనూతం సుఖ మశ్నుతే
౧౮౯ నావీత్రా శాంతి శుభామా శ్చ కుర్యాత్సర్వ

మ నిత్యం |

పితౄణాం శైచ్చహస్తకాస్య ర్భేన్ద్రస్య కన్వప్తకాసుచః॥
 ౧౫౦ మీరా దావసథా న్మూత్రం యారా త్పూరావసేచకమ్॥
 ఉచ్ఛిష్టాన్నం నిషేకం చ దూరాదేవ సమాచరేత్ ॥
 ౧౫౧ మైత్రం ప్రసాధనం స్నానం సంధావన వంజకమ్॥
 పూర్వాష్ట్రా ఏవ కుర్వీత దేవతానాం చ పూజకమ్॥
 ౧౫౨ దైవతా న్యభిచ్ఛేత్తు ధార్మికం శృన్విజోత్తమాన్॥
 ఈశ్వరం వైవ రత్యౌఘం గురూ నేన చ పర్వమ్॥
 ౧౫౩ ఆభివాదయే ద్వృధాం శృదధ్యా వైచ వాసనం
 స్వకమ్॥

కృతాంజలి రుపాసిత గచ్ఛతః పుష్కతో న్వియాత్ ॥
 ౧౫౪ శ్రుతి స్మృత్యు దితం సమ్యక్ శీబద్ధం స్వేషు కర్మసు॥
 ధర్మమూలం నిషేవేత సదాచార మతఃక్రితః॥
 ౧౫౫ ఆచారా నిభతే హ్యయి రాచారా దిస్థితాః ప్రజాః॥
 ఆచారా ధ్ధన మక్షయ్య మాచారో హంత్య లక్షితమ్॥

౧౫౬ దురాచారో హి పురుషో లోకే భవతి నిందితః॥
 దుఃఖభాగీ చ సతతం వ్యాధిభో ల్పాయు రేవచ॥
 ౧౫౭ సర్వలక్షణహీనో పి య సుదాచారవా న్నరః॥
 శ్రద్ధా నో నసూయ శ్చ శతం వహాని జీవతి॥
 ౧౫౮ యద్య త్పరవశం కర్మ తత్త న్యజ్ఞేన వర్జయేత్॥
 యద్య దాత్మవశం తు స్యాత్తత్త త్సేవేత్ యగ్ననః॥
 ౧౫౯ సర్వం వరవశే దఃఖం స్వ మాత్మనశం సుకమ్॥
 ఏత ద్విద్యా త్సమాసేన లక్షణం సుఖదుఃఖయోః॥
 ౧౬౦ యత్యర్థ కుర్వతో స్య స్యాత్పరితోషో తరాన్యనః॥
 తత్ ప్రయత్నేన కుర్వీత విపరీతం తు వర్జయేత్॥

౧౬౧ ఆచార్యం చ ప్రవక్తారం పితరం మాతరం గురమ్॥
 న హింస్యా ద్రౌఘ్నాథా గాశ్చ సర్వా శైవవ
 తపస్వినః॥

౧౬౨ వాస్తవ్యం వేదనిదాం చ దేవతానాం చ కుర్వనమ్

శ్రీమం దంభం చ మానవ క్రాధం తైత్తిర్యం చ వ
గయేన్ ||

౧౬౪ హస్తానాం సూర్యశ్చేక్ష్మశ్చోస్తే సంసారయేత్ |

అగ్నిస్త్రియత్రాప్తిర్యథా ద్విప్రభ్యం తాదయేత్ |

౧౬౫ త్రాప్త్యానాయామనశ్చైవ నిష్కాతర్వణకామ్యహా |

శనిం వహాణీ తామిస్రే నరకే చరిషతాత్ |

౧౬౬ తామయిత్వ తృణేనాపి సంరంభాన్మతిపూర్వకమ్ |

ఏకపింతనూ జాతీః పాపయోగిను జాయతే |

౧౬౭ అయుర్య మానసో త్పద్య బ్రాహ్మణస్యాస్పృశంతః |

మఃఖం సునుమా దాప్నోతి ప్రేత్యా స్త్రాజ్ఞనేయావరణ |

౧౬౮ శోణితం యావతః పాంసూరం సంస్పృశత్ శివతలాత్ |

తావతోష్టానముక్తాన్త్రైవ్య శ్శోణితోత్పాదకోద్యతే |

౧౬౯ న కథాచిన్త్వితే తస్మై ద్విత్వా నవనురే దపి |

న గాక్షయేత్ ప్రణేనాపి న గాత్రాన్ప్రానయేత్ స్యహా |

౧౭౦ అథామిహో నరోయోహి యస్య ధాన్యస్పృతః ధనమ్ |

హింసారిత శ్చ యోనిత్యం నేహాసానుబ మేధతే |

౧౭౧ న సేద న్మపి ధమేణా మనో ధమే నివేషయేత్ |

అథామిహ కాలాంపాపానా మాశుపత్య విపర్యయమ్ |

౧౭౨ నా దమో గృహితో లోకే నద్యః ఫలః గౌరవ |

శనై రావతా మాన స్య కతుః శ్శూలాని కృంతతి |

౧౭౩ యది నాశ్శని పుత్రేణ న తే త్పుత్రేషు నప్తృషు |

న త్వేవమి కృతా దమః కతుః కృపతి నిష్కలః |

౧౭౪ అగ్రమేధై ధతే తావ త్రతో భగ్రాణి పశ్యతి |

తతి స్పృశత్నా జయతి సమూల స్తు వినశ్యతి |

౧౭౫ సశ్యే ధమాన్యస్పృతేషు శోచే తై వా రమే త్సదా |

శిష్యాంశ్చ శిష్యా గ్ధమేణా వా గ్నహూగరిసంయోగః |

౧౭౬ పరిత్యజే దధా కామా యా స్యాతాం ధమా వర్జితాః |

ధమాం చా వ్యనుభోషర్హం లోక విప్రస్థమేవచ |

౧౧౬ న పాణి పాద చపలా న నేత్ర చపలా నృజుః
 న స్యా ద్వా కృపలశ్చైవ న వరద్రోహ కమిణీః
 ౧౧౮ యేనాస్యపితరోయాతా యేనయాతాః పితామహాః
 తేన జూయాత్సకాం మార్గం తేన గచ్ఛన్మరిష్యతే
 ౧౨౦ జుష్టి క్షురోహితాచార్యే ద్వాతులా తథి సంశ్రితైః
 జాలవృద్ధా తురై ర్వైద్యైర్జ్ఞాతసంబంధి బంధవైః
 ౧౨౨ మాతాపితృభ్యోః యామీభిః

భావతా మిత్రేణ భాష్యయా

మహి. బా. మామవదేణ వివాహం న సమాన గేహే

౧౧౮

ద్వాదశోధ్యాయః.

సర్వం హ్యేతన్ని సంపశ్య న్నా ధర్మే కురుతే మనః
 ౧౧౯ ఆత్మైవ దేవతా స్వర్వా స్సర్వ మాత్మ న్యవస్థితమ్.
 ఆత్మాహి జనయ త్యేషాం కర్మయోగం శరీరిణామ్
 ౧౨౦ ఇం సన్నివేశయే త్థేషు చేష్టాస్సశక్తే నిలన్.
 పశ్యే దృష్ట్యోః పరంతేజః స్నేహో గౌరవమూర్తిః
 ౧౨౧ మనసేం దుం దిశః శ్రోత్రేక్రాంతే విష్ణుం బలేహరమ్
 వాచ్యగ్నిం మిత్ర ముత్సర్గే ప్రజనే చ ప్రజాపతిమ్.
 ౧౨౨ ప్రశానితారం సర్వేషా మాణీయాంస మాణో రపి
 రుక్మాభం స్వప్నధీగమ్యం విద్యా త్తం పురుషం పరమ్.
 ౧౨౩ ఏత మేకే పదంత్యగ్నిం మను మన్యే ప్రజాపతిమ్.
 ఇంద్ర మేకే పరే ప్రాణ మపరే బ్రహ్మ శాశ్వతమ్
 ౧౨౪ ఏష సర్వాణి భూతాని పంచభి ర్వ్యవస్థ మూర్తిభిః
 జన్మవృద్ధిక్షయై నిత్యం సంసారయతి చక్రవత్
 ౧౨౫ ఏవం యి స్సర్వభూతేషు పశ్యత్యాత్మాన మాత్మనా
 స సర్వ సమతా మేత్య బ్రహ్మ భృతి పరం పదమ్.
 ౧౨౬ ఇత్యేత న్నానవం శాస్త్రం భృగుప్రోక్తం పతకద్విజః
 భవత్యాచారవాన్నిత్యంయథేష్టాం ప్రాప్నుయాద్ధతిమ్
 ఇతి మానవే - ధర్మశాస్త్రే -
 భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయామ్.

౧౯౦ అరణ్య ప్రసంగమున. శ్రుతిసూత్రవిధిము

అంభస్య త్వం వేదే వ సమా తేనై వ మజ్జసి

౧౯౧ తస్మాదపి ద్వాదశియా ద్యస్తా తస్మా త్ప్రతిగ్రహమ్

స్వప్నే నా న్యదిద్వాహి మంకే కారివశువతి

౧౯౨ న వాద్యపి న్మయశ్చేత్తు తై ఛాలప్రతికే ద్విజే

సవకప్రతికే నిశ్రే నా వేదసిది భమహి

౧౯౩ శ్రీస్వ ప్యేలేషు దత్తం హి విధివా ప్యాన్వితం భనమ్

దాతు గ్యవత్స నధాన్య పరత్రా దాతు రేవ హ్

౧౯౪ యథా వ్లవే నానలేన సమన త్పుదకే తరణి

తథా నివాజ్యతో భస్తా ద్భూ దాత్మప్రసీద్ధకా

౧౯౫ దర్శస్వజీ సదా లుబ్ధ త్సా ర్హికో లూకదంభకః

బైదాల ప్రశికో జ్ఞేయో హింస్ర స్సర్వాభి సృభకః

౧౯౬ అభోగ్యస్త్వి నైక స్మృతకః స్వాకా నాభస తత్పరః

శతో మిత్యా పిత త్స్య కప్రత చలకే ద్విజః

౧౯౭ యే బకప్రతిసో విప్రా యే చ మాధ్వరలింగిన్

తే పతంత్యం భరామిస్తే లేవ పాపేన కర్మణా

౧౯౮ న భర్తస్యా పితే శేన పాపం కృత్వా ప్రతం చరేత్

ప్రతేన పాపం ప్రచ్ఛాద్య మర్వకాస్త్రే శుద్రదంభనమ్

౧౯౯ శ్రీత్యే మా తేన్మకా విప్రా గహ్యకం తే బ్రహ్మచారిభిః

శక్తిహ చరితం య చ్చ ప్రతం రయోన్సి గచ్ఛతి

౨౦౦ అలింగి దింగి భేషణి యో వృత్తి ముపజీవతి

స దింగిం హనస్యేన స్తిర్యగ్యేనా చ జాయతే

౨౦౧ సరయ సునయ నస్నాయా చ్చ కదాచన

నిహానకర్తుః స్వాగ్వా తు మచ్చతాం కేన నివృత్తే

౨౦౨ యానవయ్యాసనా న్యన్యకూపోద్వానగృహణి చ

అంత్రాన్య సమంజాన సనసః న్యా శురీయభాక్

౨౦౩ సవిషా శేవహి లేషా తటాకేషు నరస్యే చ

స్నానం సమాచరే నిత్యం గర్త ప్రప్రవశేషం చ
 ౨౦౪ 'యమా' సేవేత సరితం న నిష్ఠం నియమా బుధ' |
 యమా పతత్య కుర్వాణో నియమా కేవలాభజన్ |

— ❀ అభోజ్యాన్ననిర్యాయః, ❀ —

- ౨౦౫ నా శ్రోత్రియతలే యష్టే గా మయాజి కృతే తథా |
 స్త్రియా క్షేపేన చ హుతేభు జేత బ్రాహ్మణః క్షుద్రీ |
- ౨౦౬ అశ్లేక మేత శ్వాహూనాం యత్ర జుహ్వత్యమీ హరిః |
 ప్రతీప మేత స్థేవానాం తస్మాత్ తృప్తిర్వియేత్ |
- ౨౦౭ మాశశ్రుద్ధా తు రాణాం చ న భుంజీత కదాచన |
 కేశకీటావపన్నం చ పగా స్పృష్టం చ కామతః |
- ౨౦౮ శ్రుణ్మహ్నా వేషీతం చైవ సంస్పృష్టం కాఫ్యదశ్యమమ్ |
 ఋతశ్రణా వరీశు చ సినా సంస్పృష్ట వేద చ |
- ౨౦౯ గవా కా న్నముపక్రూతం ఘృష్టేన్న చ వేదనః |
 గణాన్నం గణికాన్నం చ విదుషాం చ జుగుప్సిమ్ |
- ౨౧౦ స్తేనగాయనయో శ్వాన్నం తట్టో వాధుకషి కన్యచ |
 దీక్షితస్య కన్యస్య బధస్య నిడుస్య చ |
- ౨౧౧ అభిశస్తస్య మండస్య పుంశ్చల్య దాంభికస్య చ |
 శుక్తం పర్యషిణంచైవ శూద్రస్యో చ్ఛిష్టవేద చ |
- ౨౧౨ చికిత్సకస్య వృగయోశ్చ క్రూరస్యో చ్ఛిష్టభోజినః |
 ఉగ్రాన్నం సూతికాన్నంచ పర్యాకాంత మనిర్యశమ్ |
- ౨౧౩ అచచ్ఛిణం వృధామాంస హవీగాయా శ్చ యోషితాః |
 ద్విషదన్నం సగర్భన్నం పతితాన్న మవతుశమ్ |
- ౨౧౪ పిశునా నృశిసౌ శ్వాన్నం క్రశువిక్రయిణ స్తథా |
 వైలూష శున్నవాయాన్నం కృతమ్నస్యో న్నవేద చ |
- ౨౧౫ కర్కారస్య నిసాదస్య రం గవతారకస్య చ |
 సుపణకకతుక రైస్విస్య శస్త్రవిక్రయిణ స్తథా |

- ౨౧౬- శ్వవరాం యోఽడికానాం చ జేలనిశ్లేజకస్య చ-
రంజకస్య నృశంసస్య యస్య చోపనిగృహాహే||
- ౨౧౭- నృశస్య తియో చోపనిగృహాహే||
అదేశం చ ప్రే శాన్ని హతుష్టికరి మేవచ||
- ౨౧౮- రాశాన్నం తేజ ఆదత్తే శూ ద్రాన్నం బ్రహ్మవిర్చసమ్||
ఆయుస్సు వర్ణకారాన్నం ముశ శ్చ గ్నానక ర్తిసః||
- ౨౧౯- కారుకాన్నం ప్రశాం హంతి బలం నిర్ణజకస్య చ-
గ శాన్ని గణికాన్నం చ లోకేభ్యః పరికృంతతి||
- ౨౨౦- పూయం చిక్షుకస్య న్నం పుశ్చల్యా స్తవన్న మింద్రి-
యమ్-
విస్తా వాధుషికస్య న్నం శస్త్రవిక్రయిణో మేమ్||
- ౨౨౧- య ఏభ్యో న్యేభ్యో భ్యో న్నాం శ్రమశః పరికీర్తితాః-
తేషాం త్వి గన్ధనోమాణి వదంత్యన్నం వ సీషిహే||
- ౨౨౨- భక్తిం తో న్యతమస్య న్న మమత్యా దుపణం ప్రే-
మామ్-
మత్యాభుక్త్వా చ రేత్యుశ్చంరేతోవిహ్లాత్ర మేవచ||
- ౨౨౩- నాద్యాచూద్రస్య పక్వాన్నం విద్యాన శ్రాద్ధి నోద్విజః-
అనదీగా మ మేవా స్తా దవృత్తా వేకరాత్రి కమ్||
- ౨౨౪- త్రోప్రయస్య కచ్చిస్య వదాన్యస్య చ వాధుషేః-
నుమాంసిక్నో బయం దేవా స్ససు వన్న మకల్పయన్||
- ౨౨౫- రాణ ప్రజాంత రా మైత్య మాకృధ్వం విషవం సవమ్-
శ్రద్ధా స్థూతం వదాన్యస్య హత మశ్రద్ధయే తరత్||
- ౨౨౬- శ్రగ్ధమే వ్దం చ పూతం చ నిత్యం కుర్యా దతంద్రితః-
శ్రద్ధా కృతే హ్యాయే లే భవతః స్వాగతైర్దణనైః||
- దానధర్మాదిపరిచారః —
- ౨౨౭- దాని ధమం నిషేవేత నిత్య మైష్టిక పాతకమ్-

పరితుష్టేన భావేన పాత్ర మాసాద్య శక్తిః ॥

౧౨౦- యత్కించ దిగపదాతవ్యం యాదితేనా నసూయయా.

ఉత్పత్యతేహి తత్పాత్రం యత్తారయతి సర్వః ॥

౧౨౧- వారిదస్త్రప్తి మాహ్నిత సుఖ వాత్యుభ్య వన్నః.

తిలప్రదః ప్రజా మిష్టాం దీపక శ్చక్షురుత్తవమ్ ॥

౧౨౨- భూమిదో భూమి మాహ్నిత దీగ మాయుర్నిర్భయః.

గృహదోగ్రాహి వేచ్చినిరూప్యదో రూపముత్తమమ్.

౧౨౩- వాసోద శ్చంద్రసాలోక్య మశ్వీసాలోక్య మశ్వః.

అనడుస్త్యశ్రియం పుష్టా గోదోబ్రహ్మస్య పిష్టపమ్ ॥

౧౨౪- యానశయ్యాప్రదో భార్యా మైశ్వర్యవభయప్రః.

ధాన్యదశ్యాశ్వతం సోఖ్యం బ్రహ్మదోబ్రహ్మసాష్టిక తామ్ ॥

౧౨౫- సర్వేషామేవ దానానాం బ్రహ్మదానం విశిష్యతే.

వాగ్యన్న గో వహీ వాసస్త్రైకాంచన సర్పిషమ్ ॥

౧౨౬- యేనయేన తు భావేన యగ్య దానం ప్రయచ్ఛతి ॥

తత్తత్తేనైవ భావేన ప్రాహ్నితి ప్రతిపూజితః ॥

౧౨౭- యోర్చితం ప్రతిగృహ్లాతి దదాత్యర్చిత మేవ చ.

తాభిభౌ గచ్ఛత స్వగళాం నరకంఘ వివర్యయే ॥

౧౨౮- న విస్తయేత తపసా ఏదే దిష్ట్య చ నా సృతమ్

నా ర్హో శ్య పవదే ద్విప్రాన్నదత్వా పరికీర్తయేత్ ॥

౧౨౯- యజ్ఞో నృతేన తురతి తపః తురతి విస్తయాత్.

ఆయుర్విప్రాపవాదేన దానం చ పరికీర్తనాత్ ॥

౧౩౦- ధర్మం శనై స్సందినుయా గ్వల్మిక మివ పుత్త్రీకాః.

పరలోక సహాయార్థం సర్వభూతా న్యపీడయన్ ॥

౧౩౧- నా ముక్తహి సహాయార్థం పితా మాతా చ తిక్షుః.

న పుత్రదారం నజ్ఞాతిర్ధర్మ స్తిష్ఠతి కేవలః ॥

౧౩౨- తుకః ప్రజాయతే జంతు రేక పవ ప్రసీ యతే.

ఏకో నుబుజ్జేనుకృత మేక ఏవ చ ముచ్చతమ్॥

౨౪౧ - వృకం శరీర ముత్పన్నస్య కాన్యలోప్తసహం కీతో -

విశుబా బాందనా యాంతి ధర్మస్త మనుగచ్ఛతి॥

౨౪౨ - తస్మాత్తస్యం సహాయార్థం నిత్యం సంచితచాచ్ఛనేః -

ధర్మేణ హి సహాయేన తమ స్తగతి దుస్తరమ్॥

౨౪౩ - దర్శిన్త ధానం పురుషం తపసా హతకల్పిషమ్ -

పరిలోకం నయత్యా శు భాన్వంతం విశరీరిణమ్॥

౨౪౪ - ఉత్తమై రుత్తమై ర్నిత్యం సంబంధా నాచిరే త్వహం -

నిశీషుః కుల ముత్కృష్ట మధమా నదమాం స్త్యజేత్॥

౨౪౫ - ఉత్తమానుత్తమాన్ గచ్ఛాన్ గాహీ నాన్ శ్చ సర్వైన్ -

బ్రాహ్మణః శ్రేష్ఠతామేతి ప్రత్య వాయేన శుద్ర రామ్॥

౨౪౬ - దృఢకార శ్చురుద్ధాంతః క్రూరాచారై రసంపదన్ -

అహింస్రౌ దమదానాభ్యాంజయే త్వగ్గంతధాత్రతః॥

౨౪౭ - ఏహంకం మూలభు మన్న స భ్యుత్పకం చ యత్ -

సర్వతః ప్రతిగృహీయా న్నన్వ ధా భయరక్షిణామ్॥

౨౪౮ - అహృతా భ్యుత్పతాం భిక్షాం పురస్తానప్రచోదితామ్ -

మేనే ప్రజాపతి గ్రాహ్యే మపి ముష్కృతకర్మణః॥

౨౪౯ - నా శ్చంతి పితర సస్య దశవగ్లాణి పంచ చ -

నద హవ్యం వహత్యగ్ని ర్యస్తా స భ్యవమస్యతే॥

౨౫౦ - శయ్యాంశృచోకుశాన్ గంధా నవః పుష్పంకుణీ స్తధి -

ధానామతస్యై పయోమాంసం శాకం చైవ నగ్నదైత్॥

౨౫౧ - గురూభృత్యాంశ్చౌజ్జహీ ర్దన్వర్విష్యజేవతాఢిభీన్ -

సర్వతః ప్రతి గృహీయా న్న శు శ్చ స్యే గ్నయంతతః॥

౨౫౨ - గురుషు న్నభ్యసీతేషు వినా వా తై స్ఫహే వసన్ -

అత్తనా వృత్తిమన్విచ్ఛా గృహీయాత్సాధుత స్సదా॥

౨౫౩ - ధీకః కుల మిన్ద్రం చ గోపాణా దాసనాపితౌ -

ఏతేశాం ప్రేమభోజ్యాన్నాయశ్చర్మానం నివేదయేత్॥

- ౧౧౪ - యాదృశో న్య భవే చాత్మా యాదృశంచ చిక్షీప్తితమ్ -
యథా చోపచరే దేసం తథా జ్ఞానగి సేదయేత్ ||
- ౧౧౫ - యో న్యథా సంత మాత్మాన వ న్యథా జ్ఞానా బాషతే -
స పాప కృతమో లోకే స్తేన జాతా వసతి ||
- ౧౧౬ - వాచ్యగ్ధానియతాస్స స్వేన జన్మభి -
తాంతు యః స్తేనయే గ్ధానం సస్వప్రయక్తిన్నరః ||
- ౧౧౭ - మహర్షి పితృదేవానాం గ్రహ స్పృశ్యో యథాఽధి-
పుత్రే సర్వం సమాసజ్య వసే న్నాధ్యధ మాశ్రితః ||
- ౧౧౮ - ఏకాక చింతయే స్మిత్యం విపిత్రే హిత మాతనః -
ఏకాకీ చింతయా సూహి వరం శ్రేయో ధిగచ్ఛతి ||
- ౧౧౯ - ఏషో దితా గృహస్థస్య వృత్తి ర్విప్రస్య శాశ్వతీ -
స్నాతక వ్రత కల్ప శ్చ సత్త్వ వృద్ధి కర శ్శుభః ||
- ౧౨౦ - అనైవ పిత్రో వృత్తేన వర్తయిత్ వేదశాస్త్ర విత్ -
వ్యపేత కల్మషో నిత్యం బ్రహ్మలోకే మహియతే ||

శ్రితి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాః

సంహితాయాం చతుర్థోధ్యాయః,

అథ పంచమాధ్యాయ ప్రారంభః -

- ౧ - శ్రుత్వైతాన్మషయోధర్మాస్మాకశకస్యయథోదిగాన్ -
ఇద మూచు ర్మహాత్మాన మనల ప్రభవం భృగుమ్ ||
- ౨ - ఏవం యథోక్తం విప్రాణాంస్వనర్మ మనుత్పిన్న తామ్ -
కథం మృశ్యుః ప్రభవతి వేదశాస్త్ర విదాం ప్రభో ||
- ౩ - స తానువాచ ధర్మాత్మా మహర్షీ మానమౌ భృగుః -

శ్రూయతాంయేననాపేణమృత్యుర్విప్రాకజహంసతి॥

— శ్లోకము ప్రాప్తిహేతుకాభివ్యక్తివ్యాపిచారః—

౪ - అనభ్యాసే వేదా - మాచారస్య చ వర్జనాత్ -
అలస్యాదగ్నియోషాచ్యుమ్మ్య ర్విప్రాకజహంసతి॥

౫ - అశునం గృంజనం చైవ వలంఘం కపకాని చ -
అభివ్యోగే ద్విజాతినా మమేధ్య ప్రభవాణి చ॥

౬ - అహి హృషికుని ర్యాసాః ప్రహ్లాదిభిః పుష్కరా -
దైత్యం గన్యం చ తలహంసం ప్రహ్లాదిపివర్జయేత్॥

౭ - పృథాకృ సరసం యా - మయసా పూప మేవ చ -
అనుపాకృత మాంచ ని వేదాచ్యుని మాన్సి చ॥

౮ - అనిర్దశాయా గౌ తీరీ చాప్ర మైకరిచు లథా -
అకిం సుధీనీ తీగం వివర్జయిత్వ గోః చయః॥

౯ - అంత్యానాం చ సర్వేషాం మృగ భాం మాహిషం విసా -
స్త్రీక్షీరం చైవ హ్యాని సర్వ శుక్తాని చైవహి॥

౧౦ - దధి భత్యం చ శుక్తేషు సర్వం చ దధి సంభవమ్ -
యాని చైవాభిఘాయంతేపుష్ప మూఢలైశ్చైః॥

౧౧ - శ్రవ్యాగాః శకునీ సర్వాస్తథాగ్రా మనిపానీనః -
అగ్నిష్టా వైచకశఘం ప్లిఖిభం చ పివర్జయేత్॥

౧౨ - కలివికంఠవంహంసం చక్రాంగం గ్రామకుక్కుటమ్ -
సారసం రజ్జు వాలం చ దర్మాహ శుకసారిశే॥

౧౩ - ప్రశుదాః జాలపాదాంశ్చ కోయష్టినఖిషేః రాజా -
నిమజ్జత శ్చ మత్స్యదాః శౌనం వల్లూర మేవచ॥

౧౪ - బకం చైవ వలంకాత చ కాకోలం శింజరిటకమ్ -
మత్స్యదాః విడ్వరాహంశ్చ మత్స్య నేవచ స్సశఖ॥

౧౫ - యో యస్య మాంస మత్స్నతి సతక్రాంతాది ఉచ్ఛ్రేత -
మత్స్యవిస్సర్వమాంసాస్తస్మాత్తత్సాన్యకవివర్జయేత్॥

- ౧౬ - పాత్రీక రోహితా వాద్యో నియుక్తా హవ్యకవ్యయోః -
రాజీవాన్సింహ తురడాంశ్చ సశ్చంద్రైః చైవ సర్వభిః ||
- ౧౭ - సభతుయే దేకచరా నజ్జాతాశ్చ మృగద్విజాః -
భక్త్యైష్వపి సముద్గిష్టా సర్వాః పంచనఖాన్తథా ||
- ౧౮ - శ్వోఽంశల్యకం గోధాం కింకూర్ష శశాన్తథా -
భక్త్యైష్వపి పంచనఖేష్వాహు రనుష్టాన్తైః చైవ కతోదతః ||
- ౧౯ - భక్త్రాకం విద్వరాహం చ లతునం గ్రావ కుక్కుటమ్ -
పలాండుం గృంజనం చైవ మత్యా జద్వా చతేద్విజః ||
- ౨౦ - అనుజ్యై తానిషడ్జద్వా కృశ్రం సాంతపనంచ రత్ -
యది చాన్ద్రాయణం వాపి శేషేషా పవసేదహః ||
- ౨౧ - సంవత్సరస్యై కమపి చరే శ్శుశ్రం ద్విజోద్దయః -
అజాత భుక్త శుద్ధ్యర్థం జ్ఞాతస్య తువిశేషభిః ||
- ౨౨ - యజ్ఞాగ్ధం బ్రాహ్మణై ర్వశ్యాః ప్రశస్తా మృగపక్షిణః -
భృగ్వానాం చైవ శ్చ త్యక్తగుగస్త్యోహ్యచర త్పురా ||
- ౨౩ - బహుభృద్ధి పూరోగాశా భక్త్యాణాం మృగపక్షిణామ్ -
పుగానేష్వపి యజ్ఞేషు బ్రహ్మకృత సవేమ చ ||
- ౨౪ - యస్త్రించిత్యేహ సన్యుక్తభక్త్యంభోజ్యగుగద్విజమ్ -
తస్య శ్శుషికగుప్త్యా గ్ధం హవిశేషంచ య ద్యవేత్ ||
- ౨౫ - చిగ్నిక మపి గ్వాగ్ధ మస్తేహ కం ద్విజాభిభిః -
యవగోధూనజా సర్వం పయస శ్చైవ విప్రీయాః ||
- ౨౬ - ఏక ముక్తం స్వాతీనాం భక్త్యాభక్త్య మశేషతః -
మానస్యాభిః ప్రకత్యామి విధిం భతుణ పర్వతే ||
- ౨౭ - ప్రోక్షితం భతుయే న్దాన్తం బ్రాహ్మణానాం చకా -
వగ్ధయా -
యదాది నియుక్తస్య ప్రాణానా మేవ చాత్మయే |
- ౨౮ - ప్రాణస్యో న్మ మిదం సర్వం ప్రజాపతీ రకల్పయత్ -

- స్తావరం జంగమం చైవ సర్వం ప్రాణస్య భోజనమ్॥
 ౨౯ - చరాణామన్న మచరాదంస్త్రేణామపృసంస్త్రేణా-
 అహస్తా శ్చ సహస్తానాం శూరాణాం చైవ భీషణి॥
 ౩౦ - నాత్తా దుష్కృత్యదన్నాద్యాః ప్రాణినోవాన్యవాన్యప-
 థాత్తై వన్యస్తో హ్యేద్య శ్చ ప్రాణినో తలంబద॥
 ౩౧ - యజ్ఞాయ జగ్గి త్తాంస స్యే త్యేష దైవోఽధి స్త్యైతే-
 ల్లో న్య థాప్రవృత్తిస్తు రాక్షసోఽధి రుచ్యతే॥
 ౩౨ - క్రిత్వా స్వయం వాపు్య త్వాగ్య పరోపకృత మెవవా-
 దేవాః పితౄంశ్చర్చయిత్వాఖిదృమాంసంనదుష్కృత
 ౩౩ - నాద్యా దిధినా మాంసం విధిజ్ఞో నాపది ద్విజః -
 జగ్ధాప్య హ్యేధినా మాంసం ప్రేత్య తై రగ్య తేఽశః॥
 ౩౪ - న తాదృశం భవత్యే నో మృగహంతు ర్దనార్ధినః -
 యాన్యశం భవతి ప్రేత్య వృథా మాంసాని ఖాదతః॥
 ౩౫ - నియుక్తసుయధాన్యాయంయో మాంసం నా త్తీమానచక్రి-
 సప్రేత్య పశుతాం యాతి సంభవా నేకీంశలమ్॥
 ౩౬ - ఆసంస్కృతాః పశూక మంత్రై ర్నాద్యా ద్విప్రః -
 కదాచన-
 మాంత్రై స్తసంస్కృతానద్యా చ్ఛాశ్వతంవిధిమాన్ధితః॥
 ౩౭ - కుర్యా ద్మృతపశుం సంగే కుర్యా ద్విప్రపశుం తథా-
 నత్యేవతు వృథా హంతుం పశు మిచ్ఛే త్కదాచన॥
 ౩౮ - యావంతి పశునోమాణి తావత్కృత్వా హమాగ్రమ్-
 వృథా పశుమ్నః ప్రాప్నోతి ప్రేత్య జన్మని జన్మని॥
 ౩౯ - యజ్ఞార్థం పశవః స్తప్తాః స్వయ మేవ స్వయం భువా-
 యజ్ఞో న్య భూత్యై నిర్వస్య తస్మాన్యజ్ఞైవథా పథః॥
 ౪౦ - ఓషధ్యః శశ మౌ వృతౌ స్త్యించః పక్షిణ స్తథా -
 యజ్ఞార్థంనిధనం ప్రాప్తాః ప్రాపున్వంకృచ్ఛితేఃపునః॥

- ౧౦ - మధుసర్కే చంద్రశ్చే చ పిన్దే వశ కర్మణి -
అత్రైవ పరమో హున్యా నాస్య త్రైత్యబ్రహ్మన్యనః -
- ౧౧ - ఏష్వ ధేమపరూకా హింసక వేదతత్త్వాన్ధవిద్విజః -
అజ్ఞానంచ పశూం ప్రేచ్ఛవ గమయత్యుత్తమాంగమ్ ||
- ౧౨ - గృహే గురౌ వర్జ్యే వా నివసన్నాత్మవాక్ ద్విజః -
నా వేదపహిణాం హింసా మాపగృహ సమాచరేత్ ||
- ౧౩ - మా వేదపహిణాం సా నియతా స్త్యంశ్చరాచరే -
అహింసా మేవ రాంపద్యాః శ్వేదా ధర్మోహి నిర్బభౌ ||
- ౧౪ - యో హింసకానిభూతానిహినస్త్యాః సుఖచ్ఛయా -
స జీవం శ్చ మృత ప్రేచ్ఛ న క్షిణి త్సుఖ మేధతే ||
- ౧౫ - యో బంధనవధన్లేశాః ప్రాణినాం న చికిర్షతి -
స సర్వస్య హితక్రేపుః సుఖ శాన్త్యై త శాశ్వతే ||
- ౧౬ - యథ్యయతి య బ్ధురులే రితిం ఒభాన్యం దంష్ట్రవ -
త నవాహ్ని త్యయత్నేన యో హినస్త్యి నకంచన ||
- ౧౭ - వా కృత్వా ప్రాణినాం హింసాం మాంస ముత్పత్స్య -
తే క్షణిత్ -
నద ప్రాణివధః స్వస్య సస్తా న్తాంసం వివర్జయేత్ ||
- ౧౮ - సముత్పత్తిం చ మాంసస్య వధ బుధౌ చ దేహివామ్ -
ప్రసమీక్య నివర్తేత సర్ప మాంసస్య భక్షణాత్ ||
- ౧౯ - నభక్షయతి యో మాంసం విధిం హిత్యాపిశాచవత్ -
స లోకేప్రియతాం యాతి వ్యాధిభిశ్చ న పీడ్యతే ||
- ౨౦ - అనుమంతా విశసేతా నిహంతా క్రియ విక్రియా -
సంస్కర్తా చోపహర్తా చ ఖాదక శ్చైతి ఘాతకాః ||
- ౨౧ - స్వమాంసం శరమాంసేన యో వర్జయతి మిచ్ఛతి -
అనభ్యర్చ్య పితౄణాం దేవాం స్త్రీణాం స్య నస్త్యపు -
ణ్యకృత్ ||
- ౨౨ - వర్షే వర్షే శ్వమేధేన యో యజేత శతం సమాః -
మాంసాని చ సహజే ద్యస్తయోః పుణ్య ఫలం సమమ్ ||

౫౪ - ఫలమూలా శనై రేంద్రై ర్మన్యవానాం బభోజనైః॥
న తస్మిన్ మవాప్నోతి య స్త్వాంస పరివర్జనాత్॥

౫౫ - మాంస భక్షయితా ముక్త్రయస్య మాంసమిహోద్వహమ్॥
ఏత స్త్వాంసస్య మాంసత్వం ప్రవగంతి మనీషిణః॥

౫౬ - న మాంసభక్షణే దోషో న మద్యే న చ మైధునే -
ప్రవృత్తి రేషా భూతానాం నివృత్తిస్తు మహాఫలా॥

౫౭ - ప్రేతశుద్ధి ప్రవత్సోమి ర్నవ్య శుద్ధి తదైవచ -
చతుర్థా మపి వర్గానాం యథావ దనుపూర్వశః॥

— శ్లో ఆశోచాదివిధిః. శ్లో —

౫౮ - దంతజాతే నుజాతే చ కృగమాదే చ సంస్థితే -
అశుద్ధా బాంధవా స్సర్వే సూతకే చ నిగో చ్యతే॥

౫౯ - దశాహం శావ మాశౌచం సపండేషు విధియతే -
ఆర్వాకౌ సం తయవాదస్త్వం శ్రవణమే కాహవే వచ॥

౬౦ - సపిండతా తు పుగుపే సప్తమే వినివర్తతే -
సమానాద కి భావ స్తు జన్మవా మ్నోరి వేదనే॥

౬౧ - యథే దం శావ మాశౌచం సపండేషు విధియతే -
జననే ప్యేవ మేవ స్యాన్నిపుతాం శుద్ధిమిచ్ఛతామ్॥

౬౨ - సర్వేషాం శావమాశౌచం మాతాపితృస్తు సూతకమ్ -
సూతకం మాతులేవ స్యాదుపస్పృశ్యే పితా శుచిః॥

౬౩ - నిరస్య తు పుమా శుక్ర ముపస్పృశ్యైవ శుద్ధ్యతి -
వైజికాదభిసంబంధా దనురుంధ్యా దఘం శ్రవణమ్॥

౬౪ - అహ్నితై కేన తాత్రాత్ర చ త్రిరాత్రై రేవచ ప్రీతిః -
శవస్పృశో విశుద్ధ్యంతి శ్రవణే దుదక దాయినః॥

౬౫ - గురో శే ప్రేతస్య శిష్య స్తు పితృమేధం సమాచ రన్ -
ప్రేతహారే స్సమం తత్ర తశచాత్రేణ శుద్ధ్యతి॥

౬౬ - రాత్రిభి ర్వాసకుల్యాభి ర్గర్భస్రావే విశుద్ధ్యతి -
దక్షస్య పరతే సాధ్వీ స్నానేన ప్రీరజప్యలా॥

- ౬౭ - శృణో మకృత చూడాకాం విశుద్ధి వై కాకి శ్చృణో
నిష్కృత చూక కానాం తు మిరాత్రా చ్చుద్ధిష్యతే ||
- ౬౮ - ఊనస్యి వార్షికం ప్రేతం నిసభ్య ర్భాంధ వా బహిః
లలంకృత్య శుచౌ భూమా వస్థిసంచయినాదృతే ||
- ౬౯ - నాస్య కార్యో గ్నిభ స్కారో నిచ కార్యో దాక్రియా -
అరణ్యే కాన్తవ త్త్యక్తా తు కేయ స్రవ గా మేఘః ||
- ౭౦ - భా త్రివర్షస్య కర్తవ్యా బాంధవై గురకక్రియా -
జాడదంతస్య వా కుస్మరామ్ని వాఘీ కృ తేనతి ||
- ౭౧ - సప్రహ్లాచాంజ్యే కాహ వ తీ తే తుపణం స్మృతమ్ -
జన్త స్యే కొద కానాం తు మిరాత్రా చ్చుద్ధిష్యతే ||
- ౭౨ - ప్రే శా మసంస్కృతానాం తు త్త్రహాచ్చుద్ధ్యంతి బం
ధవాః -
యథోక్తేనై వ కత్వేన శుద్ధ్యంతి తు సనాభయః ||
- ౭౩ - అత్యగ్రివణాన్నాస్య నిశామజ్ఞేయైశ్చ తే వ్యహమ్ -
మాంసాశనం చ నా స్థియః శయ్యారంభ పృశక్తిరౌ ||
- ౭౪ - సన్నిధా వేష వై కల్పః శావాశౌచస్య కిఠిరః -
అసన్నిధా వయం జ్ఞయా వితి స్పంబంది బాంధవైః ||
- ౭౫ - విగ్రహం తు విదేశస్థం శృణుయా ద్యో హ్యనికశమ్ -
యజ్ఞేషం దశరాత్రస్య తావతే వాశువి ర్భవేత్ ||
- ౭౬ - అతిక్రాంతే దశాహే చ ద్విరాత్ర హశువి ర్భవేత్ -
సంవత్సరే వ్యతీతే తు స్ఫుల్జిష్టా వా షో విశుద్ధ్యతి ||
- ౭౭ - స్థిరశం క్షాతిమరణం శ్రుత్వా తులస్య జన్త చ -
సవాసా జల మాప్లుత్య శుద్ధౌ భవతి మానవః ||
- ౭౮ - బాలే దేశాంతరస్థే చ పృథక్ పిండే చ సంస్థితే -
సవాసా జల మాప్లుత్య పద్మ పతః శుద్ధ్యతి ||
- ౭౯ - లంతకశాహే స్యాతాం శే త్పున ర్ధరణ జన్తగ్గే

శావ త్స్వగ్రహేది ర్విశ్రాంతావ త్స్వగ్రహేదిర్యమే!

౮౦ - త్రిశ్రాంత మాహు రౌశోచ మాచార్య సంస్థితే సా -
తస్య బుత్రే శు పక్షాంతం చ దివారా త్ర మి స్థితః!

౮౧ - శ్రో త్రియే తూ పసంపన్నే త్రిశ్రాంత మశుచి ర్భుకేతో -
వా శులే పక్షిణం రాత్రిం శిష్య ర్వి గృహ్పథవేహుచ!

౮౨ - ప్రేతే రాజని నజ్యోతి ర్యస్య సేన్య ర్విషయే స్థితః -
అశ్రోత్రియో త్వహఃకృత్స్న మనూచా నె తథా గురౌ!

౮౩ - శుభే యద్విప్రే దశాహేన ద్వాదశాహేన ధూమిపక్షి -
వైశ్యః పంచదశాహేన శూద్రో మాసేన శుద్ధ్యతి!

౮౪ - న వర్ధయే దమాహేన ప్రత్యూహేన్నాగ్నిషక్రియాః -
న చ తత్కర్మ కుర్వాణ స్సనాభ్యో ప్యశుచి ర్భుకేతో!

౮౫ - దివాకీర్తి మదత్కాంతం చ పఠనం సూతికాం తథా -
శపం తస్మిన్ప్రసేనం చైత స్పృహ్యో స్సాసేన శుద్ధ్యతి!

౮౬ - తేచవ్యో ప్రయతో నిత్యం జపే దశుచి దశకనే -
సోగస్తం ప్రాణయథోత్సాహం పావమాన్కృత్వ త్రితః!

౮౭ - నాంస్పృహ్యోస్థి నన్నేహం సోత్సాహో ప్రవిశుద్ధ్యతి -
అచ మైవతునిస్సేషం సామాలభ్యార్కమీత్యవా!

౮౮ - ఆదిష్ఠీనోదకం కుర్యా దావ్రతస్య సమాపనాత్ -
సమాప్తే తూదకం కృత్వా త్రిరాత్రే శైవ శుద్ధ్యతి!

౮౯ - పృథా సంకతజాతానాం ప్రప్రజ్యాసు చ తిష్ఠతామ్ -
ఆత్మన స్త్యోగనాం చైవ నివర్తేతో దక్రియా!

౯౦ - పాపంశ మాశ్రితానాం చ చరంతీనాం చ కామతః -
గర్భభగ్నద్రుహంతై వసురాశీనాంచయోపితామ్!

౯౧ - ఆచార్యం స్వముపాధ్యాయం పితరం మాతరం సురమ్ -
నిహ్మకత్య కు ప్రతీప్రేతా నప్రతేన వియుజ్యతే!

౯౨ - దక్షిణేన వృతం శూద్రం పురద్వారేణ నిర్హరేత్ -
పశ్చిమోత్తరమూర్ధ్వే స్తు యథా యోగం ద్వీజన్తనమ్!

౯౩ - న రాజ్ఞా మమదామోస్తి ప్రతిసం నచ సప్రికామ్.
వింశ్రుస్తాన ముఖాసీనా బ్రహ్మభూతాహితేనదా॥

౯౪ - రాజ్ఞా మామోస్తి కే స్య నే సద్య శౌచం విధీయతే.
ప్రజానాం పరిత్యోర్ధి మానసం చా న్నకారణమ్॥

౯౫ - ఉపాహవ హతానాం చ విద్యతా పార్ధివేన చ.
గౌ బ్రాహ్మణస్య జై వార్ధే యస్య జే చ్చణి పార్ధివః॥
౯౬ - సామాగ్నృ ర్కనితే గ్రాణాం విత్తాప్సత్వోర్ధ్వ
మస్య చ.

అష్టానాం లోకపాలానాం వపుర్థారయతే నృపః॥
౯౭ - లోకే శాశ్వతే రాజా నా స్యా శౌచం విధీయతే.
శౌచాశౌచం హి మర్త్యానాం లోకేశ ప్రభవాప్యయమే॥
౯౮ - ఉద్యతై రాహవే శస్త్రైః కుశ్రధర్మ హతస్య చ.

సద్య స్సంతిష్ఠతే యజ్ఞ స్రథా శౌచ మితి స్థితిః॥
౯౯ - విప్రశుద్ధ్యత్యశస్సస్పృహ్యేత్ క్రియోహాహనాయుధమ్
స్త్రోః ప్రతోదంరస్త్రీ వాయష్టింశూద్రఃకృతక్రియః॥

౧౦౦ - ఏక ద్వో భిహితం శౌచం సపిండేషు ద్విజోత్తమాః.
అసంపిండేషు సర్వేషామప్రేతశుద్ధిం నిబోధత॥
౧౦౧ - అసంపిండం ద్విజం ప్రేతవిప్రో నిహ్నా త్యబంధవత్ -

విశుద్ధ్యతి త్రిరాత్రేణమాత్ర రాప్లాంశ్చబంధవాన్
౧౦౨ - యస్యన్న మన్ని తేషాం తుద శాపేనైవ శుద్ధ్యతి.
అనన సనన్న వ హైనన నతే చస్త్రీ గృహే వసేత్॥

౧౦౩ - అనుగమ్యే చ్చయా ప్రేతం జ్ఞాతి వజ్ఞాతి మేవ వా.
శ్చాత్యావశేఃస్పృహ్యేత్సామ్యుగం ప్రాశ్చవిశుద్ధ్యతి

౧౦౪ - ననిత్రం స్వేషునిష్ఠస్సు మృతంశూద్రేణనాయయేత్.
అస్వగ్ధ్యావృతహతిసాస్యాచుచ్చ్రాసంస్పర్శదూషితా॥

౧౦౫ - జ్ఞానం తపోగ్ని రావోహో మృత్యునో వార్యపాంజనమ్

పాయఃకర్మార్కకాలాదశుద్ధేకర్తృణిదేహిపామ్||
౧౦౬- సర్వేషామేవ శౌచానా వర్ధశౌచం పరింత్రితమ్-

యో ర్థే శుచిర్నిప శుచిర్న మృత్యాశుచి శుచిః||
౧౦౭- త్సౌఖ్య శుద్ధ్యంతి వివాహానానాకార్యాకరిణః-
ప్రచ్ఛన్నపాపా జప్యేన తపసా వేదవిజ్ఞానా ||

౧౦౮- మృత్యుస్త్రాః శుశ్రుతే శోభ్యం నదీ వేగేన శుద్ధయి-
రజసా స్రీ మమోనుష్టా సమర్పయేద్దీపోత్రయః||

౧౦౯- అగ్నిర్దాత్రాణి శుద్ధ్యంతి వన సుత్యేన శుద్ధయి-
విద్యాతపోభ్యాం భూతాబ్ధి బుద్ధి జ్ఞానేన శుద్ధయి||

౧౧౦- ఏష శౌచస్య షః ప్రోక్షః శారీరస్య నిర్ణయః-
నానావిధానాం ద్రవ్యాణాం శుద్ధే శృణుత నిర్ణయమ్||

— శ్రీకృష్ణశుద్ధ్యాదినిర్ణయః. —

౧౧౧- తైజసానాం మణీనాం చ సర్వత్యై త్తమయస్య చ-
భస్మనాద్భిర్నదా చైవ శుద్ధి రుక్తా మనీషిణః||

౧౧౨- నిర్లేపం కాంచనం భాంజ మద్భి రేవ విశుద్ధయి-
అబ్జ మత్తమయం చైవ రాజతం చా నుపసృతమ్-

౧౧౩- అపా మగ్నై శ్చ సంయోగా ద్దేహుకూప్యం చ నిర్బబో-
తస్తా త్రయో స్వయోవైవ నిర్లేకో గుణవత్తా||

౧౧౪- తామ్రయః కాంస్యరై త్యానాం ప్రపుణసింహకస్య చ-
శౌచం యథాహణం కర్తవ్యం తౌరామోదకవారిభిః||

౧౧౫- ద్రవాణాం చైవ సర్వేషాం శుద్ధి రుత్తవనం నైపుమ్-
ప్రోక్షణం సంహతానాం చ దారవాణాం శ్రే తక్షణమ్

౧౧౬- మార్జనం యజ్ఞపాత్రాణాం పాణినా యజ్ఞకర్తృణి-
చమసానాం గ్రహణాం చ శుద్ధిః ప్రత్యుశనేన తు||

౧౧౭- చూడాణం (సు) క్రు) వాణాం చ శుద్ధి గుష్టేన వారిణా-
శ్చ శుశ్న శకటానాం చ ముసలాటాఖిలస్య చ||

- ౧౧౮- అద్భిస్తు సో తుణాశౌచం బహుసాంధాన్య హాససామ్.
ప్రత్యుశ నేన త్వల్పానా మద్భిశ్చై చం విధీయతే॥
- ౧౧౯- చెలవ చ్చర్మణాం శుద్ధి ర్ద్వైకలానాం తద్దైవచ-
శౌకమూలఫలానాం చ ధాన్యవ చ్చుద్ధి రివ్యతే॥
- ౧౨౦- కాశేయోవికయో రూఘ్నేః శుశపానా మర్హిష్టకైః
శ్రీఫలై రంశు పట్టానాం టౌమాణాం గౌరస గ్నైః॥
- ౧౨౧- టౌమ వచ్చ బ శ్మౌగాణా మస్థి దంతసుయస్య చ-
శుద్ధి ర్విజానతా కార్యా గోమూత్రేణో దతేన వా॥
- ౧౨౨- ప్రో తుణా తృణకాష్ఠం చ పలాంలం చైవ శుద్ధ్యతి-
మాగ్జ నోపాంజనై ర్వేష పునః పాకేన మృన్మయమ్॥
- ౧౨౩- మద్వేయ్యత్రైః పురీషైర్వా త్మీవనైః పూయశోణిషైః
సంస్పృష్టం చైవ శుద్ధ్యత పునః పాకేన మృన్మయమ్॥
- ౧౨౪- సంమాన్జనోపాంజనేన సేకేనో వ్లేఖనేన చ-
గవాం చ పరివాసేన భూమి శుద్ధ్యతి వంచభిః॥
- ౧౨౫- పక్షి జగం గవామూ త మవధూతే వాపయో నిమ్-
కూషితం తేకకీటై శ్చ శృష్ట టే పేణ శుద్ధ్యతి॥
- ౧౨౬- యావ న్నాపైత్య మేగ్యాత్తా గ్గంధోలేపశ్చ తత్కృతః
తావ న్నృద్వారి చా దేయం సర్వాసు గ్రన్థశుద్ధిమ్॥
- ౧౨౭- త్రిణి దేవాః పవి త్రాణి బ్రాహ్మణానా మక్ష్మానున్-
అన్యప్త మద్భి ర్నిర్ణీతం యచ్చ వాచా ప్రశస్యతే॥
- ౧౨౮- ఆప శ్శుద్ధాభూమిగతా వై తృన్ద్యం యాసు గోగ్భవేత్
అవ్యాప్తా శ్చే దమేద్యేన గంధవర్ణ రసాన్వితాః॥
- ౧౨౯- నిత్యం శుద్ధః కారుహస్తః పణ్యం యచ్చ ప్రసారితమ్
బ్రహ్మచారిగతం భైత్యం నిత్యం మేద్య వివిధి సిధిః॥
- ౧౩౦- నిత్య మాస్యం శుచిః స్త్రీ శాం శకునిః ఫలపాతనే-
ప్రప్రవే చ శుచి ర్విత్సః శ్వా మృగగ్రహణే శుచిః॥

- ౧౩౧- శ్వబి హతస్య యన్తాంసం శుచిత స్తనురబ్రవీత్ -
క్రవాద్విశ్చవతన్వాత్త్యేచ్ఛండాలాద్యేచ్ఛదస్యభిః
- ౧౩౨- ఉర్ధ్వం నాశే గావని భాని తానిమేధ్యాని సర్వతః-
యాస్యధన్వాన్యమేధ్యాని దేహాదైచ్ఛమలాశ్చ్యుతాః॥
- ౧౩౩- వాణీకా విప్రుష శ్చాయా గౌ రశ్వ స్థూరశ్చరత్తయః॥
రజో భూ ర్వాయు రగ్ని శ్చ స్పర్శే మేధ్యానిన్యశేత్॥
- ౧౩౪- విజ్ఞా త్రో త్సర్గశుద్ధ్యర్థం మృద్వా ర్థ దేయమర్థవత్ -
దై హికానాం మలానాం చ శుద్ధిషు ద్వా దశ స్వపి॥
- ౧౩౫- వసా శుక్ర మన్యజ్జజ్ఞా మూత్ర విట్కర్ష విణ్ణభాః॥
నేష్టా శ్రుగూషికా స్వేదో ద్వాదశై శేనృణాంమలాః॥
- ౧౩౬- ఏకా లింగే నుదే తిస్త స్తతై కశ్ర కరే దశ॥
ఉభయో స్సుత్ర దాతవ్యా మృక శ్చుద్ధి మభీషుతా॥
- ౧౩౭- ఫితచ్ఛాచం దృహస్థానాం ద్విగుణం బ్రహ్మచారిణామ్॥
త్రిగుణం స్యా ద్వనస్థానాం యతీనాం తు భతుగ్గుణమ్॥
- ౧౩౮- కృత్వామూత్రంపురిషం వాభాన్యాచాంతఃపస్పృశేత్॥
వేద మశ్వే వ్యమాణ శ్చ అన్న మక్షం శ్చ సర్వదా॥
- ౧౩౯- త్రిరాచా మేదవఃపూర్వం ద్విప్రమృజ్యా త్రతోముఖమ్॥
వారీరంశౌచమిచ్ఛాహి స్త్రీశ్చూద్ర స్తురకృత్సకృత్॥
- ౧౪౦- శూద్రాణాంమాసికంకార్యం వపనంన్యాయవర్తినామ్॥
వైశ్యవ చ్ఛౌచకల్ప శ్చ ద్విజోచ్చిష్టం చ భోజనమ్॥
- ౧౪౧- నౌ చ్చిష్టంశుర్వతే మఖ్యా విప్రుషోగేవతంతియాః॥
నక్షత్రాణి గతావ్యా స్యం న ద్దంతాంత రధిష్ఠిమ్॥
- ౧౪౨- స్పృశంతి బింతవః పాదో యుజ్జామయతః పరాశ్-
భామికై శే సమాజేయా నతై రవ్రయతోభవేత్॥
- ౧౪౩- ఉచ్చిష్టేన శు సంస్పృష్టో ద్రవ్యహస్తః కథంచన-
అనిధాన్యైః పతద్రవ్య మాచాంత శ్శుచితా మియాత్
- ౧౪౪- వాంతో విరిక్తఃసాత్వాతు ఘృతప్రాశనమాచరేత్

అశామే దేవ భుక్త్వాన్నం స్నానం మైథునఃస్మృతమ్॥
౧౪౫- సుప్త్యాత్మ శ్వావ భుక్త్వాచ నిశ్చీవ్యోక్త్వా స్మృతానిచ

పీత్వా పో ధ్యేమ్యమాణశ్చ అశామేత్ప్రయతోపి సకా॥

౧౪౬- ఏష శౌచవిధిః కృతోన్మీద్రవ్యశుద్ధిస్తదైవచ-

ఉర్తేవ స్మరస్వర్ణానాం స్త్రీణాం ధర్మాన్నిబోధతా॥

————— స్త్రీ ధర్మనిర్ణయః ష్టి —————

౧౪౭- బాలయావా యువత్యావా పృథ్వియా వఃపి యోషిరా-

నస్వాసం క్రీణ కణ్ఠ్యం కీర్తికార్యం గృహస్వపి॥

౧౪౮- బాత్వే పరివర్తే తిష్ఠే త్పాత్రాం న్యాయాన-

పుణ్యాభర్తతి ప్రేతేభజేత్ స్త్రీస్వశంక్రామ్॥

౧౪౯- పిత్రా భక్తాక సుతైర్వాపినే చ్ఛ్వేరహ మాన్యనః

ఏషం హిరిరహణ స్త్రీగర్హేభ్యో కుర్యాదభేకులే॥

౧౫౦- సకామప్రహృష్టయా బావ్యం గృహ కార్యేషు దక్షయా-

సుసంస్తృతోన్మరయా వ్యయే శాముక్తమాస్థయా॥

౧౫౧- యస్తైదద్యా త్పితౄణాం త్రాతావా సుసంస్తేపితుః

తం శుశ్రూషేత్ జీవంతం సంస్థితం చ న లంఘయేత్॥

౧౫౨- మంగళార్థకం స్వప్త్యయనతయజ్ఞశ్చాపాంప్రజాపతేః-

ప్రయుజ్యతే వివాహేషు ప్రదానం ప్వాన్యకారణమ్॥

౧౫౩- అన్యతా వృకుకాలే చ మన్త్రసంస్థారకృత్పశిః-

సుఖస్య నిత్యం చాతే హ పగలోకే చ యోషితః॥

౧౫౪- విశీలః కామవృన్తో వా గుణైర్వా పరివర్జితః-

ఉవచర్యః స్త్రీయా సాధ్వ్య సత్తతం దేవవత్పశిః॥

౧౫౫- నాస్తి స్త్రీణాం పృథగ్యజ్ఞోనప్రశం శాపుఃపోషితమ్-

పతిం శుశ్రూషతే యేన తేన స్పర్శే మహీయతే॥

- ౧౫౬- పాణిగ్రాహస్య సాధ్వీస్త్రీ జీవతో వా మృతస్య వా-
పతిలోక మభీష్నునీ నా చరే గ్నించి దప్రియమ్||
- ౧౫౭- కామం తు తుపనోద్దేశాం పుష్పమూలఫలై శ్శుక్లైః
స తు నామాపి గృహ్ణీయాన్విశ్వే ప్రేతే పరస్యను||
- ౧౫౮- ఆసీతా మతణాత్ తౌల్యా నియతా బ్రహ్మచారిణీ-
యో ధర్మ ఏకపత్నీనాం కాంక్షంతీ త మనుత్తమమ్||
- ౧౫౯- అనేకాని సహస్రా నీ కుమార బ్రహ్మచారిణామ్-
దివం గతాని విప్రాణా మశ్వత్వా కులసంతతిమ్||
- ౧౬౦- మృతే భరణి సాధ్వీస్త్రీ బ్రహ్మచర్యే వ్యవధీతా||
స్వర్గం గచ్ఛన్య పుత్రాపి యథా తే బ్రహ్మచారిణః||
- ౧౬౧- అపత్యలోభా ద్భృతు స్త్రి భర్తారమతివర్తతే-
సే హ నిందా మవాప్నోతి పతిలోకా చ్చ హీయతే||
- ౧౬౨- నా న్యౌ త్వన్నా ప్రజా స్త్రీహ న చాస్యవ్యపరిగ్రహే-
నన్విసీయశ్చ సాధ్వీనాం క్వ చిద్భర్తౌ పదిశ్యతే||
- ౧౬౩- పతిం హితాప్ పశ్యంతం స్వ ముత్కృష్టం యానిషేవతే
నిర్దైవ వ సా భవేత్లోకే పరపూర్వేతి చోచ్యతే
- ౧౬౪- వ్యభిచారా త్తుభర్తుః స్త్రీలోకే ప్రాప్నోతినింద్యతామ్
సృగాలయోనిం ప్రాప్నోతి పాపగో వై శ్చపీడ్యతే
- ౧౬౫- పతిం యా నాభిచరతి మనో వాగ్దేహ సంయతా
సా భర్తృలోక మాప్నోతి సన్నిసాన్సీధ్వీతిచోచ్యతే||
- ౧౬౬- అనేన నారీ వృత్తేన మనోవాగ్దేహసంయతా -
ఇహాగ్ర్యాం కీర్తిమాప్నోతి పతిలోకం పరశ్రచ||
- ౧౬౭- ఏవంవృత్తాం సవర్ణాం స్త్రీం ద్విజాతిః పూర్వమరిణీమ్
దాహయే దగ్నిశుబ్రాత్రేణ యజ్ఞపాత్రైశ్చ ధర్మ-
కత్||

౧౬౮- భార్యయై పూర్వ మారిజై యదత్వాగ్నినంత్య కర్షణః

పున దాక్షాక్రియాం కుగ్యా మ్మన రాధాన మేవచ॥

౧౬౯- అనేన ఏది నా నిత్యం సర్వచయజ్ఞా న్మహాపమేత్ -

ద్వితీయ మాయుషోభాగం కృతగానో గృహేవ సేత్॥

ఇతి మానవేదర్షివాక్రే శ్రీమద్రామాయాం
సంహితాయాం పంచమోధ్యాయః,

అథ షష్ఠాధ్యాయ ప్రారంభః-

❖ వానప్రస్థాశ్రమక్షణము ❖

౧ - ఏవం గృహశ్రమే స్థిత్యా ఏథవ తస్మింతకో ద్విజః

వనే వసే త్తు నియతో యథావ ద్విజితేంద్రియః॥

౨ - గృహస్థ స్తు యథా వశ్యే న్యలీలగి మాత్సరః -

అపశ్యన్తై వ చాపశ్యం తేహ రిణ్యం సమాశ్రయేత్॥

౩ - సంశ్చిజ్య గ్రామ్య మాహారం సర్వంచైవ పరిచ్ఛదమ్ -

పుత్రేణ భాగ్యం గీతీప్య వనం గచ్ఛే గృహైవచ॥

౪ - అగ్నిహూతాశ్రంసమాదాయ గృహ్యం చాన్నిపరిచ్ఛదమ్ -

గ్రామా దరిణ్యం నిస్సృత్య నివసేన్నియతేంద్రియః॥

౫ - మున్యన్తై ర్వింశై ర్దైవై శ్శక్ము లఫలేన వా -

ఏతా నైవ మహాయజ్ఞాన్నిప్సేద్వినిపూర్వకమ్॥

౬ - వసిత చర్మ చీరం వా సాయం న్నయాప్రి గే తథా -

జటా శ్చ బిభృయాన్నిత్యం త్తశ్రణామనఖాని చ॥

౭ - యగ్భక్తుం న్య త్తతో దవ్యా ద్భరింభితౌంచ శక్తితః -

అమ్మూలఫల భిక్షాభి రిర్భయే దాశ్రమాగతన్॥

౮ - స్వాధ్యాయోనిత్యయిక్తిఃస్వాధ్ధాతౌపైత్రస్సమాహితః -

దాతా నిత్య మనాదాతా సర్వభూతానుకింపకః॥

౯౦ - వైశాచికం చ జుహుయా దగ్నిశ్శూత్రం యథావిధి
దగ్ని సుగంధయక పగ్న స్థామాసం చ యోగః॥

౯౧ - ఋతేష్ట్యా గ్రాయణం చైవ చాతుర్థ్యా స్యానిశాహరేత్

ఉత్తరాయణం వక్రమశో గాత్రవ్యా యన మేన చ॥

౯౨ - వాసంతికారదైర్వైశ్చైర్మన్వనైః స్వయనూ హుతైః-

పుగో డాశాం శ్చసూగైచ్చవః ధివ నిర్వపే త్పుధక్॥

౯౩ - దేవతాభ్య స్తు తద్దుష్టా వన్యం మేద్యతరం హః॥

శేష మాత్మని యుజీత లవణం చ స్వయం కృతమ్॥

౯౪ - స్థలజౌదక శాః ని పుష్పమూల పలాని చ-

మేధ్య వృత్తోగ్ధా వాన్యద్యా త్సేహం శ్చఫలసంభవాన్॥

౯౫ - వర్షయే న్నధు మాంసంచ భౌమాని కవకాని చ-

భూ స్త్రణం శిశ్రుకం చైవ స్లేష్మ తకఫలాని చ॥

౯౬ - త్యజే దాశ్వయుజే మాని ముశ్యన్నం పూర్వసంచితమ్॥

జీర్ణాని చైవ వాసాంసి శాకమూలపలానిచ॥

౯౭ - న ఫాలకృష్ట హస్తీయా దుత్సృష్ట వపికేన చిత్-

న గ్రామజాతా న్యార్తోపి మూలాని చ ఫలాని చ॥

౯౮ - అగ్నిపక్వాశవో వా స్యా శ్శాలపక్వభుగే వ పా॥

అశ్శ కుట్టో భవేద్వాపి గంతో లూఱలికాపివా-

౯౯ - సగ్నః ప్రతౌశకౌ వా స్యా న్నాసంచ యికాపివా-

షణ్ణాన నివయో వావ్యా యనూ నిచయి పవవా

౧౦౦ - సక్తం చాన్నం స మశ్నీయాద్దవావా హృశ్య శక్తిగః-

చతుర్థకాలికౌ వా న్యా త్స్యాద్వా పృష్ట మకాలికః॥

౧౦౧ - చాంద్రాయణ విధానై ర్వా శుక్లే కృష్ణే చ వర్తయేత్-

పతౌతయో గ్వాప్యశ్చీయా ద్యవానూ క్వధితాంకృత్

౧౦౨ - పుష్ప మూలఫలై ర్వా పి కేవలై ర్వర్తయేత్సదా-

కాలపక్షై స్స్వయం శీరై ర్వైబాంసనుతే నితః॥

౧౦౩ - భూమా విపరివర్తేత తిష్ఠేద్వా ప్రపదై ర్దినమ్-

స్థానాసనాభ్యాం విహరే శుభనే మాపయ న్మమః॥

౨౩- గ్రీష్మే పంచతపా స్తు స్యో ద్వర్షాస్వ భావకాశి కః॥

ఆగ్రహానాస్తు హేమంతే క్రమశోవధానం స్తపః॥

౨౪- ఉదస్పృశం స్త్రీషువణం పితౄణాదేనాంశ్చ శర్పయత్॥

తప శ్చరం శ్చగ్రతరం శోషయే ద్వేహ మాత్మనః॥

౨౫- ఆగ్నిం శ్చాత్మని వైతానా సమారోప్య యథావిధి॥

అనగ్ని రనికే త స్సోన్మని య్మలఫలాశనః॥

౨౬- అప్రయత్న సుఖార్థేషు బ్రహ్మచారి ధరాశయః॥

శరణేష్వమమశ్చైవ వ తుమూః నికేతనః॥

౨౭ - తాపసే ష్మేవ విప్రేషు యాత్రకంభైశ్చమాహరేత్॥

గృహమేధిషు చాన్యేషు ద్విజేషు వనవాసిషు॥

౨౮- గ్రామా దాహ్మ్యో వాగ్మీయాదష్టా గ్రాహావశేవసకా॥

ప్రతిగృహ్య పుటేనైవ పాణినా శక తేనవా॥

౨౯- ఏతా శ్చాన్యాశ్చ సేవేత దీక్షా విప్రో వనే వసకా॥

వివిధా శ్చోపనిషదీ రాత్మసంసిద్ధయే శ్రుతీః॥

౩౦- ఋషిభి రాప్రహ్మజైశ్చైవ శృహస్థై రెవ సేవితాః॥

విద్యాతపోవిపృథ్యర్థం శరీరస్యచ శుద్ధయే॥

౩౧- అపరాజితాం వా స్థాయ వ్రజే ద్దిశ మజిహ్మగః॥

ఆనిపాతా చ్చరీరస్య యుక్తో వార్యనిలాశనః॥

౩౨- ఆసాం మహర్షిచర్యాణాం త్యక్త్వా స్యతమయా తనుమ్॥

వీతశోకభయో విప్రో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

౩౩- వనేషు తు విహృత్యైవం తృతీయం భాగ మాయుషః॥

చతుర్థ మాయుషో భాగం త్యక్త్వా సంగా స్మరివ్రజేత్॥

— ❁ యత్యాశ్రమధర్మనిర్ణయః ❁ —

౩౪- ఆశ్రమాదాశ్రమంగత్వాహుత మేవా మోజితేంద్రియః॥

భిక్షాబలి పరిశ్రాంతః ప్రవ్రజన్ ప్రేమ్య పథతే॥

౩౫- ఋణాని త్రీణ్య పాకృత్య మనూ మోక్షే నివేశయేత్ -

అనపాకృత్య మోక్షంతు సేవమానో వ్రజన్యదః॥

౩౬- అదీప్య విధివద్వేదాన్ పుత్రాంత్యోచ్చితాన్య ధనకతః -

ఇష్టైశ శక్తితోయజ్ఞైర్మనూమోక్షే నివేశయేత్॥

౩౭- అనదీప్య ద్విజోవేదా ననుత్పాద్య తథా సుతాన్ -

అఃష్టైశ్చైవ యజ్ఞైశ్చ మోక్ష మిచ్ఛన్ ప్రజన్యధః॥

౩౮- ప్రాజాపత్యాం నిరూపేష్టిం సర్వవేద సదక్షిణామ్ -

అత్తస్యగ్నిన మారోమ్య బ్రాహ్మణః ప్రవ్రజేద్దృహతో

౩౯- యోదత్వా సర్వభూతేభ్యః ప్రవ్రజ త్యభయంకృహతో -

తస్య తేజోమయా లోకా భవంతి బ్రహ్మవాదినః॥

౪౦- యస్మాదణ్బపిఘాతానాంద్విజామ్నోత్పద్య తేభయమ్ -

తస్య దేహోన్విముక్తస్య భయం నాస్తి కుతశ్చన॥

౪౧- ఆగారాదభిరిస్తాంతః పవిత్రోపదితో మునః -

సముపాధేషు క మేషు నిరపేక్షః పరివ్రజేత్॥

౪౨- ఏక ఏవ చరేన్నిశ్యం సిద్ధ్యర్థ మసహాయవాన్ -

సిద్ధి మేకస్య సంసశ్య న్నజహాతి నహీయతే॥

౪౩- అగ్ని రనికేతస్సాన్య ద్రామ మన్నార్థ మాశ్రయేత్ -

ఉపేక్షకో శంకుసుకో ముని ర్భావసమాహితః॥

౪౪- కపాలం వృక్షమూలాని కుచేల మసహాయతా -

సమతా చైవ సర్వస్త్వేన్నేత న్ముక్తస్య లక్షణమ్॥

౪౫- నాభినందేత మరణం నాభినందేత జీవితమ్ -

కాలమేవ ప్రతీక్షేత నిర్దేశం భృతకో యథా॥

౪౬- గృప్తి పూతం నృసేత్పాదం వస్త్ర పూతం జలం పిబేత్ -

సత్య పూతం వదేద్వాచం మనఃపూతం సమాచరేత్॥

౪౭- అతివాదాం స్థితిక్షేత నావమన్యత కంచన -

నశే ముందేహ మూశ్రిత్య వైరం కుర్వీత కనవిత్॥

౪౮- క్రుధ్యంకం నప్రోక్తే గ్రహః కుశలం వదేత్.
సప్త ద్వాదశీక్లాంచ నవాచ నానృణాం వదేత్॥

౪౯- అధ్యాత్మరతి రాసీనా నిరపేక్షో నిరామిషః.
అత్తనైవ సహాయేన సుఖార్థీ విచరే దిహ॥

౫౦- నచోత్పాశనిమిత్తాభ్యాం న నక్షత్రాంగవిద్యయా..
నా నుశాసనవాదాభ్యాం బిత్వాంలిప్సేశకహిణిత్ ॥

౫౧- నశాపనై బ్రాహ్మణై గ్వా నయోభి రపివా శ్వభిః
అతీగ్లం భిక్షుకై ర్వాన్యైరాగార ముపసంప్రజేత్ ॥

౫౨- క్షప్తకేశనఖశ్మశ్రుః పాత్రీ దండీ కుసుభవా-
విచరే న్నియతో నిశ్యం సర్వభూతాన్యవీజయన్ .

౫౩- అజై జసాని పాత్రాణి తస్య స్యుర్ని త్రాణానిః-
తేషా మద్భిస్త్యతం శౌచం చనుసానామివాధ్వరే॥

౫౪- అలాబుంధా గుహ్యం చ శృన్వయం వైరలం తథా .
ఎతాని యశిపాత్రాణి మను స్వామింభువోబ్రవీత్ ॥

౫౫- ఎకకాలం చక్రేక్షుం సప్రసజ్జేశ విప్రరే-
భైశ్చై ప్రసక్తో హి యో ర్విషయస్పసీ సజ్జగి॥

౫౬- విధూనే సన్నయతే వ్యంగారే భుక్తవజ్జనే-
వృత్తే శరావసూచితే భిక్షాంత్యయతి శ్చరేత్ ॥

౫౭- అలాభే నవిషాదీ స్వాల్లాభే చై వ న హర్షయేత్ -
ప్రాణయాత్రికమాత్రఃస్యో వ్వాగ్రా సం గాద్వినిగ్దతః॥

౫౮- అభిపూజిత లాభాస్తు జుగుప్సేతై వ సర్వశః-
అభిపూజిత లాభై శ్చ యతి స్తు క్తోపి బధ్యతే ॥

౫౯- అల్పన్నాభ్యవహారేణ రహస్థానాసనేన చ ॥

హ్రీయమాణాని విషయై రింద్రియాణి నివర్తయేత్ ॥
౬౦- ఇంద్రియాణాం నిరోధే రాగద్వేషతుయేన చ -

అహింసయా చ యాతానా మమృతత్వాయ కల్పతే॥
౬౧- అపేక్షిత గతీ న్యూక్తాం కర్తవ్యోపసముగ్ధవాః -

నిరయే చైవ పతనం యాశనా శ్చ యను తనో ||

౧౦- విప్రయోగం ప్రియై వైవ సయోగం చ తథా ప్రియైః-

జరయా చా భిభవనం వ్యాధిభిశ్చ పవీణమ్ ||

౧౧- దేహ దుష్ట మణం చా స్వాశ్చనన్దస్యై చ సంభవమ్

యోని కోటి సహస్రేషు స్మృతీ వ్చా స్యాంత గాన్తినః ||

౧౨- అదర్శ ప్రభవం చైవ దుఃఖయోగం శరీరణామ్-

ధన్యాస్థ ప్రభవం చైవ సుఖసంయోగ వక్షయమ్ ||

౧౩- సూక్ష్మతా చా న్యవేక్షేగ యోగేన పరమాత్మనః-

దేహేషు చ సముష్పత్తి ముత్తమేష్వ ధమేషు చ-

౧౪- దూషితో పి చ రే క్షన్తయ శ్రత శ్రా శ్రమే రతః ||

సచ స్సర్వేషు భూతేషు న లింగం ధర్మకారణమ్ ||

౧౫- పటం కతక వృక్షస్య యశ్య పృంబు ప్రసాదకమ్-

న నానుగ్రహణా దేవ తస్య వారి ప్రసీదతి ||

౧౬- సంరక్షణార్థం జంతూనాం రాత్రా వహని వా సదా-

శరీరస్యా త్యయే చైవ సమీత్య వసుధాం చరేత్ ||

౧౭- అహ్న రాత్ర్యా చ యాన్ జంతూన్ హినస్త్యజ్ఞా

నశో యతిః-

తేషాం స్నాత్వా విశుద్ధ్యర్థం ప్రాణాయామాన్ మ
దాచరేత్ ||

౧౮- ప్రాణాయామా బ్రాహ్మణస్య త్రయోపవిధివత్కృతాః
వ్యాకృతప్రణవై త్యుక్తా విశ్లేయం పరమం తపః ||

౧౯- దహ్యాం లేథ్నాయమానానాం ధాతూనాం హియథామలాః
తథేంద్రియాణాం దహ్యాం లేదోషాః ప్రాణస్య నిగ్రహేత్ ||

౨౦- ప్రాణాయామైర్గహేద్దోషాన్ ధాన్తా భిశ్చ కల్పిషమ్-

ప్రత్యాహేరేణసంసర్గాన్ ధ్యానేనానీశ్వరాన్ గుణాన్

౨౧- ఉచ్చావచేషు భూతేషు దుష్టేయూ మకృతాస్తభిః-

ధ్యానయోగేన సంపశ్యేద్ధృతి మస్యాంతరాత్మనః ||

- ౭౪- సమ్యక్ కర్మచనంపన్నః కమభిరణిబధ్యతే-
దశకసేన విహీనస్తు సంసారం ప్రణవద్యతే॥
- ౭౫- అహింస యేంద్రియా సంగై నైకదికై శైచ్చ వ కర్మభిః-
తపస శ్చరణై శ్చేంద్రై స్సాధయంతీ హ తత్పదమ్॥
- ౭౬- అస్థి స్థూణం స్నాయుయుతం మాంస శోణిత లేపనమ్-
చర్మావనద్ధం దుగ్ధంధి పూణం మూత్రపురీషయోః॥
- ౭౭- జరాశోక సమావిప్త్వం రోగాయతన మాశుఃమ్-
రజస్వల మనిశ్యం చ భూతావాస మిమం త్యజేత్॥
- ౭౮- సదీకూలం యథా వృక్షో వృక్షం వా శకుని ర్యథా-
శథాశ్యజ నిమం దేహం కృచ్ఛాద్ధా హద్విముచ్యతే
- ౭౯- ప్రియేషు స్నేషు సుకృత మప్రయేషు చ దుష్కృతమ్
విసృజ్య ధ్యానయోగేన బ్రహ్మ భ్యేతి సనాతనమ్॥
- ౮౦- యదా భావేన భవతి సర్వభావేషు నిస్సృహః-
తదా సుఖ మవాప్నోతి ప్రేత్యచే హ చ శాశ్వతమ్॥
- ౮౧- అనేన విధినా సర్వాం స్తృక్త్వా సంగా శనైశ్చనైః
సర్వద్వంద్వ వినిర్ముక్తో బ్రహ్మణ్యే వా వత్సిత్తే॥
- ౮౨- ధ్యానికం సర్వమేవైత ద్యజేత దభిశద్ధితమ్-
స హ్యనధ్యాన్తీవి త్కృష్టిత్ క్రియాఫల ముపాస్నుతే॥
- ౮౩- అధియజ్ఞం బ్రహ్మ జపే దాధిదైవిక మేవచ॥
అధ్యత్తికం చ సతతం వేదాంతాభిహితం చ యత్॥
- ౮౪- ఇదం శరణ మజ్ఞానా మిదమేవ విజానతామ్-
ఇద మన్విచ్ఛతాం స్వర్గ మిద మానంత్య మిచ్ఛరామ్॥
- ౮౫- అనేన క్రమయోగేన పరివ్రజతి యో ద్విజః-
స విధూయే హ పాప్సశర పరం బ్రహ్మ ధిగచ్ఛతి॥
- ౮౬- ఏష ధర్మో నుశిష్టో వ్రా యతీనాం నియతాత్మనామ్-
వేద సన్న్యాసికానాం తు కర్మయోగం నిబోధత॥
- ౮౭- బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ వానప్రస్థో యతి స్తథా-

- ఏతే గృహస్థప్రథవా శ్వశ్వారః పృథ గాత్రనాః॥
 ౮౮- సర్వే పి క్రుశః స్వేతే యథాశాస్త్రం నిషేవితాః-
 యథోక్తకారణం విప్రం నయంతి పరమాం గతిమ్॥
 ౮౯- సర్వేషా మపి చై తేషాం వేదస్సృణివిధానః॥
 గృహస్థ ఉచ్యతే శ్రేష్ఠ స్స త్రీ నే తాన్ విభర్తి హి॥
 ౯౦- యథా నదీ నవా స్సర్వే సాగరే యాంతి సంస్థితిమ్-
 తథై వా శ్రమిణ స్సర్వే గృహస్థే యాంతి సంస్థితిమ్॥
 ౯౧- చతుర్భి రపి చై వైతై ర్విత్వ మాశ్రమిభి ర్ద్విజైః-
 దశలక్షణకౌ దమణః సేవితవ్యః ప్రయశ్నతేః॥
 ౯౨- ధృః క్షమా దమో శ్లేయం శౌచ మింద్రియ నిగ్రహః
 ధీ వ్యవ్యా సత్య మక్రోధో దశకం ధర్మలక్షణమ్॥
 ౯౩- చశ లక్షణాని దశకస్య యే విప్రా స్సమధీయతే-
 అధీశ్య చా న్నః తత్కంతే తే యాంతి పరమాం గతిమ్॥
 ౯౪- చశ లక్షణకం ధర్మక మునుకృష్టా సమాహితః॥
 వేదాంతం విధివ చ్చ శ్వా సన్న్వసే దన్మనో ద్విజః ॥
 ౯౫- సన్న్వస్య సన్న్వక త్తాణి కర్తవ్యేషా నషా నుదన్ -
 నియతో వేద మభ్యస్య పుత్రై శ్వర్వే స్సఖం వసెత్॥
 ౯౬- ఏవం సన్న్వస్య కర్తాణి స్వకార్యపర మౌ స్మృహః -
 శన్న్యాసేనా పహత్యైశః ప్రాప్నోతి పరమాంగతిమ్॥
 ౯౭- ఏష వ్రా భిహితో ధర్మో బ్రా హ్మణస్య చతుర్విధః -
 పుణ్యో క్షయః ప్రేత్య రాజ్ఞాం ధర్మం నిబోధత ॥

ఇతి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం

సంహితాయాం షష్ఠోధ్యాయః

సప్తమాధ్యాయ ప్రారంభః.

— రాజధర్మానిర్ణయః శ్లో —

౧ - రాజధర్మా ప్రవత్సోమి యథావృత్తో భవేన్నృపః
సంభవశ్చ యథా తస్య సిద్ధిశ్చ వరమాయథా ॥

౨ - బ్రాహ్మం ప్రాప్తేన సంస్థారం క్షత్రియేణ యథావిధిః
సర్వస్యాస్య యథాన్యాయం కర్తవ్యం పరిరక్షణమ్ ॥

— రాజసంభవప్రకారస్తద్భగవత్ప్రభావశ్చ —

౩ - అరాజకే హి లోకే స్తేకా సర్వతా విద్రుతే భయాత్
రత్యార్థ మస్య సర్వస్య తాజాన మస్మజస్త్రిభుః ॥

౪ - ఇంద్రానిలయమార్కాణా మగ్నే శ్చ వరుణస్య చ
చంద్రవిశేషయోశ్చైవ మాత్రానిశ్చాత్యకా శ్వరీః ॥

౫ - యస్మాదేహంసురేంద్రాణాం మాత్రాభ్యోనిర్మితోన్మఘః
తస్మాదభిభవత్యేష సర్వభూతాని లేజసా ॥

౬ - తపత్యా దిత్యవశ్చైవ చక్షూషీ చ మనాని చ
నచైనం భువి శక్నోతి కశ్చిదవ్యభిషితుమ్ ॥

౭ - సోగ్నిర్భవతి వాయుశ్చ సోర్కసోహస్సవర్షరాటా
సకుటేరిస్స వరుణస్స మహేంద్రః ప్రభావతః ॥

౮ - బాలోపి నావమంతవ్యో మనుష్య ఇతి భూమిపః
మహతీ దేవతా హ్యేషా నరరూపేణ తిష్ఠతి ॥

౯ - ఏక మేవ దహత్యగ్నిర్నరం దురువసర్పిణమ్
కులందహతి రాజాగ్నిః సపశుద్రవ్యసంచయమ్ ॥

౧౦ - కార్యం సోవేత్స్య శక్తిం చ దేశకారా చ తత్త్వతః
కుర్తుతే ధర్మసిద్ధ్యర్థం విశ్వరూపం పునః పునః ॥

౧౧ - యస్య ప్రసాదే పద్మాశ్రీ ర్విజయశ్చ పరాక్రమే
మృత్యుశ్చ వసతి క్రోధే సర్వతేజోమయోహి సః ॥

౧౨ - తం యస్తే ద్వేష్టి సమ్మాత్సో యో విసశ్యత్యసంచయమ్
తస్య వ్యోమ విదాశాయ రాజా ప్రకురుతే మనః ॥

- ౧౩-తస్మాద్ధమణం య మిష్టేషు సంవృవస్యే న్నరానివః
అనిష్టం చా వ్యనిష్టేషు తదననం నవిచాలయేత్ ||
౧౪-తస్మాద్దే సర్వభూతానాం గోష్ఠారం ధర్మమాత్మజమ్
బ్రహ్మతేజో మయం గండ మస్మజ్ చూర్వ మీశ్వరః |
౧౫-తస్య సర్వాణి భూతాని స్థావరాణి చరాణి చ-

- భయా ద్భోగాయ కల్పంతే స్వధర్మా న్న చలంతి ||
౧౬-తం దేశకాలౌ శక్తిం వ విద్యాం చా వేత్య తత్త్వతః-
యథాహత స్సంప్రణయే న్నరే వ్యన్యాయవర్తిషః |
౧౭-స రాజా పునయో దండ స్స నేతా శాసితా చ సః-
చతుర్థా మాశ్రమాణాం చ దర్మస్య ప్రతిభూస్తృతః |
౧౮-దండ వ్యాప్తి ప్రజా స్సర్వా దండ ఏవా భిరతుతి-
దండ స్సప్తేషు జాగర్తి దండం ధర్మం విదు ర్భుధాః |
౧౯-సమీత్య స ధృత స్సమ్యక్ సర్వారంజయతి ప్రజాః |
అసమాత్య ప్రణీత స్తు వినాశయతి సర్వతః ||

- ౨౦-యతి సప్రణయో బ్రాహ్మ గండం దం డ్యేష్వ తంద్రిగః-
శూలే మన్యానివా పత్యక్ దుర్బలా బలవత్తగః ||
౨౧-అద్యా త్కాకః పురో డాశం శ్వాచ లిప్యో ధవిస్తథా-
స్వామ్యం చ న స్యాత్కన్తింశ్చివ్రేవరేతా ధరోత్తరమ్
౨౨-సర్వో దండజితో లోకో దుర్లభో హి శువిర్నరః-
దండస్య హి భయా త్సర్వం జగ ద్భోగాయ కల్పత |
౨౩-దేవదానవగంధర్వా రక్షాంసి పతగోరగాః-
తేపి భోగాయ కల్పంతే దండేనైవ నిషిషిణాః ||
౨౪-మప్యేయ స్సర్వవర్ణా శ్చ భిక్ష్యరక్ సర్వసేతవః -
సర్వలోకప్రకోప శ్చ భవే ద్దండస్య విభ్రమాత్ |
౨౫-యత్ర శ్యామో లాహితాత్మో దండ శ్చరతి పాపహః-
ప్రజా స్తత్ర న ముహ్యంతి నేతా చే త్సాధు పశ్యతి |
౨౬-తస్మా హు స్స నేతారం రాజానం సత్యవాదినమ్;

సమీక్ష్యకారిణం ప్రాశ్నం ధర్మకామార్థజీవిదమ్ ।
 ఆరితం రాజా ప్రణయక సన్యక్ త్రివర్తేణా భివర్ధతే -

కామాశ్వా విషవః క్షుద్రా దండేనైవ నిహన్యతే ।
 ఆరి-దండో హి సుమవా త్రేజో దుర్ధర శ్చా కృతాత్మబిః -

ధర్మా ద్విచలితం హంతి నృప శేవ సబంధమ్ ॥
 ఆరి-తతో దుగ్ధం చ రాష్ట్రం చ లోకంచ సచ రాచగమ్ -

అంతరిక్షగణాం శైవ మనీక దేవాం శ్చ పీడయేత్ ॥
 ఆరి-సో సహాయేన మూఢేన లుబ్ధేనా కృశబుద్ధినా -

స శక్యో న్యాయతో వేదం సక్తేన విషయేషు చ ॥
 ఆరి-శుచినా నత్యసంధేన యథాశాస్త్రా నుసారిణా -

ప్రణేనం శక్యతే గండ స్సుసహాయేన వీనతా ॥
 ఆరి-స్వగాత్రే వ్యాయవ్యత్త స్వాస్థ్యశ్చదండశ్చశ్రమ -

సుహృత్స్వ జిహ్వాః సిద్ధేషు బ్రాహ్మణేమక్షమాన్వితః ॥
 ఆరి-ఏవంవృత్తస్య నృపతే శ్శిలోంఢేనాపి జీవతః -

విస్తీర్ణతే యశో లోకే తైల బిందు రివాం భసి ॥
 ఆరి-అథ స్తు విపరీతస్య నృపతే రజితాత్మగః -

సంక్షిప్యతే యశో లోకే శ్శుతవిందు రివాం భసి ॥
 ఆరి-స్వే స్వే ధర్మక నిష్ఠానాం పశ్వేషా మాను పూర్వశ్చ -

పణ్ణానా మాశ్రమాణాం చ రాజా సృష్టో భిరక్షితా ॥
 ఆరి-తేన యద్య త్సభృశ్యేన కర్తవ్యం రక్షణా ప్రజాః -

తత్త ద్దోహం ప్రవత్సామి యథావ దనపూర్వశః ॥
 ఆరి-రాజకర్తవ్యకార్యనిణయః ॥

ఆరి-బ్రాహ్మణా పర్యుపాసీత ప్రాతరుథాయ పార్థివః ॥
 ఆరి-త్రై విద్య వృద్ధా విదుష ప్రిష్ఠే నైషాం చ శాసనే ॥

ఆరి-పృథ్వాం శ్చ నిత్యం సేవేత విప్రా వేదవిద శ్శుచీన్ -
 ఆరి-పృథ్వీ హి సతతం రక్షోభి రపి పూజ్యతే ॥

ఆరి-తేభ్యో ధిగచ్ఛే ద్వివయం వినీతాత్పాప నిర్మలః ॥
 ఆరి-తేభ్యో ధిగచ్ఛే ద్వివయం వినీతాత్పాప నిర్మలః ॥

ఆరి-తేభ్యో ధిగచ్ఛే ద్వివయం వినీతాత్పాప నిర్మలః ॥
 ఆరి-తేభ్యో ధిగచ్ఛే ద్వివయం వినీతాత్పాప నిర్మలః ॥

ఆరి-తేభ్యో ధిగచ్ఛే ద్వివయం వినీతాత్పాప నిర్మలః ॥
 ఆరి-తేభ్యో ధిగచ్ఛే ద్వివయం వినీతాత్పాప నిర్మలః ॥

వివీతాత్మా హి నృపతి ర్న వినశ్యతి కహిణీత్ ||

౪౦-బహువో వినయా న్న మ్నా రాజాని స్సపరచ్ఛదాః-

వనస్థాపి గాజ్యాని వినయా త్ప్రతిపెనిరి-

౪౧-వేవో వినస్తో వినయా న్నిహుష శ్చైవ పార్థివః-

సుదాసో యిన శ్చైవ సుసుఖో నిమి రేవచ ||

౪౨-పురు సు వినయా ద్రాజ్యం ప్రాప్తవామనురేవచ

క్షజేర శ్చ దనైశ్వర్యం బ్రాహ్మణ్యం చైవ గాధిజః ||

౪౩-త్రైవిద్యేభ్యస్త్రయాంవిద్యాం దండనీతిం చ శాశ్వతమ్-

ఆస్త్వికుకిం చాత్మవిద్యాం వాగ్దారంభాం శ్చ లోకతః ||

౪౪-ఇంద్రియాణాం జయే యోగం సమాత్తిష్ఠే ద్వివానిశమ్-

జితేంద్రియా హి శక్నోతి వశే స్థాపయితుం ప్రజామ్ ||

౪౫-దశ యమసముత్థాని తథా మ్నా క్రోధజాని చ-

వ్యసనాని దురంతాని ప్రయత్నైః పవజాయేత్ ||

౪౬-కామజేషు ప్రసక్తో హి వ్యసనైః పహిపటః-

వియభ్యతే ధా ధగ్నాభ్యాం క్రోధజేషు స్సనైవతు ||

౪౭-మృగయా తౌ దివాస్పష్టకీ పరివారిః స్త్రియో మదః-

తౌర్యక్రికం వృథా త్యాచ కావజో దశకో గణః ||

౪౮-మైశుస్యం సావాసం హ్రోహ ఈష్మా సూయా ర్థిమా-

షణమ్-

వాగ్దండజం చ పారుష్యం క్రోధజో పి గణో మ్మకః ||

౪౯-ద్వయో రప్యే తయో ద్ములయం సగ్మ కియో పివః-

తం యిత్రేన జయే ణ్లోభం తజ్జా వేదా భువో గణౌ ||

౫౦-పాన వ త్తాః స్త్రియైశ్చైవ మృగయాచ యథాక్రమమ్-

ఏత స్కన్ధతమం విద్యా చ్చతుష్కం కామజే గణే ||

౫౧-దండస్య పాతనం చైవ వాక్పరుష్యా ర్థ గూషణే-

క్రోధజే పి గణే విద్యా త్కన్ధ మేత త్త్రి కంసదా ||

౫౨-సప్తకస్య స్య వగ్దస్య సర్వత్రై వా సుషంగిణః-

పూర్వంపూర్వం గురుతరం విద్యా ద్వ్యసన మాత్మవాక్

౫౩- వ్యసనస్య చ మృత్యో శ్చ వ్యసనం కష్ట ముచ్యతే

వ్యసస్య ధోధో వ్రజసి స్వగ్యాత్య వ్యసనీ మృతః॥

౫౪- మాలాక శాస్త్ర విదమ్మరా ల్భిలత్సా కులోద్ధతాన్

సవివాక సప్తవాస్తా వా ప్రకుర్వీత పరీక్షితాన్॥

౫౫- అపి య త్సుకరం కమ తదప్యేకేన దుష్కరమ్-

విశేషతో సహాయేన కిము గాజ్యం మహూదయమ్॥

౫౬- వై స్సార్థం చింతయేన్నిత్యం సామాన్యం సంధివిగ్రహమ్-

స్థానం సముదయం గుప్తిం లభిప్రశమనాని చ॥

౫౭- తేషాం స్వం స్వ మభిప్రాయ ముపలభ్య పృథక్ పృథక్-

సమస్తానాం చ కాద్యేషు విదధ్యా ధిగ మాత్మనః॥

౫౮- సర్వేషాం తు విశిష్టేన బ్రాహ్మణేన విపశ్చితా-

మంక్రమే త్సరమం మంక్రం రాజా షాద్ధ్యన్యసంయుతమ్

౫౯- నిత్యం తస్మి సమాశ్చస్త్య సర్వకార్యాణి నిక్షిపేత్-

తేన సార్థం వినిశ్చిశ్య తతః కమ సమారభేత్॥

౬౦- అన్యా నపి ప్రకుర్వీత శుష్క ప్రాజ్ఞా నవస్థితాన్॥

సన్య ర్థసమాహత్యా నమాత్యా సుపరీక్షితాన్

౬౧- నిర్వర్తేనా వ్య యావన్ని రితికర్తవ్యతా స్మవిః-

జావతో సంగ్రితా దత్తా ప్రకుర్వీత విచక్షణాన్॥

౬౨- తేషా మగ్రే నియుంజీగ శూరా దత్తా కులోద్ధతాన్-

శుచీ నాక గకర్తాంతే భీమా నంతర్నివేశనే॥

౬౩- మాతం చైవ ప్రకుర్వీత సర్వశాస్త్ర విచారదమ్-

ఇంగితాకారచేష్టజ్ఞః శుచిం దక్షం కులోద్ధతమ్॥

౬౪- అనుర క్త శ్శుచి ర్దక్షః స్మృతిమా దేశకాలవీత్-

వపుష్కా వీశభీ ర్వాగ్నీ దూతో రాజ్ఞః ప్రశస్యతే॥

౬౫- అమాత్యే దండ ఆయుతో దండే వై నయకీ క్రియా-

వృషతా కోశరాష్ట్రే చ మాతే సంధివిపర్యయా॥

౬౬- దూత ఎవహి సంభతే భిషత్త్యేవచ సంహతాన్-

- కూత స్రక్షురుతే కర్మ భిక్షంతే యేనవా నవా॥
 ౬౭- స విద్యా దస్య కృత్యేషు నిశూఢేగితచేష్టితైః॥
 ఆకార మింగితం చేష్టాం భృత్యేషు చ చికిష్కేతమ్-
 ౬౮- బుద్ధ్యా చ సర్వం తత్తేన పరరాజచికిష్కేతమ్-
 తథా ప్రయత్న మాతిష్ఠే దృఢాత్మానం నపీడయేత్॥
 ౬౯- జాంగలం సస్యసంపన్న మార్యప్రాయ మనాఽఽమ్-
 రమ్య మానతనామంతం స్వాజీవ్యం దేశ మావసేత్॥

— ❦ రాజనివాసాహుడుగాఁదినిర్ణయః, ❦ —

- ౭౦- ధనుర్దుగ్ధం మహీదుగ్ధ మబ్దుర్ధం వాత్సుకమేవవా-
 నృదుర్ధం గిరిదుర్ధం వా సమాశ్రిత్య వసేత్పురమ్॥
 ౭౧- సర్వేణకు ప్రయత్నేన గిరిదుగ్ధం సమాశ్రయేత్-
 పషాం హి బాహుబుణ్యేన గిరిదుగ్ధం విశిష్యతే॥
 ౭౨- శ్రీణ్యాద్యావ్యాశ్రితాస్తేష్వపామ్నగగర్తాశ్రయాప్సరాః॥
 శ్రీణ్యస్తరాణి క్రమశః స్థవంగమనరామరాః॥
 ౭౩- యథా దుర్గాశ్రితా నేతా న్నోపహింసంతి శత్రవః॥
 తథా రయో న హింసంతి నృపం దుగ్ధసమాశ్రితమ్॥
 ౭౪- ఏక శ్శతం యో ధయతి ప్రాకారస్తో ధనుర్ధరః॥
 శతం దశ సహస్రాణి తస్మాద్దుగ్ధం ఽధీయతే॥
 ౭౫- తత్సన్య దాయుధసంపన్నం ధనధాన్యేన వాహనైః॥
 బ్రాహ్మణై శ్శిల్పిభి ర్యం త్రై యావసేనో దకేన చ॥
 ౭౬- తస్య మధ్యే సుపర్యాప్తం కారయేద్గృహ మాశ్న సః॥
 గుప్తం సర్వకుకం శుభ్రం జలవృక్షసమన్వితమ్॥
 ౭౭- త దధ్యాసోద్వహేద్ధార్యాంసవర్ణాం లక్షణాన్వితామ్॥
 లతే మహతి సంభూతాం హృద్యాం రూపగుణాన్వితామ్॥
 ౭౮- పురోహితం చ కుర్వీత వృణయా దేవ చ త్వికాఽమ్-
 తేస్య గృహ్యణి కర్మాణి కుర్యు వైతానిచానిచ॥
 ౭౯- యజేత రాజా క్రతుభి ర్వివిధై రాప్తదక్షిణైః॥
 ధర్మాధానం చైవ విప్రేభ్యో దద్యాద్ధౌగాధనాని చ॥

౮౦- సాంవత్సరక మాస్త్రై శ్చ గాస్త్రై దాహగయో ద్భులిమ్.

స్యో చ్చా మ్నాయా పరోలోకే న లోకతపిశ్శవన్నమమ్॥

౮౧- అద్యత్రా వివిధా కుగ్యా తత్ర తత్ర విపశ్చినః

తేష్య సర్వాణ్యపేక్షేర న్ముణాం తాత్యాణి కుగ్వణమ్॥

౮౨- అవృశానాం గురుసూక్ష్మా ద్విప్రాణాం పూజకో వివేత్.

నృపాణా మత్యయో హ్యేష నిధి గ్రామ్యాభిధీయతే॥

౮౩- న తంస్తేనా నచా మి త్రా హరంతి నచ నశ్యతి-

తస్మా ద్రాజ్ఞా నిధాగవ్యో బ్రాహ్మణేష్వ శుయో నిధిః

౮౪- న స్కందతే నవ్యధతే న వినశ్యతి కహిణిత్.

వరిష్ట మగ్ని హూత్రేభ్యో బ్రాహ్మణస్య మఖేహునిమ్॥

౮౫- సమ మబ్రాహ్మణే దానం ద్విశుణం బ్రాహ్మణబువే

శ్రీతే శశసాహస్ర మనంతం వేదచాంగే॥

౮౬- పాత్రస్య హి విశేషేణ శ్రద్ధధానతయైవ చ-

అర్చనా హు వా ప్రేత్య దానస్య వాప్య తేఫలమ్॥

౮౭- సమోత్తమాధ మై రాజా న్యాసూగః పాలయన్ ప్రజాః

న నివర్తేత సం గ్రామాత్ తాత్రందర్శ మనుస్మగన్॥

౮౮- సుగ్రామేష్వనివ, కాశ్య, ప్రజానాం జైవ పాలనమ్.

శుశ్రూషా బాహ్మణానాంచ రాజ్ఞాం శేయస్కరంపరమ్॥

౮౯- ఆపావేషు మిధో న్యోన్యం జిఘాంసంతా మహీక్షిణః-

యుక్ష్మానా. పరశ్చ క్త్య స్వర్గం యాంశ్యపరాజ్ఞుఖాః

— ధీ యుద్ధావధ్యయోధాదినిణయః —

౯౦- నహూతై గాయుధై వాన్యా ద్యుద్ధ్యమానో రణేరిపూన్

న కణిణభి నాపి దిగై రాగ్నిజ్వలిత తేజవైః॥

౯౧- నచమాన్యాత్ స్థలయాథా నక్షీబం నృతాంబలిమ్.

నముత్తకేశం నాసీనం న తవా స్త్రితి చాదినమ్॥

౯౨- నసుప్తం న విసన్నాహం న నగ్నం న నిగాయుగమ్.

న యుధ్యమానం పశ్యంతం నపరేణ సమాగతమ్॥

౯౩- నా యుధవ్యసనా చాస్త్రం నాతకం నాతిపరితృతమ్.

౯౪-భీతం నపరావృత్తం సతాం భమః మనుష్కగన్ ||
 ౯౪-యస్తు భీతః పరావృత్తః సంగ్రామే మాన్యతే పరైః-
 భతుః ర్య ద్దృష్కృతం కిం చ తత్సర్వం ప్రతివద్యతే ||
 ౯౫-యచ్ఛాస్య సుకృతం కిం చ దముక్తాధా ముపార్జితమ్-
 భర్తా తత్సర్వ మాదత్తే పరావృత్తహతస్య తు ||

౯౬-రథాశ్వం హస్తినం ఛత్రం ధనం ధాన్యం పశూన్ స్త్రీయః
 సర్వ ద్రవ్యాని కుప్యం చ యో య జ్జయతి తస్య తత్ ||
 ౯౭-రాజ్ఞ శ్చ దవ్య రుద్ధార మిత్యేషా వై గిక్తి శ్రుతిః-
 రాజ్ఞా చ సర్వయోగేభ్యో వాతవ్య మప్యకన్యగమ్ ||
 ౯౮-ఏషో నుపస్కృతః ప్రోక్తో యోధధర్మ స్స నాన్యః-
 లస్తా ధర్మ స్మ చ్యవేత క్షత్రియో ఘ్నన్ రణే రిపూన్
 ————— రాజ్యాభివర్ధనార్థం రాజ్ఞాకర్తవ్యక్రమః —————

౯౯-అలభం ధైవ లిప్సేత లభం రక్షేత్ ప్రయత్నతః ||
 రక్షితం వధాయే చైవ సృధం పాత్రేషు నిక్షిపేత్ ||
 ౧౦౦-ఏత చ్చతు విధం విద్యా త్పురుషార్థప్రయోజనమ్-
 ఆస్య నిత్య మనుష్టానం సమ్యక్కుర్యా తతంబ్రితః ||
 ౧౦౧-అలభ మిచ్ఛేద్దండేన లభం రక్షే దజేతుయా-

రక్షితం వధాయే ద్వృధ్య సృధం దానైః నిక్షిపేత్ ||
 ౧౦౨-నిత్య ముగృతదండః స్యాన్నిత్యం వివృతపారుష-
 నిత్యం సంవృతసంవార్యో నిత్యం చిద్రా మసార్య రేః ||
 ౧౦౩-నిత్య ముద్యతదండస్య కృత్స్న మున్విజతే జగత్-

తస్మా ఘ్నర్వాణి భూతాని దండేనైవ ప్రసాదయేత్ ||
 ౧౦౪-అమాయయై వ వక్తేత న కథంచన మాయయా-

బుద్ధ్యేతా రిప్రయుక్తాం చ మాయాం నిత్యం స్వసంవృతః
 ౧౦౫-నా స్య చిద్రం పరో విద్యా నిద్యా చ్చిద్రం పరస్య తు-

గూహే త్కూర్త ఇవాం గాని రక్షే నివర మాత్మనః
 ౧౦౬-బకవ చ్చింతయే దధాన్ సింహవచ్చ పరాక్రమేత్-

వృక్షవచ్చా వలుంపేత శశవ చ్చ వినిష్పతేత్ ||
 ౧౦౭-పవం విజయమానస్య యే స్య స్యుః పరిప థ :-

తా నానమో ద్వశం స గ్వా స్సానిభి రుపక్రమైః ||
 ౧౦౮-యది తే తా నతిష్ఠేయ రుతాయైః ప్రథమై నిభిః-

దంశేనైవ ప్రసహ్యైతా చ్చనైర్విశ మానయితే ||
 ౧౦౯-సామాదీనా మిపాయా శాం చతుర్థా పి పి పండితాః-

నామిందౌ ప్రకసంతి నిశ్యం రాప్ర భివృద్ధయే ||
 ౧౧౦-యథో క్షరణి నిదానా కక్షంధాన్యం చ రక్షతి-

తథా రక్షే స్సప్తహ రాప్త్రం హవ్యా చ్చ పరిపంచితః ||
 ౧౧౧-మోహా గ్రా జాస్వరాప్త్రంయః కర్షయత్యనవేక్షయా-

నా విరా క్ష్యతే రాజ్యా జీవితా చ్చ సబాంధవః ||
 ౧౧౨-శరీరకర్షణాత్ ప్రాణాః క్షీయంతే ప్రాణినాం యథా-

తథా రాజ్యా విపి ప్రాణాః క్షీయంతే గాప్ర కర్షణాత్ ||
 ౧౧౩-గాప్ర స్య సంగ్రహే నిర్వృణ విధాన మిద మాచరేత్-

సుసుగృహీత రాప్త్రో హి పాథివ స్సఖ నగరే ||
 ౧౧౪-ద్వయోస్త్రయా నాంపంచానాం సుధ్యే లుక్కున భిక్షిణ్యం

తథా గ్రామశతానాంచ మగ్ధ్యా దా ప్రస్య సంగ్రహమ్ ||
 ౧౧౫-శిష్ట రాజ్యాంతర్గత గ్రామద్వద్వక్షుకరిణక్రమః ధ-

౧౧౬-గ్రామప్యాధిపతిః కుగ్య ద్దగ్రామపతిం తథా-
 విలక్షితం శతేశం చ సమాప్రసత మేవద ||

౧౧౭-గ్రామేదోహస్సముత్పన్నా గ్రామికశ్శస్సకైః స్వయం
 శంసే గ్రామదతేశాయ దశేశో వింశతీశిమ్ ||

౧౧౮-వింశతీశస్త్ర తస్సర్వం శతేశాయ నివేదయేత్-
 శంసే గ్రామశతేశే స్త్ర సహస్రపతయే స్సయమ్ ||

౧౧౯-యూ రాజప్రదేయాని ప్రత్యహం గ్రామవాసిభిః ||

లన్నపానేందవారిని గ్రామికస్తాన్యవాహుయాత్ ||

౧౧౯- రణీ కులం శుభంజిత విశి శంభకులూని చ-

గ్రామం గ్రామశతాధ్యక్షః పహస్రాధిపతిః పురమ్ |

౧౨౦- లేషాం గ్రామ్యాణి కార్యాణి పునక్తార్యాణి చైవహి-

రాజ్ఞో న్యస్సరివ స్పిన్ధస్తాని పశ్యే దశంగ్రిః ||

౧౨౧- సగరే సగరే చైకం కుర్యాత్పుర్యాధ్యక్షచింతకమ్-

ఉచ్చైర్ధృగ్గ్రామోఽపూర్వం నశు గ్రామమివ గ్రహమ్ |

౧౨౨- సత్కానుపరిక్రామే శుక్వా నేవ సగా స్వయమ్-

లేషాం వృక్షం పరిణయే స్వగ్య గ్రాప్తే శుభవ్యైః ||

౧౨౩- రాష్ట్రీ హి రత్నాధిపుణాః పుస్వానామన శ్శరాః-

భృత్యాభవంతి ప్రాయేణ తేభ్యో రత్నై దిహ్యావ్రజాః ||

౧౨౪- యే కార్యే భ్యాధ్యమేవ గృహీయః పాపచేతనః-

తేషాం స్వగ్రహజాయరాజా కుర్యాత్ప్రవాసనమ్ |

౧౨౫- రాజకనకసు యుక్తానాం ప్రీత్యా ప్రేమ్యనస్య చ-

ప్రశ్నహం కల్పయే స్వప్రీతి స్థానకర్తామయావతః ||

౧౨౬- పశూ దేయో వశ్యప్రశ్య పశుత్కల్పస్య వేదనమ్-

షాస్తానీకస్తథా చ్ఛారో ధాన్యప్రోసు మాసిః ||

— కరగ్రహణాదినిర్ణయః —

౧౨౭- క్రమవిక్రమ మధ్వనం భక్తం చ సపరివ్యయమ్-

యోగత్రేమం చ సంక్రేత్య పణిజో నాపయేష్కరా ||

౧౨౮- యథా ఫలేన యజ్యేర రాజా కర్తా చ కర్తామ్-

తథా వేత్య వృషా రాప్తే కల్పయే త్పుతతం కరాన్ ||

౧౨౯- యథాల్పం న న శ్యాన్యం వాన్యోకో వత్సపట్పరాః-

తథా ల్పం గృహీతవ్యో రాప్తే బ్రాహ్మభిక్షకరః ||

౧౩౦- పరచాశ్చాగ్ర ఆదేయో రాజ్ఞా పగహిగ్గయో-

ధాన్యాగా మన్యమోబాగః పశ్యో గ్వనశ ఏవ ||

౧౩౧- ఆదదీతా ధామద్భాగం ప్రమాంసమభిషేచమ్-

గంధోషధిరసానాం చ పుష్పమూలఫలస్య చ॥

౧౩౨- పత్రశాకతృణానాం చ చవకాణాం వైదళస్య చ-

మృన్నయానాంచ భాండానాం సర్వస్యాశ్చమయస్య చ

౧౩౩- మ్రియమానో ప్యాదదీతన రాజాశ్రోత్రియాత్కరమ్-
నచ త్సుధాస్య సంసీదే' శోభ త్రియో విషయో వసన॥

౧౩౪- యస్య రాజ్ఞ స్తువిషయే శ్రోత్రియ స్సీదతి త్సుధా-
తస్యా పి తత్సుధా రాష్ట్ర మచిరేణై వ సీదతి॥

౧౩౫- శ్రుతవృ త్తే విదిత్వాస్య పృత్తింధర్మ్యాం ప్రకల్పయేత్
సంరత్నై ర్నర్వత శ్చైచనం పితాపుత్ర మివా రసమ్॥

౧౩౬- సంరత్నమానో రాజ్ఞాయం కురుతే ధర్మమన్వహమ్-
తేనా యు ర్వర్ధతే రాజ్ఞో ద్రవిణం రాష్ట్ర మేవచ॥

౧౩౭- యత్కించిదపి వషణస్య దావయే త్క రసంజ్ఞితమ్॥
వ్యవహారేణ జీవంతం రాజా రాష్ట్రే పృథగ్నసమ్॥

౧౩౮- కారుకాంఛిల్విన శ్చైచవ శూద్రాం శ్చాప్తోపజీవినః-
పక్షైకం కారయే త్క ము మాసీమాసి మహిపతిః॥

౧౩౯- మోఛ్చిండ్వాదత్తనో మూలం పరేషాంకాతిత్వస్యయా-
ఉఛ్చిందన్ హ్యత్తనో మూల మాత్మానః తాంశ్చపీ
దయేత్॥

౧౪౦- తిష్ఠ శ్చైచవ మృదు శ్చ స్యా ధ్రూర్యం వీక్ష్యహహీపతిః-
తీక్ష్ణ శ్చైచవ మృదు శ్చైచవ రాజా భవతి సమృతః॥

౧౪౧- ఆమాత్యముఖ్యం ధర్మజ్ఞంప్రా జ్ఞం దాంతం కులోద్ధతమ్-
స్థాపయే దాపనే తస్మిన్ భిన్నః శాశ్వతమణే నృణామ్॥

౧౪౨- ఏవం సర్వం ఏథాయే ద మితికర్తవ్య మాత్మ నః-
యాత్ శ్చైచనా ప్రమత్తశ్చ పరిరత్నై దిమాః ప్రజాః॥

౧౪౩- విక్రొశంత్యో యస్య రాష్ట్రా ధ్రియంతే దస్యభిః ప్రజాః-
సంపశ్యత స్సభృత్యస్య మృత స్స నతు జీవతి॥

౧౪౪- శ్చ త్రియస్య పరో ధర్మః ప్రజానా మేవ పాలనమ్-

నిర్దిష్ట ఫలభోక్తా హి రాజా ధర్మేణ యుజ్యతే॥

౧౪౫- ఉక్థాయ పశ్చిమే యామే కృతశౌచ స్సమాహితః-
మమ కాన్ద్రాక్షాంతాం శాపిర్చ్య ప్రవిశే త్స శు-
భాం సభామ్ ॥

౧౪౬- తత్ర స్థిగః ప్రజా స్సర్వాః ప్రశినంద్య విసజాయేత్-
విస్మయ చ ప్రజా స్సర్వా మత్రయే త్సహ మంత్రిభిః

————— రహస్యా లుచనక్రమః. భీ —————

౧౪౭- గిరిపుష్పం సమూసుహ్య ప్రా సాదం వాంఛమాగతః-
అరణ్యే నిశ్చలాశే వా మంత్రయే ద విభావితః॥

౧౪౮- యస్య మంత్రం నజానంతి సమా గమ్య పృథగ్గనాః-
స కృతస్సంపృథివీం భుజ్జ్ఞౌ కోశ హీనో పి పార్థివః॥

౧౪౯- జడ మూకాంధ బధిరాం స్తిర్యగ్యోనిక వయోతి గాకా-
స్త్రిష్టే శ్చ వ్యాధిత వ్యంగాన్మంత్ర కాలేపసారయేత్

౧౫౦- భిందంత్య వమతా మత్రం తైర్యగ్యోనా స్తథైవచ-
స్త్రియైశ్చైవవిశేషేణ తస్మాత్తత్రాదృతో భవేత్

౧౫౧- విధ్యం వినైర్ధరాత్రే వా విశ్రాంతో విగత క్లమః-
చింతయే ధర్మ కామార్థాణా సార్థం తై రేక ఏవనా

౧౫౨- సరస్వర విరుద్ధానాం తేషాం చ సముపార్జనమ్-
కన్యానాం సంప్రదానం చ కుమారాణాం చ రతుణమ్॥

౧౫౩- హాత స ప్రేషణం చైవ కార్యశేషం తథైవచ-
అంశః పురప్రచారం చ ప్రణీ ధీనాం చ చేష్టితమ్॥

౧౫౪- కృత్సం చాష్టవిధం కర్మ శుచవర్గం చ తత్త్వతః-
అనురాగావరాగౌ చ ప్రచారం మండలస్య చ-

౧౫౫- మధ్యమ స్మ ప్రచారం చ విజిగీషో శ్చ చేష్టితమ్-
ఉదాసీనప్రచారం చ శత్రో శ్చైవ ప్రయత్నతః॥

౧౫౬- ఏతాః ప్రకృతయో మూలం మండలస్య సమాసతః-
అష్టా చాన్యాస్సమాఖ్యాతా ద్వాదశైవతుతాస్తృతాః

౧౫౭- అహోరతా ప్రసక్తార్థ దుఃఖాభ్యాః పంచ కాపరాః-

ప్రశ్నోః కథితా శ్చేతా స్సంతోషేన ద్విసస్తతిః॥

౧౫౮- అన తర మరిం విద్య దరిసేవిన మేవ చ-

అశీ గణతరం మిత్ర ముదాసీనం తయోః పమ్॥

— పృథ్యాదిపాఠుణ్యాన్మృతాలాదిః చాగః —

౧౫౯- తాన్ సర్వా నభివృద్ధ్యా త్సామాదిభి రుపక్రమైః-

వ్యసై శ్చైవ సాస్తై శ్చ పాతుషేణ నయేన చ॥

౧౬౦- సంధి చ విగ్రహంచైవ యాన మాసన మేవ చ-

దైవధీభావం సాశ్రయ చ వస్తుశాం శ్చింతయేత్సదా॥

౧౬౧- ఆననం చైవ యావంచ సంధి విగ్రహ మేవ చ-

కార్య విత్త్య ప్రయుజీత దైవధంసంశ్రయ మేవ చ॥

౧౬౨- సంధి తు ద్వివిధం విద్యా ద్రా జా విగ్రహ మేవ చ

ఉభే యానాసనే చైవ ద్వివిధ సంశ్రయః స్మృతః॥

౧౬౩- సమానయానకర్తా చ విపరీత స్తద్దే వచ-

తదాత్వాయతి సంయుక్తః సంభిజ్ఞేయో ద్విలక్షణః॥

౧౬౪- స్వయం కృత శ్చ కార్యార్థ మకాలే కాల ఏవవా-

మిత్రస్య చైవ పకృతే ద్వివిధో విగ్రహః స్మృతః॥

౧౬౫- ఏకాకిన శ్చ త్రయికే కార్యే ప్రాప్తే యదృచ్ఛయా-

సంహతస్య చ మిత్రేణ ద్వివిధం యాన ముచ్యతే॥

౧౬౬- క్షీణస్య చైవ క్రమశో దైవా త్పుర్వ కృతేన వా-

మిత్రస్య చా నురోధేన ద్వివిధం స్మృత మాసనమ్॥

౧౬౭- బలస్య స్వామిన శ్చైవ స్థిః కార్యార్థ సిద్ధయే-

ద్వివిధం కీర్త్యతే దైవధం పాక్షణ్య గణవేదిభిః॥

౧౬౮- అర్థ సంపాదనార్థ చ పీడ్యమానస్య శత్రు భిః-

సాధుషు వ్యవదేశార్థం ద్వివిధః సంశ్రయః స్మృతః॥

౧౬౯- యదా వగచ్ఛేదాయశ్చా మాధిక్యం ధ్రు వ మాత్మనః

తదాత్మే చార్హికాంపీడాం తదాసంధిసమాశ్రయేత్

- ౧౨౦- యదా ప్రకృష్టామస్యైత సర్వాస్తు ప్రకృతీర్భువశమ్
అత్యుచ్చితం తథా జ్ఞానం తదా కుర్వీత విక్రహమ్
- ౧౨౧- యదా సుస్యేన భావేన హృష్టం పుష్టం బలం శ్చకమ్-
శరస్వ విపరిశం చ సాగా యాయాన్రిపురప్రసా||
- ౧౨౨- యదా తు స్యా స్పృశీణో వాహనైః బలేన చ-
శదా సీత ప్రయత్నైః శివైః సాంశ్చయ స్సరీన్||
- ౧౨౩- మన్యేతా రిం యదా రాజా సర్వథా బలవన్తుమ్-
తదా ద్విధా బలంకృత్వా న దయత్యా-ర్థమాత్మనః||
- ౧౨౪- యదాపరిజలానాం తు సః సీయంతేమో భవేత్ -
తదాతు సంగ్రహేన్రిప్రం ధార్మికం బలిసం స్మ-మ్||
- ౧౨౫- నిగ్రహం ప్రకృతీనాం చ కుర్యా ద్దో రిబున్య చ -
ఊహ సేవేత తస్మిన్ సన్వయతై సదుయం యథా||
- ౧౨౬- యదా శత్రాపి సంపశ్యే ద్దావం సంగ్రయకాగిమ్-
సుయుక్తమేన తత్రాపి నిర్విశంక స్వమాచరేత్ ||
- ౧౨౭- సర్వోపాదౌ హృతాతు ర్భిక్షిక్షాః శ్చధివీ పణిః -
యథా స్యా భ్యధికా న స్సన్తి శ్రో గాపీ నశత్రవః||
- ౧౨౮- ఆయతిం సర్వకాగ్యాణాం త నాత్వం చ సాచార్యేత్ -
అతీశానాం చ సశ్వేసా గుణదోషా చ సత్త్వః ||
- ౧౨౯- ఆశుశ్చాం గుణరోషజ్ఞ స్తదాత్వే క్షిప్రశ్చయః -
అతీతే కాగ్యశేషజ్ఞ స్త్రిత్రుభి ర్నాభిసూయతే||
- ౧౩౦- యతై నం నాభిసంసభ్య ర్త్రిత్రో దాసీనశత్రవః -
తథా స్వం సంవిదధ్యా జేష సామాసికో నయః ||
- ౧౩౧- యదాతు యాన మాతేష్టే దరిరాప్రప్రతి ప్రభుః
తగా సేన విధానైన యాయా దరిపురం శ్చనైః ||

—●— యుక్తయాత్రా కాలాదిర్ణయః . ●—

- ౧౩౨- మార్గశీర్షే శుభే మాసి యాయాశ్చాత్రాం మహీ పణిః
పాలునం వాధ మైన్ద్రం వామాసోప్రతియథాబలమ్ ||

- ౧౦౩- అన్యేష్య పితు కాతేషు యదా పశ్యేత్సవం జయమ్-
తదా యాయా ద్విగ్మహ్యైవ వ్యసనై చోద్ధితేనః॥
- ౧౦౪- కృత్వా విధానం మూలేతు యామ్రికం చ యథావిధి-
ఉపగృహ్య స్వగం చైవ చారాణా సమ్యగ్విధాయచ॥
- ౧౦౫- సంశోధ్య త్రివిధం నూర్దం షడ్విధం చ బలం స్పృశమ్-
సాంపరాయక కల్పేన యాయా దరిపురం శనైః॥
- ౧౦౬- శశ్రు సేని మిత్రే చ గూఢే యుక్తతరో భవేత్-
గతప్రశ్యాగతే చైవ సహి కష్టతరో రిపుః॥
- ౧౦౭- దండ పూహేన తన్నార్దం యాయా త్తు శక పేనవా
వరాహ మకరాభ్యాంవా సూచ్యా వా గయజేన వా॥
- ౧౦౮- యత శ్చ భయ మాశంకేత్ తతో విస్తారయేద్బలమ్-
పద్దేన చైవ పూహేన నివిశేత సదా స్వయమ్॥
- ౧౦౯- సేనాపతి బలం ధృయో సర్వజియు నివేశయేత్-
యతశ్చ భయ మాశంకేత్ ప్రాచీంతాంకల్పయేద్ధిగమ్
- ౧౧౦- గుల్మాంశ్చ స్థాపయే దాప్తా కృతసంజ్ఞా సమంతతః-
స్థానే యుద్ధే చ కుశలా నభీనా నవిశారిణః॥
- ౧౧౧- సంహతా యోధయే దల్పా కామం విస్తారయే
గృహవాక్-
సూచ్యా వజ్రేణ చైవైతా పూహేన పూహ్య
యోధయేత్॥
- ౧౧౨- స్యందనా శ్చైవ సమేయధ్యే దనూపేనాద్విపైస్తథా
వృక్షగుల్మా వృతే చాపై రసి చర్మాయుధైః స్థితే-
- ౧౧౩- కురుక్షేత్రం శ్చ మత్స్యం శ్చ పంచాలాం చుచ్చత
సేనజాన్-
- దీర్ఘాబలమూంశ్చైవసరాన గ్రాసీకేషుయోధయేత్
- ౧౧౪- ప్రహర్షయేద్బలం పూహ్య తాంశ్చ సమ్యక్పరీక్షయేత్
జేష్ఠా శ్చైవ విజానీయా దర్శి యోధయ తా మపి॥

౧౦౫- ఉపనాథ్యాయా రి మా సీత రాప్తం చా సోపవీడయేత్

మామయో చాపి స్య సతతం యవసాన్నోదకేంధనమ్

౧౦౬- భింగ్యా వైచిత్ర్యా తటాకాని ప్రాకారాని ధాన్తా.

సమవస్థా నయే దైవినం గాత్రాః త్రాసయే న్నధా

౧౦౭- ఉపజన్య మపజన్య దృశ్యేతై వచ తస్మాత్సమ్.

యత్తే నైవే యత్కేన జయప్రేపున్ గతే నభిః

౧౦౮- సా మ్న దానెన భేదేన సమస్తై రధవా పృథక్.

విజేతుం ప్రముతేనా రీ న్నయన్తేన కదాచన

౧౦౯- అనిత్యం జయోయన్తా దృశ్యతేయధ్యమానయోః

పరాజయ శ్చ సంగ్రామే తస్మా ద్యుష్టవివర్జయేత్

౧౧౦- త్రయాణా మప్య పాయానాం పూర్వోక్తానా మి

సంభవే -

తథా యుద్యోత సవన్నే విజయేత రిపూర్ణ యథా

౧౧౧- జిజ్ఞాసంపూజయే త్తే వాప్రాప్తా న్నాం శ్చైవధా

ర్శికాన్ -

ప్రసద్యా స్పృహారాం శ్చ ఖ్యాతయే దభయానిచ

౧౧౨- సర్వేకాం తు విదిత్వేషాం సమాసేన చిక్షీర్షిమ్.

స్థాపయే త్త ప్రద్యోశ్యంకు ర్యాచ్చసహయక్రియామ్

౧౧౩- ప్రమాణాని చ కుత్వీతేషాంద గ్నానాని ధోదితాన్.

రత్నైశ్చ పూజయే దేనం ప్రణాన పురుషైః సుహృః

౧౧౪- ఆదాన మప్రికరం దానం చ ప్రియకారకమ్.

అక్లిప్తానా మధానాం కాలే యుక్తా ప్రశస్తతే

౧౧౫- సర్వం కర్తే దమాయత్తా విదానే నై వమానుషే.

తయో ద్దేవ సాచిగ్యం తు మానుషే విద్యతేక్రియా

౧౧౬- సహ వాపిప్రజే ద్యుక్త స్సంధిం కృత్వాప్రయత్నః

మిత్రం హిరణ్యం భూమింవా సంపత్త్యం స్త్రీధంఘమ్

౧౧౭- పాష్టే గ్రాహంచసంప్రేక్ష్య తథాక్రంశంచనంజలే

మిశ్రా దత్తాప్య మిత్రా ద్వా యాప్రాఫల శ్చ

వాపుయూత్ ||

౨౦౮- హిరణ్యగుమినం ప్రాప్త్యా పార్థివో న తదైకతే -

యథా మిత్రంధ్రువంబభ్యా కృశగుప్తాయపితుమమ్

౨౦౯- ధర్మం చ కృతజ్ఞం చ తిష్ఠప్రకృతి మేవచ -

అనురక్తం స్థిరాంభం లఘుమిత్రం ప్రశస్యతే ||

౨౧౦- ప్రాప్తం కలీనం శూరిం చ దక్షిణదాతారమేవచ -

కృతజ్ఞం దృతిమాంతం చ కష్ట మాహు రరిం బుధాః ||

౨౧౧- ఆర్యతా పురుషజ్ఞానం శౌర్యం కరుణవేదితా -

స్థౌలలక్ష్మ్యం చ సతత ముదాసినగుహోదయః ||

౨౧౨- యేన్యూం సస్యప్రగాం నిత్యం పశు వృద్ధికరీ మపి ||

పరిత్యజేన్నప్రసోమమిహాత్మార్థ మవిచారయన్ ||

౨౧౩- ఆపదర్థం దనం రయే ద్దా రాక రయే ద్ధనైంపి -

ఆత్మానం సతతం రయే ద్దారైరపి ధనైరపి ||

౨౧౪- సహ సర్వా సమమత్పన్నాః ప్రసమీత్యోపదోభ్యశమ్ -

సంఘాతాం శ్చ వియుక్తాం శ్చ సర్వోపాయాక సృ

జే ద్భవః ||

౨౧౫- ఉపేతార ముపేయం చ సర్వోపాయాశ్చ కృత్స్నశః

ఏతశ్చ యం సమాశ్రిత్య ప్రయతేతార్థ సిద్ధయే ||

౨౧౬- ఏవం సర్వ మిదం రాజా సహ సమ్యక్త్యవంత్రిక్షః -

వ్యాయామ్యా ఫుత్య మథ్యాహ్నేభోక్తు మంతఃపు

రం విశేత్ ||

— ❁ రాజభోజనాదిక్రమః. ❁ —

౨౧౭- తత్రా త్తథూతైః కాలజ్ఞై రహార్యైః పరిచారితైః -

గుపరీక్షితే మన్నాద్య మద్యాన్తంత్రై ర్విపాపహైః ||

౨౧౮- విషమైశ్చ రక్షజై శ్చాస్య సర్వవ్రత్యాణియోజయేత్

విషఘ్నాని చ రత్నాని నియతో ధారయేత్సదా ||

౨౧౯- పరిష్కీతాః స్త్రీయైశ్చనం వ్యజనౌదకధూపనైః

వేదాభరణసంఘద్ధాః స్పృశేయం స్పృశమాహిషాః॥

౧౧౦- ఏవంప్రయత్నం కుర్వీత యానశయ్యాసూశనే -

సానే ప్రసాదనే జైవ సర్వాలంకారకేషు చ॥

౧౧౧- భక్తవాక్ విహరే జైచ వస్త్రీభి రంగిభు రే సహ -

పిహృత్య తు యథాకాలం పునః కార్యాణిచింతయెత్॥

౧౧౨- అలంకృత శ్చ సంసక్తే దాయుధీయం పునఃజనమ్ -

వాచావాని చ సర్వాణి శస్త్రాణ్యభరణాని చ॥

౧౧౩- సంధ్యాం చోపాన్యశ్శబ్దయోగం శర్వేత్తనిశస్త్రభృత్ -

రహస్యాన్గాయనం జైవ ప్రణీధీనాం చ క్షిప్తమ్॥

౧౧౪- గత్వా కఠోతరం ద్వీప తుగునుక్షాప్య శంజనమ్ -

ప్రవిశే ద్భోజనార్థం చ స్త్రీ పుంసంతఃపురం పునః॥

౧౧౫- శస్త్ర భక్త్యా పునః కీది స్తూర్యఘోషైః ప్రహర్షితః -

సంవిశే త్తు యథాకాల ముత్తిష్ఠే చ్చ గతక్లమః॥

౧౧౬- ఏత నివధాన మాతిష్ఠే దనోగః పునీవహః -

అస్పృశ స్సర్వ మేతత్తు భృత్యేషు నియోజయెత్ -

ఇతి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుప్రాక్తాయాం

సంహితాయాం రాజధర్మనామ

సప్తమోఽధ్యాయః,

అథాష్టమాధ్యాయప్రారంభః-

— వ్యవహారవీక్షణక్రమః, —

౧ - వ్యవహారాణా దిగుత్తు స్థు బ్రాహ్మణై స్సహ పాద్మి-
మంత్రజ్ఞై ర్కంత్రిభి జైచ వినీతః ప్రవిశే త్తభావః॥

౨ - తత్తా సిన్ధు స్థితో నాపి పాణి ముద్యమ్య దక్షిణమ్,
వినీతవేదాభరణః పశ్యే త్కార్యాణి కార్యిణామ్ -

౩ - త్రత్యహం దేశ దృష్టైశ్చ శాస్త్రదృష్టైశ్చ హేతభిః
అష్టాదశసు మార్గేషు నిబద్ధాని శృభక్ష్మభక్తః॥

— ❖ అష్టాదశశ్చరణ రహిత్యయః ❖ —

౪ - తేషా మద్య మృతా దానం కైతేషా స్వామివిక్రయః
సంఘాయ చ సముత్థానం క్షణిహ్య నశకర్త చ॥

౫ - జేతనస్యై వశా దానం సువిగత్య న్యోగ్రహః
క్రయః క్రయా నుశయో వివాదః స్వామిపాలయోః॥

౬ - సీమావివాద దర్శ్య శ్చ పారుష్యే దండవాచితే.
స్తేయం చ సాహసం జేవ స్త్రీసంగ్రహణ మేవచ॥

౭ - స్త్రీ పుంః రోగ్భిః భాగ్య శ్చ ద్యుత మాహ్వయ ఏవచ.
పదా న్యష్టా దశైతాని న్యవహర సితా విచ॥

౮ - ఏషు స్థానేషు భూయిష్ఠ వివాదం చరతాం నృణామ్.
దర్శం శాశ్వత మాశ్రిత్య కుర్యా త్కార్యవిర్ణయమ్॥

— ❖ న్యవహరదర్శనార్థం చ ఉతనియోజనాదిక్రమః ❖ —

౯ - యదా స్వయం సకుర్యా త్తు నృపతిః కార్య దర్శనమ్.
తదా నియుంజ్యా ద్విద్వా సం బ్రాహ్మణం కార్య దర్శనే॥

౧౦ - సా న్య కార్యాణి సంపక్యే త్పజ్ఞై రేవ త్రిభిర్వృతః
సభామేవ ప్రవిన్యా గ్రాహ మాసీనః స్థిత ఏవచ॥

౧౧ - యస్మిన్ దేశే నిషీదంతి విప్రా వేదవిద స్త్రయః
రాజ శ్చాధి కృణో విద్వా బ్రాహ్మణ స్తాం సభాంవిమ॥

౧౨ - ధర్మో విద్వ స్త్వ ధర్మేణ సభాం యత్రో పనిష్ఠతే
శత్రుం చా న్య నికృంతంతి విద్వా స్తత్ర సభాసదః॥

౧౩ - సభాం వా సప్రవేష్టవ్యం వక్తవ్యం వా సమంజసమ్.
అబ్రువన్ విబ్రువన్ శాపి నో భవతి కిన్చిత్॥

౧౪ - యత్ర ధర్మో హ్యధర్మేణ సత్యం యత్రా నృతేనచ.
హ న్యతే ప్రేక్ష్య మాణానాం హతా స్తత్ర సభాసదః॥

౧౫- దనుః ఏవ హతో హ తి దమోఽరతుశ్చ రక్షిణః-

తస్మాద్ధర్మోనహం హ్యహం నానోధమోఽహ తోవనీతో

౧౬- వృషో హి భగవాన్ దనః సస్య యః కురుతే హ్యలమ్

సృషలాతం విరు శేణా స్తస్మాద్ధనుః- లోపయేత్,

౧౭- ఏక ఏవ సుహృద్భిః నిర సే ప్యనుయాతి యః -

శరీరేణ సనుం నాశం సర్వ మన్యధి గచ్ఛతి ||

౧౮- పాదో ధర్మస్య కర్తారం పాద స్పృశ్యే నృచ్ఛతి -

పాద స్పృభాసద స్స గర్వా పాదో గాజాన మృచ్ఛతి ||

౧౯ గాజా భవన్య నేనా స్థు ముచ్యంతే చ సభాపదః -

ఏనా గచ్ఛతి కర్తారం సందాహో యత్ర సన్యతే ||

౨౦- జాతీమాత్రో పజీవీ వాకా నంస్య ద్వా మ్మణి బ్రు వజ్ఞః

ధర్మప్రవ క్తౌ నృపతే ర్మఖ శూన్ర, కథం చ స ||

౨౧- యస్య శూన్ర స్థు కురుతే గాజో ధర్మ వివేచనమ్ -

తస్య సీవతి త గ్రాప్తం పంకే గౌరివ పశ్యతః ||

౨౨- య గ్రాప్తం శూన్రశూ యప్తం నాస్తికాన్త మ

ద్వీపమ్ -

విసశ్యత్య శు శత్రుత్వమ్ ముద్భిక్ష వ్యాధిపీడితమ్ ||

౨౩- ధర్మసన వాచిష్ఠా న సవీతాగ్న స్సహహితః -

ప్రణమ్య లోక పాలేభ్యః కార్య దశ్మవ మారభేత్ ||

౨౪- అథా నర్థా ఫుభౌ బుద్ధ్యా దత్తా దత్తా చ కేవలా-

వర్ణక్రమేణ సర్వా ని పశ్యే త్సార్వాని కార్యాణిమ్ ||

❖ అంతర్గతబాహ్యగ్రహణోపాయాః ❖

౨౫- బాహ్యై ర్విభావయేత్త్రింశై ర్బాహ్యతం సృణుమ్

స్వర వర్ణే-గితాకారై శ్చక్షుషా శేష్టితేన చ ||

౨౬- ఆకారై రింగితై ర్గణ్య శేష్టయా భాషితేన చ-

నేత్ర చక్ర వికారై శ్చగ్మ్యతేం శ్శృణోతం మనః ||

❖ బాలాదిభవపాలనిషయః ❖

౨౭- బాల దా యాదికం రిక్తం తవ బ్రహ్మనుపాలయేత్

- యావత్సస్యా నసమాప్నోత్తే యావచ్ఛాతీతకైశ్చః॥
- ౨౦- వశా పుత్రాసు జైవంస్యాత్రక్షణం నిష్కులాసు చ
పశివ్రతాసు చ స్త్రీషు విధవా స్వాతురాసు చ॥
- ౨౧- జీవతీనాం తు తాసాం యే తద్ధర్మేయః స్వబాంధవాః
తాం విప్ర్యాచ్చారదండేన ధామికః పృథివీపతిః॥
- ❧ ప్రణవస్వామిక గ్రవ్యాదివిషయః ❧ —
- ౨౨- ప్రణవ స్వామికం రిక్తం రాజా శ్ర్య బృనిధావయేత్
అర్హా త్ర్యజ్ఞా ధర్మే త్స్వామీ పరేణ నృపతి గ్లాతే॥
- ౨౩- గమే గమితియోబ్రూయా తస్మిన్యోజ్యోయథాఽధి
సంవాగ్య గూఢ సంఖ్యావీక్ స్వామీ తద్గ్రన్థ్య మర్హతి॥
- ౨౪- అవేదయానో నష్టస్య దేశం కాలం చ తత్త్వణః-
వ్యం రూపం ప్రమాణం చ తత్సగుం దండ మ్నృచి॥
- ౨౫- ఆదదీతా ధర్మశ్శాసనం ప్రణామేధికతా న్మృతః-
దశమం ద్వాదశం వాపి సతాం ధర్మశా మనస్తన్॥
- ౨౬- ప్రణామేధికతం ద్రవ్యం తిష్ఠే ద్యుక్తై రధిష్ఠితమ్-
యాం సస్ర చోరాక్ గృహీయా త్తాక్ రాజే భేన
మాతయేత్॥
- ౨౭- మహాయ మితియోబ్రూయా న్నిధి సత్యేన మానవః
తస్యా దదీత షడ్భాగం రాజా ద్వాదశ మేవవా॥
- ౨౮- అన్యతం తు వదన్ గణ్య స్వవిత్తస్యాం శ మప్తమన్-
తస్యై వ వానిధానస్య సంఖ్యాయా వ్పీయసీం కథామ్
- ❧ భూమినిక్షిప్తనిక్షేపారోషయః ❧ —
- ౨౯- విద్వాంస్తు బ్రాహ్మణో దృష్ట్వా పూర్వోపనిహితం నిధిమ్
అశేషతో వ్యాదదీత సర్వస్యా నిపతి హిం గః॥
- ౩౦- యః తు పశ్యే న్నిధిం రాజా పురాణం నిహితం షీకా-
తస్మా ద్విజే భ్యో దత్వా ర్థ మర్థం కోశే ప్రవేశయేత్
- ౩౧- నిధీనాం తు పురాణానాం ధామానా మేవచ షీకా-

అర్థభాగ్రక్షణాశ్రాజాభూమేరధిపత్విస్తిసః॥

————— ఖోచోరహృతధనాదివిషయః. ఖో —————

౪౦- దాతవ్యం సర్వవర్ణేభ్యో రాజ్ఞాచోనై హృతంధనమ్
రాజా త దపయంజాన శ్చైరస్యా హ్నతి కిల్బిషమ్॥

౪౧- జాతిజాన పదాదర్హం శ్చే నీధర్హం శ్చనర్హత

స మీశ్య కులగర్హం శ్చ స్వధర్హం ప్రసిపాదయేత్॥

౪౨- స్వాని కర్హాని మర్హాణా మారే పంతో పి మానవాః.

ప్రియా భవంతి లోకస్య స్వేస్వే కమణ్య వస్తితః॥

౪౩- సూక్ష్మాదయే శ్చ్యయంతార్హం రాజా నాప్యస్యపూరుషః

నచ ప్రాపిత మస్మేన గ్రసే దగ్ధం కథంచన॥

౪౪- యథా నయ త్య సృక్పాలై ర్మృగస్య మృగయఃపదమ్

నయే త్తథా నుమానేన ధర్మస్య నృపతిః పదమ్॥

౪౫- సర్వ మర్థం చ సంపశ్యే దాత్మాన మథ సాక్షిణః

దేశ రూపం చ కాలం చ వ్యవహరవిభౌ స్థితః॥

౪౬- సన్ని రాచరికం య శ్చాన్య ధార్మికైశ్చ ద్విజాతభిః.

తద్దేశపలజాతీనా మవిద్యధం ప్రకల్పయేత్॥

ఋణాదానప్రకరణమ్

౪౭- అథమగ్ధార్థ సిద్ధ్యర్థ ముత్తమగ్ధేన చోదితః-

దాపయే ద్దనికస్యార్థ మథమగ్ధా ద్విభావితమ్॥

౪౮- నైరై రుపానైరర్థంస్వం ప్రాప్నుయాదుత్తమగ్ధిః

తైస్టై రుపానై స్సంగ్రహ్యా దాపయే దథమగ్ధిక్మ్॥

౪౯- కశ్చేణ వ్యవహారేణ ఛలేనా చరితేన చ-

ప్రయు క్తం సాధయే దగ్ధం పంచమేన బలేన చ॥

౫౦- యః స్వయం సాధయే దగ్ధ ముత్తమగ్ధో ధన నికత్తో

న స రాజ్ఞా భియోక్తవ్యః స్వకం సంసా ధయాధనమ్

౫౧- లగ్ధే పవ్యయమా నం తు కరణేన విభావితమ్-

దాపయే ద్ధనికస్యార్థం దండలేశం చ శక్తితః॥

- ౫౨- అపహ్నవే భగవత్స్య దేహీ త్యుక్తస్యే సంపది -
అభియోక్తా దిశే దేశ్యం కరణం వా న్యాయస్థితే ||
- ౫౩- అదేశ్యం యశ్చ దిశతి నిర్దిశ్యా పహ్నుతే చ యః -
య శ్చా భోక్తా నర్థాః పీతా న్నావబుధ్యతే ||
- ౫౪- అపరిశ్యా పదేశ్యం చ పుర ర్య త్వ పథావధి -
సన్మృక్ ప్రణి హిణం చాగ్రం పృష్ట స్స న్నా భిరందతి ||
- ౫౫- అసంభావ్యే సాక్షిభి శ్చ దేశే సంభాషతే మిథః -
నిరు ర్య మానం ప్రశ్నం చ నేచ్ఛే ద్య శ్చపి నిష్ప తేత్ ||
- ౫౬- బ్రూహీ త్యుక్త శ్చన బ్రూయాదు కంచనవిభావయేత్ -
నవ పూగార పరం విద్యా దన్తా న్నగ్నా న్స హీయతే ||
- ౫౭- సాక్షిణ స్సంతి మే త్యుక్తాః సతే త్యుక్తో సతే న్నయః -
దర,నః కాగ్తై రేతై హీణం తవపి నిస్థితే ||
- ౫౮- అభియో కా నచే క్షూయా న్నిభ్యో కంధ్యం నర్కశః -
నచే త్రి సతౌత్ ప్రబ్రూయా ధర్మప్రణి పకాజి ||
- ౫౯- యో యాన నిహ్నువీ తాగ్రం మిథ్యాయావతినావదేత్ -
తౌ సుపేణ హ్య దర్శజ్ఞా గాహ్యో త్తర్కిగణం దమమ్ ||
- ౬౦- వ్యజ్ఞో ప్యయమాన స్తు కృతావధో దనైషిణా -
స్యవరై సాక్షిభి ర్భావ్యో న్నిపప్రాప్తా న్నిభౌ ||
- ౬౧- యాగ్మకా ధనిః కాగ్నో వ్యవహారేషు సాక్షిణః -
తాదృశా సంప్రః త్కృమియథావాచ్యమృతంచ త్రై ||

❀ ❀ సాక్ష్య ప్రకరణమ్. ❀ ❀

- ౬౨- గృహిణః పుత్రిణో మాతూః శ్రుత్రీ ట్పుప్రయో నయః -
అర్థ్యక్తా సాక్ష్యే మన్వంతి న యేకేవి దనావది ||
- ౬౩- ఆప్తా స్సర్వేషు వర్ణేషు కాగ్యాః కార్యేషు సాక్షిణః -
సర్వధర్మ పిదో లుభా విపరీతాం స్తు వర్జయేత్ ||
- ౬౪- వార్ధసంబంధినో వాప్తా నసహాయా నవై రిణః -
నదృష్టదోషః కర్తవ్యా నన్యాధౌతా నదూషితాః ||

౬౫- న సాక్షీ నృపతిః కార్యో నకారుక కుశీలవాః

సశ్రోత్రియో సలింగస్తో న సంశభ్యోవినిర్గతః॥

౬౬- నాద్యశీనో నవక్తవ్యో నధమ్య ర్నవికర్తృకృత్

నవృద్ధో నశిశు ర్నైకో నాంత్యో నవికపేత్రియః॥

౬౭- నారో నచ త్రో నోస్తత్రో నక్షు తృష్ణోఽపీడితః

నశ్రమాన్తో నకామాన్తో నశ్రుద్ధో నాపితస్కరః॥

౬౮- (స్త్రీ)ణాంసాక్ష్యం(స్త్రీ)యఃకున్యర్థిజావాంసగృహాద్విజాః

శూగా శ్చ పత్ర శ్చూద్రాణా మంత్యా నామః

త్యయోఽయః॥

౬౯- అనుభావీ శు యః కశ్చిక్కుగ్యాత్సత్క్యంవివాదివాక్

అంత శ్చేత్తన్య రణ్యేవా శరీరస్యా పిచా త్యయో॥

౭౦- (స్త్రీ)యా వ్యసంభవే కార్యం బాలేనన్దనీరేణవా

శిష్టేణ తాభువా నాపి నాపేన భృగవేనవా॥

౭౧- కలవృద్ధాశురాణాంచ సాత్యేషు వదతాం మృషా

జానీయా దస్థికాం వాచ మున్సి కనునసాం తథా॥

౭౨- నావాసేషు చ సర్వేషు స్తేయ సంగ్రహణేషుచ

వాగ్దండయోశ్చ సారుష్యే నభరీత్యేణ నక్షిణః॥

౭౩- హుత్వం పరిగృహ్ణీయా త్సప్తీర్నైవే నరాధిపః

సమేషుశు న సోస్కృప్తోగుణిర్నైవేధేద్విజోత్తమాన్॥

౭౪- సహక్ష దగ్ధనా త్సత్క్యం శ్రవణా చైషవ నిర్ధృతి

తత్ర సత్యంబు వకపాక్షీదగ్ధాధాభ్యానహీయతే॥

౭౫- సాక్షీ నృష్టశ్రు తాద్య ద్విబ్రు వ న్నార్కసంసది

అవా జ్జురక వ భ్యేతి ప్రే శ్య స్వద్దాచ్య హీయతే॥

౭౬- యత్ర నిబద్ధో పితేత శ్శౌఖయా త్వాపి కే చన

పృష్టన ప్రాపిత స్పృయాయథాశృష్ట యథాశ్రుతిమ్

౭౭- ఏకో బుభ్రుస్త సాక్షీ స్యా ద్భవ్యాశ్శుచ్యోపేన స్త్రియః

(స్త్రీ)బుభ్ధే ర్ధిరత్వా త్త దోమై కాపస్తేపి యే వృత్తాః

౨౪- స్వభావేనై వ యగ్నుయో సగ్రాహ్యం వ్యావహారికమ్ -

అతో యదన్య నివబ్రూ యథామాధ్యక్షాదపార్థకమ్ ॥

————— సోసాతీప్రశ్నవిధాగ్రహః ఖేధి —————

౨౫- సఖాంత సాక్షిణః స్రాప్తా న ర్హిప్రశ్నాసన్నిహౌ -

ప్రాక్షివాకౌ నయూండిః విధిరా సేన సాంస్వయన్ ॥

౨౬- యన్వయో నయో వ్యభక్తాశ్చేత్తే శాస్త్రిణం విధిః

సగ్నుగ సర్వం సత్యేన యచ్ఛ్రేణ హ్యగ్రసాతీతా ॥

౨౭- సగ్నః సాశ్చేత్తే (బ్ర) వకసాక్షిహోకానాశ్చో సువక్తాశ్చ

ఇహచా నుత్తమాం కీర్తి వాశేనాగ్రాహ్యమజితా ॥

౨౮- సాశ్చేత్తే నృతం వరక పాతైర్నృత్యతేవానశ్చేత్తే

విశశ్చశమాజాతీ సస్తా నాన్వయం వచేగ్నవమ్ ॥

౨౯- సత్యేన పూయతే సాక్షి ధర్మ సత్యేన వర్ధనే -

సస్తా తుత్యం హి వక్తవ్యం సర్వవర్ణేషు సాక్షిభిః ॥

౩౦- ఆత్మై వ పశ్యత్సన సాక్షీ గతి రాక్షా తథా జ్ఞవా -

మా వశుగ్రాః స్వహుత్వానం గృణాంసాక్షిణముత్తమమ్

౩౧- మన్యంతే వై పాపకృతో న కిచ్చి త్పశ్యతేన నః -

ణాం సుదేవాః ప్రవశ్యంతి స్వస్యై వా తరపూరుః ॥

౩౨- ద్యౌర్హృదిగిహోపదయంచం గ్రాహ్యాయమానిలాః

రాత్రి సుంద్యే చ ధర్మ శ్చ పృత్య జ్ఞా సుగ్రవేహినామ్

౩౩- జేవ బ్రాహ్మణసాన్నిధ్యే సామ్యంపుచ్ఛేగ్నశంఖిణా

ఉదఙ్ముఖా ప్రాఙ్ముఖా న్వా పూర్వాశ్చే వై శు

చి శ్శుచీ ॥

౩౪- బ్రూహేతి త్రాహ్మణంపుచ్ఛేగ్నశ్యంబ్రూ హేతిపార్థివః

గోవీజ కాంచనైర్వైశ్యం శూద్రంఫర్వైస్తుపాతకైః ॥

౩౫- బ్రహ్మఘ్నో దేస్త్మలాలోకాయేచ స్త్రీ పౌషుతినిః -

మిశ్రద్రుహః కృతఘ్నస్య తేలేస్య బ్రువతో హృషా॥

౯౦- జన్తప్రభృతి యత్కించి త్పుణ్యం భగ్ర త్వయా కృతమ్-

తత్తే సస్వం శునో గచ్ఛే గృదిల్లా యాస్త్య హన్యథా॥

౯౧- ఏకో హ మస్త్య త్యా ర్థానం యత్త్వం కల్యణ మన్యసే-

నిశ్చం స్థిత స్తే వ్యాజ్యేష పుష్య పాపేషీతా మ్మగ్ని॥

౯౨- మమో వైరస్వతో దేవో య స్తవైష హృది స్థితః-

తేః జే ననివాన స్తే మా గంగాం మా కురూ గతః॥

౯౩- సగ్నో ముండః కపాలేన భిత్తాధే త్సుస్నిహానితః -

అంధ శృంగు కులం గచ్ఛే దృశ్నాత్మ్య హస్తతం వదేత్॥

౯౪- అవాక్తశిగా స్తసుస్సంధే కిల్బిషీ నాకం ప్రజేత్-

యః ప్రశ్నం వితత బ్రూయా చ్ఛృష్టస్సకథర్కనిశ్చయే॥

౯౫- అగ్ధో మత్స్యానివా శ్వాని సనరః కుట్రై స్సహ-

యో భాషతేర్థ వైకల్ప మాప్రశ్నతం సభాంగతః॥

౯౬- యస్య విద్యావా హి వదతః టే ప్రజ్ఞో నాభిశంకతే

తస్మా న్నదేవాః శ్రేయాంసం లోకేస్యంపురుషంవిదః॥

౯౭- యావతో బాంధవాన్యన్తికహంతి నాత్మ్యేనృతంవనో

తావత స్సంఖ్యయా తన్తికశృణు సౌమ్యా నుపూర్వం॥

౯౮- పంచ పశ్వన్మతే హంతి దశ హంతి గవా నృతే -

శత మశ్వాన్మతే హంతి సహస్రం పురుషాన్మతే॥

౯౯- హంతి జాతా నజాతాంశ్చ హిరణ్మార్ధే నృతం వదన్

సర్వం భూమ్యాన్మతే హంతి మాన్త భూమ్యాన్మతం వదిః॥

౧౦౦- అప్నృ భూమిపదిత్యా హుః శ్రీతాంభోగేచ మైథునే-

అజేషు చైవ రత్నేషు శర్యేష్వ శ్శమయేషు చ॥

౧౦౧- ఏతాన్ దోషా నవేత్స్య త్వం సర్వా నన్మనభాషణే -

యథాశ్రుతం యథాన్మత్తం సద్విమే వాం జసా వద

౧౦౨- గౌరీక్షుకా న్నాణిజికాం సభా కంఠమశలవాన్-

ప్రేష్య స్పర్థషీ కాం వైషవ విప్రాక్షమాద్రవ

దాశరథిః ||

౧౦౩- తస్మత్తా ధర్మతో ర్భ్రాతృ జాన స్మశ్చ సృథా నరః -

న స్మద్యా త్వవ తేలోకా దై వీం వాచం వదంతామ్ ||

౧౦౪- మాత్రా త్తత్ర వి ప్రాణాం యత్రోక్తాభి వేద్వధః
తత్ర విక్రవ్య మన్మతం రద్ధి సత్తా ద్విశేష్యతే ||

౧౦౫- వాగై వతైశ్చ చకుభి ర్యజేరం స్తే సరిస్సేమ్ -

అన్మత స్త్రైవ న సప్తస్య కుర్వాణా నివక్తుసింపరామ్ ||

౧౦౬- కూర్వా డైర్వాపి జహయ్యాన్మతమగ్నాయథా విధి-
ఉచిత్యచావా వారుణ్యా త్పృజేనా బ్జై వతేనవా ||

౧౦౭- త్రివతౌ ద బ్రువన్ సాత్య మృణాది యుగోగదః -

తన్మణం ప్రాచ్యయా త్సర్పిందశ బంధంచస్పృశ్య ||

౧౦౮- యస్య దృశ్యేత స త్తామ దుత్తవా న్మసాక్షిణః -

గోగూ గ్ని జ్ఞానామరణ మృణం దాహ్య దమంచసః ||

— శ్రీఅసాక్షి కార్థేషు తతః పృథక్ పథక్రమః. —

౧౦౯- అసాక్షి కేషు త్వర్థేషు మిథా వివిది మానయోః -

అవిందం సత్త్వం సుశ్యం శంఖేనాపి లంభయేత్ ||

౧౧౦- మహద్విభి శ్చ దైవైశ్చ కార్యార్థం శపథాః కృతాః -

వసన్మృచి విశవథం శపే ప్రయివ న సృపే ||

౧౧౧- న వృథా శపథం కుర్యా త్సప్తే పృథ నరో బుధః -

వృథాహి శపథం కుర్వన్ ప్రత్యచేవాచ నశ్యతి ||

౧౧౨- కామినీషు పివాహేషు గవాం ధ్యాయే తథేంధనే -

బ్రాహ్మణా భ్యుపపత్తాచ శపథే నాస్తి పాతకమ్ ||

౧౧౩- స శ్యేవ శాచయేద్విప్రం తత్త్రి యంవాహనాయుధైః -

గోపీజకాంచనైర్వైశ్యం శూద్రం సర్వైశ్చ పాతకైః ||

౧౧౪- అగ్నిం వాహరయే దేన మపున జైనం మజ్జయేత్ -

పుత్రదారస్య వా శ్వేనం శిశాంసి స్ఫుగ్మయే త్పుత్రం

౧౧౫- య మిద్ధో నదహత్య గ్ని రాహో నూన్వజ్జయంతి చ-

నచాత్రి మృచ్యసి క్షిప్రం సజ్జేయి శ్శుభే శుచిః॥

౧౧౬- వత్సస్య హ్యభిశస్త్య లురాభ్రాత్రా మవీయితా

నా గ్నిర్వదాహ రోమాపి సత్యే జగతిః స్మృతః॥

— శ్లోకాబసాక్ష్యోదిదండనిణకాయః. —

౧౧౭- యస్త్యయస్త్రికవివాజేతు కాటనాక్ష్యంతంభవేత్-

తత్తత్కార్యణివ రేత కృతిం చాప్య కృతంభవేత్॥

౧౧౮- లోభా స్సోహా ద్భయాన్తై త్రాత్రామా త్రోధా

త్తదేవచ -

అజ్ఞానా ద్బులభావా చ్చ సౌత్యం వితథముచ్యతే॥

౧౧౯- ఏమా మన్యత మే స్థావే యి సాక్ష్య మన్యోపదేత-

తస్య దండవిశేషం స్తు ప్రవక్ష్యేమ్య నులూర్వశః॥

౧౨౦- లోభాత్సూత్రం దండ్యస్తు మోహాత్సూర్పం నాహం

భయాద్వైమధ్యమాదండోమై త్రాత్రాత్పరచతుర్థం

౧౨౧- కామా ద్దశగుణం పూర్వం క్రోధా త్త్రైగుణం పంచ-

అజ్ఞానా ద్వైశతే పూణిక బాలిశ్యా ద్భుత వేదతు॥

౧౨౨- ఏతానాహంకాటసాక్ష్యోక్తౌకదండాకావనీషిభిః-

దమకస్య వ్యభిచారాథక మథమకనియమాయ చ॥

౧౨౩- కాటసాక్ష్యంతుకు రాష్ట్రణం స్త్రీనిష్ఠాకథార్తికౌన్మిః

ప్రవాసయోద్దండయత్పా బ్రాహ్మణంతు వివాహయేత్.

౧౨౪- డశ స్థానాని ద డత్య మను సాస్వయఃభువో బ్రవీత్

త్రిషు వర్ణేషు యాని స్మృ రతువో బ్రాహ్మణోవ్రజేత్

౧౨౫- ఉపస్థ ముదరం జిహ్వ హస్తౌ హాదౌ చ పంచమయే

చక్షు ర్నానాచ కిర్ణేచ ధనం దేహ స్తదైవమ్॥

౧౨౬- అనుబంధం పరిజ్ఞాయ దేశకాలౌచ తత్త్వతః-

సారాపరాధౌచాలోక్య దండందండ్యేషు వాతయేత్॥

— శ్లోకాబసాక్ష్యోదిదండనిణకాయః. —

౧౨౭- అథర్వదండనం లోకే యశోఘ్నం కీర్తికాశనమ్-

అన్వగ్యుం చ పరత్రాపి తస్మాత్త స్మరి వ్యవశేత్॥
 ౧౨౮- అదంత్యాం దండయన్ బ్రాహ్మ దంత్యాం వైచవాన్య
 దండయన్-

అయశో మహ దాప్నోతి నరకం జైవ గచ్ఛతి॥
 ౧౨౯- వాగ్మతం ప్రధమం కుగ్య ద్విగ్దం తదివంతరమ్-
 తృతీయం ధనపండతు వధదుర్గుణుః పరిహమ్॥

౧౩౦- పథేనాపి యదా త్వేగా గ్ని గ్రహీతుం న క్షుణ్ణాల్
 తదై య స్వసుప్యేతత్ ప్రయజ్జిత చక్షుష్యమ్॥

— త్రితామ్రసూక్త్యాది ప్రమాణసంజ్ఞాః శ్లో —

౧౩౧- లోక సంశయనారాధ్యం యా స్సంజ్ఞాః ప్రధితా భవి-
 తామ్రసూక్త్య సువర్ణానాం రాః ప్రవత్యైవ్య భేషతః॥

౧౩౨- జాలాంతరగతే భానా య త్సూక్ష్మదృశ్యతే రజః-
 ప్రధనంతత్ ప్రమాణానాం ప్రపంచం ప్రచతుర్థమ్॥

౧౩౩- శ్రుత రేణ సౌమో విజ్ఞేయా లిఖైకా చరిమాణిః॥
 తా రాజ సర్వప స్తిప్ర స్తేత్రయో గౌర సర్వపః॥

౧౩౪- సర్వపా స్వప్యవో మధ్య స్త్రియవంశేక కృష్ణలమ్
 పంచ కృష్ణుకో మాష స్తేతు విజ-స్త్రియోచక॥

౧౩౫- సల సువర్ణా శ్చత్వారః పలాని ధరణం దశ-

ద్యే కృష్ణలే స మదృతే విజ్ఞేయో రాప్య మాషకః॥

౧౩౬- తే పోచక స్యా ధరణం పురాణ వైచివ రాజతః॥
 కాషాపణ స్తు విజ్ఞేయ స్తామ్రకః కాషికః చణః॥

౧౩౭- ధరణాని దశ జ్ఞేయః శతమాన స్తు రాజతః॥
 చతు సౌవర్ణికో నిష్క-విజ్ఞేయ స్తు ప్రమాణతః॥

౧౩౮- పణానాం ద్వేషతే సార్థే ప్రధనుస్సా హనః త్రైలికః॥
 మధ్యనః పంచవిజ్ఞేయః సహస్రం శ్వేత చోర్జనః॥

౧౩౯- ఋణే దేయే ప్రతిజ్ఞాతే పంచకం శత పాణాని॥
 అపహ్నవే తద్ద్వి గుణం తస్మాన్ రసుశాసనమ్-

— ధ్వి ధనపుద్గ్యాదివిషయః శ్లో —

- ౧౪౦- పసిక విహితాం పృథ్విం సృజే ద్విత్త వివధిశీమ్-
అశీతిభాగం గృహ్ణీయాన్తా సా ద్వాదుకపిక శృణే॥
- ౧౪౧- ద్వికం శతం వా గృహ్ణీయాత్పతాం ధర్మమనుష్ఠనమ్-
ద్వికం శతం హి గృహ్ణీతో నభవన్యర్థ కీల్త్విమ్॥
- ౧౪౨- ద్వికం త్రికం చతుష్కం చ పంచకం చ శతం సహ మే-
మానస్య పృథ్విం గృహ్ణీయాద్వర్ణానా మను పూర్వతః॥
- ౧౪౩- స త్వేవాధౌ సోపకారే శాసీదీం పృథ్వి మాపునయాత్-
నచా ధేః కాలసంరీధా ని పగోకా స్తి స విక్రయః॥
- ౧౪౪- స భోక్తవ్యో బాగా దాభి భాంజానోపద్రిమున్నోనేత్-
మూల్యేన తోషయాన్మైన మాధిక్తే సాం నృధాభవేత్॥
- ౧౪౫- అథి శోషపనిధి శోచభౌ స కాలాశ్చయ వహకాశః-
అవహర్యా భవేతాం తౌ దీక్షకకాల వాచ్యతే॥
- ౧౪౬- సంస్త్రిత్యా భుజ్యమానాని స నశ్యంతి కదాచన-
ధేను రుప్రో వహన్మ శ్వోయశ్చ ద్యౌః ప్రయుజ్యతే॥
- ౧౪౭- యత్కించి ద్దవహకాశి సన్నిధౌ క్రేతుతే ధనీ-
భుజ్యమానం పరై స్తూష్ణీం స స తల్లిభి మహకతి॥
- ౧౪౮- అజడ శ్చే దిహి గంధో విషయో చాస్య భుజ్యతే-
భగ్నం తద్వ్యవహారణ భోక్తా తద్రస్య మర్హతి॥
- ౧౪౯- అథి స్సేమా బంధనం నిత్యేహ పనిధిః స్త్రీయః-
రాజస్వం శ్రో త్రియస్వం చ నభోగేన ప్రణయతి॥
- ౧౫౦- య సాన్విమనా ననుజ్ఞాత మాధిం భుక్తై పిచక్షుః-
తేనా ధిపృథ్వి రోక్తవ్యా తస్య భోగస్య నిమగ్నతః॥
- ౧౫౧- కుసీదపృథ్వి ధ్వైకగుణ్యం నాత్యేతి సక్రదాహృతా-
ధాన్యే సజే లవే వాహ్యో నాతిక్రా మతిపంచతమ్॥
- ౧౫౨- కృతానుసారా దధికా వ్యతిరిక్తా స సిన్ధుశి-
కుసీదసథ మాహు స్తం పంచకం శత మర్హతి॥
- ౧౫౩- నా తిసాంవర్ణిం పృథ్విం సచాదృష్టాంపునమాకరేత్-
సా తిసాంవర్ణిం పృథ్విం సచాదృష్టాంపునమాకరేత్॥

చక్రవర్తిః కాలవర్తిః కారితా కాయకా చయో ।

౧౫౪- యువః నాతు మర క్త్యయకన్దుమిచ్చేన్నుచఃక్రియామ్
సదత్వా నిజాం నన్దిం కరణం పరివర్తయేత్ ॥

౧౫౫- అకన్య యత్వా తత్రైవ హిగణ్యం పరివర్తయేత్ -

ఇహ నీ సంభవే ద్వంద్వి స్తావతీం దాశమహాకతి॥

౧౫౬- చక్రవర్తిం పరూర్షాః కేశకాల వ్యవస్థితః -

అపి క్రాంతా దేశకాలా న తస్యలగువాల్సయాత్

౧౫౭- సముక్త యావకుశలా దేశకాలాద్ధర్మిన -

స్థాపయంతి పుయా వృద్ధిం సా తత్రాశ్విరమంప్రస్థా

— శ్లోక - భూస్వరగణమ్. —

౧౫౮- యో యసః ప్రతి గా స్తిక్షే గ్రగ్యనాయే హ మానవః -

అకన్యయన్ స తా తస్య ప్రయచ్ఛే త్వననాశ్రయమ్॥

౧౫౯- ప్రాంతిభావ్యంబృథాదాన మాక్షికంసారికంఛయన్

గుడగుక్తావశేషం చ న పుత్రో గావ మహాకతి॥

౧౬౦- కన్యవప్రాంతిభావే శుశిశి స్సౌమ్యగ్నానాం నన్ది

గాన్త్ర గువి ప్రేతే గాయానా నపి గావయేత్॥

౧౬౧- అదాతతి పునర్దానాః శ్వాస గ్రహణా వృణమ్ -

పశ్వా శ్చవిభుని ప్రేతే పరిషే క్షేన హేతునా॥

౧౬౨- నికార్షకవ శ్చేన్న ప్రసిఖాః స్యా దలంభనః -

స్పదనాశేప తరహ్య నిరార్షి ఇతి ఫిః॥

— శ్లోక - తాదృశస్సవహారాః పయః. —

౧౬౩- వత్తోస్తశ్చాశ్చాన్యనై ర్పాలేన స్తః కేణ వా -

అగ్రజగ్రకశ త్రైవ వ్యవహారో నరీగ్ధగి॥

౧౬౪- సశ్వాభాషా జనని గగ్యపి స్యాత్ ప్రాప్తితా

బహిశ్చే గ్నావ్యతేధ గ్నాన్వియ శాద్యావహరి కాతో

౧౬౫- యోగాదగునఃక్రీడం యోగనప్రసిగ్రహమ్ -

యగ్న వా ప్లువనిం పశ్యే త్తస్యగ్నం వినివ గ్నయేత్॥

౧౬౬- ప్రహీతా యదినస్తః స్యాత్కుటుంబార్థేకృతోవ్యయః -

దాతవ్యం బాంధవై స్తత్స్యాత్ ప్రతిభా కై గపిస్వనః॥

౧౬౭- కుటుంబాగ్రే ధృణీరోపి వ్యవహారం య మాచరేత్ -
స్వతే శేవా విదేశేవా తం జ్యాయా న్నవిచాలయేత్

— శ్లో బలాత్కార కృతాదివిషయః, శ్లో — .

౧౬౮- బలా ద్దత్తం బలా ద్భుక్తం బలా ద్య చ్ఛాపిలేఖితమ్ -
సర్వాన్ బలకృతా సర్థా సకృతా న్నను రబ్రవీత్ ॥

౧౬౯- శ్రయః పరార్థక్షిప్యంతి సాక్షిణః ప్రతిభూః కుమ్ -
చ త్పారస్తూపచీయంతే విప్రఆఢ్యో వనిజ్ నృపః॥

౧౭౦- అనాదేయం నాదదీత పరిక్షీణా పి పార్థివః -
సచాదేయం సమ్పదోపి సూక్ష్మమవ్యర్థ ముత్సృజేత్ ॥

౧౭౧- అనాదేయస్య చా దానా దాదేయస్యచ వర్జనాత్ -
దౌర్బల్యం ఖ్యాప్యతే రాజ్ఞః స ప్రే త్యేహ చ సశ్యః॥

౧౭౨- స్వాదానా ద్విర్ణసంపగ్నా ద్విర్బలానాం చ రక్షణాత్ -
బలం సంజాయతే తాజ్ఞః స ప్రే త్యే హచ వర్ధతే ॥

౧౭౩- తస్మా ద్యను ఇవ స్వాసీష్వయంహితాప్రియాప్రియే
ప క్షేత యామ్యయావృత్త్యాజితక్రోధోజితేంద్రియః

౧౭౪- యస్తస్వగర్వేణ కార్యాణిమోహాత్కుర్యాన్నరాధిపః -
ఆచిరా త్తం దురాత్మానం వశే కుర్వంతి శత్రవః ॥

౧౭౫- కామక్రోధౌ తు సంయమ్య యోగ్ధా కథర్వేణవశ్యతి
ప్రజా సై మనువర్తంతే సముద్ర మివ సింధవః ॥

౧౭౬- య సాగ్రయంతం ఛండేన వేదయే ధ్ధనికం సృజే -
స రాజ్ఞా తచ్చకుర్భాగం దాప్యత్రస్య చ తద్ధనమ్ ॥

౧౭౭- కర్తృణాపి సహం కుర్యా ధ్ధనికాయా ధమర్జికః -
సమో వకృష్ట జాతి స్తు దద్యా ద్దే యాంస్తుతచ్ఛవైః

౧౭౮- అనేన విధివా గాజా మిథో వివరణాం నృణామ్ ॥
సాక్షిప్ర త్యయ సిద్ధాని కార్యాణి సమతాం నయేత్ -

—❀పరమాస్తిత్వనిత్యపాదివిషయః❀—

- ౧౭౮- కలజే వృక్ష సపన్నే కర్మజే సత్య వాదిని-
మహాపత్యే భని న్యాశ్యే నిత్యపం నిత్యే దృశ్యః॥
- ౧౭౯- యో యథా నిత్యే దృష్టే య మగ్ధం యశ్య మానవః-
స తదైవ గ్రహిణవ్యో యదా నాయ స్తదా గ్రహః॥
- ౧౮౦- యో నిత్యపం యాచ్యుతానో నిత్యే చైవకప్రయూచ్యతే
స యాచ్యుః ప్రాప్నోవాకేన తన్నిత్యే త్తు గనన్నిభౌ॥
- ౧౮౧- సాత్య భావే ప్రణిధిభి గ్వయో రూపసవన్నిత్యైః-
అపదేతై శ్చ సన్న్యస్య హిరణ్యం సత్య తర్కవ్యః॥
- ౧౮౨- స యగి ప్రతిపద్యేత యథాన్యస్తం యథాప్రయ-
స తస్య చ్యుతే కించి గ్య శ్చరై రభియున్యతే॥
- ౧౮౩- తేషాం నదత్యా గృది బ తద్ధిరన్యం యగాః కి-
ఉభౌ నిగృహ్య దాప్య స్సన్న్యదిశి ధనకన్య భాగతా॥
- ౧౮౪- నిత్యేహోపనిధి నిత్యం నజే యా ప్రత్య నంతరే-
సత్యతో వినిపాతే తా వనిపాతే త్వనా శినా॥
- ౧౮౫- స్వయ మేవతు యో నత్యా న్త్రాతన్య ప్రత్యనంతరే-
న సరాజ్ఞా నియోక్త ప్త్యా నిత్యే పుష్ప బంధుః॥
- ౧౮౬- అచ్యుతేనైవ కాన్విజ్ఞే త్తమగ్ధం ప్రో ఘాగ్వగన్-
విచార్య తన్యవా వృక్షం సామైవ పరిసాదయేత్॥
- ౧౮౭- నిత్యేపేష్యేషు సర్వేషు కిది స్సన్న్య త్పరిసాదనే-
సముక్త్రాపుష్కయాక్కించ ద్యుతితస్త్వా సనంహరత్॥
- ౧౮౮- చోరై హృతం జలేనో ధ మగ్నినా దగ్ధ మేవవా-
నదత్యా గృది తస్త్వా త్న సనంహరతి కించన॥
- ౧౮౯- నిత్యేపన్య పహతాకర మన్యేప్తార మేవచ-
సవైక రూపాయై రన్విజ్ఞే చ్చుసత్తై శ్చైవ ప్తేచిదైశ్చ॥
- ౧౯౦- యో నిత్యేశం నాశకయని య శ్చ నిక్షిప్త యాచ తే
తా పుభౌ చోరవ ద్భాష్యో దాప్యో వాతన్యమంగమమ్

౧౬౨-నిత్యేవస్యా పహతాతరం తస్యనుం దావయే ద్దశమ్
తథోఽనిధిహతాతర మవిశేషేణ పాధివః॥

౧౬౩-ఉపధాభిశ్చ యఃకశ్చి త్వరగ్రవ్యం హరే న్నరః-
సఃసూయ సు హంశవ్యః క్రతాశం విధై వదైః॥

౧౬౪-ఃకేచో యః కృతో యేన యావాం శ్చ కులసన్నిధౌ
తావా నేవ సవిజ్ఞయో విబ్రువః దండ మహాః॥

౧౬౫-మిథో దాయః కృతో యేన గృహీతో మిధపవహా-
మిధపవ ప్రగాత ప్త్యా యథా దాయ స్తథా గ్రహః॥

౧౬౬-సితీస్తస్య దనస్యైవం ప్రీత్యో పగహితస్య చ॥
రాజా వినియంకుర్యా దక్షిణ్య న్నాన్య సభారిణన్

————— ❧ పరివ్రవ్యవిక్రయాదిషయః ❧ —————

౧౬౭-పిత్ర నీతే చరస్యస్వం యో స్వామీ స్వామ్య సమ్మతః-
న త న్నయేత సాక్ష్యంతు స్తేన మస్తేన మానినమ్॥

౧౬౮-అవహో ర్యో భవే చై వ్రవ సాన్వయః పటశతం హస్
విరన్వయో నవగరః ప్రాప్త స్సాన్యి చౌరకిల్బిషమ్

౧౬౯-అస్మామినా కృతో యస్తు దాయో విక్రయ పవహా-
అకృత స్సకు విజ్ఞయో వ్యవహారే యథా స్థితిః॥

౧౭౦-సంభోగో దృశ్యతే యత్ర న దృశ్యే తాగమః క్వచిత్
ఆగమః కారిణం తత్ర న సంభోగృతి స్థితిః॥

౧౭౧-విక్రయాద్యో ధనం కించి ద్గృహ్ణీయా అకలసన్నిధౌ
క్రయణ సువిశుద్ధం హి న్యాయతో లభతే ధనమ్॥

౧౭౨-అథ మూల మనాహార్యం ప్రకాశక్రయశోధితః-
అదద్యో ముచ్యతే రాజ్ఞా నాష్టికౌ లభతే ధనమ్॥

౧౭౩-నా న్య దిస్యేన సంస్పృష్టహాపం విక్రయ మర్హతి -
నచా సారం నచ న్యాయం న దూరే న తిరోహితమ్॥

————— ❧ తిదగ్నితాన్యకన్యాదానాదిషయః ❧ —————

౧౭౪-అన్యాయే ద్దగ్నితాన్యకన్యా పూజుః కిన్యా ప్రదీయతే

ఉభేతే ఏక శుక్లేన వహే నిత్యబ్రవీత్ నమః॥

౧౦౫- నౌ స్తత్తాయా నకుష్ఠిన్యా నచయా స్పృష్టమైధునా.
పూర్వం దోషా నభిఖ్యాప్య ప్రదాతా దండుమహాచ॥

— ఋజ్వృతఋగ్వంశాదినిర్ణయః —

౧౦౬- ఋత్వి గ్యవి వృతో యజ్ఞే స్వకర్త పరిహాపయేత్ -

తస్య కర్తా నూనాపేన జేయంశ స్సహకర్తృభిః॥

౧౦౭- దక్షిణాసు చ దత్తాసు స్వకర్త పరిహాపయన్ -

కృత్స్నమేవ లభేశాంశ మస్యేనై వచ కారయేత్॥

౧౦౮- యస్తేక్ కర్తృణి యాస్తు స్యు రుక్తాః ప్రశ్యం దక్షిణాః

సపవ తా ఆనవీత భజేరక్ సర్వ పవవా॥

౧౦౯- రథం హరేత చా ధర్మ్య గ్రృహ్యథానేచ వాజినమ్ -

హలాతావాపి హరే దత్వ ముద్ధాతాశాప్యనఃక్రయే

౧౧౦- స ర్వేషా మగ్ధినౌ ముఖ్యా ప్రదధేనా గ్ధినౌ పరే -

తృతీయిన స్త్రృణీయాంశా శ్చ సుగ్ధాంశాశ్చ పాదినమ్॥

౧౧౧- సంభూయ స్వాని కమాణి కువణ్భి రిహ మానవైః

అవేన విధియోగేన కతకవ్యాం శప్రకల్పవా॥

— శిదత్తానపక్రియావిషయః —

౧౧౨- ధర్మార్థం యేన దత్తం స్యా శ్కన్తై చి ద్వాచతే ధనమ్

వశ్చా చ్చ నతథా త త్సాన్య న్న జేయం తస్య తగ్భవేత్

౧౧౩- యది సంసాధయే త్తత్తు దపాన్లలిఖేన వా పునః -

రాజ్ఞాదాప్యస్సవణ్ణంస్యా త్తస్య స్తేయస్యః పగ్మణి॥

౧౧౪- దత్త సైవో దితా ధర్మ్యా యథావ దనపక్రియా -

అతః ధర్మం ప్రవత్యౌమి వేగనస్యా నపక్రియామ్॥

— శ్చేతనాదానవిషయః —

౧౧౫- బృతో నారో నకుర్యా ద్యో దగ్ధా శ్కర్తృయథానిగమ్

స దండ్యః కృష్ణలాన్యస్తో న జేయంచా స్య వేతః ప్

౧౧౬- ఆరణ్మ కుర్యా త్సుప్తస్యై యథా భాషిత మాదితః

సదీక్షాస్యాపి కాలస్య తల్లభేతైవ వేతనమ్॥

౨౦౭-యథోక్త మార్త స్సుప్తో వా యస్తత్కర్మ నకారయేత్

న తస్య వేశనం దేయ మల్పీకస్యాపి కమణః॥

౨౦౮-ఏష ధమోఽపి తేనోక్తా వేతనాదాన కమణః-

అతఃస్థానం ప్రవత్యైమి ధర్మసమయ భేదినామ్॥

—*సమయానిక్రమణ విషయః*

౨౦౯-యో గ్రామజేశసంమానాం కృత్వాసక్యేనసంవిదమ్

విసంపదేన్నరోలోభా త్తంరాష్ట్రే ద్విప్రవాసయేత్

౨౧౦-నిగృహ్య దాపయే త్తైచనం సమయ్యభి చారిణమ్-

చతు స్సవర్ణాః షణ్ణిష్కాః చతుమాసం చ రాజతమ్

౨౧౧-ఏతద్దండధిం కుర్యాద్దామికః పృథివీ పఠి-

గ్రామజాతినమూ హేషు సమయి వ్యచారిణామ్॥

—*క్రయవిక్రయానుశయః*

౨౧౨-క్రీత్వా విక్రయవాకించి ద్య స్థే హే నుశయోభవేత్

సో తదకాశాహో తద్ద్రవ్యం దద్యాత్తైచనా దతీతచ

౨౧౩-పరేణ తు దశాహస్య సదద్యా న్నాపి దాపయేత్ -

అదదానో దన త్తైచన రాజ్ఞా దండ్య శ్చ తాన పఠః॥

దోషయుక్తకన్యాప్రదానాదివిషయః

౨౧౪-యస్తు దోషవతీం కన్యా మనాఖ్యాయ ప్రయచ్ఛతి-

తస్య కుర్యాన్నుపో దండం స్వయం షణ్ణవతిం పణాన్

౨౧౫-అక స్థే తితు యః కన్యాం బ్రూయాద్వైషేణమానవః

స శతం ప్రాపుయూద్దండం తస్మాదోషమగర్భయన్

౨౧౬-పాణిగ్రహణికా మంత్రాః కన్యాస్యే వప్రతిష్ఠితాః-

నాకన్యాసుస్విచిన్నవాణాం బుద్ధధర్మక్రియాహితాః॥

౨౧౭-పాణిగ్రహణికా మంత్రా నియతా దారలతుణమ్-

తేషాం నిష్ఠా తు విజ్ఞేయా విద్యన్తి స్సప్తమే పదే॥

౨౧౮-యస్మిన్యస్మిన్కృతేకార్యేయస్యేహానుశయోభవేత్

తమనేన విధానేన ధర్మేణ పథి నివేశయేత్ |

పశుస్వామిపాలవివాదః

౨౨౯- పశుమ స్వామినాం చైవ పాలానాం చ వ్యతిక్రమే-

వివాదం సంప్రవత్సోమి యథావ ధర్మాని త్వతః||

౨౩౦- దివా న క్తవ్యతా పాలే రాత్రౌ స్వామిని త గృహే

యోగతే మేవ్య గాచే త్తు పాలోవ క్తవ్య గామియాత్-

౨౩౧- గోః క్షీరభృతో యస్తృ సదుహ్యే గృశతో వరామ్-

గోస్వా హ్యనుమతే భృత్య స్సాస్యా త్పాలేభ్యతేభ్యః

౨౩౨- గర్భం చిన్ద్యు కృమిభిః శ్వహతం విషమే వృతమ్-

హీనం పురుష కారణ ప్రగద్యా త్పాల ఏవతు||

౨౩౩- విఘ్నశ్చతు హృతం చోరై నకపాలో దాతు మహతి

యది దేశే య కాలే చ స్వామి నః స్వస్య శఃసా||

౨౩౪- కిర్ణో చర్మచ పాలాశ్చ వస్త్రీ స్నాయుం చ రోచనామ్

పశుమ స్వామినాం దద్యా త్తృలేష్వంగాని దర్శయేత్

౨౩౫- అజా వికేతు సంరుద్ధే వృక్షైః పాలే త్వనాయతి -

యాప్రసక్యవృకౌ హన్యా త్పాలే తత్కిల్బిషంభవేత్

౨౩౬- తానాం చే దవరుగ్ధానాం చరంతీనాం మిథో వసే-

యా ముత్ ఫ్లువ్య పృకౌ హన్యా న్నపాల స్తత్ర కిల్బిషీ

౨౩౭- ధను శ్మతం పరీహారో గ్రామస్య స్యా త్సమంతతః-

శమ్యా పాతా స్త్రయోవాపి త్రిగుణో నగరస్య త్||

౨౩౮- త గ్రా పరివృతం ధాన్యం విహింస్యః పశహో యది-

న త త్ర ప్రణయే గ్దండం నృపతిః పశురక్షితామ్||

౨౩౯- వ్యకం త త్ర ప్రకర్షిత య ముష్టో నవిలోకయేత్-

భిగ్రం చ వారయే త్సర్వం శ్వసూకిరము బానుగమ్||

౨౪౦- పశి త్తే త్రే పరివృతే గ్రామాంతీయే ధవా పునః-

సపాలశ్మతదణ్డాహూక విపాలాన్పారయేత్పశూకా

౨౪౧- తే త్రేష్వస్త్యేషుతు పశు స్సచాదం శణ మహతిః

సర్వశ్రుశు సహజేయః త్రైత్వికస్యేతి ధారణా ||

౧౩౨- అనిర్దనావం గాం సూతాం వృషాణా దేవవశూంస్తథా-

సపాలాన్వా విపాలాన్వా నదంఙ్యాన్తనురబ్రహ్మేత్

౧౩౩- త్రైత్వికస్య త్వయో దంతో భాగా ద్దశ గుణోభిజేత్-

తతో ధణదంతో భృణ్యానా మజ్జానాత్ త్రైత్వికస్యశు

౧౩౪- ఏత ద్విధాన మాతిష్ఠే ధౌమికః పృథివీపటః.

స్వామినాంఽపశూనాంచ పాలానాంచ వ్యతిక్రమే |

సీమావివాదప్రకరణమ్.

౧౩౫- సీమాం ప్రతిసమత్పన్నైవివాదే గ్రామయోర్ద్వయోః

జ్యేష్ఠే మాసి నయే త్సీమాం సుప్రకాశేషు సేతుషు

౧౩౬- సీమావృత్తాంశ్చ కుర్వీత న్యగ్రాధాశ్చైకే కింశుకాః-

శాల్మలీం నాలరాలాంశ్చ షీరిణ శ్చైవ పాదపాః |

౧౩౭- గుల్మకా వేణుంశ్చ వివిధాం చ్ఛమీనల్లిఙ్గలాని చ-

శరాణా మల్లీగుల్మంశ్చ తథా సింహ సవశ్యం |

౧౩౮- కలాకాన్యదపానాని వాప్యః ప్రప్రవణానిచ-

సీమాసంధిషు కార్యణి దేవతాయతనాని చ |

౧౩౯- ఉపచ్ఛన్నానిచా న్యాని సీమాలింగాని కారయేత్.

సీమాజ్ఞానే నృణాం వీర్య నిర్వం లోకే వివర్ణయన్ |

౧౪౦- అన్యసో స్థీని గో బలాం స్తుషాణా భస్మకపాలికాః-

కిరీష మిషకానిగారాం చ్ఛరకాం వాలుకాన్తథా |

౧౪౧- యాని చైవప్రకారాణి కాలాన్యువిర్మభత్యయేత్

గాని సంధిషు సీమాయా మప్రకారాని కారయేత్ ||

౧౪౨- ఏతై స్థితై ర్నయే త్సీమాం రాజా వివక్షమానయోః-

పూర్వ భక్త్యా చ సతతముదకస్యా గతే సచ ||

౧౪౩- యది సంశయపచ స్యా స్థింగానా మసి కళానే-

సాక్షిప్రత్యయపచ స్యా త్సీమావాగ వినిగణయః ||

౧౪౪- గ్రామీయక కలానాంచ సమయం సీమ్ని సాక్షిణః-

- ప్రజ్వల్య స్సీరింగాని తయో శ్చైవ వివాదితోః॥
- ౨౫౫- తే పృష్ఠాస్తుయధాబ్రూయ స్సమాస్తాస్సీమ్నిశ్చయమ్
నిబధ్నీయాన్తిధా సిమాం సగాం సా శ్చైవనామః॥
- ౨౫౬- శిరోభి స్తే గృహీత్వా ర్విం ప్రగ్మణో రక్షవానః॥
సుక్ష్మతై శ్వాపితాఃవైష్వనైర్వయేయైస్తేసమాంజసమ్॥
- ౨౫౭- యథోక్తేన నయ త స్తే పూయంతే సన్యసాక్షణః॥
ఓపరీతం నయంతస్తు దాప్యాఃస్య ద్విశతదశమ్
- ౨౫౮- సాక్ష్యభావేతు చత్వారో గ్రామా సాసూతవాసః॥
సీమా వినిర్ణయం కుస్యఃప్రయతా రాజ సన్నిధౌ॥
- ౨౫౯- సామంతానా మభావేతు మాతానాం సిమ్నిసాక్షిణమ్
త్రిమాన ప్యనుయంతేత పురుషా న్వన గోచరాః॥
- ౨౬౦- వ్యాధౌచ్ఛకునికాగోపాశ్చైవ ర్థాన్మూలజానకాన్
వ్యాల గ్రాహ సంచవృత్తీ నన్యం శ్చ వనచారిణః॥
- ౨౬౧- తే పృష్ఠాస్తుయధా బ్రూయ స్సీమా సంచీషు లక్షణమ్
తన్మధాస్తాపయేత్తా ధర్మైణ గ్రామయోర్వయోః॥
- ౨౬౨- తే శ్రకూప తటాకానా మారామస్య గృహస్యచ-
సానంగప్రశ్యయో జ్ఞేయ స్సీమా సేతు వినిర్ణయః॥
- ౨౬౩- సామంతాశ్చైర్వసాబ్రూయ స్సేతావివరతాన్పుణాం
సర్వే పృథక్పృథక్గోడ్యాన్ జ్ఞామస్య సామాసమ్
- ౨౬౪- గృహం తటాక మా గామం తే త్రం వాభీషయాహరిన్
శతాని పంచ దండ్య స్సౌ ద్ధ్వానా ద్విశతోదశః॥
- ౨౬౫- సీమా యానువిషమ్యేయాంస్వయం రాజైవధర్మవిత్,
ప్రదిశే గ్భూమి మేలేషా ముపకారా దితి స్థిః॥
- ౨౬౬- ఏషోఃఖలేనా భిహితో ధర్మ స్సీమా వినిర్ణయః -
అతఃస్థిర్ధ్వం ప్రచక్షోమి వాక్పారుష్య వినిర్ణయమ్ ।
వాక్పారుష్యవినిర్ణయః.
- ౨౬౭- శతం బ్రాహ్మణ మాశ్రయేత్ప్రయోదంశమహాభి-
తేశ్యో ప్యర్థశతం ద్వానా మాశ్రస్తు వధ మహాభి

౧౨౦- పశాన్త్రాస్త్రాహో గుడః కృత్తితస్యాభిశంసనే
తైస్యేస్యా నకపంశాశ చ్యుతైర్వానశకోదనః
౧౨౧- సునవర్తే నివజాతీవాం ర్వానశైవ న్యైర్రతే -

వాద్యైః చనీయేషు తదేవ ద్వికణం బలేత్ ||

౧౨౨- ఏకజాతి ర్ద్వైతీయే సు వాచా గగుణయా క్షిప్త-
జిహ్వయా ప్రాప్నుయాత్సేద జఘన్త్రైజి వోహిసః

౧౨౩- నామ గానిరహం త్వయా విశ్రాంతో హ్యం కుంభః -
నిత్యేస్యో యోగుయశ్చ కుంభకం త్వాన్మేదవాంగళః

౧౨౪- ధన్తో వదేశం గతేకాం ప్రాణాం హస్య కుంభః -
తప్త మాసే చయ్యతే లం వశ్రేష్ఠో త్రేత పాశ్చరః ||

౧౨౫- స్రుతం దేశం చ జాతీయ కనకాశీర మేరచ ||
వితిజేర బ్రువక దత్వా స్తావ్యః స్యాద్వివతం దమ

౧౨౬- కాణం వా శ్యధవా ఖిజ మన్యో వాపీ తదాః -
తథే నాపి బ్రువక దత్వో ముడుం తార్వానశాః

౧౨౭- మాతరం పితరం జాయా భ్రాతరం తనయిం సుగమ్
తచౌరయం చ్చరం దివ్యః పుత్రానం చా దదధరోః

౧౨౮- బ్రాహ్మణక్షత్రీయాభ్యాంతు దండః కార్యోఽజానతా
బ్రాహ్మణే సాహసః పూర్వ క్షత్రియే త్వేవ వద్యమః

౧౨౯- ఏత సూత్రయో రేవ మేవ స్వజాతీ ప్రణి శత్రుతః -
చేదుజకం ప్రణయనం నండ స్వేతి క్షిప్తయః ||

౧౩౦- ఏష నండ విధిః ప్రోక్తో వాక్యగుమన్య తస్యనః -
అత డ్విగ్గం ప్రవత్యౌమి నండ వారుష నిజకయమ్ ||

————— శ్లోకం దశానుశయివగః —————

౧౩౧- యేన తేన చి గంకేర హింసాశ్చేష్టేష్టే నంశజః
శ్లేశ్యం నక్షత్రదేవా న్య తస్యనో గనునానమ్ |

౧౩౨- పాణి మున్య న్య నండం వా పాణిశ్చేన ప్లితి -
పాదేన ప్రవారిక కోహ త్పారశ్చేన మహకల ||

- ౨౦౧- సహసన శుభిప్రేపున రుత్కా ప్రస్థా పక్వప్రజః-
 ఓత్వా కృతాంకో నిగ్వాన్యభిచంచా స్వావకర్తమేత్
- ౨౦౨- అవఃష్టేఽహో గర్భా న్వా వా ప్తా ఛేదయే న్మృతపః-
 అవమూక్తయతో వీక్ష్య న పశధకాయతో గురమే॥
- ౨౦౩- కేఽయి గృహ్లాహ మాశాఢేగమో గమశాయకా-
 నా గమోగ్లాధి నాయానా గ్రీ నాయాం వృకా న్మృతపః
- ౨౦౪- శ్వాగ్నేగక గృతం గద్యో నాహితన, చ పశకక॥
 మాం భక్తాతు సజ్జిహ్వా ప్రవాస్య స్వస్థిజేదక॥
- ౨౦౫- పస ప్సేనాం సర్వేహ ముపనోగో గురూయథా-
 తథాతథా గమః కాగో, హింసాయా మితి భారణా
- ౨౦౬- మనుష్యాణాం పశూనా చ ద్విజ్విభూయ ప్రహృతేరగ-
 యథా యథా సహ గ్నఖిల దండు కుగ్యా తథాగధా॥
- ౨౦౭- ఆ గావోడ - యశాన ప్రాశోణితయో సధా-
 సముక్తానవగయిం శాస్యః సవదండు నథాపివా॥
- ౨౦౮- స్రవ్యాణి హింస్యా ద్యో యస్య జ్ఞానతో జ్ఞానతోపివా
 స సర్వో శ్వాదయేత్తస్మిం రజ్జీరద్యాచ్చతత్సమమ్
- ౨౦౯- చక్షుర చాచి కక భాంసేషు కాన్తంజోష్టమయేషుచ -
 దూర్వా స్పృచానో గండుః పుష్పగూలఫలేషుచ॥
- ౨౧౦- గూరస్థ, చైవ యాశుశ్చ యానస్వామిర పవచ-
 దనాగిద - నా న్యాహు శ్చేషే దంబో ఽధీయతే॥
- ౨౧౧- భిష్మవాసేస్య భిగ్నయి గే నిర్మకా ప్రతిముఖాగతే-
 అక్షభగగే చ యూగగ చ క, బంగే తదేవచ॥
- ౨౧౨- ఛేదనేచైవ యం శ్రాణాగియో శ్రాశ్చోత్త స్తధైవచ-
 ఆశ్రందేగా న్యపై హితి న దండుం మాను రగ్రవీత్॥
- ౨౧౩- య శ్రా పరగ్తజే యుగ్మం వై గుక్త్యా ప్రాజకస్యకు
 తత్ర స్వామీ భవేద్గండ్ఘోహి సాయాంగ్విశతగమశ్చ
- ౨౧౪- ప్రా జకశ్చైద్భవేదాప్రః ప్రా జకో దండ్ల మహాశి॥
 యుగ్యస్థాః ప్రా జకో నా ప్రేసర్వేదం ద్యాశ్చ తంతమ్

౨౯౦ - స శేతు పథి సంసద్ధః పశుభిర్వా రధేన వా -

ప్రమాదయేత్ ప్రాణభృత స్తతః సంధో విచారితః॥

౨౯౧ - సునువ్యమారణే ఓం చార వత్కిల్పిషుభివేత్ -

ప్రాణభృత్యు సునువ్యస్థా గోగవో వ్య హయారిషు॥

౨౯౨ - తుంగ్ర కాణాశు సూనాశు సో సూయాశ్చ శోదమతి

పంచాశ త్తుభవే గ్రంథః శుభమ పృగవసేషా॥

౨౯౩ - గర్దభాజాపీకానాంతు దండ సస్యి స్పృచమాషికః -

మాషక స్తుభవే గ్రంథః శ్వసూకరినిపాతనై॥

౨౯౪ - భార్యా పుత్రశ్చ దానశ్చ శిష్యే ప్రాతావ సోదరః -

ప్రాప్తాపరాధాస్తాహ్లాః స్వార్థా రజ్జ్వావేణుక లేనవా

౨౯౫ - వృష్తత స్తు శరీరస్య నోత్తమాంగే కథాశన -

అతో న్యధాను ప్రహరణ ప్రాప్తస్యాచ్చారిల్పిషమ

౨౯౬ - ఏషో ఖలేనా భేహితో పండపారుష్య నిర్ణయః -

ప్రేస్యా తః ప్రవత్యోమి ఓధిర దండవిగ్నియో॥

—————— ధేనసంధాని నిణాయః ధే ——————

౩౦౦ - పరమం యత్ను మాతీష్టేత్ ప్రేనానాం నిగ్రహేన్యః -

ప్రేనానాం నిగ్రహో దస్య యశో గాస్త్రం చ వర్ధతే॥

౩౦౧ - అభయస్య హి యో గానా స పూజ్య సుతశంభవః -

సక్రం హి వర్ధతే తస్య సదైవా భయవక్షిణమ్॥

౩౦౨ - స వ్యశో ధర్మపద్భాసో రాజ్ఞో భవతి రక్షతః -

అథక్తా నపి పద్భాగో భవత్య స్య హ్య రక్షతః॥

౩౦౩ - య దధితే య ద్యజతే య ద్వదాతియ దర్పణ -

తస్య పద్భాగభా గ్రాజా సహ్య గ్భవతి రక్షణాత్॥

౩౦౪ - రక్షణ ధర్మేణ భూతాని గాజా నధ్యాం శ్వసూశయణా

యజతే హరహ ర్యజ్ఞై స్సహస్ర శత దక్షిణైః॥

౩౦౫ - యో రక్షణ బలి మాదత్తే కిరం శుల్లం చ పార్థివః

ప్రతిభాగం చ దండం చ స సవ్యో నరకం వ్రజేత్॥

౩౦౮- అగ్రక్షిణారం రాజానం బలిషద్భాగవోగిణమ్ -

శ మాహుః సగ్వలశీకస్య సమగ్రమాలహరికమ్ ||

౩౦౯- అగ్రపక్షీతమిదం నాస్తికం పీప్రలుంఘమ్ -

అరక్షితాం శత్రూం నృపం విద్యా దధోగఃమ్ ||

౩౧౦- అధార్మికం త్రిభిర్వాన్యద్యోగ్యస్తే యాత ప్రయత్నతో

నిరోధనేన బంధేన విధేన వధేన చ ||

౩౧౧- నిగ్రహేణహి పాపానాం సాధూనాం సగ్రహేణచ

ద్విజాతయ ఇవే జ్యోభిః ప్రియతే సంతంబుపాప్తి

౩౧౨- తుంతవ్యంప్రభుశాన్యాః క్షేపతాత ర్విశాం నృణామ్

బాలవృద్ధాః - శాంత మర్పతా హిత మాత్మనః ||

౩౧౩- యః క్షేప్తే మషణ్యు త్సార్థే స్తేనస్పర్శే మహానుజే

యస్తే శ్వర్యా న్నతునుత నరకం తేన గచ్ఛతి ||

౩౧౪- రాజాస్తేనస గతవ్యో ముక్తకేశేన ధావశా -

అచక్షోజేన తత స్తేన మేలకర్షస్తే శశిమ్

౩౧౫- స్కంధేనా దాయ మనలం లగుడం వపి పాదిరమ్ -

శక్తం చో భయశ సేక్షా నూయసం దుడ మేవవా

౩౧౬- శాసనాద్వేమోక్షే గ్వాసః సేషాద్విషుచ్చతే

అచ సిద్ధాః తం రాజా సేవ్య పోతే కల్పన

౩౧౭- అన్యతే శ్రావణ మాప్తి పశ్య భారా పచారిణీ

గౌర శిష్య శ్చ యాజ శ్చ స్తేనా రాజని కిల్బిషమ్

౩౧౮- రాజసూయం దండా సు త్వత్స్వ పాపాని మానవాః

నిర్మలాః స్వర్గ మాయాః గతస్సృజితోయథా ||

౩౧౯- యస్తర్జుః పుటంకాపాద్ధ క్షేపింద్యాచ్యయః ప్రపామ

స గుడం పా పుష్పయా న్నాశం తచ్చ శిక్షా స

మాహతే ||

౩౨౦- ధాన్యం దశభ్యః కుంభేభ్యో మరతో భృథిం వదః

శేషే శ్వేతాదశగుణం దావ్య సస్య చ తద్దశమ్ ||

౩౨౧- తథా ధరి మహేయశాం శతా దభ్యధిశే నిధిః

సునకావరజతాదీనా ముత్తమానాం చ వా ససాహ
౩౨౨- పశుచాశత స్తస్య భృధికే హస్తభేదన మిష్యతే-

శేషే త్వేకాదశ గుణం మూల్యా ద్దండం ప్రకల్పయేత్
౩౨౩- సుమోణం కులీనానాం వారీణాం చ వివేషతః-

మూల్యానాం మైవరణ్ణానాం హరిణే వధ మహాత్మి
౩౨౪- స హో విశూనాం హరిణే శస్త్రాణా మూషధస్యచ-

కాలమాషాన్ గృణాన్యం చ కండంకజా ప్రకల్పయేత్
౩౨౫- గోమూ త్రాహ్లాణ సంస్థాసు చ్చుగి కాయా శ్చ భేదనే
పశూనాం హరిణే శైవ పశ్యః కార్యో ద్దసాదికః॥

౩౨౬- సూక్ష్మాస్పృశకే గావనాం గోమయస్య గుడస్యచ-
దద్మః క్షీన్య తక్రస్య పాశీయస్య స్మిణసః చ॥

౩౨౭- వేణు వైన్వికలభాండానాం లవణానాం శ్శైవశ-
మృత్తయానాం చ హరిణే మృగో భస్మన పశచ॥

౩౨౮- మన్యానాం పక్షిణాం మైవ శైలస్య చ ఘృతస్యచ-
మాంసస్య మధున శైవ యచ్ఛాన్య శ్చ శుంభిశమ్

౩౨౯- అన్యేషాం శైవమాదీనాం మగ్ధానా మోదనస్యచ-
పశ్యాన్నానాంచ సన్యేషాం శస్త్రాణాన్విగుణోదమః॥

౩౩౦- పుష్పేషు హరితే ధాన్యే గుల్మవల్లీ నగేశుచ-
అన్యేషః పరిపూతేషు దడ స్నాన్య శ్చంచకృష్టలః॥

౩౩౧- పరిపూతేషు ధాన్యేషు శాకమూలఫలేషుచ -
నిరన్యయే శతం దండ స్నాన్యయే ధశతం దమః॥

౩౩౨- ప్యాత్సహసంత్వన్యయవత్ ప్రసభంకర్తయశ్చ పురమ్
నిరన్యయంభ శేత్ సైయం ప్యాత్సపవ్యయతేచ యత్॥

౩౩౩- యస్యేతా న్యపక్ష్టప్రానిరచ్యాణిస్తేవయే న్నరః-
శమాన్యంకండయేక్రాజాయశ్చాగ్నించోరయేన్యహేత్

౩౩౪- యేవయేన యథాం గేన స్తేనో నృషు విజేష్టతే-
తత్తదేవ హరే త్తస్య ప్రత్యాజితాయ పార్నివః॥

౩౩౫- పితాచార్య స్సుహృత్తా భార్యా పుత్రఃపురోహితః

221 - నా గుణ్యో నాను రాజ్యో పై య స్వభవే నగిగతి
 222 - రాజ్యపం భవే ద్దంభ్యో మత్రా న్యప్రాప్యతో జనః
 తత్ర రాజా భవే ద్దంభ్య స్సహస్రమితి ధాన్యా||

223 - అష్టా పాత్యం తు శూద్రస్య సేవో భవతి కిష్కింమః
 జో వైచకు వైశ్యస్య కష్టస్త్రిశత్ త్రిమిమసృచ||

224 - శ్రామ్యునస్య చతుస్సగ్ధః సూక్ష్మం వాసి శతం భవేత్,
 ద్విగతా వా చతుస్సప్త సద్రోషగుణో ద్వి సః||

225 - గాంధ్యుం గూలపలం గాంధ్యుర్గం శదైవచ-
 త్పణం - గోధ్యో గ్రా సాగ్ధ మస్తేయం మనుర్రాజీత్||

226 - గయాగ్ర గాయనో హస్తే వైష్ణవే బ్రాహ్మణో భగవం-
 యో నాథ్యో సనాతన యథా హైన స్తతైవ సః||

227 - దివి ద్విజై ర్విశ్వే ద్విత్వాన్ గాన్ధీ నూ జ్యే చమూలకే-
 అగ్రాణి - తత్ర గ్రాన్ధీ సుగంధా తు మహాకరి||

228 - అన.ధితానాం స ధాతా సఖితానాంచ మోక్షః-
 దాసా శ్వరభ మాత్మా చ ప్రాప్తసన్న్యో చ్చౌరకేష్వపమ్

229 - అనెన విధానా తాజా మగ్ధుణః సైనిగ్రహమ్-
 యశోన్యో బ్రాహ్మయ్యుగ్ధాకేప్రే చానుత్తమం సుఖమ్

— శ్లో సాహసికదండనిర్ణయః —

230 - వి. ప్ర. శ్లో - వధి ప్రేక్షున ర్యశశచ్చ తీయమవ్యయమ్-
 సూపీతై ర్మణ విపి రాజా సాహసికం సరమ్||

231 - వాక్ష్తే త్తనరా జైవ దండై నైవచ హింసరజ్ఞ-
 సాహసచ్చ సరః కర్తా పిజ్జేయః పాపకృత్తమః||

232 - సాహసే వశాహాసం తు యో ముర్ఖయతి పాధికావః
 స వివాశం వ్రజగ్యా శు విద్యేషం చా నిరచ్యత్||

233 - నను ప్రకాంతా గ్రాజా విభూ ద్వా భనాగమాన్-
 ననుస్సజ్జే త్సాహసికా సగృహతభయావహాన్ ||

234 - శస్త్రం ద్విజాతభి గ్రాహ్యంధర్మోయ త్రోపరుద్ధ్యతే

- ద్విజాతీనాం చ వర్ణానాం విప్లవే కాలకారితే |
 ౩౨౯- ఆత్మసశ్చ పరిత్రాణే దక్షిణానాం చ సంకరే-
 స్త్రీ విప్రాభ్యుపపత్తో చ ఘ్నాన్ ధర్మేణ నదన్యః |
 ౩౩౦- గురుంహవాలశ్చ నా బ్రాహ్మణమవాహం శ్రుతమ్
 ఆతతాయిన మా యాంతం నాన్యై నహి యాంతమ్ |
 ౩౩౧- నా తతాయినధే దోషో హంతు గ్నివతి కశ్చన-
 ప్రకాశం వా ప్రకాశం వా మన్యే స్తన్నస్య వృచ్ఛతే

————— ధోమర సి సంగ్రహ శాగివినియః ధో —————

- ౩౩౨- సందారాభి మ్పను ప్రవృత్తౌ న్నహా హీపతిః-
 ఉద్దేవన కర్తృర్దై శ్చిహ్నుర్వాప్ర హసయేత్ |
 ౩౩౩- తత్సమత్తో హి లోకన్య జాయతే వర్ణసంకరః-
 యేన మూలహగో ధర్మః సర్వనాశాయ కల్పతే |
 ౩౩౪- పంస్య పశ్చాత్ పురుషః సంభాషాం యోజయ ప్రహః
 పూర్వ మాత్మారితో దోషైః ప్రా ప్నయా త్పూర్వ
 నాహుమ్ |
 ౩౩౫- య స్సనాత్మారిణః పూర్వ మభి భాషేత కారణాత్
 న దోషం ప్రా ప్నయాత్త్వించి న్నహితస్య వ్యతిక్రమః
 ౩౩౬- పరస్మి యం యో భినదే స్తీర్థే రణ్యే వనే పివా-
 నదీనాంవాపి సంధాదే స సంగ్రహణ మోపుయాత్ |
 ౩౩౭- ఉపచారక్రియా కేలిః స్పర్శో భూషణవాససామ్
 సహ ఖట్వాసనంతై వ సర్వం సంగ్రహణం స్మృతమ్
 ౩౩౮- స్త్రీయంస్పృశేదదేవేయః స్పృష్టోవామర్షణేత్తయా
 పరస్పరస్యా నమతే సర్వతి స్త గ్రహణం స్మృతమ్ |
 ౩౩౯- అబ్రాహ్మణ సంగ్రహణే ప్రాణాంతం దుడ మ్మృతి
 చతురా మపి వణాకాం దారా రక్ష్యమాన్సదా
 ౩౪౦- భిక్షుకా వందిన శ్చైవ వీక్షితాః కారవ స్తథా-
 సంభాషణం సహస్రీ భిః కుర్యు రప్రతి వారితాః |

౨౧౧- గమనాహం చరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

నిష్క్రిన్ వాగ్మనఃపు సుఖం దండ మనఃకన్

౨౧౨- తైష వాగ్మనఃకన్ పున్ ర్మన్ పున్ పున్ పున్

సద్భయంతి హితే వారీ ర్మన్ పున్ పున్ పున్

౨౧౩- కిన్ పిదేవకు దాప్యన్ పున్ పున్ పున్ పున్

ప్రేమ్యన్ పున్ కన్ పున్ పున్ పున్

౨౧౪- గమనాహం చరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

నిష్క్రిన్ వాగ్మనఃపు సుఖం దండ మనఃకన్

౨౧౫- కన్ పున్ పున్ పున్ పున్ పున్ పున్

జయన్తం సేవమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౧౬- ఉత్తమాం సేవమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

శుక్రం దగ్ధా తేనమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౧౭- అగ్నిమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

తస్మా శుక్రం దగ్ధా తేనమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౧౮- సకామాం గమనయన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

యాత్ -

ద్విశశం గమనయన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౧౯- కన్ పున్ పున్ పున్ పున్ పున్ పున్

శుక్రం దగ్ధా తేనమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౨౦- యాత్ గమనయన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

అగ్నిమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౨౧- భగవం లుప్తయన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

రా, శ్చశ్చిః భావయన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౨౨- పునఃపునః గమనయన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

అగ్నిమాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౨౩- సంపత్తుగాభివృద్ధ్యన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

ప్రాప్సిన్ స్వయాచరన్తీన్, ప్రాప్సిన్ స్వయాచరత్.

౨౨౪- సూక్ష్మం ప్రమగుప్తం వా దైవజాతం వర్ణ మభవత్

అగుత్త మంగనర్హస్వై గుప్తం సర్వేణ హీయతే ||

౩౭౫- వైశ్య సుర్వస్వదండ స్సస్య సుంహత్సగ నిరోధతః-

సహస్రం తుక్రియో దండ్యో మాండ్యం మూ త్రేణ
చాన నిశ్చ||

౩౭౬- బ్రాహ్మణీం యద్యగుప్తాంతుగచ్ఛేతాంవైశ్యపార్థివౌ-

వైశ్యం పంచశతం కుర్యా త్త్రిత్రియం తు సహస్రేణమ్||

౩౭౭- ఉభావపట తావేష బ్రాహ్మణ్యా గుప్తయా సహ||

విల్లుతౌ శూద్రవ ద్దండ్యో దగ్ధవ్యావా కటాగ్నినా||

౩౭౮- సహస్రం బ్రాహ్మణో దండ్యో గుప్తాం విప్రాం

బలా స్త్వజన-

శతాని పంచ దండ్య స్సస్య నిచ్ఛంత్యా సహ సంగతః||

౩౭౯- మాండ్యం ప్రాణాంతికౌదండో బ్రాహ్మణస్య పీఠీయతే

ఇత రేషాం తు వర్తనాం దండః ప్రాణాంతికౌభవతే||

౩౮౦- సజాతు బ్రాహ్మణం హవ్యా సిర్విపాపేష్వపి సిగమ్

రాష్ట్ర దేనం బహిః కుర్యా త్సమగ్రథన మతు తమ్||

౩౮౧- స బ్రాహ్మణవధా నృభయా నధర్మో విద్యతే భవి

తస్మా దస్య వధం రాజా మనసాపి నచింతయత్||

౩౮౨- వైశ్య శ్చేత్తత్రియం గుప్తాం వైశ్యం వా తత్త్రి

యో ప్రజేత్-

యో బ్రాహ్మణ్యా మగుప్తాయాం తా వుభౌ దండ

మహాతః||

౩౮౩- సహస్రం బ్రాహ్మణోదండం దాహ్యో గుప్తేతులేప్రజా

శూద్రా నూం తత్త్రియోశోశాహస్రౌవైభవేనమశి

౩౮౪- తత్త్రియాయా మగుప్తాయాంవై శ్యే పంచశతం దమః-

మూత్రేణమాండ్యమిచ్ఛేత్తు తత్త్రియోదండమేవ వా

౩౮౫- అగుప్తే తత్త్రియావై శ్యే శూద్రం వా బ్రాహ్మణో

ప్రజేత్-

శతానివంచదంఢ్యస్సాన్యత్సహస్రంతస్వంత్యసస్త్రియం॥
 ౨౧౬-యస్య స్త్రేనః పురే నాన్తి నాన్యస్త్రిగోన దప్టవాన్.

న సాహసికదండఘ్నా సరాజా శక్రలోకభాక్॥
 ౨౧౭-ఏతేసాం నిగ్రహయా గాఙ్గాః పంచానాం విషయస్వకే
 సా మాబ్రుకృత్సజాత్యేషు లోకేచైవ యశస్కరః

— ❧ ఋత్విజ్ఞాత్పపి త్రాదిత్యాగదండనిణయః. ❧ —
 ౨౧౮-ఋత్విజం య స్త్యజే ద్యాజ్యో యాజ్యం చ ర్త్వి
 క్త్యజే ద్యది-

శక్తం కర్తవ్యమస్తు చ తయో ర్దండ శృతం శశమ్॥
 ౨౧౯-నమాతా నపితా నస్త్రీ న పుత్ర స్త్రాగ మహాని.
 త్యజ స్సపతితానేతా గ్రాజ్ఞా దండ్య శృణాని పక్॥

— ❧ ఆశ్రమస్థస్విజవివాదావిషయః ❧ —
 ౨౨౦-ఆశ్రమేషు ద్విజాతీనాం కార్యే వివరణాం మిధః-

న విబ్రూయా స్సృషో ధర్మం చీర్ద్ధి హిత మాత్మనః॥
 ౨౨౧-యథాహామేతానభ్యర్చ్య బ్రాహ్మణైస్సహస్కాహం
 సాంత్యేన ప్రశమన్యాదా స్వధర్మం ప్రతిపాదయేత్
 ౨౨౨-ప్రాతివేగ్యానువేశ్యో చ కల్పాశే పితృ ద్విజే-

అష్టా వభోజయన్ విప్రో దండ మహాతి మాషః॥
 ౨౨౩-శ్రోత్రియః శ్రోత్రియం సాధుం భూతికృత్యే ప్స
 భోజయన్-

త దన్నం ద్విగుణం దాప్యో హిరణ్యం చైవ మాషకమ్
 ౨౨౪-అంధో జడః పీఠసర్పీ సప్తత్యా స్థవిర శ్చ యః-

శ్రోత్రియేషా ముగ్వంశ్య ననాప్యః కేసవి స్తరమ్॥
 ౨౨౫-శ్రోత్రియం వ్యాధితారౌ చ బాలవృద్ధా వకించనమ్
 మహాసులీన మార్యం చ రాజా సఃపూజయేత్సదా॥

— ❧ రజకతంతు వాయవిషయః ❧ —
 ౨౨౬-శల్మలీ ఫలకే శ్లత్సే సేనిజ్యా స్నేజక శ్చస్తి-

నచ వాసాంసి వాసో భిర్నిహారైర్నచ వాసయేత్

౨౯౭- శంతువాయో దశ పటం దద్వా దేకఫలాధికమ్-

అతో న్యదా వర్తమానో దాప్యో ద్వాదశకం దమమ్

—శుక్లగ్రహణార్థస్థాపనాదినిర్ణయః—

౩౦౮- శుక్లస్థానేషు కుశలా స్సర్వపణ్యవితక్షణాః-

కుర్యుర్ధ్వం యథా పణ్యం తతో వింశం నృసో హరేత్

౩౦౯- రాజ్ఞః ప్రఖ్యాతబాండాని ప్రక్షిప్దాని యానిచ-

శాని నిహారతో లోభా త్సర్వహరం హరే న్నృపః

౩౧౦- శుక్లస్థానం పరిహర న్నకాలే క్రయ విక్రయా-

మిధ్యా వాదీచ సఖ్యానే దాప్యో ష్టగుణ మత్యయమ్
౩౧౧- ఆగమం నిర్దమం స్థానం తథా వృద్ధిశ్చయా వృథా

విచార్య స్వ పణ్యానాం కారయేత్ క్రయవిక్రయా

౩౧౨- పంచరాత్రే పంచరాత్రే పక్షే పక్షే ధవా గతే-

కుర్వీశ్చై పాం ప్రశ్యత్య హస్తి సస్థాపనం న పః ||

౩౧౩- తులామానం ప్రతీమానం సర్వం చ ప్యా త్సులక్షిమ్-

షట్సుషట్సు చ మానేషు ఫునశేవ పరీక్షయేత్ ||

నాయానవ్యవహరనిర్ణయః.

౩౧౪- పణం యానం తతే దాప్యం పాగుషోర్ధవణం తరే-

పాదం పశుశ్చ యోషిచ్చ పాదార్థం రిక్తకః పుమాన్

౩౧౫- భాంజపూర్ణాని యానాని తార్యం దాప్యాని సారతః-

రిక్తబాండాని యక్ష్మించి త్పుమాన శ్చ పరిచ్చదాః ||

౩౧౬- వీర్ణాశ్చని యథా దేశం యథాకాలం తరో భవేత్

నదీతరేషు త ద్విద్యా త్సముద్రే నాస్తి లక్షణమ్ ||

౩౧౭- గర్భిణీతు ద్విమాసాని స్రథా ప్రప్రజితో మునిః-

ప్ర స్తా లింగిన శ్చైవ నదాప్య స్తారికం తరే ||

౩౧౮- యన్నావికించిత నానాం విశేషతా పరాధతః-

తద్దాస్తిరేవ దాతవ్యం సమాగమ్య స్వతో శరః ||

౪౦౯- ఏష నాయాయినా ముక్తో వ్యవహంస్య నిర్ణయః .

దాశాపరాధత స్తోయే దైవికే నాస్తి నిర్గుహః॥

————— శ్లోకైశ్చాదికైర్దవ్యవాణిజ్యాదినిగయః శ్లో —————

౪౧౦- వాణిజ్యం కారయే ద్వైశ్యం కసదం కృషి మేవ చ
పశూనాం రక్షణం చైవ దాస్యం శూద్ర ద్విజ్జనమ్

౪౧౧- తుస్త్రియంచైవ వైశ్యంచ బ్రాహ్మణో వృత్తికన్వితౌ-

విభృత్యా దాస్యశంస్యేన స్వాని కమాణి కారయన్

౪౧౨- దాస్యం తు కారయన్ లాభా బ్రాహ్మణ స్సం
సృతాన్ ద్విజాన్ -

అనిచ్చనః ప్రాభవశ్చా గ్రాజ్ఞా దండ్యశ్చ శానికట్

౪౧౩- శూద్రగుతు కారయే ద్దాస్యం శ్రీత వశ్రీతమేవనా .

దాస్యాయైవహి స్పష్టో సౌ బ్రాహ్మణస్పస్వయంభువా

౪౧౪- న స్వామినా నిస్పష్టోపి శూద్రో దాస్య ద్విముచ్యతే

నిసగ్గజం హి తత్తస్య కసస్మాత్త దపోవాతి॥

౪౧౫- ద్వజాహ్మతో భక్తిదాసో స్పృహజః శ్రీతదత్తిమా -

పైశ్రీకౌ దండదాపశ్చ సపైతే దాసయోనయః॥

౪౧౬- భార్యా పుత్రశ్చ దాసశ్చ త్రయ ఏవాధనాః స్మృతాః

యిత్రే సమధిచ్ఛంతి యస్య తే తస్య తర్థనమ్॥

౪౧౭- ఏనైర్జం బ్రాహ్మణ శూద్రా ద్త్రైవ్యౌపాపాన
మాచరేత్ .

నహి తస్య స్తి కించి త్స్వంభర్తృహార్యధనో హి నః॥

౪౧౮- వైశ్యశూద్రా త్రయ త్నన స్వానికర్తాణి కారయేత్

తాహి మృతౌ స్వకర్తభ్యః క్షోభయేతా మిదంజగత్॥

౪౧౯- అహస్య హన్య వేయేత కర్తంతా వాహనానిచ -

ఆయవ్యయాచ నియతా వాకరాణ కోశమేవచ॥

౪౨౦- ఏవం సర్వా నిమా గ్రాజా వ్యవహారా సమాపయన్

వ్యసోవ్య కిల్బిషం సర్వం ప్రాప్నోతి పరమాంగమ్॥

ఇతి మానవేధర్మశాస్త్రే భృగుస్మృత్యాయాం
సంహితాయాం - ఉష్ణమోఢ్యా యః,

అననవమాధ్యామప్రారభః -

— స్త్రీ పుంధర్మనిర్మయః * —

- ౧ - పురుషస్య స్త్రీయైశ్చైవ ధర్మైశ్చ వత్సాని తిష్ఠతః -
సంయోగే విప్రయోగే చ ధర్మా వత్సాని విత్సానాః॥
- ౨ - అస్వంతం త్రాః స్త్రీయః కార్యాః పురుషైః సైస్విధి
వాశిశమ్ -
విషయేషుచ సజ్జంత్య స్స-స్థాప్యో ఆత్మనా వశే॥
- ౩ - పితా రక్షతి కౌమారం భర్తా రక్షతి యశవనే -
రక్షంతి స్థావర పుత్రా నస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమహతి॥
- ౪ - కాలే హతాపితా వాచ్యో వాచ్య శ్చా న పయన్ పతిః -
మృతే భర్తరి పుత్రస్తు వాచ్యో మాతు రిరక్షితా॥
- ౫ - నూత్నేభ్యోపి ప్రసంగేభ్యః స్త్రీయో రత్యో విశేషతః -
ద్వయో హి కులయో శ్శోక మావహేయ రక్షితాః॥
- ౬ - ఇసుంహి సర్వవర్ణానాం పశ్యంతో ధర్మ ముత్తమమ్ -
యతంతే రక్షితుం భార్యాం భర్తానో దుర్బలాఅపి॥
- ౭ - స్వాం ప్రసూతిః చరిత్రం చ కుల మాత్మాన మేవచ -
స్త్వం చ ధర్మం ప్రయత్నైవ జాయాం రక్షణహి రక్షతి॥
- ౮ - పతర్భార్యాం సంప్రపిశ్య గర్భో భూత్సే హ జాయతే -
జాయాయా స్తద్గి జాయాత్వింయ దన్యాం జాయతేపునః॥
- ౯ - యాదృశం భజతే హి స్త్రీ సుతం సూతే తిథావిధమ్ -

తస్మాత్ ప్రజావిశ్వభ్యర్థం స్త్రీయంత్యే ప్రయత్నశః

౧౦- వ కశ్చి దోషేషిశ శ్శక్తః ప్రసక్త్య పరిక్షింస -

ఏతే గుహాయనాశ్చైపు శక్త్యాః సాః పరిక్షింసన్ ||

౧౧- అస్మిన్ సంగ్రహే నైవాం వ్యయేచైవ నియోగయేత్ -

శౌచే ధర్మే నైవచ్యాయం చ పారిణాహ్యస్య జేతుణీ ||

౧౨- అక్షితా గృహే రుద్ధాః పురుషై రాప్తకారిభిః -

ఆత్మాన మాత్మనా యాస్తు రత్యేయ స్తా స్సురక్షితాః ||

౧౩- పానం దర్శనం సంసర్గః పత్యా చ విరహేనాటనమ్ -

స్సప్నో న్యగేహవాసశ్చ నారీసంసూషణాని షట్ ||

౧౪- నైతా రూపం పరీక్షంతే నా సాం వయసి సంస్థితిః

సుదూపంవా వీరూపంవా పుమానిశ్యే వ భుంజతే ||

౧౫- పాంశ్చల్యా చ్ఛుచిత్రా చ్ఛ నై స్నేహ్యోచ్చ స్పభావతః

రక్షితా మిత్తుతౌ పీహ భర్తృష్వేతా వికుర్వతే ||

౧౬- ఏవంస్పభావం జ్ఞాత్వా సాం ప్రజాపతినిసర్గజమ్ -

పరిమం యశ్చ నాస్మిన్ పేత్ పురుషో రక్షణం ప్రతి ||

౧౭- శయ్యా సన మలంకారం కామం క్రోధ మనార్దవమ్ -

ప్రవా గావలకుచ ర్యాంచ స్త్రీభ్యోమనురకల్పయిత్

౧౮- నాప్త స్త్రీణాక్రియా మంత్రై రితి ధత్తే వ్యవస్థితః -

నిరిందియాహ్యమం త్రాశ్చ స్త్రీయోనృత మిగిస్థితిః ||

౧౯- సిధాచ శ్రుతయో బహిర్వాప్య నిగీతా నిగమేష్సు పి ||

స్వాల్పశ్చ పరీతార్థం తానాం శృణుత నిష్కృతీః ||

౨౦- యి త్నే గాతా ప్రలులుభే విచరం త్య పథివ్రతా -

తస్మై రేతః పితా నృచాగ్ మిత్య సై త స్మిన్ సునమ్

౨౧- శృణుత నిష్కంయి క్కంచ త్పణి గ్రాహస్యచేసా

తస్యైవ వ్యభిచారస్య నిష్కావ స్సవ్యా గుచ్యతే ||

౨౨- యాద్వద్ధనేన భక్త్యా స్త్రీ సంయుజ్యేత యథావిధి -

తాదృశుణా సా భవతి ననుద్రేణేవ నిష్నుగా॥

౨౩- ఆక్షుమాలాః శీఘ్రేన సంయుక్తా ధవయోనిణా-

శారంగీ మందపాలేన జగామా భ్యర్తణీయతామ్॥

౨౪- ఏతా శ్చాన్య్యా శ్చ లోకేస్తి స్పృహకృష్ణప్రసూతయః-

ఉత్కర్షం యోషితః ప్రాప్తాః స్వేదైస్త్వ ర్శరైః

నైశ్చల్యైః-

౨౫- ఏషో దితా లోకయా త్రా నిత్యం స్త్రీ పునయోశ్శుభా-

ప్రేత్యే హచ సుఖో యోగో ప్రజాదర్శనైబోధతః॥

————— శ్లోకం తానధర్మనిర్ణయః శ్లో —————

౨౬- ప్రజనార్థం న హా భాగాః పూజార్హా గృహదీప్తయః-

స్త్రీయః శ్రియ శ్చ గేహేషు న విశేషో స్తి కశ్చన॥

౨౭- ఉత్పాదన మశ్వస్య జాతస్య పరిపాలనమ్-

ప్రశ్నసంలోకయా త్రా యాః ప్రశ్నతుం స్త్రీబంధనమ్

౨౮- ఉపక్యం ధర్మకార్యానాం శుశ్రూషా రణి రుత్తమా-

దారాధీనస్తథా స్వర్గః పితౄణా మాత్సరశ్చ హ॥

౨౯- పతిం యా నాభిచరతి వ నూనాగ్నేహసంయతా-

సా భర్తృలోకా వాస్నోతి సద్భిః సోఽప్యే చో చ్యతే॥

౩౦- వ్యభిచారాత్తుభన్తుః స్త్రీ లోకే ప్రాప్నోతి నిన్మతామ్

స్వగాలయోనిం చా ప్నోతి పాపరోగై శ్చ వీడ్మతే॥

౩౧- పుత్రం ప్రశ్నయితం సద్భిః పూర్వజై శ్చ న హామిభిః-

శిశ్వజన్యమిమం పుణ్య ముపన్యాసం నిబోధత॥

౩౨- బన్తుః పుత్రం విజానంతి శ్రుతద్వైధం తు భిత్కరి-

అపల రుత్పాదకం కేచి దపరే త్కృత్రిణం విదుః॥

————— శ్లోకే త్ర వీజనిమయకవిచారః శ్లో —————

౩౩- తేత్ర భూరా స్త్వరావారీ వీజగూఢః స్త్వశః పుమాన్

తేత్ర వీజసమామోగా త్సంభవ స్సర్వ ఔహినామ్॥

౩౪- వీశిష్టం కుశ్రచి ద్వీజం స్త్రీయోని స్వేవ కుశ్రచిత్.

ఉభయం తు సమం యత్ర సా ప్రసూతిః ప్రశస్యతే

౩౫- బీజస్య చైవ యోగ్యా శ్చ బీజ ముత్కృష్ట ముచ్యతే
సర్వ భూత ప్రసూతి హి బీజ లక్షణలక్షితా॥

౩౬- యాశ్చకం యా వ్యతే బీజం యే తే క లోపపాదితే
తాగ్మ గ్రహతిగ్నిస్త్రి బీజం వై స్వర్గ్యం జనంగుజైః

౩౭- ఇ య ముని హి భూతానాం శివతీయోగువ్యతే
నచ యోని గుణా కాంత్యై ద్వీజం పుష్యతి పుష్పిషు॥

౩౮- భూమా వప్యే కేదారే కాలో ప్రా ని కృష్ణవలైః
నానాకూపాణ జాయంతే బీజానీ మా స్వబావతః॥

౩౯- ప్రీతాయశ్శాలయోముగ్ధా స్తీలా మాషాస్తధాయవాః
యథా బీజ ప్రగోవాంతి లగునానీ కువస్తధా॥

౪౦- అన్య దుప్తం జాత మన్య దిత్యే త మ్నోపపన్యతే
ఉప్యతే యద్ధియ ద్వీజా తస్మాదేవ ప్రహహతి॥

౪౧- త ప్రాజ్ఞం పీతేన జ్ఞాన విజ్ఞాన వేదినా

అయిష్కామేన వస్తవ్యం న జాతు శరయోషితి॥

౪౨- అగ్ర గాధా వాయుగీతాః కీర్తయంతి పురావిధిః
యథా బీజం న వస్తవ్యం పునా పరిపరిగ్రహే॥

౪౩- నశ్యతీ ముర్ఖధా ప్కః ఖే విద్ధ మానుఃస్థ్యతః
తథా నశ్యతివై క్షీప్రం బీజం పరిపరిగ్రహే॥

౪౪- పృథో రపీ మా త పృథవీం భార్యాం పూర్వవిదో విదుః
స్థాణు ఛేదస్యకేదార మాహు శ్శల్కవతో మృగమ్॥

౪౫- ఏతావానవ పురుషో య జ్ఞాయా త్వా ప్రజేతిహ-

విప్రాః ప్రా మాస్తధాచైతద్యోభర్తాసాస్తృణాంనా

౪౬- సనిష్ఠై యపిసత్తాభ్యాం భర్తు ర్భార్యా విముచ్యతే-

ఏవం ధర్మంవిజానీసుః ప్రా క్ ప్రజా పతి నిమిత్తమ్

౪౭- సకృదంశో విచితతి సకృ త్కన్యా ప్రదీయతే

- ౧౪- నానా నానా నీతి శ్రీశ్యాశాన సహం సత్వత్ ||
 ౧౫- యా నా గో శ్వో పసే ము సుహిష్యజావికాసుచ -
 నా జానకః ప్రజాధాగీ తదై వా న్యాంగనాస్వపి ||
 ౧౬- యే ట్రిణో బీజవణః పుట్రైశ్ర ప్రవాపిణః -
 తే వై స్యో జానకస్య వలభంశే ఫలం క్వచిత్ ||
 ౧౭- సుగంధ్యో గామో నృపభో వత్సానాం జనయే చ్ఛశమ్ -
 గౌమియా పేవ తే వత్సా మోమం స్కందిక మాగ్ధభవే ||
 ౧౮- తదై వా ట్రిణో బీజం పుట్రైశ్ర ప్రవాపిణః -
 క్వుంతి ట్రిణా వర్షం న బీజే లభతే ఫమ్ ||
 ౧౯- ఫలం క్వ భిస ధాయ ట్రిణాం బీజినాం - ధా -
 ప్ర్యకుం ట్రిణా వర్షో బీజా ణ్యోని ర్ఘ్రియసే ||
 ౨౦- శ్రీనూ ణ్యో పగమా త్వేత స్పీకార్థం యత్ ప్రదీయతే -
 తస్యేహ ధాగినా కృష్టా బీజే ట్రిక పవచ ||
 ౨౧- పీనురాతాశ్రమం బీజం యశ్య ట్రిశ్రే ప్రరోహతి -
 ట్రికశ్చైవ లద్భీజం న వప్తా లభతే ఫమ్ ||
 ౨౨- పు ధగ్గో గనాశ్వస్య దాస్యస్త్రా జావికస్య చ -
 విహంగమహిషీణాం చ విజ్ఞేయః ప్రసవం ప్రసే ||
 ౨౩- పత ద్దస్స సానవల్లుత్వో బీజయోన్యోః ప్రకీర్తయే -
 అశః పం ప్రస ట్రిమి యోషితాం ధర్మ మాపది ||
 ————— (లియంగః పిన్ద) దేవరాదిపు త్రో త్పాదనక్రమః —————
 ౨౪- భ్రాతృ జ్యేష్ఠస్య భార్యాయా ఉరుపత్నస్యనుజస్యసా -
 యవీయస స్తు యా భాగ్యా స్సుచా జ్యేష్ఠస్యసాస్త్వతా
 ౨౫- జ్యేష్ఠో యవీయసో భాత్యాం యవీయాన్నాగ్రజ స్త్రియమ్ -
 పతితా భవతో గణ్యా నియుక్తా వప్యసాపది ||
 ౨౬- దేవరాద్వా న పిండాద్వాస్త్రియాసమ్యుక్తీయుక్తయా -
 ప్రజే ప్సితా ధిగంతవ్యా సంభానస్య పరిక్షయే ||

౬- విధవాయాం నియత స్త్రీ ఘృతాక్రొ వాగ్భటో గృహి

పక మున్నాదయే తుశ్రం న్యాయం కథంచన॥

శ్రీ విజయ పాద ప్రజనం వందనం (ప్రతి) శుభాశీర్వాదం.

అనివారతం నియోగ్యం శశ్యంతో దత్తత స్తయోః॥

౬-విధవాయాం నిశ్చయేన నిష్పత్తే తు యథావిధి.

సుగువ చ్చ స్తుషావ చ్చ వ క్తేయాశాం పరస్పరమ్॥

3-నియు శా.యా విధిం హిస్వా వ గ్రేహాశాంతికానుతమ్.

తా చాభా పతికా ప్యాతాం స్మృతాగుగుతల్పకా ॥

❖ విధవానియోగాంతగణప్రకారః ❖

కర-నా న్యస్తి విధవా నారీ నియోక్త్యా న్యూనాభి-

అన్యస్థి హి నియుంజానా దర్శన మానుష స్సనాతనమ్

ఉ- నో న్యాహి శేష మం తే ను నియోగః కర్మ శక్త్యచిత్

న విహవా విధా కృత్తం విదవా వేదం పునః

ఉ-అయం ద్విజై ని చివ్వి పశుశాఖాగహేతవః

మనుష్యాణా మపి ప్రాప్తే వేదే రాజ్యం ప్రశాసతి॥

ఉ-లి-స మహీ వ ఛలాం భుజ (నా) జ్వప్రవగః పురా

వగ్దానాం సంకరం చ (కే) కామోపహతజ్జేహనః॥

కీర- తతః ప్రభృతి యో మోహత ప్రవీతపతి కాంక్షియమ్

ని నౌ జయత్య పత్యార్థం తం విగహణతి సాదవః ॥

౬౯-యస్యా మృతే త కన్యాయః వాచా సత్యే కృతేపజ్జిః

తామనేన విధానేన నిజో విందేత దేవగః॥

శ్లో०- యథావి ధ్యసిగమై వ్యవాం శుద్ధవస్త్వాం శుచిప్రతామ్

మిథో బజేతా ప్రసవా శుక్లశుక్ల దృతా వృశా॥

❖ నష్టాయాః కన్యాయాః పునర్జన్మ పేదాదివిషయః ❖

20-నదశ్వా కస్య చ త్కన్యాః పున ర్నశ్యా ద్విచక్షణః -

దత్తా పునః ప్రయచ్ఛ హి గ్రంథోఽనిభరుషాన్మహమ్

2-1 విధివ (ప్ర)తిగృహ్యపి త్వజే త్క-న్యం విగర్హితామ్

వ్యాధితాం నివృత్త్యాం వా ఛన్దనా చో పపాదితామ్ ||

౧౩- య స్తు వోషవతీం కన్యా మనాబ్జాయో పపాదయేత్
తస్య శాశ్వతం కుర్యాత్కన్యా దాతు ర్గురార్జునః ||

— ధౌర్భాగ్యప్రవాసాదీవిషయః —

౧౪- విధాయ వృత్తిం భార్యాయాః ప్రవసేత్కార్య నాగ్నరః
అపృత్తికర్మణా హిస్త్రే ప్రచుష్కేత్ స్థితి మత్యపి ||

౧౫- విధాయ ప్రోషితే వృత్తిం జీవేన్నియమ యాశ్రితా-
ప్రోషితే వ్యవధాయై వ జీవేచ్ఛిల్వై రగహికైః ||

౧౬- ప్రోషితో నర్తకార్కాథం ప్రత్యేక్ష్య మే నరస్సమాః -
విద్యార్థం పడ్యశోధణావా కాసూరం త్రింస్తు వత్సరావే

౧౭- సంవత్సరం ప్రత్యేక్ష్య ద్విష-తీం యోషితం పతిః -

ఉర్ధ్వసంవత్సరా త్వేన్ద్రానాం దాయంహృత్వానస వసేత్

౧౮- అతిక్రామేత్ ప్రమత్తం యామత్తం రోగార్తమేవ వా
సాశ్రీః మాసాః పరిత్యాజ్య విభూషణ పరిచ్ఛదా ||

౧౯- ఉన్మత్తం పతితం క్లిబ మవిజం పాపరోగిణమ్ -

సత్యాగో స్తి ద్విషం త్యా శ్చ నచ దాయాపవర్తనమ్ ||

— ధౌర్భాగ్యవేత్తవ్యాధినిర్ణయః —

౨౦- మద్యపా సాధువత్తా చ ప్రతికూలాచ యా భవేత్ -

వ్యాధిశా వాధిచేత్తవ్యా హిస్త్రా గ్ధ్రీ చ శర్పదా ||

౨౧- పంథ్యా ప్తమే ధిచేత్యా వేదశమే తు వృతప్రజా -

ఏకా దశే స్త్రీజననీ సదృష్ట స్వప్రియ వాచినీ ||

౨౨- యా రోగినీ స్యాత్తు హితా సంపన్నా చైవ శీలజః -

సా నుజ్ఞాప్యా దితేతన్యా నా వమాప్యా చ కహించిత్

౨౩- అధివిన్నా తు యా వారీ నిర్మచ్చే ద్రుషితా గృహిణీ -

సా సద్య స్సన్నిగోధవ్యాజ్ఞా వ్యా నా కలసన్నిదౌ ||

౨౪- ప్రతిషిద్ధా పిచేత్కృతు ర్గుర మజ్యదయోషసి -

ప్రేతౌ సమాజం గచ్ఛేత్సా దండాకృషలాసమత్

౪౫- యదిస్వాత్మ్యా పరా శ్చైవ విందేం యోషితో ద్విజాః
త సాం వస్థిక్రమేణ న్యా జ్ఞేయైర్వ్యం పూజాచ జేష్యతః॥

౪౬- భర్తృ శ్శరీశు శ్రూమాం ధర్మకార్యం చ నైత్యకమ్॥

స్వాతైవ కుర్యాత్సరేషాం నాన్యైః కథంచన॥

౪౭- యస్తతత్కారయోగ్యోహస్యకాత్యాస్థితయాన్యయా-

యథా బ్రాహ్మణ చాహూః పూర్వశ్చైవ స్తథైవ సః

౪౮- ఉక్తాస్త్రాయా భిరూపాయ వరాయ సదృశాయ చ

అప్రాప్తామపి తాం శస్త్రైకన్యాయో దద్యాద్విధావిధి॥

౪౯- కామ మానురణా త్త్రిష్టేష్టేషాం కన్యర్థసత్వపి-

న్మత్యైవై సాం ప్రయచ్ఛేత్తు గుణహీనాయ కహిణితే॥

౫౦- శ్రీణివర్దాణ్యు దీక్షిత కుమా ర్యైశు మతీ సతి -

ఉష్ణం శుశాలా జతస్యా ద్విందెత సన్మశం పతిమ్॥

౫౧- ఆది మమానా భక్తార్త మధిచ్ఛేత్సృగి స్వయమ్-

నై సః కేంచి దవాహ్నోతి నచ యిం నాధి క్చక్రి॥

౫౨- అలంకారం నాదీతి పితృత్వం కన్యాయస్యయివ గా-

మాత్మకం బ్రాహ్మగతంవాస్తైవాన్యగృహితంహరేత్॥

౫౩- పిత్రే న దద్యాచ్ఛుల్కంశు కన్యాయై గుణాదీంహరేత్

సహ స్వామ్యా దతి క్రామే దృతానాం ప్రతిరొధనాత్

౫౪- శ్రీంశ ద్విష్టోవహేత్కన్యాయంకన్యాయందృశవాగ్నికమ్॥

శ్రుష్ట పర్వోష్టవదాం వా ధర్మే సదతి సన్మగః॥

౫౫- దేవదత్తాం పతి గృహ్యం వింతతే నేచ్ఛయా త్కన్య-

తాం సాక్ష్యంబీభృయాన్యందేవానాప్రియమాచారో

౫౬- ప్రజనాన్ధం స్త్రీయః స్పృష్టా స్సంతానాన్ధం చమానవాః-

తస్మాత్సాధారణో ధర్మఃశ్రుతాపన్నానకాలాదితః

౫౭- కన్యాయాం దత్తశుక్లాయాం మియేతయది శుక్లదః-

దేవరాయ ప్రదాతవ్యా యది కన్య నుమన్యతే॥

— శ్లోక శ్వాశుల్క గ్రహణ నిషేధాదిసంగ్రహము. —

౯౮- ఆదవీత న స్థాపిత శుల్కం దుహితరం దదత్ -

శుల్కం వా స్మిన్మాః కులతే చ్చన్దుషహిత్యోక్తమ్

౯౯- ఏక శ్చ న పర చక్రుర్నాపరే జాతు సాధవః -

అంశ వ్యత్యక్త ప్రతిజ్ఞాను పుంసన్యత్య దీయతే ||

౧౦౦- నా నుశుశ్రుమ జాత్యేక శ్చుర్వేష్యప హ జన్మనా -

శుల్కం యే జ్యేష్ఠ మూర్త్యే చ్చన్దుషహిత్యోక్తమ్

౧౦౧- ఉన్మూల్యన్య వ్యక్తచ రోఽనే ద వారణాంః -

ఏష ధన్య స్సయా సేన శ్చేఽఽ పుంసయోఽపిః ||

౧౦౨- తథా నిత్యం గుణేయా కాన్య ప్రసాదాత్పుత్రక్రియా

యదా నాభివరేకం తాః యిన్ద్రాః సరేణమ్ ||

౧౦౩- ఏష స్త్రీ పుంసయో రుక్తా ధర్మో వో రత్నసంఘాత

ఆపన్య పక్య శ్చాపిత్వ గాయతాగం బోధత ||

— శ్లోక శ్వాశుల్క నిర్ణయః. —

౧౦౪- ఉద్ధవ పితృషు మాతృషు సకీర్త్య భ్రాతృషు చమ్ -

భజేగ్గ పైశృకం రిక్త వానితా స్తేహీ జీవతాః ||

౧౦౫- శ్వేష్ఠపత శుగ్ధహీయా వ్యక్త్యం తన వాచేషణః -

తేనాస్త ముజ్జీవేయ ర్మైతై వ పిశరం తథా ||

౧౦౬- జ్యేష్ఠేన జాతనా శ్రేణ పుత్రీ భవతి మానవః -

పిశ్యానా మన్మథ శ్చైవ సతస్తా శ్చర్వ మాహవాని ||

౧౦౭- యస్మిన్మథం సన్మయః యేన కా సంస్థా వాశ్చుతే -

సవ దగ్గజః శ్రుత్రః కామనా నిశా గ్విరః ||

౧౦౮- పితేవ బాలయే త్పుత్రా శ్వేష్ఠో భ్రాతృవా యో

వీరునః -

పుత్రనచ్చాపి వర్తేగ్గ శ్వేష్ఠే భ్రాతరి దగ్గతః ||

౧౦౯- శ్వేష్ఠః కులం వర్ధయతి వినాశయతి వా పునః -

శ్వేతః పూజ్య మో లోకే జ్యేష సృష్టి రగహితః॥

౧౧౦-యో జ్యేష్ఠో శ్వేతః పృథ్వీ స్థానం స పితృనః॥

అశ్వేతః పృథ్వీ స్థానం స పితృనః॥

౧౧౧-ఏవం సహ వసేయ రాష్ట్రాన్ పృథగ్భాగైః॥

పునః పృథగ్భాగైః పృథగ్భాగైః॥

౧౧౨-జ్యేష్ఠస్య యో డ్ధారాః సర్వత్ర వ్యాప్తయః॥

తతో ధం మధ్యమ స్తస్య త్తరీయం తు యవీయనః॥

౧౧౩-జ్యేష్ఠ శ్చైవ కనిష్ఠశ్చ సహారేతా॥

యో శ్వేతః పృథ్వీ స్థానం స పితృనః॥

౧౧౪-సర్వేషాం భవంతానా మాదవీతా గ్రామైః॥

య చ్చ సాతతయం కించిత్తత శ్చ పునః॥

౧౧౫-ఉద్ధారో న దశస్వస్తి సంపన్నానాం స్వకర్తృనః॥

యత్కించదేవ దేయం తు జ్యాయసే మానవర్థనమ్॥

౧౧౬-ఏవం సముద్ధృతోద్ధారే సమానం శాస్త్ర ప్రకల్పయేత్॥

ఉద్ధారే సముద్ధృతోద్ధారే సమానం శాస్త్ర ప్రకల్పయేత్॥

౧౧౭-ఏకాధికం హరే జ్యేష్ఠః పుత్రో భ్యర్థం తతో మజః॥

అంశ మంశం యవీయాన ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః॥

౧౧౮-వ్యభోజ్యేభ్యస్తకన్యాభ్యః ప్రగమ్య ర్భాతరః పృథక్॥

చ స్వస్తి నంశా చ్చతుర్భాగం పతితాన్ స్మరదిత్యుషః॥

౧౧౯-ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

౧౨౦-ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

౧౨౧-ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

౧౨౨-ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

ఏకం వైకీర్ష్యం న జాతు విషమం భజేత్॥

౧౨౨- పుత్రః కనిష్ఠో జ్యేష్ఠాయాం కనిష్ఠాయాంచ పూర్వకః.

కథం తత్ర విభాగస్సౌ దితి చే శ్శుశయో బవేత్.

౧౨౩- ఏకం వృషభ ముద్ధారం సంహరత స హస్తజః

తతో వరే జ్యేష్ఠవృషా స్తకూగానాం స్వహస్తజః.

౧౨౪- జ్యేష్ఠస్త్రుజాతో జ్యేష్ఠాయాం హరే స్వవృషభమేదత

తః స్వహస్తజ శ్శేషా భజేర స్మిన్ ధా నా.

౧౨౫- సన్మత స్త్రీ య జాతానాం పుత్రా నా నువిశేషతః.

సమాత్మతో జ్యేష్ఠమస్తి జన్మతో జ్యేష్ఠమచ్యుతే

౧౨౬- జన్మ జ్యేష్ఠేన చాహ్వనం స్వబ్రాహ్మణ్యా స్వశిష్టవృత్తే.

యమయో వైచిత్ర్య గర్భేషు జన్మజ్యేష్ఠతా స్తతా.

౧౨౭- అపు త్రో నేన విధినా సుతాం కుర్వీత పుత్రికమ్.

య దపత్యం భవే దస్యాం తన్మగ స్యాత్స్వభాకరమ్.

౧౨౮- అనేన తు విధానేన పురా చక్రే ధ పుత్రికాః.

విపుర్యయో స్వపంచస్య స్వయం దక్షః ప్రజాపతిః.

౧౨౯- గదా స దశ ధర్మాయ కశ్యపాయ త్రయోదశ-

సోమాయ రాజై సత్కల్యణప్రీతాత్మా సప్త వింశతిమ్.

౧౩౦- యథైవాత్మా తథా పుత్రః పుత్రేణ దుహితా సమా

తస్యా మాత్సర్య తిష్ఠంత్యాం కథ మన్యోదనం హరేత్.

౧౩౧- మాతు స్త్రుయాతకం య తస్య శ్శ్రుమారీభాగఏవసః-

దౌహిత్ర ఏవ చ హరే దపుత్రస్యా ఖిలం ధనమ్.

౧౩౨- దౌహిత్రో హ్యఖిలం రిక్త మపుత్రస్య పితౄ హరేత్.

స ఏవ దద్యాద్భ్రాతృ పింఠౌ పితౄ మాతా మహాయ చ

౧౩౩- పాత్ర దౌహిత్రయో ర్లోకే న విశేషో స్తి ధర్మతః-

తయోర్ని మాతాపితరౌ సంభూతౌ తస్య దేహతః.

౧౩౪- పుత్రికాయాం కృతాయాం తు యదిపుత్రో నుజాయతే

- సమస్తాభిభాగస్యైవ జ్యేష్ఠతా నాస్తిహి (స్త్రీ)యాః
 ౧౩౧- అపరాధానాం మృత్యాంతాపాప్రికాయాః కథంచన
 ధనం తత్సత్త్వికా భగ్నా మారేణైవా విచారయన్ ||
 ౧౩౨- అశ్వతా వా శ్వతా వాపియంశే నిర్భతా తస్మాత్
 పాత్రీనూతామహస్తేన దద్యాద్ధృఢం మారే ధ్వజమ్
 ౧౩౩- పుత్రే లోకాకా జయతి పాత్రేణాం శ్రమో వశ్యతే
 ధ పుత్రస్య పాత్రేణ బ్రహ్మస్య పాత్రేః పుత్రమ్ ||
 ౧౩౪- పున్నామ్నో నరకా ద్యస్తా త్రాగులే పివశం సుగం
 నస్తా శ్వేత్ర త్రిశ్రోత్రః స్వయమేవ స్వయంభువా ||
 ౧౩౫- పాత్ర కౌగ్రయో స్తోతేః కేహి మో వనశ్యతే
 కాగ్రయో శ్చైవ శ్చైవం సంతానయతిశాస్త్రవత్ ||
 ౧౩౬- మానుః ప్రదనుః కిం చిత్తే శ్వత్త్వికా నశః
 స్వీయం శుపిశు ప్రస్యా ప్రభుగం శ్వీకః కిం చి
 ౧౩౭- ఉపవస్యా జైసైవీః పుత్రో యశ్యశు గణితుః
 స మారేతైవ శక్తిర్ధం సుప్రా ప్తా శ్వస్యగోత్రతః ||
 ౧౩౮- గోత్రరిధే జనయతు ర్మహారే ద్దత్తీవః కృచిత-
 గోత్రరిధౌ నుగః పింఛో వ్యపేతి దవశః స్వధా ||
 ౧౩౯- అగ్నిముక్తా సుశతైచ్చ పుత్రిణ్యై వత్సవగాః
 ఉదానా వా మానవా భాగం జాగజానక కామతా
 ౧౪౦- ని ముక్తాయామపి పుమా న్మర్యాం జాతో విధానశః
 నైవా మానాః సైశ్వకం రిధం పతితోష్ఠాదితోహి నః
 ౧౪౧- మారేణైవ నియంతాయా తాతః పుత్రోయదౌరః
 త్రేత్రికస్య తు నద్వీజం భర్తాః ప్రసవశ్చ సః ||
 ౧౪౨- ధనం యో విభృయాద్భాతు ర్మతస్యస్త్రీయమేవచ
 పోవత్సంక్రాతు ర్భూత్య దద్యాత్స్వేతతథానమ్

౧౪౭- యా నియుక్తా న్యతః పుత్రం దేవరాద్వా ప్యవాప్ను
యాత్ -

తం కామజ మర్థీయం వృధో తృన్నం ప్రచక్షతే ||

౧౪౮- పత ద్విధానం విజ్ఞేయం విభాగస్యైకయోనిషు-
బహ్వీషు చైకజాతానాం నానాస్త్రిషు నిబంధత ||

— నానాస్త్రిజాత భా తృవిభాగనిర్ణయః —

౧౪౯- బ్రాహ్మణస్యానపూర్వ్యేణ చతస్రస్త్రియదిస్త్రీయః

తానాం పుత్రము బాతేషు విభాగే యు పధిస్త్రీతః

౧౫౦- తీనాశో గౌష్ఠ్యో యాన మలంకార శ్చ వేత్తవ-

విప్ర స్యోద్ధారికం దేయ మేకాంశ శ్చ ప్రధానతః

౧౫౧- శ్రృంశం దాయాధరేద్విప్రో ద్వాపంచౌక్షుక్రియానుతః

వైశ్యాజస్సిగ్ధమేవాంశ ముచింతూ ద్రాసుతావారెత్

౧౫౨- సర్వం వా రిక్తిజాతం శ ద్దశధా పరికల్ప్యచ-

దమ్యం విభాగం కవీత విధినా నేన దమ్యేత్ ||

౧౫౩- చతురోంశా హరేద్విప్రస్త్రిసంశాక్షుక్రియానుతః

వైశ్యా పుత్రోహరే ద్ద్వ్యంశ మంశం శూద్రాసు
తో హరెత్ ||

౧౫౪- యద్యపి స్యాత్తానత్పుత్రో వ్యసత్పుత్రోపివాభవేత్

నాధికం దశమాద్దద్యా చ్ఛూద్రా పుత్రాయధర్మః ||

౧౫౫- బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంశూ ద్రా పుత్రానరిక్తభాక్-

యదే వాస్య పితా దద్యాద్దదే వాస్య ధనం భవేత్

౧౫౬- సమవర్ణాసు యేజాతాః సర్వే పుత్రా ద్విజన్తనామ్-

ఉద్ధారం జ్యాయసే దత్వా భజేరన్తరే సమమ్ ||

౧౫౭- శూద్రస్య తు సవజ్జే వ నాన్యా బాగ్యా విధియతే-

తస్మాం జాతాః సమాంశాన్సుర్యనిపుత్రశతంభవేత్

— ద్వాదశవిధపుత్రా దినిర్ణయః —

౧౫౮- పుత్రాక్ ద్వాదశయానామా న్మాణాం స్వాయం

భువో మనుః -

తేహం షడ్భుంధు గాయాదా షడదాయాద బాంధవాః
౧౫౯- ధౌరసః ధేల్లజ శ్చైవ దత్తః కృత్రిమ ఏవచ -

గూఢోత్పన్నో పవిధశ్చ దాయానా బాంధవాశ్చ షటా
౧౬౦- కానీనశ్చ సజ్జాధశ్చ క్రీతః పానర్చవ స్తథా -

స్వయందత్తశ్చ శౌరశ్చ షడ దాయాన బాంధవాః
౧౬౧- యావృశం ఘ మాప్నోతి కుష్లవై స్సంతర్కజలమ్ -

తావృశం ఘ మాప్నోతి కుపుత్రై స్సంతరం స్త హః
౧౬౨- యద్యేకగర్భినా స్యాతా మారసత్తేత్రజౌ సుతౌ -

యస్య య త్వైత్వకం రిక్తం స త ద్భ్రష్టాత నేతరగః ||

౧౬౩- ఏక ఏవా రసః పుత్రః పిత్ర్యస్య వసునః ప్రభుః -
శేషాణా మాన్విశంస్యార్ధం ప్రదద్యా శ్చుప్రజీవనమ్ ||

౧౬౪- షష్ఠంతు తేత్రజస్యాంశం ప్రదద్యా త్వైత్వకాగ్ధనాత్
ధౌరసో విభజ్జా దాయం పిత్ర్యం పంచమ మేవవా

౧౬౫- ధౌరస తేత్రజౌ పుత్రౌ పితౄర్విధస్య భాగినా -

దశా పరేతు క్రమశో గోత్రర్విద్వాంశభాగినః ||

౧౬౬- స్వే తేత్రై సంస్కృతాయాంతు స్వయ ముల్పా
దయే ధి యమ్ -

తమారసం విజానీయా త్పుత్రం ప్రథమకల్పితమ్ ||

౧౬౭- య స్తల్పజః ప్రమీతస్య క్లీబస్య వ్యాధితస్య వా -

స్వధమేణ నియుక్తాయాం సపుత్రః తేత్రజః స్త్వృశః

౧౬౮- మాతా పితౌ వా దద్యాతాం య మద్భిః పుత్ర మాపసి -

సృశం ప్రీతిపంచుక్తం స జ్ఞేయో దత్తమ స్సృతః ||

౧౬౯- సద్భిశం తు ప్రసర్యా ద్యం గుణదోషవిచక్షణమ్ -

పుత్రం పుత్ర గుణై గ్యుక్తం స విజ్ఞేయశ్చ కృత్రిమః ||

౧౭౦- ఉత్పద్యతే గృహే యస్య సచ జ్ఞాయేత కస్య సః -

స గృహే గూఢ ఉత్పన్న స్తస్య స్యా ద్యస్య తల్పజః ||

౧౬౧- మాతాపితృభ్యా మున్నుప్తం తయో రన్యతరేణవా-
యం పుత్రం పరిగృహ్ణీయా దపవిధ స్స ఉచ్యతే॥

౧౬౨- పితృవేద్యని కన్యా తు యం పుత్రం జనయే గ్రహః-
లోకానీశం వదే న్నాక్నూ వోఘః కన్యా సముద్భవన్॥

౧౬౩- యో గన్ధిణీ సంస్కృయతే జ్ఞాతా జ్ఞాతాపి వా సతీ-
ఘోతు స్సగర్భో భవతి సజ్జాతా ఇతిచోచ్యతే॥

౧౬౪- శ్రీణీయాద్యస్త్యపజ్ఞాగ్ధంనూనాపి త్రోగ్యమంతికాత్
స శ్రీశక స్సత సస్య సన్దశో సన్మహాపివా॥

౧౬౫- యో పజ్ఞానా పరిత్యక్తా విగవావా స్వయేచ్ఛయా-
ఉద్బావయే త్పుర స్ఫుత్వా స పౌ న్నవ ఉచ్యతే॥

౧౬౬- సా చే సమతయోని స్స్యా ద్దతప్రత్యాగతాపివా -
పౌనర్వమేచగ్రా సా పున స్సంస్కృత మహాని॥

౧౬౭- మాతాపితృవిహిలో య త్యక్తో వాస్యాగకారగ్రాత్ -
ఆత్మానం స్వగృయే ద్యస్త్యై స్సంబంధత త్త స స్మృతః॥

౧౬౮- యం బ్రా హ్మణస్త త్తూ ద్రాయాం కామా దుత్పా-
దయే త్సుతమ్-

స పారయన్దేవ శవ స్తస్మా త్పారశవః స్మృతః॥

౧౬౯- దాస్యాంవా దాసదాస్యాంవా య ష్మద్రస్య సుతో-
భవేత్-

సో నుజ్ఞాతో హరే దంశ మితిధమోఽ వ్యవస్థితః॥

౧౭౦- తే గ్రజాదీన్ సుతా నేతా నేకాదశ యథోచితాన్
పుత్రప్రతినిధీ నాహుః క్రియాలోచా స్తనీషణః॥

౧౭౧- య ఏతే భిహితాః పు త్రాః ప్రసంగా దన్యవీజజాః-
యస్య తే వీజతో జాతాః స్తస్య తే నెతరస్య తు॥

౧౭౨- బ్రాతృనామేకజాతానామేకచ్ఛేత్సృవాస్థవేత్
సర్వాం స్తాం స్తేన పుత్రేణపుత్రోమసు రబ్రవీత్॥

౧౭౩- సర్వాసా మేకపత్నీనా మేకా తే త్పుత్రిణీ భవేత్-

సద్వాస్తా సేన పుత్రేణ ప్రామా ప్రత్రవతీ ర్మనుః॥
౧౦౪- శ్రేయస శ్రేయసో లాభే పాపీయా న్న క్ష మ్హ్వాతి-

బహవ శ్చైష్ట సగృహః సర్వే రిక్షస్య భాగినః॥
౧౦౫- న భ్రాతరో నపితరః పుత్రా ఋగ్ధమా రాః పితృః-

— శీతపుత్రశనాధికారినిర్ణయః, శీ —

పితా మారే దపుత్రస్య రిక్షం భ్రాతగపనచ॥
౧౦౬- శ్రయాణా ముదకిం కార్యం త్రిమ పిండః ప్రవర్తతే
చతుర్థ స్సంప్రదా తైషాం పంచమో నోపపద్యతే॥

౧౦౭- అనంతర స్సపిండా ద్య సైస్య తస్య ధనం భవేత్ -
అత ఊర్ధ్వం సమ్యక్ సాన్య దాచ్యా శ్శిష్య పవవా॥
౧౦౮- సర్వేషా మప్య భావే తు బ్రాహ్మణా ర్థిభాగినః-

త్రైవిద్యా శ్శుదయా దాంతా స్రభా ధర్మో నహీయతే॥
౧౦౯- లవ్యం బ్రాహ్మణద్రవ్యం రాజ్ఞా నిత్యమితి స్థితిః-

ఇత రహం తు వజ్ఞానాం సర్వాభావే మారే న్ముపః॥
౧౧౦- సంధితస్య నపశ్యస్య సగోత్రా త్పుత్ర మామారేత్
తత్ర యత్రిక్షజాతం స్యాత్తత్తస్మిన్ ప్రతిపాదయేత్॥
౧౧౧- ద్వాబు యా వివదేయాతా ద్వాభ్యాం జాతౌ
ప్రియా ఉనే -

తయో ర్య ద్యస్య పిత్ర్యం స్యాత్తత్సగృహీతనేతరః

— ❀ మాతృధనవిభాగక్రమః ❀ —

౧౧౨- జనన్యాంసంస్థితాయాం తు సమంసర్వే సహృదరాః॥
భజేరన్తాత్మకం రిక్షం భగిన్యశ్చ సనాభయః॥

౧౧౩- యాస్తాసాం స్యుర్మహితరస్తాసామపియథాహాశః
మాతామహ్య ధనాత్కించిత్ప్రదేయంప్రీతిపూర్వకమ్

— ❀ స్త్రీధనస్వరూపాదీనిణయః ❀ —

౧౧౪- అధ్యక్ష్య భ్యవహానికం దత్తం చ ప్రీతికర్తవ్యమ్ -

భ్రాశ్చమాతృపితృప్రాప్తంషడ్విధంస్త్రీధనస్తృతమ్
 ౧౯౫-అన్వాదేయంచయన్యత్తంపశ్యప్రీతేచైవయత్
 పశ్యజీవీవృణాయాఃప్రజాయాస్తథాభవేత్
 ౧౯౬-బ్రాహ్మదైవార్కంశంస్వప్రాజాత్యేషుయస్వసు
 అప్రజాయామతీతాయాంభర్తువశదిష్యతే॥
 ౧౯౭-మత్స్యస్యాస్సన్యధనందత్తంవిహహేష్వాసుగాదిషు
 అప్రజాయామతీతాయాంమాతాపితృస్తదిష్యతే
 ౧౯౮-స్త్రీయాతుయద్భవేద్విత్తంపితృదత్తంకథంచన
 బ్రాహ్మణీతద్ధరేత్కన్యాతగవశ్యస్యనాభవేత్
 ౧౯౯-ననిష్కారంస్త్రీయఃకుర్ముకుటుబాశ్చహుఃకథ్యగాత్
 స్వకానపితవిశ్వాధిస్వస్యభర్తురన్యామా॥

—శ్లోస్త్రీధృవాభరణవిభాగనిషేధః—

౨౦౦-చక్కాజీవనియఃస్త్రీనికృత్యారోగ్యతోభవేత్
 నతంచజేర్కదాయానాభజనానామౌచిత్యే

—శ్లోబిపతితాదివిషయః—

౨౦౧-అనంతోక్షిబపతిశాశ్వంతంధబిరౌశధా-
 ఉన్నతజడయాకాశ్యమేవతేచిన్నిగింక్రియాః॥
 ౨౦౨-సర్వేషాంపిశున్యాన్యంగానంశక్యామనీషితా-
 గ్రాసాచ్చాగనమన్యంశంపనిశోహ్యగదన్యవేత్
 ౨౦౩-నన్యద్గిషానుగాతేస్సన్త్రీబాదీనాంకథంచన
 తేషాముష్పన్నశంసూనామపన్యంగాయమహాతి
 ౨౦౪-యన్కించిప్పిగరిప్రేతేధనంజ్యేష్టోధిరచ్ఛతి-

భాశూయవీయసాంత్రయదివిగ్యాసుసాలినః॥
 ౨౦౫-అవిద్యానాంతుసర్వేషామీహతశ్చేధనంభవేత్
 సమస్తత్రవిభాగస్సృతపత్ర్యఇతిధాతా॥

—శ్లోఅవిభాజ్యధననిణయః—

౨౦౬-విద్యాధనంతుయద్యస్యతత్తస్యైవధనంభవేత్

మైత్ర్య మాద్యాహికం వైర మాధుసర్మిక మేవచ.

— విజ్ఞానపేక్షితపితృదనవిషయః శ్లోకః —

౨౦౭- బ్రాహ్మణాం యస్తు నేహేత ధనం శక్త్యస్తకర్మణా

స నిగ్భాష్యః స్వకాదంతా త్కించి ద్దత్తోప పదీననమ్.

౨౦౮- అనుపన్నా పిపృత్రన్యం శ్రవేణయ దుష్పాదన్.

స్వయ నీహితలబ్ధం త న్నాకామో దతును హాతి

౨౦౯- మైతృకం నిపిత్రాగ్రవ్యమనవాప్తంయదాపుయాత్

న త త్పుత్రైర్భజే త్సార్థ మకామఃస్వయమార్జితమ్

— విజ్ఞానవిభక్త సంస్మృష్టపునర్విభాగాదినిర్ణయః శ్లోకః —

౨౧౦- విభక్తా స్సహ జీవంతో విభజేరన్ పున ర్యది -

సమస్తత్ర విభాగ సన్న్య జ్యేష్ఠ్యం తత్ర నవిద్యతే.

౨౧౧- యేహం జ్యేష్ఠః క్షత్రియో హియేతాం శస్త్రదానః

మృయేతా న్యతరో వాపి తస్య భాగో న లభ్యతే.

౨౧౨- సోఽగ్భ్యా విభజేరం స్తం సమేత్య సహితా స్సహమ్.

బ్రాహ్మణో యేచ సంస్మృష్టా బగిర్యశ్చ ససాభయః.

౨౧౩- యో జ్యేష్ఠో వినికుర్వీతలాభాగ్రా త వ్రాతాయవీయసః

సో జ్యేష్ఠ సన్న్య దభాగశ్చ నియంతవ్య శ్చ రాగ్నిః.

౨౧౪- సగ్య ఏవ వికర్తస్థో నా హాంతి బ్రాతరో ధనమ్.

నగా న్నాన్య కనిష్ఠేభ్యో జ్యేష్ఠః కుర్వీత యాతామ్.

౨౧౫- బ్రాహ్మణామవిభక్తానాం యస్య ధానంభవేన్నహం

న పుత్రభాగం విషమం పితా దద్యాత్త ధంచన.

— విభాగానంతరజ గ్రాహ్యదనాదినిర్ణయః శ్లోకః —

౨౧౬- ఊర్ధ్వం విభాగా జ్ఞాత స్తు పిత్ర్య మేవ హరే దనమ్.

సంస్మృష్టా స్తేనవా యే స్మ్య ర్విభజేత స తై స్సహ.

౨౧౭- అగ్రం పిత్ర్య పుత్రస్య మాతాదాయగువాపుయాత్.

ఊర్ధ్వం పితృ స్మితాయాం విదత ఇతా హరే ధనమ్.

౧౧౮- యుతే ధనే చ సగ్వస్త్రికా ప్రవిభక్తే యథావిధి
పశ్చార్ద్యం శ్యేత యత్కించి త్తస్యర్వం సశుతాం నయేత్
— శ్లోకః అవిభాజ్యవస్తునిర్ణయః శ్లోకః —

౧౧౯- పస్త్రం పత్ర ములంకారం కృతాన్న ముదకం స్త్రీయః
యోగియేషం ప్రచారం చ సవిభాజ్యం ప్రచయేత్

౧౨౦- అయమక్టో విభాగోఽపి బ్రతాణాం చక్రీయావిధిః
క్రమశః క్షేత్రజాదీనాం ద్యూతధర్మం నిబోధత్

— శ్లోకః ద్యూతసమాహ్వయసింహం శ్లోకః —

౧౨౧- ద్యూతం సమాహ్వయంచైవ రాజారాష్ట్రాన్నివారియేత్
రాజాంతకరణా వేతౌ ద్వాదోషా స్మదిక్షితౌమ్

౧౨౨- ప్రకాశ మేత త్తాస్కర్మం యద్దేవసన మాన్యయా
తయో ర్నిత్యం స్రుతిసూతే నృపతిర్యత్నవాకభవేత్

౧౨౩- అన్తాశభిర్య త్రియతే తల్లోకద్యూతముచ్యతే
ప్రాణిభిః క్రియతే యస్త స విశ్లేషస్సమాహ్వయః

౧౨౪- ద్యూతం సమాహ్వయంచైవ యశ్చ త్కారయేత్
తాస్సర్వాన్పారయేద్రాజాశూద్రాంశ్చద్విజింగిసః

౧౨౫- కితవాక్ కుశలవాక్ హూరా న్పాషండస్థాం శ్చ
మానవాన్ -

వికర్తస్థాం దౌఢిడికాం శ్చ ధీప్రంనిర్వాసయేత్పురాలే
౧౨౬- ఏతే రాష్ట్రే వర్తమానా రాజాః ప్రచ్ఛన్నతస్కరాః

వికర్తక్రియయా నిత్యం పాదంతే భద్రికాః ప్రజాః
౧౨౭- స్యూత మేత త్పురాకల్పే దృష్టం వైరకరం మహత్

తస్మాద్ద్యూతం న సేవేత హాస్యార్థనపి బుద్ధిమాన్
౧౨౮- ప్రచ్ఛన్నం వా ప్రకాశం వా తన్నిషేవేత యోనరః

తస్య దండవికల్ప స్సౌర్య ద్యుశేషం సృపతేస్తథా
దండదానాశక్తసింహం.

౧౨౯- దక్షిణింగుహ్యయోనిస్త దండం దాతుమశక్తువన్

అన్యజ్ఞం కర్తవ్యం గాచ్యే నివసో, దన్యాః చ్చన్యైశ్శతైః
 ౨౩౦- స్త్రీ బలం చ తప్తవద్దానాం దరిగ్రాణాం చ రోగణామ్
 శఫాదలరక్షాద్యైర్విధిభ్యాన్నపతిర్వమ్॥

నియ్యక్తికార్యస్యధాకిణాదిః పయః.

౨౩౧- యే నియక్తాస్తుకార్యేషామన్యః కార్యణికార్యణామ్
 దనోష్టాణాం పశ్యమానాస్తోన్మిన్నాన్వికారయేన్నుః॥

౨౩౨- కూటశాసనకర్తృణాం శ్చప్రకృతీనాం చ జూషకానః.

స్త్రీ బల బ్రాహ్మణహ్నుంశ్చహవ్యాద్విత్సేవినస్తథా
 ౨౩౩- తీరితం చానుశిష్టం చ యత్ర క్వచన యగ్నవేల్ -

కృతం తద్ధర్మతో విద్యాన్న తద్భూయో నివర్తయేత్

౨౩౪- అమాన్యాః ప్రాజ్ఞానాకోనాయథుగ్భ్యః కార్యమన్యథా
 తత్స్వయంసృహంసూర్యా త్తాన్వహస్రంచదండయేత్॥

మహాపాతశ్చిదండాదినిణకాయః.

౨౩౫- బ్రహ్మహుః చ సుహవశ్చ నైయో చ గురుతల్పగః
 ఏతే సర్వే పృథగ్జ్ఞేయా మహాపాతశ్చిదా నగాః

౨౩౬- చుగ్ధా నపి చైతేషాం ప్రాణయశ్చిత్తమకుగ్ధామ్
 శారీరం దనసంయుక్తం గండం దర్శ్యం ప్రకల్పయేత్

౨౩౭- గురుతల్పే బగః కాగ్యః సురాపానే సుగాధ్వనః
 శ్చేయేచశ్చపనం కార్యం బ్రహ్మహణ్యాశిరాఃపుమాన్॥

౨౩౮- అసంభోజ్యాహ్యసంయాజ్యా అసంపర్యా వివాహినః
 చరేయుః పృథివీ దీనాః సగ్వగర్త బహిష్కృతాః॥

౨౩౯- జ్ఞానసంబంధిభిస్తే తే త్యక్తివ్యాః కృతలక్షణాః
 నిర్దయా నిర్మమస్కారాస్తన్మనోరమశాసన్॥

౨౪౦- ప్రాణయశ్చిత్తం తు కుర్వాణాస్తర్వవగ్దాయధోబిణమ్
 నాంక్యరాజ్ఞాలలాటేసుగ్ధాప్యాస్తూతమసాహసమ్

౨౪౧- ఆగన్య బ్రాహ్మణస్యైవ కార్యో మథ మసాహసః॥
 వివాసోఽవభవే రాష్ట్రే త్సద్రవ్యస్సహచ్యహః॥

- ౧౪౨- ఇతరే కృతసంగ స్తు పాపాన్యే తాన్యకామనః-
సర్వస్వశర మహాంతి కామ త స్తు ప్రవాసనమ్॥
- ౧౪౩- నాదవీత నృప స్సాధు ర్మహా పాతకినా ధనమ్-
అనాన స్తు తల్లోబా త్రైవదోషేణ నివృతే॥
- ౧౪౪- అపుప్రవేశ్య శం దండం ఎరుణా యో పపాదయేత్॥
శ్రుతస్మక్తోపపన్నేనా బ్రాహ్మణేప్రతిపాదయేత్॥
- ౧౪౫- ఈశో గండస్య ఎరుణో రాజ్ఞాం దండధరో హి సః॥
ఈశ స్సర్వస్య జగతో బ్రాహ్మణో వేదపారగః॥
- ౧౪౬- యశ్ర వర్ణయతే గాజా పాపకృద్వృద్ధా గనాగమమ్-
సశ్ర కాల్సె జాయంతే మానవా ద్విజ్ఞజీ. నః॥
- ౧౪౭- నిష న్యంతే చ సస్యాలి యథో ప్తాని విశాంపుధక్-
బా న శ్చ నప్రమీయంతే వికృతం న చ జాయతే॥
- ౧౪౮- బ్రాహ్మణా బాదమానుతు కామా దవరవర్ణజమ్
హన్యాచ్ఛిత్రై ర్వధోపాయై రుద్వేజవరై ర్నృపః॥
- ౧౪౯- యానా నఃద్యుత్య వతేతావా వద్యస్య మోక్షణే-
అగ్నో నృపతే గృప్తో ర్గస్త్యు నినియచ్ఛతః॥
- ౧౫౦- ఉదితో యం పిస్తరిశో మిథో వివద మానయోః-
అప్తానశసు మాగేకమ వ్యవహారస్య నిణాయః॥
- ౧౫౧- ఏవం ధన్యైశి కార్యాణి సమ్యక్కుర్వన్తహీపః॥
దేశా నలభ్యా లిప్యేశ లభ్యాంశ్చ పరిపాలయేత్॥
- ౧౫౨- సమ్యక్సేష్టదేశ స్తు కృగదర్గశ్చ శాస్త్రతః-
కంటకోద్ధగణే నిశ్య మాతిష్ఠే ద్యత్న ముక్తమమ్॥
- ౧౫౩- రక్షణా దార్యవృత్తానాం కంటకానాంచ శోధనాత్-
నరేంద్రాస్త్రదివం యాంతి ప్రజాపాలన తస్మగాః॥
- ౧౫౪- అశాసం స్సగ్రరా యస్త బలిం గృహ్లాతి పార్థివః॥
తస్య ప్రతుభ్యతే రాష్ట్రం స్వగచ్ఛ పరిహీయతే॥
- ౧౫౫- నిర్భయంతు భవే ద్యస్య రాష్ట్రంబాహుబలాశ్రితమ్॥

తస్య త ద్వర్ధతే నిత్యం నిచ్యమాన ఇవ ప్రాచుః॥

—*— ప్రకాశ ప్రచ్ఛన్నతస్కరాది నిరూపణమ్ *—

౧౭౬- ద్వివిధాం ప్రస్కరాదివిద్యా త్వరగ్ర వ్యాపహర కాన్

ప్రకాశాం శ్చాప్రకాశాంశ్చ చారిత్రుర్వహపతిః॥

౧౭౭- ప్రకాశవంచకా స్తేషాం నానాపణ్యో పజీవనః॥

ప్రచ్ఛన్నవంచకా స్వైతే యే స్తేనాటవికాదయః॥

౧౭౮- ఉత్కృతకా శ్చోపదికా వంచకాః క్షితవాస్తభా-

మథాశా దేశవృత్తా శ్చ భద్రాశ్చేక్షణీకై స్సహ॥

౧౭౯- ఆనన్య కాగ్రిణ శ్చైవ మహామాత్రా శ్చీకిత్సకాః॥

శిశ్పీపచారయుక్తా శ్చ నిపుణాః పణ్య యోషితః॥

౧౮౦- ఏవమాదీకవిజానీయాత్ ప్రకాశాలోకకంటకా-

నిరూధదారిణి శ్చాన్య నూర్యా నార్య లింగినః॥

౧౮౧- తా నివిసిత్వా సుకరితై ర్గృథే స్తత్కర్తృ కారిభిః-

చారై శ్చానేకసంస్థానైః ప్రోత్సాహ్య పశమానయేత్॥

౧౮౨- తేషాం దోషా నభిఖ్యాప్య స్పేష్వే కర్తృణి తత్త్వతః-

కుర్విత శాసనం గాజా సమ్మృక్ నారాపరాధతః॥

౧౮౩- సహి దండాన్యతే శక్యః కర్తుం పాపవినిగ్రహః-

స్తేనానాం పాపబుద్ధీనాం సిద్ధతం చరితం ధీశా॥

౧౮౪- సభాప్రపా పూపశాలా వేశమద్యాన్నలిక్రయాః-

చతుష్పథా శ్చైత్య వృత్తౌ స్సమాజాః ప్రేక్షణానిచ॥

౧౮౫- జ్యో ద్యానా న్యరణ్యాని కారుకావేశనానిచ-

శూన్యాని చాప్య గాం జి వనాన్య పవనానిచ॥

౧౮౬- ఏవంవిధా న్నైషో దేశా గుత్తై స్థానవరజం గమైః-

తస్కరప్రతిషేధార్థం చారై శ్చ పృథుచారయేత్॥

౧౮౭- తత్సహాయే రనుగతై ర్నానాకర్తృ ప్రవేదిభిః-

విద్యా చుత్సాదయే చైవ నిపుణైః పూర్వతస్కరైః॥

౧౮౮- భిక్ష్యుభోజ్యే పదేవైశ్చ బ్రాహ్మణానాంచదశ్శవైః॥

శౌర్యకర్తా పడేతై శ్చ కుర్యు స్తేషాం సమాగమమ్ || -

— తస్మిన్ రతమప కార్యగ్నిదతటాక భేగ కాదిదండనమ్ —

౨౬౯- యే తాశ్చ నోపసన్వేయు ర్మూలప్రణిహితా శ్చ యే -

తాన్ ప్రసహ్యన్మసోహన్యా తస్మిన్ ప్రజ్ఞాతిబాంధ శాకా

౨౭౦- న హేమా ధేన వినా చారం మాతయే గ్ధార్మికోన్మపః
స హేమా ధం సోపకరణం మాతయే దవచారయన్ ||

౨౭౧- గ్రామేష్వ పిచ యేకేచి చో రాణాంభక్తదాయకాః
బాండావ కాశదా శ్చైవ సర్వాం స్తానపి మాతయేతే

౨౭౨- రాష్ట్రే శురత్సోధిక్యతాన్సానుంతాం శ్చైవ చోదితానో
అభ్యామాతేషునుద్యస్తాం చ్చిష్యోచ్చారోవద్రు తమ్

౨౭౩- యశ్చాపి ధర్మ సమయాత్ ప్ర చ్యుతో ధర్మజీవనః -
దండేనై వ త మ స్యోమే శ్చ్వకా ధర్మాద్ధివిచ్యుగమ్

౨౭౪- గ్రామభూతే హితా బంగే పద్మిమో సాభిచర్యనే -
శక్తి తో నాభి ధావంతో నిర్వాప్త్యా స్పృహరి చ్చదాః ||

౨౭౫- రాజ్ఞః కోశాపహాన్వ్యాంశ్చ స్రుతిమాతేషుచస్థిలానో
మాతయే ద్వివిధై ర్నండై రరీణాం చో ప జాపకానో ||

౨౭౬- సంధింభిత్వాశుయేచార్యం రాత్రౌ కుర్వంతితస్క రాః -
తేషాం చిత్వా నృపో హస్తా తీర్థే శూలే నివేశయేత్

౨౭౭- అంగుళీగ్రంధిభేదస్య శ్చేనయే ప్రధమే గ్రహే -
ద్వితియే హస్త చరణౌ తృతియే వధ మహాత్మి ||

౨౭౮- అగ్నిదాకభక్తదాంశ్చైవ తథాశ స్త్రావకాశదాకా
సన్నిధా త్కాంశ్చ మోషస్య హన్యాచోరమివేశ్వరః

౨౭౯- తటాక భేదకం హన్యా దపున్ శుద్ధ వధేన వా -

తద్వా పిప్రతి సంస్కర్యా ద్దాప్యస్తా త్తనుసాహసమ్

౨౮౦- కొస్య గారాయుధాగార దేవతాగారిభేదకాన్ -

హస్త్యశ్వరథహర్తృహంశ్చ హన్యాదేవావచారయన్ ||

౨౪౧- యస్తు పూర్వ నివిష్టస్య తటాఽసోఽదకం హరేత్
అమంవాప్యపాంభంద్యత్సిదాప్యఃపూర్వసాహసమ్

— ❖ రాజమాగేఅమేధ్యోత్సర్జనదండః ❖ —

౨౪౨- సముత్స్నిజే దా జమారై యస్వమేధ్యమనాపది
సద్వౌకార్హావశోదద్యాదమేధ్యంచాశుశోధయేత్

౨౪౩- అచ ద్ధితో ధవా వృద్ధోఽగ్నిణి బాల ఏవవా-

పరిభాషణ మహాంత తచ్చ శోధ్య మితి స్థితిః॥

— ❖ మిథ్యాప్రచరచ్ఛికిత్సకాదిదండః ❖ —

౨౪౪- చికిత్సకానాం నర్వేషాం మిథ్యా ప్రచరితాం దమః-
అమానుషేషు ప్రధమో మానుషేషు తు మధ్యమః॥

౨౪౫- సంక్రమద్వజయిష్టేనాం ప్రతిమానాం చ భేదకః-
ప్రతికుర్యాచ్చ తత్సర్వం పంచ దద్యాచ్చతానిచ॥

౨౪౬- అమాషితానాం గ్రవ్యాణాం దూపణే భేదనే తథా-
మాణీనా మపవేధే చ దండః ప్రధమ సాహసః॥

౨౪౭- సమై హి విషమం యస్తువ రిద్వైవమూల్యతోపివా-
సప్రాపుయాద్దమఃపూర్వం సర్వమధ్యమమేవవా॥

౨౪౮- బంధనాని చ సర్వాణి రాజా మార్గై నివేశయేత్ -
దుఃఖితా యత్ర దృశ్యేర నిష్కృతాః పాపకారిణః॥

౨౪౯- స్రాకారస్య చ భేత్తారం పరిఖణాంచ పూరికమ్-
ద్వారాణాంచైవ భిక్త్యరంక్షిప్రమేవప్రవాసయేత్

౨౫౦- అభిచారేషు సర్వేషు కర్తవ్యోద్విషతో దమః॥
మూలకర్షణి చా నాష్టైః కృత్వాను వివిధాసుచ॥

౨౫౧- అవీజ విక్రయా చైవ బీజోఽగ్రస్తం తక్తేవచ-
మర్యాదాభేదకశ్చైవ వికృతం ప్రాపుయాద్వధమ్॥

౨౫౨- సర్వకంటకపాపిష్ఠ హేమకారిం తు పార్థివః-
ప్రవర్తమాన మన్యాయే శ్చేదయేల్లవశః క్షురైః॥

౨౫౩- సీతా గ్రవ్యా పహరిణే శస్త్రాణా మాషధన్యచ-

కాలమాసాగ్ర్యకార్యచ గాజానందోప్రకల్పయేత్॥

—* గాజ్యాం గాదిః వేదనమ్ *

౨౯౪-స్వాగ్ర్యమాత్యోపురంతాస్త్రం కోశదండాసుహృత్తనా

సప్తప్రకృతయో హ్యేతాః సప్తాగం గాగ్ర్య ముగ్ర్యతే

౨౯౫-సప్తానాం ప్రకృతీనాం శు రాజ్యసాసాయదాక్ర మే

పూగ్ర్యం పూగ్ర్యం గురుతరం జానీయాన్యస్య సంపదాత్॥

౨౯౬-సప్తాం గగ్ర్యే హ రాజ్యస్య విష్టభ్యస్య త్రిగండవత్-

అన్యోస్య రుణవై శేషాన్ నుకించి నతిరిచ్యతే॥

౨౯౭-తేషు తేషు తు కృత్యేషు తత్తరం విశిష్యతే॥

యేన య త్సద్యతే కాగ్ర్యంతర్జన్యే శ్రేష్ఠముచ్యతే॥

౨౯౮-చారేణో త్సాహ యోగేన క్రియయైవ చ కర్మణామ్॥

స్వశక్తిం పరశక్తిం చ నిత్యం విద్యాత్సహీవరిః॥

౨౯౯-పీడనాని చ స గ్ధాని వృసనాని రితైవ చ-

ఆరభేత తతః కార్యం సంబిత్త్య గుగులాఘవమ్॥

౩౦౦-ఆరభేత్తైవ కర్మాణి శ్రాంతః శ్రాంతః పునఃపునః-

కర్మాణ్య రభమాణం హి పురుషం శ్రీ ర్నిషేవతే॥

—* ప్రభోః పృథాదియుగసనువృత్తిత్వకథనమ్ *

౩౦౧-కృతం శ్రేతా యుగం చైవ ద్వాపరం కలిరేవ చ॥

రాజ్యో వృత్తాని సర్వాణి గాజా హి యుగ ముచ్యతే

౩౦౨-కలిః ప్రసప్తో భవతి స జాగ్రద్వాపరం యుగమ్॥

కర్మ స్వ భ్యుద్యత స్తేతా విచరం స్త కృతం యుగమ్॥

—* నృచన్యేం గ్రానిసమవృత్తిశ్చ నిజాయః *

౩౦౩-ఇగ్రస్య గుప్త్య వాయో శ్చ యనుస్య వరుణస్య చ

చంద్రస్య గ్నేః పునః పృథో వృత్తం సృజన్తరేత్

౩౦౪-వాషే కాంశ్చ తురోమాసాన్యథేన్ద్రో ప్రసర్జన్॥

తథాభివర్జేత్సర్వరాస్త్రం కామైన్ద్ర ప్రతాచరన్

౩౦౫-అప్యే మాసాన్యథా నిత్యస్తో యం హరతి రశ్మిభిః-

తథాహరేత్కరంరాస్త్రాన్నిత్యమర్క-గ్రతంహితత్॥

౩౦౬- ప్రవిశ్య సస్వగూణాని యథా చరతి మారుతః-

తథా చారైః ప్రవేష్టవ్యం వ్రత మేత ద్వి మారుతమ్॥

౩౦౭- యథాయమఃప్రియదేవ్యాప్రాప్తేకాలేనియచ్ఛతి-

తదా రాక్షానియంతవ్యాః ప్రజాస్తద్ధియసుగ్రహమ్॥

౩౦౮- వరుణేన యదా పాశైర్భగ్ధ పవా భిదృశ్యతే-

తథా పావా నిస్సృష్టాయా ద్వృత మేత ద్ధివారుణమ్

౩౦౯- పరిపూర్ణం యథా చంద్రం దృష్ట్వాహృష్యంతి మౌనవాః

తథా ప్రకృతయో యస్తికా స చాంద్రవ్రతికో గృహః

౩౧౦- వ్రతాపయిక్త స్తేజస్వీ నిత్యం స్యాత్సావకమకసు-

దుష్టసామంత హింస్రశ్చ తదాగ్నేయవ్రతంస్తృతమ్॥

౩౧౧- యథా సర్వాణి భూతాని ధరా ధారియతే సవమ్-

తథా సర్వాణి భూతాని విభ్రతః పార్ధివం వ్రతమ్

౩౧౨- ఏతే రుపాయై రిన్ద్రైశ్చ యిన్ద్రైశ్చ మతంద్రితః

సేనా బ్రాజా నిగృహ్ణియా తస్మై రాష్ట్రే షర ఎవశ

— బ్రాహ్మణప్రభావణణయః॥ —

౩౧౩- పరాశు వ్యాపదు ప్రాప్తో బ్రాహ్మణా న్నప్ర
కోచయేత్॥

తే హ్యేనం కుపితా హన్య స్పద్య స్పబలవాహనమ్॥

౩౧౪- యైః కృత స్సర్వభయో గ్ని రిపేయశ్చకుహరాపిః

క్షయీదాప్యాయితస్సీమః కోననశ్చేత్ప్రకౌప్యతాణా

౩౧౫- లోకానన్యా స్సృజేయుర్యే లోకపాలాంశ్చకౌపితాః

దేవాన్ కుర్వ్య రిదేవాంశ్చకః క్షింబం స్తాం తస్మై
ధ్నుయాత్॥

౩౧౬- యా నుపాశ్రిత్య తిస్రంతి లోకా దేవాశ్చ సగ్వదా-

బ్రహ్మ దైవ ధనం యేహం కో హింస్యాన్తాజిజీవిషుః

౩౧౭- అవిద్వాం శ్చైవ విద్వాం శ్చ బ్రాహ్మణో దైవతం

మహత్ -

ప్రణీతశ్చ ప్రణీతశ్చ యథాగ్నిదైవతం మహత్ ॥

౩౧౮- శ్మశానేష్వపి తేజస్వి పావకో నైవ దుష్కృతి -

హూయమాన శ్చ యజ్ఞేషు భూయఏవా భివర్ధతే ॥

౩౧౯- ఏవం యద్య ప్య నిష్టేషు వర్తంతే సర్వకర్మసు -

సర్వధా బ్రహ్మణాః పూజ్యాః పరమ దైవతం హితత్ ॥

౩౨౦- క్షత్రస్య తిప్రవృద్ధస్య బ్రహ్మణాః ప్రతి సర్వశః -

బ్రహ్మైవా వసన్నియంతృస్య క్షత్రం హి బ్రహ్మ సంభవమ్

౩౨౧- అద్యోగ్ని బ్రహ్మతః క్షత్రమశ్వనో లోహముద్ధితమ్

తేషాం సర్వత్రగం తేజః స్వాసు యోనిషు శామ్యతి ॥

౩౨౨- నా బ్రహ్మ క్షత్ర మృద్ధోతి నా క్షత్రం బ్రహ్మ వర్ధతే -

బ్రహ్మ క్షత్రం చ సంపృక్త మిహ చా ముక్త వర్ధతే ॥

౩౨౩- దత్వా దనం తు విప్రేభ్య స్సర్వం దండసముద్ధిమ్ -

పుత్రే రాజ్యం సమాస్పృజ్య కురీయత్రా యణం రణే ॥

౩౨౪- ఏవం చరణ సదా యుక్తౌ రాజన క్షేమ పార్థివః -

హితేషు చైవ లోకస్య సర్వాభృత్యాన్నియోజయేత్ ॥

౩౨౫- ఏహో ఖిలః కర్మవిధి రుక్తౌ రాజ్ఞ స్సనాతనః -

ఇసుంకర్మవిధిం విద్యాత్ క్రమశోవైశ్యశూన్రయోః ॥

— ‡ వైశ్యశూన్రకర్మవిధిః ‡ —

౩౨౬- వైశ్యస్తు కృత సంస్కారః కృత్వా దారపరిగ్రహమ్

వార్తాయాం నిత్యయ క్తస్సన్య త్పశూనాంచైవ రక్షణే ॥

౩౨౭- ప్రజాపతి హా వైశ్యాయ స్పృష్త్వా పరిదాదే పశూన్ -

బ్రహ్మణాయ చ రాజ్ఞే చ సర్వాః పరిదదే ప్రజాః ॥

౩౨౮- సచ వైశ్యస్య కామ స్సన్య స్సరయేయం పశూనితి -

వైశ్యే చే చృతి నా న్యేన రక్షితవ్యాః కదంచన ॥

౩౨౯- నణిమక్తాప్రవాళౌసాం లోహానాం తాంఠవస్యచ -

గంధానాం చ రసానాం చ విద్యా దఘ్నకబలాబుమ్ ॥

- ౩౩౦- వీజానా ముప్పి చ్చ స్మాత్ తేత్ర దోష గణస్యచ
మానయోగం చ జానీయాత్తు గాయోగాంశ్చసర్వశః
౩౩౧- సాగాసారం చ భాండానాందేశానాంచగుణాగుణాన్
లాభాలాభం చ పణ్యానాం పశూనాం పరివర్తనమ్ ||
౩౩౨- భృగ్యవాం చ భృంబిద్య ద్భూషాశ్చవివిధాన్పణామ్
క్రగ్యాణాం సానయోగాంశ్చ క్రయపక్రయ మేవచ ||
౩౩౩- దర్శేణ చ క్రయ్యవృద్ధా వాతిష్ఠే ద్యన్న ముత్తమమ్ -
నిద్యా చ్చ సర్వభూతానా వన్నమేవ ప్రయత్నితః |
౩౩౪- విప్రాణాం వేదదుషాం గృహస్థానాం యశస్వినామ్
శుశ్రూషై వ కుశూద్రస్య ధర్మో నైః శ్రేయసఃపరః
౩౩౫- శుచి రుత్కల్మషశుశ్రూషు మృణామవాగసహంకృతః-
బ్రాహ్మణావాశ్రయా నిత్య ముత్త మప్తాం జాతి
మశ్నుతే ||
౩౩౬- ఏషో నాపది వద్ధానా ముక్తః కర్తృ విధి శ్శుభః-
ఆ వద్యపి హి యి స్తేషాం క్రమశః స్తన్నిబోధత |

ఇతి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం
సంహితాయాం - నవ మోధ్యాయః,

అథ దశమోధ్యాయ ప్రారంభః.

— బ్రాహ్మణేత గాధ్యసకత్వనిషేధః —

- ౧ - అధీయారం స్త్రయో వర్ణాః స్వకర్తృన్ధాన్విజాతయః-
ప్రబ్రూయాద్బ్రాహ్మణ స్తేషాం నెతిరావతినీశ్చయః ||
౨ - సర్వేషాం బ్రాహ్మణో విద్యా ద్వైత్యుపాయాణా
యథావిధి-

ప్రబ్రూయా దిశ రేఖ్యశ్చ స్వయంచైవ తథా భవేత్॥

౩ - ఏ శిష్యా స్స కశిశ్రేష్ఠ్యాన్నియమస్య చ ధారణాత్

సంస్కారస్య విశేషాచ్చ వగ్దానాం బ్రాహ్మణ ప్రభుః

— * బ్రాహ్మణాదివర్ణక్రమః * —

౪ - బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్యస్త్రియోవగ్దాన్విజ్ఞానయః॥

చతుర్థ ఏకజాతి స్తు శూద్రో నాస్తి శు పంచమః॥

౫ - సర్వవర్ణేషు తుల్యాసు పత్తిష్వ త్తశయోనిషు॥

అనుగోప్యేన సంభూతా జాన్య జ్ఞేయా స్త ఏవ శే॥

౬ - స్త్రిష్వ నంతర జాతాసు ద్వివై రుత్పాది గా న్సౌఖ్యా

సృజానేవ తా నాహు ర్ద్వైశ్చదోషవిగర్హితాః॥

౭ - అనంతరాను జాతానాం విధి రేష సనాశనః॥

ద్వైకాంతగమ జాతానాంభక్త్యంవిగ్యాదినుంవిదిమ్॥

అలన్యవర్గస్త్రి జాతమక రజాతి వానవృత్త్యాది నిర్ణయః॥

౮ - బ్రాహ్మణాదై శ్శక్త్యాన్యాయానంబహ్మోనానసాయతే॥

నిసార శూద్ర కన్యాయాం యః పాగశవ ఉచ్యతే॥

౯ - త్తత్ర యాచ్ఛాద్రకన్యాయాం శూద్రాచారవిహరీనాన్

త్తత్ర శూద్రవపు ర్జాతు రుగ్రో నామ ప్రజాయతే॥

౧౦ - విశ్రయ త్రిషు వర్ణేషు నృపతే ర్విగ్ధయో ర్ద్వయోః॥

వైశ్యస్య వర్ణే చై క్షిన్ పదేతే పసదాః స్త్రుతాః॥

౧౧ - త్తత్ర యా ద్విశ్రకన్యాయాం సూతో భవతి జాతతః॥

వైశ్య స్తాగధవై దేహ రాజవి ప్రాం గనా సుతౌ॥

౧౨ - శూద్రా దాయోగవత్తత్తచండాలశ్చాదమోన్యతామ్॥

వైశ్యగాజన్య వి ప్రాసు జాయతే వర్ణసంకరాః॥

౧౩ - ఏకాంతరే శ్చానుగోప్యాదంబహ్మో గ్రామిధాన్యైతౌ॥

త్తత్త్రివై దేహకా తద్వత్ ప్రాతి లూప్యే పి జన్తసి॥

౧౪ - పుత్రాయే నంతరస్త్రి జాః ప్రమేహోక్తావిజన్తనామ్॥

తా ననంతర నామ్న సు మాత్మహోమాత్మ చక్షతే॥

౧౫- తామ్న తామ్నాదుక్రవ్యాగం నావృహోనాన జాయతే॥

అశీరోం బద్ధకవ్యాయా మాయోగవ్యాం తు దిగ్గం॥

౧౬- ఆయోగవశ్య క్షత్వా చ గంగాబాహ్వా గమో నృణామ్॥

ప్రాణలోక్స్థిన జాయంతే శూక్రావసనాన్త్రయః॥

౧౭- వైశ్యా వ్వాగదైవేహా త్క్రియా హ్సిన ఏవశః॥

వ్రతీన మేతే జాయంతే పశే వ్యవసనాన్త్రయః॥

౧౮- జాతో నిషాగాచ్చుగ్రాయాం జాత్యాభవశిపుక్రపః॥

శూక్రాజ్జాతో నిషాద్ధ్యాం తు స వై కక్కుటకస్త్వనః॥

౧౯- త్తత్తు గ్జాత స్తథో గ్రాయా శ్వపాక ఇతి కీర్తనః॥

వైదేహకేన స్వబస్యో ముక్తమో వేణ ఉచ్యతే॥

౨౦- ద్విజాతయ స్సవన్తాసు జనయం శ్యవ్రణాం సూయాం॥

తా సావిశ్రీపరిభ్రష్టా వ్రాత్యాః తి నిర్దిశేత్॥

౨౧- వ్రాత్యాశ్చ జాయతేః ప్రాత్యాపాత్వా భూర్జకంటకః॥

ఆవంశ్య వాలధానౌ చ పుష్పధ త్కైఖ ఏవచ॥

౨౨- యుక్తో వల్లవృ రాజన్యా ద్ప్రత్య నిచ్చివి రేవచ॥

నట శ్చ కరణ త్కైవ విపో గ్రహిష ఏవచ॥

౨౩- వైశ్యా త్తు జాయతే వ్రాత్యా త్సుధన్వాచార్య ఏవచ॥

కౌశశ్చః జన్తా చ మైత్ర సాన్వృత ఏవచ॥

౨౪- వ్యభిచారేణ వర్ణానా మపేర్యావేదనేన చ॥

స్పృకర్మణాం చ త్యాగేన జాయంతే వర్ణసంకరాః॥

౨౫- సుక్ష్మీయోనయో యో బ ప్రసిగో మాను లోమజాః॥

ఆస్మోన్య పృథివీ క్తా శ్చ తాక ప్రవత్యో వ్యశేషతః॥

౨౬- సూతౌ వై దేహక త్కైవ చండాల శ్చ నరాధమః॥

మాగ దః క్షతృ జాతి శ్చ తథా యోగవ ఏవచ॥

౨౭- పతే షట్ సమృశా స్పృగ్తా జనయంతి స్వయోన్ము॥

మోక్షజాత్యాం ప్రసూయంతే ప్రవరాసు చ యోనిషు॥

౨౦- యథాత్రయాణా వర్ణానాం గ్వయోరాశ్చాస్యజాయతే

ఆరంతక్యాస్సయోన్యాంశుతథాబాహ్యేష్వపిక్రమాత్.

౨౧- తేచాపి బాహ్యైశ్చనుబహూం స్తతోప్యధికగూఢితాన్-

పశ్యన్స్య గాశేషు జనయంతి విగహికాతాః॥

౨౨- యథైవశుద్రోబ్రాహ్మణ్యాంబాహ్యంజంతుస్త్రసూయతే

తథా బాహ్యతరంబాహ్య శ్చౌతు గ్వర్ణేప్రసూయతే॥

౨౩- ప్రతిమూలం వర్తమానా బాహ్యే బాహ్యేనర్థాపునః॥

హీనాహీనాః ప్రసూయంతే వర్ణా నంచదశైవను॥

౨౪- ప్రసానవో పశాగజ్జ మదాసం గానజీవనమ్-

హైరింద్రం వాగురాష్ట్రతి సూతే దస్య రియోగవే॥

౨౫- మైశ్రేయకంతువైశేషాలా మాచూకాస ప్రసూయతే

న్యూప్రశంసత్కజప్ర యోమూటా వాడొగుణోరయే॥

౨౬- నిషాదో మారవం సూతే దాసం నాకర్ష జీవనమ్-

వైవర్త వినియం ప్రాహు రాగ్యా వర్తనివాసినః॥

౨౭- శ్చుకవస్త్రభృశ్శిష్టనాగ్యాసు గహితాన్నాశనాసుచః॥

భవంత్య నోగవీ ష్టేతే జాతిహీనాః పృథక్ శ్రయః॥

౨౮- కారా వరో నిషాదా శ్చుచరకాః ప్రసూయతే-

వైశేహికా దంధ్రమేదా బహిర్గ్రావ ప్రశ్రయో

౨౯- చండాలా శ్చాండు సోపాకస్త్యక్సగవ్యవహరవాక్॥

ఆహిండికో నిషాదేన వైశేహ్యే వేవ జాయతే॥

౩౦- చండా లేన తు సోపాకో మూలవ్యసనవృత్తిమాన్-

పుక్కస్యాం జాయతే పాప స్సదా సజ్జన గహితః॥

౩౧- నిషాదస్త్రీ కు చండాలా త్వస్త్రనుంత్యావసాయనమ్॥

శ్చకానగోచరం సూతే బాహ్యనా మపి గహితమ్॥

౩౨- సంకరే జాతయ స్త్రీణాః పిశునాశ్చప్రగర్భిణా-

ప్రచ్ఛన్నా వా ప్రకాశా వా వేదితవ్యాః స్వకర్తృభిః॥

౪౧- సజాతి జానంతరణా మ్మన్ సూతా నివృజదర్శిణః-

మా ద్రాణాం సుసభగ్నాణ స్స స్వేవద్వంసజాః స్మృతాః॥

౪౨- తపో వీగప్రభావై స్తు తే గచ్ఛంతి యుగే యుగే-

ఉక్త్యం చా పక్షం చ మనుష్యే ష్వేహ జన్తతః॥

౪౩- శనై సుక్రియా యోషా నిమాః క్షుప్తి మజాతయః-

న పుత్యం గణా లోకే బ్రాహ్మణా న్మనేచ॥

౪౪- పాండ్రకాశ్చోద్రుప్రవిడాః కాభోజాయ వనాశ్శ కాః-

పాగగా ప్లవా శ్చినాః కిరాతా గరగాః విశాః॥

౪౫- ముఖి బాహూరుపజ్ఞానాం యా లోకే జాతయోబహిః-

శ్చోచ్చవాచ శ్చార్యవాచ స్స శ్వేతేదస్యవః స్మృతాః॥

౪౬- యోస్విజానా మపసదా యేచా పద్వంసజాః స్మృతాః-

తే నిందితై ర్షర్యయేయు ర్ద్విజానా మేవ కర్తృభిః॥

౪౭- సూతానా వ శ్వసారిధ్య వంబహానాం చికి స్రవమ్-

వైదేహకానాం స్త్రీకార్యం మాగధానాం పింకో పథః॥

౪౮- సశ్యమాతో నిమాదానాం త్వష్టి స్త్వాయోగవస్యచ-

మేదాం ద్రుచుంచుమగ్నూనా మారణ్య పశుహింస సమ్॥

౪౯- క్షుష్టుప్రపుక్క సానాం తు బిలౌకోపదబంధసమ్॥

ధిగ్వణానాం చర్మ కార్యం వేణానాం భాండవాదసమ్॥

౫౦- ఛైత్యద్రుమాశ్చ శాసేషు శైలేషు పవసేషుచ-

వసేషు రేతే విజ్ఞానా వర్తయంతః స్వకర్మభిః॥

౫౧- చండాల శ్వపచానాం తు బహిర్గ్రామా శ్చోశ్రయః-

అపపాత్రా శ్చ కతకవ్యాధన మేషాం శ్వగర్దభమ్॥

౫౨- వాసాంస మృగచేలాని భిన్నభాండేషు భోజనమ్-

కాష్టాయస మలంకారః పరివ్రజ్యా చ నిశ్యశిః॥

౫౩- న శై స్సహయ మన్విచ్ఛే త్పురుషో దర్శ మాచరణ-

వ్యవహారో మిథ స్నేహం వివాహ స్సగృతై స్సహ॥

౫౪- అన్నమేషాం పరాధీనం దేయం స్యాద్భిన్నభాజనే-

- రా త్రా నవిచరేయ్య స్తే గ్రా మేషు నగరేషు చ ||
 ౫౫- దివా చ రేయః కార్యార్థం విహితా రంజశసనైః-
 అవాంధవం శవం చైవ నిహారేయ రితి స్థితః||
 ౫౬-వధ్యుశ్చ హన్య స్సతతం యథాశాస్త్రం నృపాజ్ఞయా
 ఏగ్య వాసాంసి గృహీయ శ్చయ్యా శ్చ భరణాని చ||
 ౫౭- ఎగ్గాపేత మజ్ఞాతం నరం కలుషయానిజమ్-
 ల్యూతాపమివా నార్యో కర్తృభిః సై న్న బావయేత్||
 ౫౮- అహ్యంతా నిష్కంతా క్రూంతా నిష్ప్రయా త్కతా-
 ఎగుషం వ్యంజయంతీ హ లోకే కలుషయో నిజమ్||
 ౫౯- పిత్తం నా విజతే శీలం మాణు ర్వా భయ మేవవా
 నకథంచ దుర్యోగః ప్రకృతిం న్వాం నియచ్ఛతి||
 ౬౦- చులే ముఖ్యే పి జాతస్య యస్య న్వా ద్యోననం కరః-
 సంశ్రయ శ్యవ తచ్ఛీలం నగో ల్ప మపివా బహు||
 ౬౧- యత్ర త్వేతే పరిష్టంసా జాయంతే వణానూష కాః-
 రాట్టై స్సనా త గ్రా స్త్రం క్షిప్రవేవ వినశ్యతి||
 ౬౨- బ్రాహ్మణార్థే గవార్థే వా దేహ త్యా గో నుపస్కృతః
 స్త్రీ వాలాబ్యుపవత్తా చ బాహ్యనాం సిద్ధి కారణమ్||
 ౬౩- అహింసా సత్య మస్తేయం శౌచ మింద్రియ నిగ్రహః-
 ఏతం సామాసికం ధర్మం పాతుర్వణ్యే లభీ న్నను||
 ౬౪- శూ గ్రాయాం బ్రాహ్మణా జ్ఞాతః శ్రేయసా చేన్ద్ర
 జాయతే-
 అశ్రేయాం చేన్ద్ర యసీంజాతింగచ్ఛత్యాసప్రమామ్య గాత్||
 ౬౫- శూద్రో బ్రాహ్మణతామేతి బ్రాహ్మణశ్చైతిశూద్రతాం
 క్షత్రియా జ్ఞాత మేవం తు విద్యా ద్వైశ్చ్యైశ్చైవ
 ౬౬- అనార్యాయాం స ముత్పన్నో బ్రాహ్మణా త్తయచ్ఛ
 చ్ఛయా-

బ్రాహ్మణ్యానుప్యనాగ్యాను శ్రేయస్త్యంక్షేదిచేర్కకేత్
౬౭- జాతోనాగ్యానునాగ్యానామాగ్యాదార్యోభవేత్ సైః

జాతో వనార్యా దార్యయా మవార్య ఇతి నిశ్చయః

౬౮- తా వుబా సప్య సంస్కార్యా వితి దర్శో వ్యవస్థితః-

౭ గుర్వా జన్మనా సుగర్వా ఉక్తః ప్రాణిణామన్

౬౯- సుబీజం వైవ సుతే తే, జాగం సంజన్యతే యశా-

తథా గ్యాజ్జాన ఆగ్యానాం సర్వం సంస్కార మహాతి

౭౦- బీజ మేకే ప్రశంసంతి తేర్క మన్యే మనీషిణః-

బీజతే శ్రేయధై వాన్యే శత్రే యం శు వ్యవస్థితః

౭౧- అతే శ్రే బీజ మత్సప్త మంగై వ వినశ్యతి-

ఆబీజక మపి తేత్రం శేవలం స్పండిలం భవేత్

౭౨- యన్తా ద్బీజప్రభావేణ తిర్యక్తా ఋషయో భవన్-

పూజితా శ్చ ప్రశస్తా శ్చ తస్మా ద్బీజం ప్రశస్యతే

౭౩- అనార్య మార్య కర్మాణ మార్య, చా నార్య కర్మాణమ్

సంప్రధాన్య బ్రవీ ధ్ధతా న సమా నా సమావితి

—* బ్రాహ్మణాదికర్మవృత్త్యాదిర్ణయః, *

౭౪- బ్రాహ్మణా బ్రహ్మయోనిస్తా యే స్వకర్మణ్యవస్థితాః

తే సన్య గుపజీవేయుః పట్కర్మాణి యధాక్రమమ్

౭౫- అధ్యాపన మధ్యయనం యజనం యాజనం తథా-

దానం ప్రతిగ్రహ శ్చైవ పట్కర్మాణ్య గ్రభన్త నః

౭౬- పణ్ణం తు కర్మణా మన్య ప్రీతి కర్మాణి జీవికా-

యాజనా ధ్యాపనే వైవ విశుధ్ధా వృప్రతిగ్రహః

౭౭- త్రయోధర్మానివర్తంతే బ్రాహ్మణా త్ప్రయంప్రతి

అధ్యాపనం యాజనం చ తృతీయశ్చ ప్రతిగ్రహః-

౭౮- వైశ్యంప్రతి తథై వై తే నిపతేర నితి స్థితిః-

న తాప్రతి హితా ధర్మా మను రాహ ప్రజాపతిః

౭౯-శస్త్రాస్త్ర భృశ్యం క్షుద్రస్య వశి కృశుకృషిర్విశః

అజీవనాధానం ధర్మకర్మ దాన మన్యాయనం యజిః

౮౦-వేదాభ్యాసో బ్రాహ్మణస్య క్షుద్రస్య చ రక్షణమ్

వార్తా కర్మైవ వైశ్యస్య విశిష్టాని స్వకర్మసు

౮౧-అజీవనం యథోక్తేన బ్రాహ్మణః స్వేర కర్మాణా

శిషేత్ క్షుద్రయధర్మేణ స వ్యస్య ప్రశ్యంగంశరః

౮౨-ఉభాభ్యా మప్యజీవనం సు కథం స్యా దితి చేద్దవేత్

కృషి గౌ క్షుద్రాస్త్రాయ జీవే ద్వైశ్యస్య జీవికమ్

౮౩-వైశ్య వృత్త్యాః జీవనం సు బ్రాహ్మణః క్షుద్రయోపి వా

హింసాస్త్రా యాంపగాధీ గాకృషింయశ్చేనవర్జయేత్

౮౪-కృషిం సాధ్విని మన్యంతే సా వృత్తి సుద్విగహితా

భూమిం భూమిశయా శ్చైవ హంతికాక్లమయోముః

౮౫-ఇదం సు సృజినైకల్యూత త్వజతో ధర నైపుణమ్

విట్పణ్య ముద్భవో ద్ధారం క్షేయం విజ్ఞ వర్ధనమ్

— శ్చ బ్రాహ్మణాశ్చైవ వస్త్రానిర్ణయః శ్చ —

౮౬-సర్వా రసా నపోహేత కృణాన్మం చ నిలై స్సహా

అశ్వనో లవణం చైవ పశవ్రాయే చ మానుషః

౮౭-సర్వం చ తాంతపం రక్తం శాణత్రోమానికాని చ

అపిచే త్స్య రరక్తాని ఫలమూలే నౌ నౌ పథి

౮౮-ఆప శ్చ స్త్రం విషం మా సం సోమంగంధా శ్చ సర్వశః

క్షీరం త్రోగ్రం దధి ఘృతం తైలం వదు గుడ కుంభాన్

౮౯-అరణ్యం శ్చ పశూనర్వాణాం పక్షిణశ్చ వయాంసి చ

మన్యం నీలిచ లాత్రోం చ సర్వాం వైష్ణవశాస్త్రధా

౯౦-కామ ముత్తాన్య కృష్యా తు స్వయమేవ కృషీవలః

విశ్రీణీత తిలాం చ్చుర్దా ద్ధార్థ మచిరస్థితాన్

౯౧-భూజనా బ్యంజనా ద్దానా ద్యగన్య త్కురు తే తిలైః

క్రమిభూతః శ్వవిష్టా యాం పితృభి స్సహ వజ్జితః

౯౨- సర్వః పతతి మాంసేన లాక్షణ్యం . వశేనచ-

ప్రహేణ మద్రీభవతి బ్రాహ్మణః ధీరవిక్రమాత్
౯౩- ఇతరేషాంతు పశ్యానాం విక్రయా ద్వికాశాః-

బ్రాహ్మణ స్సప్తరాత్రేణ వైశ్యభావం నియచ్ఛతి ||

౯౪ రహరసై ర్నిమాతన్యా న శ్వేప లవణం రసైః-

కృతాన్నం చా కృతాన్నేన తిలా ధాన్యేన తస్యమాః ||

౯౫- జీవే దేతేన గాజన్య స్సస్వణా వ్యవయం గణః

న త్వేవ జ్యాయసీం పృథి వాభివాన్యేత కహిణిత్

—* కలితవణజస్యోత్కృష్టప్రస్థినిషేధావిషయః *

౯౬- యో లోభా దధమో జాన్యా జీవే దుశ్కృష్టార్తభిః

తం రాజా నిర్ధనం కృత్వా ధీప్రమేవ ప్రవాస సుతే ||

౯౭- వగం స్వధర్మో విశణో న పార క్యః స్వస్థుషిణః-

విగ్రహేణ జీరహి నన్యః పశ్యః జాతః ||

౯౮- దైవ్యో జీవ స్స్వరహేణ మూత్రవృత్త్యాపివ ర్థయేత్-

అనాదు స్సకాన్తజీవివతేత చ శక్తిమాన్ ||

౯౯- అకర్మవంస్తు శుశ్రూషాంశూరః కస్తుంద్విశర్జనామ్-

పత్రనారా శ్యయం ప్రాప్తో జీవే త్కాగుకకమంభః

౧౦౦- సైః కర్మభిః ప్రచరితై శ్శుశ్రూష్యంతేగ్జాతయః

తాని కారు క కర్మాణి శిల్పాని వివిధాని చ ||

—* స్వగర్హనిత బ్రాహ్మణవృత్త్యాదిర్నియః *

౧౦౧- వైశ్య వాన్మనుజిర్క బ్రాహ్మణః స్వేపథ సిణః-

అన శిశికేత సిద్ధ మ్నినుం ధర్మణం సమాచరేత్ ||

౧౦౨- సర్వణః ప్రతి స్మృత్యాయా ద్బ్రహ్మణ స్త్వనయంగతః

పవిత్రం దుచ్ఛతి త్యేత ధర్మ తో నోపపశ్యతే

౧౦౩- నాధ్యపనాద్యాజనాద్వా గ్నిరారాద్వాప్రగ్రహాత్

వోషో భవతి వి ప్రాణాం జ్వలనాంబుసమాహితే ||

౧౦౪- చివితాత్మయ మావన్నో యో న్న మత్తియత ప్రతః-

అకాశ మివ పంకేన న స పాపేన లిప్యతే ||

{ యున్నిన్న త్వదం యుధితకృతా }
{ సత్క-వ-నోదోహభావకథమ్ }

౧౦౫- అజీగర్త స్సుతం హంతు ముపా-స్మి ద్బుభుక్షితః -

నచా లిప్యత పాపేన యుత్ప తీకార మాచరన్ ||

౧౦౬- శ్వమాంస మిచ్ఛ న్నారో త్రిం ధర్మాదగ్గవిచక్షణః -

ప్రాణానాం పరిరక్ష్యం వామజేవో నలిప్తవాన్ ||

౧౦౭- ధరిద్వాజః యుధార్త స్తు సచ తో విజన వనే-

బహ్మైర్తః ప్రతజగ్రాహ వృదోస్త్యోవ హతపాః

౧౦౮- యుధార్తశ్చ త్రిసుఖ్యా గద్విశ్వమిన్ద్రః శ్వజాఘనీమ్ ||

చరదాలహస్తా దాదాయ ధర్మాధనం విచక్షణః ||

౧౦౯- ప్రతిగ్రహో ద్యాజనా ద్వా తక్షే వా ధ్యాపనా దపి-

ప్రతిగ్రహః ప్రత్యవగః ప్రేత్య పిప్రస్య గహికత్య ||

౧౧౦- యాజనాధ్యాపనైశ్చక్రియేతేనంస్కృతాత్మనామ్ ||

ప్రతిగ్రహ స క్రియతే శూద్రస్యా ప్యంగ్యజన్తనః ||

౧౧౧- ఒప హూమై రిపైత్యేనో యాజనాధ్యాపనైః కృతమ్ ||

ప్రతిగ్రహ సమిత్తంతు త్యాగేన తపనైవచ ||

౧౧౨- శిలోంఛ మప్యగదీత విస్రో జీవిత యత స్తతః-

ప్రతిగ్రహోచ్చలః శ్రేయాంస్తతోపుంఛః ప్రశస్యతే

౧౧౩- సుస్థిః కుప్య మిచ్ఛద్భి ర్ధనం వా పృథివీపతి-

వాప్యస్యాత్సత్తికైర్పిప్రైరదిత్సంస్త్యాగమహాతి

౧౧౪- అకృతం చ కృతాత్ యే శ్రా ద్ధౌ రజావికమేవచ-

హిరిణ్య ధాన్యం న్నచ పూర్వం పూర్వం దోషవత్

౧౧౫- సప్త ఏతా గమాధర్మ్యా దాయాలాభః క్రయోజయః ||

ప్రయోగః కమయోగశ్చ సత్ప్ర తిగ్రహ ఏవచ ||

—* దశవిధజీనహేత్వాదిక దశమ్ *

౧౧౬- విద్యా శిల్పం భృతి స్సేవా గౌరీతం విపణః కృషిః

భృతి రైపుతుం కుసీదం చ దశ జీవనహేళవః॥

౧౧౨- బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వృద్ధి నైవ ప్రయోజయేత్ |
కామంతు ఖలు ధర్మార్థం దద్యాత్వాపీయ సేన్వికామ్॥

౧౧౩- చతుర్థ మాదదానౌ పక్షత్రియో భాగ మాపది-

ప్రజారక్షా వరం శక్త్యా కల్పిసాత్ ప్రలిమ్యతే॥

౧౧౪- స్వధర్మో విజయ స్తస్య నా హవే స్యాత్పరాఙ్ముఖః॥

శిస్త్రేణ వైశ్యేణ ంక్షత్వా ధర్మసహాయేచ్ఛ్రిమ్

౧౧౫- ధాన్యే ప్రసం విశాంశుల్కం విశంకాగ్నాపణామ్-
కీర్మోపకరణా శ్శూద్రాః కారిః శబ్దనస్తథా॥

— జీవనార్థంశూద్రకర్తవ్యద్విజ సేవనాదిక్రిమః —

౧౧౬- శూద్ర స్తు వృత్తిమాకాంక్షా క్షత్రమారాధయన్వది
ధనిసంవాప్యపారాద్య వైశ్యంశూద్రా జీవసేవ॥

౧౧౭- స్వగృధ్ధి ముభయార్థం వా పి ప్రానారాధయేత్తస్య-

జాత బ్రాహ్మణశబ్దస్య సా హ్యస్య కృతకృత్యతా॥

౧౧౮- విప్రస్సేవైవ శూద్రస్య విశిష్టం కర్మా కిక్మితే-

య దతో న్యద్ధి కురుతే తస్మైస్య నిన్మమ్॥

౧౧౯- ప్రకిల్వప్య తిస్యతైర్వృత్తిః స్వగృహంబద్ధధా, తః
శక్తిం చాపి త్వదాత్మగత భృత్యానాంచపప్రపమ॥

౧౨౦- ఉచ్ఛిష్ట మన్నిం దాతవ్యం జీర్ణాని వసనానిచ-

పులాకా శ్చైచవధాన్యానాం జీర్ణాశ్చైచవిరిచ్ఛదాః॥

౧౨౧- న శూద్రే పాతకం కించిన్నిచ సంస్కారమహతి-

నా స్యాధికారో ధర్మేస్తి నధర్మాత్ ప్రతిషేధనమ్॥

౧౨౨- ధర్మేష్వపి స్తు ధర్మజ్ఞా స్సతాం వృత్త మనుష్ఠితాః-

మగ్రవర్జితమవ్యంతి ప్రశంసాం ప్రాప్నువంతిచ॥

౧౨౩- యథా యథా హి సర్వవృత్త మాత్మిన్ త్యనసూయకః-

తథాతథేనంచాముంచ లోకం ప్రాప్నోత్యనిందితః॥

౧౨౪- శస్త్రేనాపి హి శూద్రేణ న కార్యో ధనిసంచయః-

- శూక్ర హిధనమాసాగ్య బ్రాహ్మణానేవబాధతే
 ౧౩౦- ఏతే చతుర్థాం వర్ణానా మాపర్థన్యః ప్రకీర్ణతాః-
 యాన్ సమ్యగనుజ్ఞంతో వ్రజ తి పగమాంగతిన్||
 ౧౩౧- ఏష ధర్మ విదిః కృత్స్న శ్చాశుర్వణ్యఃస్వకీర్ణితః-
 అతః పరం ప్రవత్యోమి ప్రాయశ్చిత్త విధింశుభమ్||

ఇతి మానవే ధర్మశాస్త్రే భృగుస్సోక్తాయాం

సంహితాయాం - దశమోధ్యాయః,

అథైకాదశోధ్యాయప్రారంభః.

ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణమ్.

శ్శ్రీఅదోదానపాత్రాదినిర్ణయః శ్శ్శ్

- ౧ - సామ్రాజికం యక్ష్యమాణ మద్వగం సార్వవేదసమ్-
 గుర్బుజం పితృనాత్రర్థం స్వాధ్యాయాధ్యుపవతాపినః||
 ౨ - నవైతాన్ సూతకాన్ విద్యాబ్రాహ్మణాన్ ధర్మ-
 భిక్షుకాన్-
 నిస్సేవ్యభ్యోజేయ మేతేభ్యోదానం విద్యావిశేషతః||
 ౩ - ఏతేభ్యోహిద్విజాగ్ర్యేభ్యోజేయ మన్నంసదక్షిణమ్-
 బ్రతరేభ్యోబహిర్వేదికృతాన్నం జేయ ముచ్యతే||
 ౪ - సగ్వరత్నానిరాజాతుయధాహం ప్రతిపాదయేత్||
 బ్రాహ్మణాన్ వేదవిదుషోయజ్ఞార్థం చైవదక్షిణామ్||
 ౫ - కృతదారోపరాదారాభిక్షిత్వా యోధిగచ్ఛతి
 రణమాత్రం ఫలం తస్య గ్రన్యదాతుస్తుసంతః||
 ౬ - ధనానితుయధాశక్తిపిప్రేషుప్రతిపాదయేత్-
 వేదవిత్స వివిశేషుప్రేత్యస్వరం సమశ్నుతే||

౭ - యస్య త్రై వాషికం భర్తం పర్యాప్తంభృత్యవృత్తమ్.

అధికం వాప విద్యేత స సోమం పాశు మహాశిః॥

౮ - అతః స్వల్పీయస స్రవ్యే యి సస్సం పి బహి ద్విజః.

స వీతసో షఘ్రోర్వ పి న నస్య పోతి తత్ఫలమ్॥

౯ - శక్తః పరజనే దాతా స్వజనే దుఃఖిజీహ్ని-

మధ్వా ప తో విషాన్వాగః సధర్మప్ర రూపకః॥

౧౦- భృత్యానాముపరోధేన య త్కరోత్యన్వేదై హికమ్.

త ర్చవశ్య సుఖోదర్కం జీవత శ్చ పృత స్యచ॥

— యజ్ఞఘాత్యధమాహ ర్తవ్యగ్రవ్యాదివిర్ణయః —

౧౧- యజ్ఞశ్చేత్ ప్రతిరుద్ధ స్సృ దేకేనాం గేన య జ్వనః.

బ్రాహ్మణస్య విశేషేణ ధార్మికే సతి రాజని॥

౧౨- యో వైశ్యః స్యా ర్భవమపశు హీనక్రతురసోమపః.

కుటుంబా ద్దనః త ద్రవ్య మాహరే ర్విజ్ఞ సిద్ధయే॥

౧౩- ఆహరే శ్రీణి వా క్వేవా కామం శూద్రస్య వేత్సనః.

నహి శూద్రస్య యజ్ఞేషు కశ్చి దస్తి హిగ్రహః॥

౧౪- యో నాహిశ గ్ని శ్శశగు రయశ్వా చ సహస్రగుః.

తయో రపి కుటు బాభ్యా మాహరే దక్షిణాగ్రయన్॥

౧౫- ఆగాననిత్యా చ్చ దాణు రాహనే దప్రయచ్ఛతః.

తథా యశో స్య ప్రధతే దమశ్చైవ ప్రవధకతే॥

౧౬- తథైవ సప్రమే భక్తే బక్తాని షడ నిశ్నతా.

అశ్వ స్తన విధానేన హరిణ్యం హీనకవణః॥

౧౭- బలాత్ క్షౌ ద్రాదగారాగ్వా యతోవాపుష్పలభ్యతే.

ఆఖ్యాత్యంత త త్తస్మై పృచ్ఛతే యని పృచ్ఛతి॥

౧౮- బ్రాహ్మణస్వం నహత్యం క్షత్రియేణ కదాచన

దస్యనిష్ఠి యయో స్తు స్వ మజీవక హతుమహతి

౧౯- యోసాధుభ్యోక్షమాదాయ సాధుభ్యస్సంప్రయచ్ఛతి॥

స కృత్వా న్నన మాత్మానం సంతారయతి తా వుభౌ॥

౧౦-య ద్ధనం యిష్ట శీలానాం దేవస్వం త ద్విదు ర్బుధాః॥

అయజ్ఞవాం తు య ద్విద్వి మాసురి స్సం త మచ్యు శే॥

౧౧-స తస్మా క ధాగయే ద్దక్షం ధామణకః పృథివీసలః॥

క్షుద్రయస్య హి బాలిశ్యా బ్రాహ్మణ స్స కటి యుధా॥

౧౨-తస్య భృత్య జనం జ్ఞాత్వా స్వకుటుంబా ద్విహః కి-

శ్చుతశీలై చ విజ్ఞాయ వృత్తం ధర్మార్థం ప్రకల్ప సిత॥

౧౩-కల్పయిత్వా స్య వృత్తం చ గత్యే దనం స మంజుశః॥

ర జా హి ధమకషిద్భాగం తస్మా బ్రాహ్మణోరీక్షితాత్

౧౪-న యజ్ఞార్థం ధనం శూ ద్రాద్విప్రై ర్భిక్షే శకశిశ్విత్-

యజమా నా హి భిక్షీ శ్వా చండాళః శ్రే త్సజాయ తే॥

౧౫-యజ్ఞార్థక మధకాం భిక్షీత్వా యోగసరం ప్ర గచ్ఛసి-

స యాతి భాసతా , కిన్రూ కి తాం నా శత సహాః॥

౧౬-దేవస్వం బ్రాహ్మణస్సు వా లోభేనా వా సస్థియః-

స పాపాన్తా పరే లోకే గృహ్లా చ్ఛిష్టేన జీవతి॥

౧౭-కష్టం వై శ్వానరిం నిశ్యం నిర్వపే దద్వ పర్యయే-

క్షౌత్తానాం పసుసోమానాం నిష్క్ర మ్య శ్మదకవసంభవే॥

————— శ్చలినాపదితిపమక్తిర్ననిపేధాదిషయః శ్చ —————

౧౮-ఆపశ్శత్సేన యో రమణం క్షురుతే నాపరి ద్విజః-

స నాహ్నితి పలం తస్య పరిత్రే త విచారిత్మ్॥

౧౯-విత్తై శ్చదేవై సాన్తై శ్చబ్రాహ్మణై శ్చమహాషిభిః

అపి న మరణా ద్భీతై ర్విధేః ప్రాణిభిః కృతః॥

౨౦-ప్రభుః ప్రధమకల్పస్య యో నుకల్పేన వశతే-

న సాంపరాయికం తస్య చమకతే ర్నిగృతే ప మ్॥

౨౧-స బ్రాహ్మణో వేదయేత కించి గ్రా జనిధమకత్॥

స్వవీశ్య జైవ తాం చ్చిష్టా న్నానవా నపకారిణః॥

౨౨-స్వవీశ్య ద్రా జనీర్యా ద్చ స్వవీశ్యం బలవత్తమ్-

- తస్మా త్వేనైవ వీర్యేణ నిగృహీయా దర్శిన్ నిజః॥
- ౩౩- శ్రుతీ రథర్వాంగిసేః కుర్యా దిత్య విచారయన్-
- వాక్ శస్త్రం వై బ్రాహ్మణస్య తేనహన్యాదర్శిద్విజః
- ౩౪- క్షుశ్రియో బాహువీర్యేణ తరే దాపద మాత్మనః-
- దశేన వై శ్యశూక్రా తు జపహూ మైర్ద్విజోత్తమః
- ౩౫- విధాతా శాసతా వక్తా మైత్రో బ్రాహ్మణ ఉచ్యతే-
- తస్మై నాకుశలం బ్రూయాన్న శుష్కంగర మీరయేత్
- ౩౬- నవై కన్యా నయవతి ర్నల్ప విద్యో నబాలిశః-
- హూతా స్యా దగ్నిహూత్రస్య నారో నా సం
- స్తృత స్తథా॥
- ౩౭- నరకే హి పశం శ్యేతే జుహ్వత స్పచ యస్య తత్-
- తస్మా ద్వైదానకుశలో హూతా స్యా ద్ద్వేదపారగః
- ౩౮- ప్రాజాపత్యేనదత్వాశ్వ మగ్న్యైధేయస్యదక్షిణామ్
- అనాహి త్నాగ్నిర్భవతి బ్రాహ్మణో విభవే సతి॥
- ౩౯- పుణ్యా న్యన్యాని కుర్వీత శ్రద్ధధానో జితేంద్రియః-
- శ్శుక్లపక్షిణయజ్ఞనిషేధాదివిషయః శ్శుక్ల —————
- న త్పల్ప దక్షిణై ర్యజ్ఞై ర్యజేతే హ కథంచన॥
- ౪౦- శ్రాద్రియాణి యశః స్వర్గ మాయః కీర్తిం ప్రజాః పశూన్
- హంత్యల్ప దక్షిణో యజ్ఞ స్తస్మా న్నల్పధనా జయేత్॥
- ౪౧- అగ్నిహూత్ర్య పవిధ్యాగ్నిక బ్రాహ్మణ కామకారతః
- చాంద్రా యణం చరే న్నాసం వీరహత్యా సమంహితత్॥
- ౪౨- యేషాద్రా దధిగమ్యార్థ మగ్ని హూత్రముపాసతే
- ఋత్విజ సై హి శూక్రాణాం బ్రహ్మ వాదిషు గర్హితాః
- ౪౩- తేషాం సతత మజ్ఞానాం వృషలా గ్న్యవసేవి నామ్-
- వదా మస్తక మాక్రమ్య దాతా దుగ్ధాని సంతరేత్
- ౪౪- అకుర్వ నివహితం కమన్ నిందితం చ సమాచరన్-
- ప్రసక్త శ్చేంద్రియార్థేషు ప్రాయశ్చిత్తీయతే నరః॥

౪౫-అకామశః కృతే పాపే ప్రాయశ్చిత్తం విదుర్భుధాః

కామకారకృతే వ్యాహు రకే శ్రుతి నిరకనాత్-

౪౬-అకామతం కృతం పాపం వేదా భ్యాసేన శుద్ధ్యః-

కామత స్తు కృతం మోహా శ్చాయశ్చిత్తైః పునర్నిజైః

౪౭-ప్రాయశ్చిత్తియతాం ప్రాప్యదై వాత్పుష్పకృతేనా

న సంసగం వ్రజే త్సద్విః ప్రాయశ్చిత్తే కృతే ద్విజః

౪౮-తత్తత్పాపవిశేష ప్రాప్యమానరూపవిపర్యయః ధనం శా

౪౯-ఇహ దుశ్చరితైః కేచి త్కేచి త్పుష్పకృతై స్తథా-

ప్రాపుషవంతి దురాత్మానో నరా హప విచర్యయమ్

౫౦-సువర్ణచోరః కానభ్యం సురాః శ్యా వదుత తామ్-

బ్రహ్మ హ త్షయరోగితప్తం దౌశ్చర్మ్యం గురుతల్పః

౫౧-ఏశునః పాతిసాసిక్యం సూచకః పూతి వ క్రతామి

ధాన్య చోరో గహీనత్వ మాతిరౌక్యం తు మిశ్రకః

౫౨-అన్నహర్తా మయావిత్ప్తం మాక్యం వాగపహరః-

వస్త్రాపహరకః శైవ్రత్రం పుగుతా మశ్వహరకః

౫౩-ఏవం కర్తవీశేషేణ జాయంతే సద్విగహితాః-

జడమూకాంధ బధిరా వికృతాకృతయ స్తథా

౫౪-చరితవ్య మతో నిశ్యం ప్రాయశ్చిత్తం విశుద్ధయే-

నింద్యే హి లక్షణై ర్ముక్తా జాయంతే నిష్కృత్తై ననః

—శ్చ మహాపాతకౌపపాతకాదినిణయః శ్చ—

౫౫-బ్రహ్మ హత్యా సురాపానం స్త్రేయం సుర్వంగనాగమః-

మహాంతి పాతకాన్యా హు స్సంస్కృ శ్చాపి తై స్సహ

౫౬-అపృతం చ సముత్క్లషే రాజగామిచ పైశునమ్-

గురో శ్చా లీక నిర్బంధః సమా ని బ్రహ్మహత్యయా

౫౭-ప్రహ్లాదా తా వేదనిందా కౌటసాక్ష్యం సుహృద్వధః

గహితానాశ్చయో ర్గ్ని స్సుగాపానసమాని షట్

౫౮-నియేపస్యా పహరణం నరాశ్వ రజతస్య చ-

భూమి వజ్ర హణీనాం చ గుక్తస్తేయస మంస్తృతమ్ ॥

౨౮- రేత స్సేకిః స్వయోఽము కు నా రీష్వం శ్యజాసు చ -

సమ్మృః పుత్రస్య చ స్త్రీషు గురుతల్పచమం విదుః ॥

౨౯- గోవధో యాజ్ఞ స యాజ్ఞం పారదార్యాత్తవిక్రయమ్

గు నమాత్మ పితృత్యాగః స్వాధ్యాయగ్నిపితుతస్య చ

౩౦- పరి ప్రిక్తిశా న జేన పరివేదచ మేవచ-

శయో గ్రానం చ కన్యాయా నయో రేవచ యాజనమ్

౩౧- కన్యాయా గూషణం చైవ వార్ధుష్యం వ్రతలోపమ్-

తటాకారామదారాణా మపత్యస్య చ విక్రయః ॥

౩౨- వ్రాత్య తా బాధసత్యాగో భృత్యాధ్యాపన మేవచ-

భృతా చ్ఛా ద్యయనా దాన మపత్యానాం చ విక్రయః ॥

౩౩- స్యాపి కం స్వ దీకారో వహో యంత్ర ప్రవణినమ్-

హిం సాధ్యం స్వా జీవీ భిచారో మూలకమచ ॥

౩౪- భృషవాధా మఖమ్కాణాం గ్రుహూతా మపపాతనమ్

అన్యైశ్చం చ క్రియాంభో నిదితాన్నిదనం తథా ॥

౩౫- అనాహితా గ్ని శాస్తేను శ్పృణానా మపవక్రయా-

అనాచ్ఛా స్రాధిశానం శాశీ లవ్యస్య చ క్రియా ॥

౩౬- ధాన్య కుష్ఠ పశు నైయం మద్యప స్త్రీ నిషేవణమ్-

స్త్రీ శూద్ర విత్తక్షుబంధో నాస్తీక్యం చోపపాతకమ్ ॥

౩౭- బ్రాహ్మణస్య గుణిశ్చత్యా స్తూతీరమ్రయమద్యయోః

జైహ్యం చ మేదునం పుంస జాతి భ్రంశకరం స్మృతమ్

౩౮- బిగ శోష్ట్ర మృగేభానా మజావికవద స్తథా-

పంకిరీకణం జ్ఞేయం మినాహిమహిషస్య చ ॥

౩౯- నిదితేభ్యో ధనాగానం వాణిజ్యం శూద్ర సేవనమ్-

అసాస్త్రీకరిణం జ్ఞేయ మపశ్యస్య చ భాషణమ్ ॥

౪౦- క్రిమి కీట వయో హత్యా మద్యానుగత భోజనమ్-

భద్రదాశః కుసుమస్తేయః కథైర్వం చ మలావహమ్ ||

౧౧- ఏతాన్యే నాంసి సర్వాణి యథోక్తాని పృథక్పఞ్చ-

యై ర్ద్యై ప్రక్షై రహోఽయంతే తాని సమ్యజ్జీవోధత
అజ్ఞాన ప్రాప్తబ్రహ్మహత్యాదిప్రాప్తయశ్చిత్తమ్, *

౧౨- బ్రహ్మహా ద్వాదశ సమాః కుటీం కృత్వా వనే వసేత్.

భైరౌ శ్యత్తపశుధ్యర్థం కృత్వా శవశిరోధ్వజమ్ ||

౧౩- లక్ష్మ్యం శస్త్రభృతాం వా ప్యాద్విచక్షామిచ్ఛయాత్తనః

ప్రాశ్యే యత్నాన మగ్నో వా సమిధే త్రిరవాక్ఫిరః ||

౧౪- యజేత వా శ్వమేధేన స్వర్జితా గౌ సవేన వా-

అభిజిద్వశ్శబ్దభ్యం వా త్రివృతా స్నిఘ్నతా పివా ||

౧౫- జపేత్ వా న్యతమంవేదం యో జనానాం శతం వ్రజేత్-

బ్రహ్మహత్యావ నో దాయ మితభుజ్జీయతేంద్రియః ||

౧౬- సర్వస్వం వేదవిదుషే బ్రాహ్మణా యో పపాదయేత్ ||

ధనం వా జీవనాయా లం గృహం వా సపరిచ్ఛదమ్ ||

౧౭- హవిష్యభుగ్వా నుసరేత్ ప్రప్రాతస్తరస్పతీమ్-

జపేద్వా నియతా హరః స్త్రిర్వై వేసస్య సంహితామ్ ||

౧౮- కృతవావనో నివసే గ్రామాంతే గోవ్రజే పివా-

అశ్రమే పృక్షయూతే వా గౌ బ్రాహ్మణహితే రతః ||

౧౯- బ్రాహ్మణార్థగ వార్ధేవా సస్యః ప్రాణాః పరిత్యజేత్-

ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యాయా గోప్తాగో బ్రాహ్మణస్యచ ||

౨౦- త్ర్యవరం ప్రతిరోధా వా సర్వస్వ మవజిత్య వా-

పప్రస్య తస్మిమిత్తే వా ప్రాణాలాభే పిముచ్యతే ||

౨౧- ఏవం దృఢచిత్తో నిత్యం బ్రహ్మచారి సమాహితః-

సమాప్తే ద్వాదశే వర్షే బ్రహ్మహత్యాం వృపాహతి ||

౨౨- శిష్ట్యే వా భూమిదేవానాం సరదేవ సమాగమే-

స్వమేనో వభృద్ధిస్సితో హయమేధే విముచ్యతే ||

౨౩- భర్తస్య బ్రాహ్మణో మూల మగం రాజన్య ఉచ్యతే-

సస్తా త్సమాగమే తేహ మేనో విఖ్యాప్య శుభ్యన్||
౧౪- బ్రహ్మణ స్సంభవేనైవ దేవానా మపి దైవః||

ప్రమాణం చైవ లోకస్య బ్రహ్మ త్రైవహీ కారణమ్||

౧౫- తేషాం వేదవిదో బ్రూయన్త్రయోప్యేనస్సునిష్కృణిమ్

సా తేషాం పావనాయస్యా త్వవిశ్రా విదుషాం హివాక్
౧౬- అతో న్యతమ మాస్థాయ విధిం విప్ర స్సమాహితః||

బ్రహ్మవాత్యా కృతం పాపం వ్యసోహ త్యాశ్చ వస్తయా
౧౭- హత్యా గర్భ హపిజ్ఞాతం మేతదేవ వ్రతం చ రేతః||

రాజస్య పైశ్యో చేజానా వాత్రే యీమేవచ స్త్రి యమ్
౧౮- ఉక్త్వా చైవా నృతం సాక్ష్యే ప్రతిరుధ్య గురుతథా||

అపహృత్య చ నియేపం కృత్వా చ స్త్రి సుసృగ్మధమ్||

౧౯- ఇయం విశుద్ధి రుదితా ప్రమాప్య కామతో ద్భిమ్.
కామతో బ్రహ్మణవధే నిష్కృతి ర్క్షియితే||

————— శుసురాపానప్రా యశ్చి మః —————

౨౦- సురాం పీత్వా ద్విజోమోహో దగ్నివ రాంసురాంపిబేత్||

తయా స కాయే నినిగ్ధే ముచ్యతే కల్పిమా త్రితః||

౨౧- గౌమూత్ర మగ్నివణ-ం నా పబే దుదక మేవవా.

పయో ఘృతం వా మరణా ద్గో శ ఎద్రస మేవవా||

౨౨- కణా న్వా భక్షియే దబ్ధం పిణ్యం వా సకృన్నిశి-

సురాపానాపనుత్త్యధం బాలవాసా జటీ ధ్వజీ||

౨౩- సురా వై మల మ్నానాం పాప్తా చ మలముచ్యతే.

తస్మా బ్రహ్మణరాజన్యో వైశ్య శ్చైవ సురాంపిబేత్||

౨౪- శాశీ పైష్ట చ మాధ్వీ చ విజ్ఞేయా త్రివిధా సురా-

యశ్చై వై కా తథా సర్వా స పాతవ్యా ద్విజోత్తమైః||

౨౫- యశ్చిరతుః పిశాచాన్నం మద్యం మాంసం సురా సకమ్-

త బ్రహ్మణే శా నా త్రవ్యం దేవానా మశ్నితాహపి||

౨౬- అమేధ్యే వా పతే న్నస్తో వైదికం వా పుష్పదాహరేత్||

అకాగ్నీచున్యత్కుర్యాద్వా బ్రాహ్మణోనుదమోహిః॥

౯౭-యస్య కాయగతం బ్రహ్మ మన్యేనా హ్లాద తే సక్యత్-

గస్య వ్యపైతి బ్రాహ్మణ్యం శూన్య చ సగచ్ఛతి॥

౯౮-ఏషా విదితా విహితా సురాపానసా నిష- ఎః-

అతఃకోర్వణం ప్రవత్సామి సువణ- స్తేచనిష్కృత్మమ్॥

—*స్వగ్నిస్తేయప్రా యశ్చిత్తమ్*—

౯౯-సువణ- స్తేయకృ ద్విప్రో రాజాన మభిగమ్య తు -

స్వకర్త బ్యపయన్ బ్రా యాన్తాంభవాననుశాస్త్వితి

౧౦౦-గృహీర్వా ముసలంరాజా సకృ ధన్యాత్తుతం స్వయమ్

వధేన శుద్ధ్యతి స్తేనో బ్రాహ్మణ స్తహసై వ తు ॥

౧౦౧-తపసా పననుత్సు స్తు సువణ- స్తేయజం మలమ్ -

చీరవాసా ద్విభో రణ్యే చరే శ్చ బ్రహ్మహోత్రతమ్

౧౦౨-ఏతై ర్ప్రతై రపోహేత పాపం స్తేయకృతం ద్విజః-

గురు స్త్రీ గజనీయం తు ప్రతై రేభి రపానుదేత్ ॥

—*గురుతల్పగమనప్రా యశ్చిత్తమ్*—

౧౦౩-గురు తల్ప్య భిభామ్యై నస్తప్తే స్వప్యదయోషయే-

సూమీణం జ్వలంతింస్వా శ్లేష్ఠ్యైర్వృత్త్యా నానవిశుద్ధ్యతి॥

౧౦౪-స్వయం వాశిశ్శవృషణాభుత్కృ త్వా ధాయచాంజరౌ-

నైర్ముతీం దిశ మాతిష్ఠే దానిపాతా దజిహ్వాగః॥

౧౦౫-బట్వాంగీ చీరవాసా వా శ్చ శ్రులో విజనే వనే-

ప్రా జాపత్యంచరేత్కృ త్చ మబ్ధమేకంసమాహితః॥

౧౦౬-చాం ద్రాయణం వా శ్రీ మానా నభ్యస్యేన్నియ-

తేంద్రియః-

హవిష్యేణ యవాగ్వా వా గురుతల్పా పనుత్తయే॥

౧౦౭-ఏతై ర్ప్రతై రపోహేయ మహాహాపాతకీనో మలమ్-

ఉపపాతకేన స్తైవ వేభి ర్నానావిధై ప్రతైః॥

—**గోహల్యాన్యపపాతక ప్రా యశ్చిత్తమ్**—

౧౦౮- ఉపపాతక సంయుక్తో గోఘ్నమాసంయ వాపి జేత్.

కృశవాసో వసేద్దోష్టే చ మూతా తేన సంవృతః॥

౧౦౯- చతుర్థకాల మశ్నియా దతూరలవణం మితమ్.

గోమూత్రేణా చ రే త్స్నానం ద్వామాసా నియతే॥
న్రియః॥

౧౧౦- దివా నగచ్ఛే గ్లాస్తాస్తు తిష్ఠ స్నార్థ్యం రజః పిబేత్
శుశ్రూషితానవస్థుశ్య రాత్రావీరాననం సేత్.

౧౧౧- తిష్ఠంతీ వ్యసూతేష్టే శ్చ ప్రశంత్య పృథుప్రజేత్.

ఆసీనాను తథా సినో నిసి తో వీతమగుగః॥

౧౧౨- ఆతుగా మభిశస్తాం వా చౌర పౌ ఘ్రానిధిర్బయోః
పతితాం వంకలగ్నాం వా సర్వోపాయ్యైమోవ సుతో

౧౧౩- ఉష్ణే వర్షతి శీతే వా నూరుతే చతి వా భృశమ్.
నకుర్వీతా త్తిన స్త్రాణం గో రక్మత్వా తు శక్తిః॥

౧౧౪- ఆన్యనో యదివా నేహం గృహే తేత్రే కవాఖిలే
బతుయంతీం నకథయే ద్విబంతం చైవ వశ్నకమ్॥

౧౧౫- అనేన విధివా యస్తు గోఘ్నా గా మనుగచ్ఛతి .

స గోమాత్యా కృతం పాపం శ్రీభి గ్లాసైర్వ్యహివాతి

౧౧౬- పృథభై కాదశా గా శ్చ దద్యా త్సు చరితవ్రతః .

ఆవిష్య మానే సర్వస్వం వేదవిద్యో నివేదయేత్॥

౧౧౭- ఎతజేవ వ్రణం కుస్య రుప పాతకినో ద్విజాః.

అవక్లిష్టం శుశ్కర్థం చాం గ్రాయణ మథాపివా॥

— శ్రుత్వా చ ర్యాదివ్రణక్షిప్తా యశ్చిత్తమ్. —

౧౧౮- అవక్లిష్టే శు కాణేర గర్దభేన చతుష్పదే.

పాకయజ్ఞవిధానేన యజేత నిఋణాంతిం నిశి॥

౧౧౯- హుత్వా గ్నో విధివ ధోమా నంతత శ్చ సమిర్భవా.

వాతేన్ద్రునరువశ్నినారి జుహుయాత్సపిపాహులి॥

౧౨౦- కామతో రేతస స్సేకం వ్రతస్థస్య ద్విజస్తనః.

అతిగ్రహం ప్రతస్య హుర్ధ్వజా బ్రహ్మవాదిః॥

౧౨౦- మూలతం బ్రహ్మచారి చ గురుం వాచా సేవచ -

చతురో వ్రతినా బ్యేతి బ్రహ్మం తే జో వికీర్ణానశ్చ

౧౨౧- ఏతస్మి న్నేనం ప్రాప్తే వసిత్వా ౧౭౯ బాణ మ్ -

సప్తా గారాం శ్చరే ద్భృకుం స్వకర్త పరికీర్తయన్

౧౨౨- లేభ్యో లభేన భైక్షేణ వర్తయన్మైక కాలమ్ -

ఉపస్థితం స్త్రవణం శ్చ జేన స విశుద్ధతీ ।

౧౨౩- జాతిబ్రంశకం కర్త కృత్వా నృతినా మిచ్ఛయా -

చ రే జ్జనంశపనం కృచ్ఛంప్రా జాపన్యా నిచ్ఛయా

౧౨౪- సంక రాపాత్ర కృత్వాసు మానం శోదన మ్మౌఢ్యం -

ష లింగీకరణీయేషు తప్త స్సన్య ద్యావక స్త్రహమ్ ।

—•క్షత్రియాదివధ ప్రాయశ్చిత్తమ్•—

౧౨౫- శరీయో బ్రహ్మహత్యాయాః క్షత్రియస్య వధే స్తృతః

వైశ్యే ష్టమాంశో వృత్త స్థే శూద్రే శ్చైవ సుషోడశశః

౧౨౬- అకామత స్తు రాజన్యం వినిపాత్య నిజోత్తమః -

వృషభైకసహస్రా గా గవ్యా శ్శుచరిత్రతః ॥

౧౨౭- శ్రోత్రి చరే ద్వా నియతో జటీబ్రహ్మహతో వ్రతమ్

వనః గూరశరే గ్రా మా గ్న్యక్షమూలనికేతనః॥

౧౨౮- ఏతదేవ చరే గర్భం ప్రాయశ్చిత్తం ద్విజోద్ధితః -

ప్రమాప్య వైశ్యం వృత్తస్థదద్యా ద్విచశతంగ వామ్

౧౨౯- ఏతదే వ్రతం కృత్వా షణ్ణా సామృహాచరేత్ -

వృషభైకాదశా వాపి షడద్యా నివ ప్రాయ గాస్సితాః॥

••మాగ్ధారాదివధ ప్రాయశ్చిత్తమ్••

౧౩౦ మాగ్ధాగనకలౌ హత్వా చాపం షంఘాక మేవచ -

శ్వగోధోలూక కాకాంశ్చ శూద్రహ శ్శావ్రతంచరేత్॥

౧౩౧- పయఃపిబే త్త్రిరాత్రం వాయోఽపి వాధ్వసావ్రజేత్ -

ఉపస్థితే త్త్రిసంత్యాం వానూక్తం వాజైవతంజపేత్॥

౧౩౩-అగ్నింకాశాక్షాయసీంద్ర్యాత్సంహత్వాద్విజోత్తసుకే-
పలాభభారకం షండేనైసకం చై కమాషకమ్||

౧౩౪-మృత కుంభం వరాహేను తిలద్రోణం తు త్రిన్దిరా-
శుకేద్విహాయనంవత్సంక్రాంచంహత్వాశ్రీహాయనమ్||

౧౩౫-హత్వా మాంసం వలాకాం చ బకం బహణమే చ-
వానరం శ్యేనభాసాచ స్పర్శయే ద్బ్రహ్మణాయ గమ్||

౧౩౬-వాసాద ద్యాగ్ధయంహత్వా పంచసీలావృషాగజమ్-
అజమేనా వనద్వాహం ఖరం హత్వై కహాయనమ్||

౧౩౭-శ్రవ్యాదాం సు మృగా హత్వా ధేనుం దద్యాత్ప్ర-
యస్వినీమ్-

అశ్రవ్యాదా స్వత్సదరీ ముష్ట్రంహత్వాతు కృష్ణలమ్||

౧౩౮-జీన కాస్తు క బస్తావీ పృథ గ్నద్యా ద్విశుద్ధయే-
చతుర్ణా వపి వర్ణానాం నారీ హత్వా న వర్ణితాః||

౧౩౯-దానేన వధని ణేకం సర్పాదీనా మశక్నువన్-
ఏకైకశ శ్చిరే త్కృచ్చం ద్విజః పాపావనత్తయే||

౧౪౦-అసిమతాంతు సత్త్వానాం సహస్రస్య ప్రమాపణే-
పూర్ణేచా నస్య సస్థాం తు శూద్రహత్యా వ్రతం
చ రేత్||

౧౪౧-కించి దేవతు విప్రాయ దద్యా ర్థమితాం వధే-
అనస్థాం చైవ హింసాయాం ప్రాణాయాపేన
శుద్ధతి||

— శుభలప్రదవృత్తచ్ఛేదనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్. —

౧౪౨-ఫలదానాం తు వృతౌతాం షేదనే జప్య మృగ్యలమ్-
గుల్మవల్లీలతానాం చ పుష్పితానాం చ వీరుధామ్||

౧౪౩-అన్నాద్యజానాం సత్త్వానాం రసజానాం చ సర్వశ-
ఫల పుష్పేశ్వరానాం చ ఘృత ప్రా శో విశోధనమ్||

౧౪౪-కృష్ణజానా మోషధీనాం జాతానాం చ స్వయం ఏవే

వృథా లంఘేను గచ్ఛేద్దాం దివ మేకం పయోవ్రతః
౧౮౫- ఏతే ప్రకృతై రిహామ్యంస్యా దేనోహింసా సమస్యమ

— అజ్ఞానాజ్ఞానకృతాభివృద్ధిభిక్షాది ప్రాయశ్చిత్తమ్ —

అజ్ఞానాజ్ఞానకృతం కృత్సం శృణుతా నామభివృద్ధి
౧౮౬- అజ్ఞానా ద్వారానీం పీత్వా సంస్కారైశ్చైవ శుద్ధ్యతి.

మతిపూర్వ మనిదేశ్యం ప్రాణాంతిక మతిస్థితిః
౧౮౭- అప స్సురాభాజనస్తా మస్మభాండ స్థితా సథా-

పంచరాత్రం పిబేత్ప్రీత్యా శంఖపుష్ప సృతం పయః
౧౮౮- స్వప్నప్రాప్తౌ దత్వా చ మదిరాం విధివ త్ప్రతిగ్రహ్యచ-

శూద్రో చ్ఛిస్తా శ్చపీత్వాః కుశవారిపిబే త్యహమ్

౧౯- బ్రాహ్మణస్త సురాపస్య గంధమామ్రాయసోమపః-
ప్రాణానపుత్రిరాయమ్య ఘృతం ప్రాశ్యవిశుద్ధ్యః ।

౧౯౦- అజ్ఞానా త్ప్రాశ్యవివాతం సురాసంస్పృష్టమేవ చ
పురస్సంస్కరిషహంతి త్రయోవర్ణాద్విజాతయః ।

౧౯౧- వపనం మేఖలా దండో కైశ్చ చర్య వ్రతాని చ-
నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పున స్సంస్కారకమణిః ।

౧౯౨- అభోజ్యానాంతుభుక్త్వాన్నం స్త్రీ శూద్రో చ్ఛిష్టమేవ చ
జగ్ద్వాహంసమభివృద్ధ్యం చ సుప్తరాత్రంయవాకపిబేత్

౧౯౩- శుక్తాని చ కషాయాం శ్చ పీత్వా మేధ్యాస్యపిద్విజః
తావ ద్భవత్యప్రయతో యావత్ సుప్తాత్ప్రీతిధిః ।

౧౯౪- విడ్వరాహాఖరోష్ట్రాణాం గోమాయోఃకిప కాకయోః-
ప్రాశ్యమూత్రపురీషాణిద్విజశ్చాన్ద్రాయణంచ రివో

౧౯౫- శుష్ణాణి భుక్త్వా మాసాని భౌమాని కివ కాః చ-
అజ్ఞాతంచైవ సూనాథ మేతదేవ వ్రణం చ రేత్ ।

౧౯౬- క్రవ్యాదనూకరోష్ట్రాణాం కుక్కుటాణాంచ భిక్షణే-
నరకాకఖరాణాం చ తప్తకృచ్ఛం విశోధనమ్ ।

- ౧౫౭- గాని కాన్నం ను యోగ్నియాదసమావృతో ద్విజః
సత్రీణ్య హో న్యుపపసే నే కాహం చో గతే వసేత్॥
- ౧౫౮- బ్రహ్మచారి ను యోగ్నియాన్తథు మాంసం కఠంజను
సంపాప్య ప్రాకృత కృచ్ఛం ప్రాశేషసమాపయేత్-
- ౧౫౯- విడాల కాకాహ్నిప్తం జగ్ధ్వా శ్వ నకులస్య చ-
తేతకకాంసన్నం చ పబే శ్చస్తా నువర్చనమ్॥
- ౧౬౦- అహోగ్ని నున్నం నాత్యవ్య మాత్మన శ్శుద్ధి మిచ్ఛమా-
జ్ఞాంభుర్గునూ త్తాగ్యం శోధ్యం వాప్యాశుకోదనైః॥
- ౧౬౧- పక్షి నాన్యాయనశ్య క్తా ప్ర గానాం విఃధోఽధిః-
స్థైయోహోష హర్హాణాం ప్రతానాం శ్రుయ
తాం ఃధిః॥

— శ్శస్తైయోహోష హోరక ప్రగనిర్ణయః శ్శ —

- ౧౬౨- ధాన్యాన్న ద- చార్యాణి కృత్వా కామాద్విజోజ్జహతి
స్వజాతీయ గృహాదేవ కృత్వా భేద విశుద్ధ్యే॥
- ౧౬౩- నునుష్కాణం ను హరణే శ్రీణాం క్రేత్ర గృహస్య చ
కూప వాపీ జలానాం చ శుద్ధి యం ప్రాయణంత్వగమ్
- ౧౬౪- ప్రన్యాణా మబ్బసారాణాం స్థైర్య కృత్వాన్యవేత్సతః
చ రే త్సంతవనం కృచ్ఛం న నిగ్ధాన్యత్త శుద్ధయే
- ౧౬౫- భక్త్య భోజ్యా వహరణే యా శయ్యాసన స్య చ-
పుష్పమూఘలానాం చ పంచగవ్యం పశోనమ్॥
- ౧౬౬- త్పిణక ప్తద్రుమాణాం చ శుష్కాన్నస్య గుడ్య చ-
శేలచక్రా మిషాణాం చ శ్రీరాత్రిం స్యాన్భోజనమ్
- ౧౬౭- వణిముక్తా ప్రవాళానాం శాశ్రుస్య రజతస్య చ-
అయఃకాంస్యోలలానాం చ ద్వాదశాహం కణాన్నతా
- ౧౬౮- కార్పాసకీటజ్ఞో రాణాం ద్విశళైశ్చ కశఫస్య చ-
పక్షిగుఢోపధీనాం చ రజ్జవైచిత్ర్య హం పయః

౧౬౯- ఏతై ప్రాతై రసోహత పాపం ప్రేయకృతం ద్విజః-
అగమ్యాగమనీయం తు ప్రతై కేభి రపానుజేత్ ||

— అగమ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తమ్ —

౧౭౦- గురుశబ్దప్రశం కుర్యాత్తే శస్త్రాస్త్రస్పయోనిషు-
సఖ్యైః పుత్రస్య చ స్త్రీషు కుమారిష్వంత్యజానుచ

౧౭౧- మైశ్వుష్పసెయూం భగినీం స్వస్రియాం మాతు రెవచ
మాతృశ్చ భ్రాతు స్తనయాం గత్వా చాం ద్రాయణం
చ రేత్ ||

౧౭౨- ఏతాస్త్రస్త్రస్త్రభార్యాభేకా నోపయచ్ఛేత్తుబుద్ధిమాన్-
జ్ఞాతేత్వే నం నుపేయాస్తాః పతతి హ్యుపయన్మథః

౧౭౩- అనూసంషు పుగుష ఉదక్యాయా మయోనిషు-
రేత స్సక్త్యా ఒలే చైవ కృచ్ఛం సాంతపనం చ రేత్ ||

౧౭౪- మెనునం తు సమాసేవ్య పుంస యోషితి వా ద్విజః
గోయానేల్పుదివాచైవ సచాసాస్మాన్సమాచ రత్-

౧౭౫- చందాలాల్పస్ర యోగత్పభక్త్యాచ ప్రతిగృహ్యచ-
శతత్య జ్ఞానతో విప్రో జానా త్సన్మయంతు గచ్ఛతి-

— శిష్యస్త్రిదోషావహరక ప్రతినిర్ణయః —

౧౭౬- విప్రనుష్టం స్త్రీయం భర్తా నిరుంధ్యా దేక వెత్తని-
యక్తు సఃపరదారేషు తచ్చైనాంచారయోగ్యమ్ ||

౧౭౭- సాచేక్షుః ప్రమద్యేత్తు గద్దకేనో ఫయంత్రితా-
కృచ్ఛం చాం ద్రాయణం చైవ తదస్యాః పాప
సం స్మృతమ్ ||

౧౭౮- యశ్శరోత్యేకరాత్రేణ వృషలీ సేవనా ద్విజః-

తద్భైతుభుగ్దవ నిత్యం త్రిభి ర్వషేక ర్వ్యపోహతి

౧౭౯- ఏసాం పాపకృతా ముక్తా చక్షుర్ణా మపి నిష్క్రమితిః-
పతితై స్సంప్రయుక్తానా మిమాః శృణుత నిష్క్రమితిః ||

— ❖ పతితసంసర్గ దోష ప్రాయశ్చిత్తమ్ ❖ —

౧౮౦- సంవత్సరేణ పతితి ఇతితేన సహ చరిన్-

యాజనాధ్యుపనాద్యోనా న్నుశు యానాసనాశనాత్

౧౮౧- యో యేన పతితే నై మాం సంసర్గం యాతిమానవః

స తస్మైవ వ్రతం కుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయే॥

— ❖ పతితవిషయః ❖ —

౧౮౨- పతితస్యో దకం కార్యం సపింధై ర్బాంధవై గృహిః

నిందితే ప ని సాయాహ్నా జ్ఞాత్యుత్పి గ్గురు సన్నిశౌ

౧౮౩- దాస ఘట మపాం పూర్ణం పర్యస్యే త్రైతవత్పదా

అహారాగ్ర ముపాసీర న్నుశౌ చం బాంధవై స్సహ

౧౮౪- నివర్తేం శ్చ తస్మా త్తు సంభాషణ సహసనే-

దాయాద్యస్య ప్రధానంచ యాత్రాచైవ హితాకి

౧౮౫- జ్యేష్ఠతా చ నివర్తేత జ్యేష్ఠావాప్యం చ యర్థనమ్

జ్యేష్ఠాంశం ప్రాపుయాచ్చాప్య యవీయాగగుణ

తో ధిః॥

౧౮౬- ప్రాయశ్చిత్తే తు చరితే పూర్ణ కుంభ వపాం నవమ్

తేనైవసార్థం ప్రాశ్యేయః స్నాత్వాపుజ్యేజలాశయే॥

౧౮౭- సత్వ పుస్తతం ఘటం ప్రాశ్య ప్రవిశ్యభవంస్పకమ్

సర్వాణి జ్ఞాతి కార్యాణి యథాపూర్వంసమాచరేత్

౧౮౮- ఏతమేవ విధిం కుర్యాన్యోషిత్సు పతితాస్వపి-

వస్త్రా న్నసానం దేయం తు వసేయు శ్చ గృహాంతికే

— ❖ అశోధిత పాపాదివిషయః ❖ —

౧౮౯- ఏనస్త్విధి రన్యైకై ర్నార్థం కింది త్సహ చరేత్-

కృత నిర్ణేజనాం త్రైవ స జుగుప్సేత కహిదిత్॥

౧౯౦- బాలఘ్నం శ్చ కృత ఘ్నం శ్చ విశుద్ధా నపి ధర్మతః

శరణాగత హంత్రాం శ్చ స్త్రీ హంత్రాంశ్చ న సతి

జనేత్॥

౧౯౧- యోషాం ద్విజానాం సావిత్రి నా నూ ఛ్యేత యథావిధి
తాం శ్చైరయిత్యా తీక కృచ్చాక యథా విధ్య
పనాయయేత్ |

౧౯౨- ప్రా యశ్చి త్తం వికీషంతి వికర్తస్థా స్తు యో ద్విజాః
బ్రహ్మణా చ పరిత్యక్తా ప్రేమా మప్యే తదాదిశేత్

— ఖిగహితవృత్త్యాన్విత ధనాదిశుద్ధి నిర్ణయః ఖి—

౧౯౩- య ద్దహితేనా ర్జయంతి కర్తృణా బ్రాహ్మణాదనమ్
తస్యే త్సర్వేణ శుద్ధ్యంతి జప్యేన తపసై వచ |

౧౯౪- ఒపిత్యా త్రిణి సావి త్ర్యా స్సహస్రాణి సమాహితః
మాసం గోష్ఠేపయఃపీత్వా ముచ్యతే స త్రుతిక్రహేత్

౧౯౫- ఉప వాస కృశం తం తు గోవ్రజా శ్చన రాగతమ్
ప్రణతం పరిపుచ్చేయః సాహ్యం సౌమ్యే చ్ఛసీడిమ్ |

౧౯౬- సత్య ముక్త్వా తు విప్రేషు వికిరే ద్యవసం గవామ్-
గో భిః ప్రవర్ణితే తీర్థే కుర్య స్త్య సర్వ హమ్ |

౧౯౭- వ్రాత్యానాం యాజగంకృత్వా పరేషామంశ్య కర్తవ్య-
అభిచార మహీనం చ త్రిభిః కృత్యై ర్ద్యుపోహతి |

— ఖిశరణాగతత్యాగవేదవిప్లవాది ప్రా యశ్చి త్తమ్ ఖి—

౧౯౮- శరణా గతం పరిత్యజ్య వేదం విస్తాన్య చ ద్విజః-
సంవత్సరం యవాహార స్తత్పాప మపసేధతి ||

౧౯౯- శ్వపు గాలఖ రై ర్దస్తో గ్రామ్యైః క్రవ్యాద్భి రేవచ
నరాశ్వోప్రవరామౌశ్వ ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి

౨౦౦- షష్ఠా న్న కాలతా మాసం సంహితా జప ఏవవా-
ఘామామాశ్చ సాకలానిత్య మపాఙ్క్త్యానాంవిశోధనమ్

౨౦౧- ఉ స్త్ర యానం సమారుహ్య ఖరయానం తు కామతః
స్నాత్వాతువిప్రోదిగ్వాసాః ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి |

౨౦౨- వినా ద్భి రపునా ప్యార్త శ్శారీరం సన్నివేశ్య చ-
సచేలో బహి రాపు త్య గా మాలభ్య విశుద్ధ్యతి |

- నిర్వృత్తాశ్రితమున ప్రాప్తయిల్లి శమ్భేః —
- అ-౩- వేదాదిగ్రాహం నిర్వృత్తాం కర్తృత్వం సహస్రశ్రమే.
సా శత్రుశాసనం చ ప్రాప్తయిల్లి శమ్భోజంమ్.
- ధనుకాశాస్త్రంకారణ దహది ప్రాప్తయిల్లి శమ్భేః —
- అ-౪- సహస్రకారం బ్రాహ్మణ్యోన్మేషంకారం చగ్రితం
సాప్తానం సహస్రహస్రం వభివాన్య ప్రసాదయేత్
- అ-౫- గాఢాయాన్వ శ్చ శోనాపి కంఠేవా బధ్య వాససా.
వివాదే నా విజితత్వ ప్రశస్య ప్రసాదయేత్.
- అ-౬- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
శోనానియా బ్రాహ్మణ్య సరకం ప్రతిపద్యతే.
- అ-౭- శోనానియా బ్రాహ్మణ్య సరకం ప్రతిపద్యతే.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౮- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
శ్చ శాస్త్రోక్తప్రాప్త్య గ్రిత విప్రస్యోన్మేషోన్మేష
- అ-౯- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౦- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౧- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౨- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౩- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౪- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౫- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౬- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౭- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౮- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౧౯- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.
- అ-౨౦- లోకాన్వ త్వం శతం సహస్ర వభివాన్య చ.
తావత్వం సహస్రాని తగ్గతా నంకే వసేత్.

౨౦౪- తప్తకృచ్ఛం చగన్ విప్రః జ కీరఘ్నానిలాన్
ప్రతిక్ర్యహంపిదేమసాన్ స్మరాన్మయాపనూహితః॥

౨౦౫- యతాన్తి నో ప్రనుత్య ద్వాదశాహ విభోజనమ్-
పగాకౌ నామ క్ష చ్ఛ్చయిం సర్వపాపావనోగః॥

౨౦౬- ఏకైకంశ్రోత్రం సమే త్పిండం కృషే శుద్ధేనవదశామేత్
ఉపపృశ్యిస్త్రీవవణ సేతచ్ఛ్చాన్త్రాయణంస్త్యతమ్॥

౨౦౭- ఏతశేవ విధిం కృత్వా మాచరే న్యవహర్యమే-
శుక్లసత్వాఙ్గయత శ్చరం శ్చంధ్రాయణం ప్ర మ్

౨౦౮- అష్టా వక్షో సగుణ్ణీయా త్పిండా న్నగ్నాది నై స్థతే-
నియతాత్మా హవిష్యాశే యతిచాన్త్రాయణం చ న్

౨౦౯- చశిరః ప్రాతరశ్నీయా త్పిండాన్ విప్రస్సనూహింః
చతురోస్తమితే సూర్యే శిశుచాన్త్రాయణంస్త్యతమ్॥

౨౧౦- యధాకిధువి త్పిండానాం తీస్రోశీర్తి స్న హిరః-
మాసేనాశ్మకాహ విష్యస్య చన్త్రస్యైస్సూకరామ్॥

౨౧౧- ఏతస్మిన్ ప్రాస్తధానిత్యా వసవశ్చ చరన్త్రాయణమ్-
సర్వాకులమోతాయ మరుతశ్చ మహషిః॥

౨౧౨- మహాన్యాహ్మభి గ్లోనుః కర్తవ్యః స్వయ మన్వకమ్-
అహంసా సశ్య వక్రొధ మాజంబం చ సమాచ రత్

౨౧౩- శ్రీరహస్య స్త్రీగ్నిశాయాశ్చ సవాసా జుగూపితేత్-
స్త్రీశూద్రపతతా శ్చైవ నాభిభాషేత క్త్వితే-

౨౧౪- సానా సనాభ్యాం విహరే దశక్తో ధ శ్శయితవా-
బ్రహ్మచారి వ్రతి చ స్యాద్దురుదేవద్విజార్చకః॥

౨౧౫- నావిశ్రీం చ జపేన్నిత్యం పవి శ్రాణి చ శక్తతః-
సర్వేష్యవ ప్రతేష్యవ ప్రాయశ్చిత్తార్థ మార్గతః॥

౨౧౬- ఏతే ద్విజాతయ శ్శోధాన్త్రై రాపిష్ట్యై ననః
అనాపిష్ట్యై పాపాన్తునం శ్రేణ్మోషై శ్చశోధయేత్

౨౧౭- భ్యాపనేనా సుతాపేన తపసా ధ్యయనేన చ-

- పాపశుశ్రుచ్యతే చాచా శ్రధాదానేనచా పది||
 ౧౧౦-యథాయథా నరో దగ్ధం స్వయం కృత్వానుభాషతే.
 తథాతదా న్యచేవాహి స్తేనా ధర్మేణ ముచ్యతే||
 ౧౧౧-యథాయథా వన స్తస్య దుష్టుశం కర్త గహతి.
 తథానిధా నిరీతి త త్తేనా ధర్మేణ ముచ్యతే||
 ౧౧౨-కృత్వాపాపంహిసంకప్య తస్మా త్పాపాత్ ప్రముచ్యతే
 నైవం కుర్యాం పునఃపి నిపత్యా పూయతే తు సః||
 ౧౧౩-పరం సంవింశ్య మానసా ప్రేష్య కర్మ ఫలాదయమ్.
 వసోనాచ్యుర్నిభి ర్ని త్యం శుభం కర్త సమాచరేత్||
 ౧౧౪-అజ్ఞానా దృని పిజ్ఞానా త్కృత్వా కర్త విగహితమ్
 తస్మా ద్విముక్తి విన్విచ్ఛక్ ద్వితీయం స సమాచరేత్||
 ౧౧౫-యస్మిన్ కర్తవ్య స్య కృతే మానస స్సాన్య దలాఘవమ్.
 తస్మిన్ స్తావ త్తపః కుర్యా ద్యావ త్సుప్తికరం భవేత్||
 ౧౧౬-తపోమూల మిదం సర్వం దైవమానుషకం సుఖమ్.
 తపోమధ్యం బుధైః ప్రోక్తం తపోతం వేదదశిభిః||
 ౧౧౭-బ్రాహ్మణస్య తపోజ్ఞానం తపః త్తత్రస్య రక్షణమ్.
 వైశ్యస్య తు తపో వార్తా తప శ్శూద్రస్య సేవనమ్||
 ౧౧౮-బుద్ధయ స్సంయతాత్మానః ఫలమూలానిరాశనాః
 తపనైవ ప్రపశ్యంతి త్రై లోక్యం సచరాచరమ్||
 ౧౧౯-బౌద్ధా న్యగదో విద్యా దైవీచ వివిధా స్థితిః.
 తపనైవ ప్రసిన్ధ్యంతి తప స్తేషాం హి సాధనమ్||
 ౧౨౦-య ద్దుస్తరం య ద్దురాపం య ద్దుగ్ధం యచ్ఛుశుష్కరమ్.
 సర్వం తు తపసా సాధ్యం తపోహి దురతిక్ర మమ్||
 ౧౨౧-మహాపాతకిన శ్చైవ శేషా శ్చ కార్యకారిణః.
 తపనైవ సుతప్తేర ముచ్యంతే కిల్బిషా త్తత||
 ౧౨౨-కీటా శ్చా హిపతంగా శ్చ పశవశ్చ వయాంసి చ.
 స్థావరాణి చ భూతాని దివం యాంతి తపోబలాత్||
 ౧౨౩-యిక్ష్వింశి దేనః కుర్వంతి మనోవాచ్యుర్నిభిజ్ఞానాః||

తత్సర్వం నిదాహంత్యాశు తపనైవ తపోధనాః॥

౨౦౨- తపనైవ విశుద్ధస్య బ్రాహ్మణస్య దివాకసః-

ఇజ్యాశ్చ ప్రతిగృహంతి కామా సంవధాయంతి చ॥

౨౦౩- ప్రజాపతి రిగం శాస్త్రం తపనైవా నృజత్ ప్రభుః-

తద్దైవ వేదా నృషయి స్తపసా ప్రతిపేదిరే॥

౨౦౪- ఇత్యేత త్తపసో దేవా మహాభావ్యం ప్రచక్షతే.

స్వాస్యాస్య ప్రపశ్యంత స్తపసః పుణ్య ముత్తమమ్॥

౨౦౫- వేదాభ్యాసో నృహం శక్త్యామహాయజ్ఞక్రియాక్షమా

నాశయంత్యాశు వాపాని మహావాతకజాన్యసః॥

౨౦౬- యథై ధిస్తేజసా పహ్నిషా ప్రాప్తనిదాహతి తుణాత్

తథా జ్ఞానాగ్నినా పాపం సంస్వం దహతి వేదవితే॥

౨౦౭- ఇత్యేత దేనసా ముక్తం ప్రాయశ్చిత్తం యథాపిధి-

అతిఘోర్యం రహస్యానాం ప్రాయశ్చిత్తం నిబోధత్

—•రహస్యప్రాయశ్చిత్తమ్—

౨౦౮- సవ్యాహులిప్రణవ కః ప్రాణాయామాస్తు షోడశ-

అపి భ్రూణహణం మాసా త్పునంత్య హరిహః కృతాః॥

౨౦౯- కాత్సం జప్త్వా ప ఇత్యేత ద్వాసిష్ఠంచ పతీత్యుచమ్॥

మాహిత్రం శుద్ధవత్య శ్చ సురాపోపి విశుద్ధ్యతి॥

౨౧౦- సకృ జ్జప్త్వా స్య వామీయం శివసంకల్ప మేవచ-

అపహృత్య సువర్ణం తు తుణా ద్భవతి నిర్మలః॥

౨౧౧- హరిష్యంతీయ మభ్యస్య నతమంహితీతిచ-

ఒపి త్స్వ పారుషం సూక్తం ముచ్యతే గురుతల్కః॥

౨౧౨- పనసాం స్థూలసూక్ష్మాణాం చిక్షేర్షి న్నపనోదనమ్-

అవేత్యుచం జపే దద్ధం యక్ష్మించి దమితీతివా॥

౨౧౩- ప్రతిగృహ్యో పతిగ్రాహ్యంభుక్త్వాచాన్నంవిగహేతమ్-

జపం స్తరత్సమందీయం పూయతే మానవస్త్ర్యహితే

౨౧౪- సోమారాద్రంతు బహ్విదా మాస మభ్యస్య శుద్ధ్యతి-

ప్రపంచాత్మాకూచరణస్నానమర్చనండామితీచ శ్రవణమ్

౧౧౧-౧౨౨౧- మింక్ర మిత్యేనా దేనస్వీ స పకం జపేత్-

అప్రశస్తం శు కృతాః పు నూన నూనీన బై కుటికా

౧౧౨౨- మింక్ర శృంగళ హూమాయై రబ్ధం హుత్వా యు

తం దివజః-

సామగ్ధ్య పృ పకంత్వే నో జస్తా వా సహజత్వచమ

౧౧౨౩-౨ హువ తక సంయుక్తా నుచ్చే ద్వా సృమాహిణః-

అభ్యుప్యా బ్ధం పావమానీ భైత్రాహారో విశుద్ధ్యతి

౧౧౨౪- అభ్యే వా శ్రీర 'వస్య ప్రయతో వేదసహిత మ-

ముచ్యతే పాతకై స్సరైవః పరాకై శ్శృంగళస్త్రీకః

౧౧౨౫- శ్రవణం చూపవ , ద్యుక్త స్త్రీరహూభ్యవయస్నః

ముచ్యతే పాతకై స్సరైవ స్త్రీస్త్రీపిశ్వా ఘమ్యుమ్

౧౧౨౬- యథా శ్వశేధః క్ర శురాత్ సర్వపాపాపనో నః-

యథా మనుషణం సూక్తం సర్వపాపాప నోదనమ్

౧౧౨౭- శాగ్వా లోకానపీ మాంస్త్రీనశ్చ న్నపి యతః-

ఇముగ్ధేగం ధాగయాః శ్రీ నైనః ప్రాప్తో ఏచర

౧౧౨౮- యుక్తహిణాం శ్రీ రభ్యస్య యజుషో వాసమాహిణః

పామ్నాం వా సరవాస్యానాం సర్వపాపైఃప్రముచ, తే

౧౧౨౯- యథామహాప్రదం ప్రాప్త్య ష్టైశ్చ లోభ్యం విసశ్యతి

స గా మశ్చగ్రిహం సర్వం వేదే శ్రీప్రతి మజ్జ'

౧౧౩౦- ఇముగ్ధో యజుషో చా న్యాని సామాని విశధాని చ

ఏష శ్రేయ స్త్రీప్రదేదో యో వేదేనం స వేదకత్

౧౧౩౧- అభ్యం మి శ్రీ వ్యతిగం బ్రహ్మశ్రయాయస్త్రి ప్రశ్మీణా

స గు హ్యాయ న్య స్త్రీప్రదేదో యస్తం వేదస వేదకత్

౧౧౩౨- మౌనవే ధర్మశాస్త్రం- భృగుప్రో క్తాయాం-

సంహితాయాం ఏ కావశోధ్యాయః

ద్వారకాధ్యాయ ప్రారంభః.

- ౧ - చాతుర్వర్ణ్యస్య కృత్స్నీయ ముక్తో ధర్మ స్వయానః
కనకాక్షాం ఫలనిస్సృత్తిం శంస న స్తస్త్వతిః పరామ్॥
- ౨ - స తా నువాచ ధర్మాత్మా మహర్షీన్మానవో భృగుః-
అస్య సర్వస్య శృణుత కవయోగస్య నిణాయమ్॥
—*స నో వాగ్దేహజకవకపలనిర్వృత్తీనిణాయః*—
- ౩ - శుభా శుభ ఫలం కర్మ మనో వాగ్దేహసంభవమ్-
కర్మజా గతయో నన్యాణా ముత్తమాదమమద్యనామ్॥
- ౪ - తస్యేహ శ్రీవిదస్యాప త్ర్యధిష్ఠానస్య జేహినః-
దశుమణియుక్తస్య మనో విద్యాత్ ప్రవర్తకమ్॥
- ౫ - పుత్రవ్యేష్వభిధ్యానం జననా నిష్టచింతనమ్-
ఃతథా భినివేశ్చ త్రివిధం కర్మ మానసమ్॥
- ౬ - పాఠస్య మస్మాం జైవ మైశుస్యం చావ సర్వశః-
అసంబద్ధప్రలాపశ్చ వాజ్మయం న్యా చ్చతుర్విధమ్॥
- ౭ - అదత్తా నా మపాదానం హింసా జైవా విధానతః-
పరదారోపసేవా చ శారీరం త్రివిధం స్మృతమ్॥
- ౮ - మానసం మనసై వాయ ము పబుక్త్యై శుభాశుభమ్-
వాచా వాచా కృశం కవక కాయేనైవచ కాయకమ్॥
- ౯ - శరీరజైః కవకదోషై ర్యాతి స్థావరతాం నరః-
వాచికైః పక్షిన్ముగతాం మానసై రంత్య జాతితామ్॥
- ౧౦ - వాక్సంఘో ధ మనోదగ్ధః కాయదుఢ స్తథైవ చ-
యస్మై తే నిహితా బుద్ధౌ త్రిదండితి స ఉచ్యతే॥
- ౧౧ - త్రిగంధ మేత స్మితీప్య సర్వభూతేషు మానవః-
కావక్రౌఢౌ తు సంయమ్య తత స్సిద్ధిం నియచ్ఛతే॥
- ౧౨ - యో స్యా త్తనః కారయిలా తంతుత్రజ్ఞ ప్రచక్షతే-
యః కరోతి తు కర్మాణి సఖూతావ్శ్య చ్యతే బుధైః॥
- ౧౩ - జీవసంజ్ఞో త రాత్మా న్య స్సహజ స్సర్వసేహినామ్-

యేన పేదయతే నవకం సుఖం దుఃఖం చ జన్మసు॥

౧౪- తా వుభౌ భూతి సస్మక్తా మహా తే శ్ర జ్ఞ పవచ.

ఉచ్చావచేషా భూతేషు స్థితం తం వ్యాప్య తిష్ఠతిః

౧౫- అసంఖ్యా మూలకాయ స్తస్య నిష్పతంతి శరీరతః-

ఉచ్చావచాని భూతాని సతతం చేష్టయంతి యాః॥

౧౬- పంచభృషపమగ్రా తా భ్యఃప్రే త్యదుష్ట ప్రతినాన్మణామ్

శరీరం యాతనాధీయ మన్య దస్పద్యతే ధ్రువమ్॥

౧౭- తేనా నుభూయతా యామీ శ్వరీరణే హ యాతనాః-

తాస్వే వ భూతమాత్రా సు ప్రలియంతే విభాగశః॥

౧౮- సో నుభూయా నుభోదర్శా దోమా నిష్పషయసంగజాన్

వృపేతికక్షదా భ్యేతి తా వేషా భా వహజసా॥

౧౯- తౌ ధనకం పశ్యేత్తస్య పాపంచా తంగ్రితౌ సహ-

యాభ్యాంప్రా ప్నోతిసస్మక్తఃప్రే త్యేహచనుబాసుఖమ్

౨౦- యన్యాచరితధమకం స ప్రాయశో ధమక మల్పశః-

తై రేవ చా నృనో భూతై స్సుర్వై సుఖ ముపాశ్నుతే॥

౨౧- యది తు ప్రాయశో ధమకం సేవతే ధర్మ మల్పశః-

తై ర్భూతై స్సపరత్యక్తో యామీః ప్రాప్నోతి యాతనాః

౨౨- యామీ సా యాతనాః ప్రాప్య స జీవో వీతకల్మషః-

తాస్వే వ పంచ భూతాని పున రభ్యేతి భాగశః॥

౨౩- ఏతా ద్విష్టాస్య జీవస్య గతి స్సేవ్యై వ చేతసా-

ధవకతో ధవకత వై చ స ధర్మే గద్యా శ్చదా మనః-

— సత్త్వా గుణ లక్షణాది కథనమ్ —

౨౪- స త్వం రజ స్రమశ్చై వ త్రీన్విగ్యా దాత్మనోగుణాన్

యైర్వ్యాపేమాన్ సితౌ భావా న్నహ స్పర్శానశేషతః

౨౫- యో యదైషాం గుణో దేహే సాకల్యేనా తిరిచ్ఛతే-

స నగా త్పరణ ప్రాయం తం కరోతి శరీరిణమ్॥

౨౬- సత్త్వం జ్ఞానం తిమో జ్ఞానం రాగద్వేషా రజ స్మృతమ్

వీతద్వాప్తి మ దేతేషాం స్వసూతాశ్రితం వపుః॥

౨౭- తత్ర యస్మిన్సంయుక్తం కించి దాన్వని లక్షయేత్-

ప్రశాంత మివ శుద్ధభం సత్త్వం తదుపధారయేత్॥

౨౮- య త్సు దుఃఖసమాయుక్త మప్రీతికర మాత్మనః॥

తత్రజో ప్రణిఘం విద్యా త్సతం హరిదేహినామ్॥

౨౯- య త్సు స్యా న్స్తోహసంయుక్త మవ్యక్తం విషయాత్మకమ్

అప్రత్యక్షం వ విజ్ఞేయం తమ స్త దుపధారయేత్॥

౩౦- శ్రయాణా మపి చై తేషాం గుణానాం యః ఫలోదయః

అగ్ర్య మధ్యోజఘన్య శ్చ తంప్రసత్యో మ్య కేవలః॥

౩౧- వేదాభ్యాస స్తపో జ్ఞానం శౌచ మింద్రియనిగ్రహః-

ధర్మక్రియా త్తవంతా చ సాత్త్వికం గుణలక్షణమ్॥

౩౨- ఆరంభరుచితా భైర్య మసత్కార్య పరిగ్రహః-

విషయోపసేవా చా జస్రం రాజసం గుణలక్షణమ్॥

౩౩- లోభః స్వప్నో దృతిః క్రూర్యం నాస్తిక్యం చిన్నవృత్తితా

యాచిష్టుతా ప్రమాదశ్చ రాజసం గుణలక్షణమ్॥

౩౪- శ్రయాణామపి చై తేషాం గుణానాం త్రిమణిష్ఠితామ్-

భరం సామాసికం జ్ఞేయం క్రమశో గుణలక్షణమ్॥

౩౫- యక్మూర్ణ కృత్వా కుర్వం శ్చ కరిష్యంతైచ్చవ లజ్జతి-

తద్ జ్ఞేయం విదుషా సర్వం తామసం గుణలక్షణమ్॥

౩౬- యేనా స్త్రిక కర్మాణాంకే ఖ్యాతి మిచ్ఛతి పుష్కలామ్

నచ శోచత్య సంపత్రై త ద్విజ్ఞేయం తు రాజసమ్॥

౩౭- య త్సర్వేణే చ్ఛ్మః జాతుం య స్సలజ్జతి చా చరణ-

యేన తుష్యతి చా త్నా స్య త త్స త్త్వగుణలక్షణమ్॥

౩౮- తమసో లక్షణం కామో రజస స్త్వధా ఉచ్యతే-

సత్త్వస్యలక్షణంధర్మః శ్రై యమేహంయథోచ్యతమ్॥

౩౯- యేన యాం స్తు గుణేనై షాం సంసాగాః ప్రవద్యతే

తా సమాసైః వత్సామి సర్వస్యా స్య యథాత్రసమి

—సాత్త్విక రాజసతామస ప్రాప్య గతినిర్ణయః—

౪౦- దేవత్వం సాత్త్వికా యాంతి మనుష్యత్వం చ రాజసాః

తిర్యక్త్వం తామసా నిత్య మిశ్యేషా శ్రీధా గతిః॥

౪౧- శ్రీధా శ్రీధై షాం తు విజ్ఞేయా గణితీ గాః-

అథమా మధ్యమా గ్రాహ కనువిద్యావిశేషతః॥

౪౨- స్థావరాః శృణుకీహ శ్చ మత్స్య స్స గ్వా స్స కచ్చపాః-

పశవ శ్చ శ్మశా శ్చైవ జఘన్యా రామసి గతిః॥

౪౩- హస్తినశ్చ తురంగాశ్చ సూక్రా మ్లేచ్ఛాశ్చ గహికాః

సింహా వ్యామ్ర వరాహా శ్చ మధ్యమా రామసి గతిః॥

౪౪- చారణా శ్చ మపణ్డా శ్చ బురమాశ్చైవ దాభిరాః-

రక్షాంసి చ పిశాచా శ్చ రామసీమా తమా గతిః॥

౪౫- ఝల్లా మల్లా నటాశ్చైవ పురుషా శ్చ స్తవృత్తయః-

భూతపానప్రసక్తా శ్చ జఘన్యా రాజసీ గతిః॥

౪౬- గాజానః క్షత్రియా శ్చైవ రాజ్ఞాం శ్చైవ పురోహితాః-

వాచయన్థప్రథానా శ్చ మధ్యమా రామసి గతిః॥

౪౭- గంధర్వా గుహ్యాకా యతౌ విబుధానుచరాశ్చ యే-

తతైవా పురస స్స గ్వా రామసూ తమా గతిః॥

౪౮- తాపసా యతయో విప్రా యేచ వైశావికా గణాః-

నక్షత్రాణి చ దైత్యా శ్చ ప్రళమాసాత్త్వికీ గతిః॥

౪౯- యజ్ఞాన యుషయో దేవా వేదా బ్యోతీషి వర్ణిరాః

పితర శ్చైవ సాధ్యాశ్చ ద్వియా సాత్త్వికీ గతిః॥

౫౦- బ్రహ్మే విశ్వస్థవో ధర్మో మహా నవ్యక్త మేవచ-

క్షత్తమాం సాత్త్వికీ మేతాం గతి మాహు వానీషిణాః-

౫౧- ఏష సర్వ స్సముద్భిష్ట స్త్రిప్రకారస్య కర్షణాః-

త్రివిధస్త్రివిధః కృత్స్నః సంసార స్సార్వభౌతికః॥

౫౨- ఇంద్రియాణాం ప్రసంగేన ధర్మశాస్త్ర సేవనేవచ-

పాపా నయంతి సంసారా నవిద్యానో నరాధమాః-

౫౩- యాంయాం యోనింతు జీవోయం యేనయేనేహ క్షణా

ప్రయతో యాతి లోకేస్తిం సైత శ్చిర్వం నిబోధతి॥

••జీవోయేనకవః కణాయాంయోగం ప్రాప్నోతి తస్మిన్దయః••

౨౪- బహుళావర్షగణాః ఘోరాన్మరకాః ప్రాప్యశత్రయాత్

సంసారాః ప్రతిపద్యంతే మహాపాతకన స్త్విమాన్॥

౨౫- శ్వసూకరఖరోస్త్రాణాం గోజావిష్కృగపక్షిణామ్-

చండాలపుక్కుసానాం చ బ్రహ్మహోయోని నృశ్శ్చ॥

౨౬- క్షిమికీటపతంగానాం విద్యుజాం చైవ పక్షిణామ్-

హింస్రాణాం చైవ సత్త్వానాం సురాపో బ్రాహ్మణో

ప్రజేత్ ॥

౨౭- బాతాహిసరటానాం చ విరగ్చ్ఛించాం బుచ్చాణామ్-

హింస్రాణాం చ పితౄణాం చైవో విప్ర సుహృదః॥

౨౮- తృణగుల్మ లతానాం చ శ్రవ్యాదాం దృష్టి శామపి-

క్రూర శర్మకృతాం చైవ శశశౌ గురుతృణః॥

౨౯- హింస్రా భవంతి శ్రవ్యాదాః కృశాయో భద్ర్యభిక్షుః-

పరస్పరానినః ప్రేనాః ప్రేతాం త్యసీని పేషిణః-

౩౦- సంయోగం పరిత్యే గత్యా పరస్యైవ చ యోషితమ్-

అపహృత్య చ విప్రస్వం భవతి బ్రహ్మరాక్షసః॥

౩౧- హణిముక్తాస్త్రనాథౌని హృత్వా లోభేన మానవః॥

వివిధాని చ రిక్షాని జాయతే హేమకర్మణః॥

౩౨- ధాన్యంపృశ్వాభవత్యాదుః కాంస్యంహః సోజలంశ్లవః-

మధు దంఠః పయః కాకో రసం శ్వా నకులః శ్శూమ్

౩౩- మాంసం గృధ్రో వహతి వద్ధు స్తైలం తైలపయః శిగః-

చీరీవాక స్తు లవణం ఒలాకా శేలుని దక్షి॥

౩౪- కాశేయం తిత్తిరి వృశ్వా త్మోమం హృత్వాశు దధ్యరః

శార్పాసతాంతవం శ్రాంచో గొధాగాంవాగ్నిదోగ దమ్-

౩౫- చుచ్చంఘరి శ్శుభా గంధా శత్ర శాకంతు బహిశణిః-

శ్వావిత్ కృతాన్నం వివిధ మకృతాన్నంతు శల్యకః॥

౩౬- ఒకో భవతి శ్శ్వాగ్నిం గృహకారీ హ్యుపస్కరమ్-

రకాని హృత్వా వానాంసే జాయతే జీవజీవకః॥

- ౬౭- వృకో వృశేభం వ్యాఘ్రో శ్వః ఫలమూలంశు మగ్ధట్టః
స్త్రీ మృత్యుః స్తోకకో వారి యానా న్యుప్రేః పశూ నజః-
- ౬౮- యద్వా తద్వా పగద్రవ్య మపహృత్య బలా న్నరః-
అవశ్యం యాతి తిర్యక్త్వం జగద్వై వా హుశం హవిః॥
- ౬౯- స్త్రీ యో ప్సేతేన క త్పేన హృత్వా దోష మ వాపుయః-
ఏతేషా మేవ జంశూనాం భార్యా త్వ ముప శూంతి తాః॥
- ౭౦- స్వేభ్య స్వేభ్య స్తుకమభ్యశ్పు గ్న శావర్ణాహ్య నాపది-
పాపానా సంస్మశ్య సంపారా ప్రేష్యతాం యాంతి
శత్రుషు॥
- ౭౧- వాంతా శ్యుల్కాముఖః ప్రేతో విప్రౌ ధర్మాత్స్వకా
చ్చ్యుతః-
అశేధ్యమణపాశీ చ క్షత్రియః కటపూతనః॥
- ౭౨- మైత్రాక్ష జ్యోతికః ప్రేతో వైశ్యో భవతి పూయబుక్-
చైలాశకశ్చ భవతి శూద్రో ధర్మాత్స్వకా చ్చ్యుతః
- ౭౩- యథాయథా నిషేవంతే విషయా విషయాత్మకాః-
తథాతథా కుశలతా లేషాం లేషూ పజాయతే॥
- ౭౪- లేభ్యా సాత్కమణా లేషాం పాపానావల్పబుద్ధయః-
సంప్రాప్నువంతి దుఃఖాణి తాసుతాస్వహ యోనిషు॥
- ౭౫- తామిప్రాదిషు చో గ్రేషు నరకేషు వివర్తనమ్-
అసివస్రవనాదీని బంధనచ్ఛేదనాని చ॥
- ౭౬- వివిధా శ్చైవ సంపీడాః కాకోలూకై శ్చ భక్షణమ్-
కరంభవాలుకాతాపా కుంభీపాకాంశ్చ దారుణాన్॥
- ౭౭- సంభవాం శ్చ వియోనీషు దుఃఖప్రా యాసు నిత్యశః
శీతాతపాభిషూతాం శ్చ వివిధాని భయాని చ॥
- ౭౮- అసకృ గ్ధర్షవాసేషు వాసం జన్త చ దారుణమ్-
బంధనానిచ కష్టాని పరప్రే ష్యత్వ మేవచ॥
- ౭౯- బుధుప్రీయవియోగాం శ్చ సంవాసంచైవ దుఃఖానైః-
క్రవ్యాగ్దనం చ నాశం చ మి శ్రామిత్రస్యచా గ్ధనమ్-
- ౮౦- జరాం చైవా చ్రతీకారాం వ్యాధిభి శ్చో పవీషనమ్॥

క్షేణం శ్చ వివిధాం స్తాంస్తా స్తృత్య మేవచ దుర్జయమ్

౮౧- యాద్యశేన తు భావేన యద్యత్కర్మణ నిమేవతే

తాద్యశేన శరీరేణ తత్ర త్ఫల ముపాశ్నుతే॥

౮౨- ఏష సర్వ స్సముద్భిష్టః కర్మణాం వః ఫలోదయః

నై శ్చేయినం కర్మణః కిం విప్రస్యే మం నిబోధత॥

— శ్చేయినం నిశ్చేయినకర కర్మణాణామః —

౮౩- వేదా భ్యాస స్తపో జ్ఞాన మింద్రియాణాం చ సంయమః

అహింసా గురుసేవా చ నిశ్చేయినకరం ఛరమ్॥

౮౪- సర్వేషా మపి చైతేషాం శుభానామిహ కర్మణామ్

కించి శ్చేయినస్కరితరం కర్మోక్తం పురుషం ప్రతి॥

౮౫- సర్వేషా మపి చైతేషా మాత్మజ్ఞానం పరం స్మృత్యం

తథ్యగ్ర్యం సర్వవిద్యానాం ప్రాప్యతేహ్యమృతంతతః॥

౮౬- షణ్ణా మేషాం తు సర్వేషాం కర్మణాం ప్రేత్యచేహచ

శ్రేయస్కరణం జ్ఞేయం సర్వదా కర్మణ వైదికమ్॥

౮౭- వైదికే కర్మ యోగేతు సర్వాణ్యేతా న్యశేషతః

అంత భవంతి క్రమశః స్తస్తిం స్తస్తి క్రియావిధౌ॥

౮౮- సుఖాభ్యుదయికం చైవ నైశ్చేయినక మేవచ-

ప్రవృత్తం చ నివృత్తం చ నివిధం కర్మణ వైదికమ్॥

౮౯- ఇహాచా ముత్రనా కావ్యం ప్రవృత్తం కర్మకీర్త్యతే

నిష్కామం జ్ఞాన పూర్వం తు నివృత్త ముపదిశ్యతే॥

౯౦- ప్రవృత్తం కర్మణ సంసేవ్య దేవానా మేతి సామ్యతామ్

నివృత్తం సేవమానస్తు భూతా న్య త్యేతి పంచవై॥

౯౧- సర్వభూతేషు చాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని-

సమం పశ్యన్నాత్మయాజీ న్వారాజ్య హరిగచ్ఛతి॥

౯౨- యథోక్తా న్యపి కర్మాణి పరిహాయ ద్విజోత్తమః

ఆత్మజ్ఞానే శమే చ స్యాద్వేదా భ్యాసే చ యత్నవాన్

౯౩- పతద్ధి జన్మసాఫల్యం బ్రహ్మణస్య విశేషతః

ప్రాప్త్యైతత్కృతకృత్యోహి నివిజోభవతినాన్యథా

—* వేదశాస్త్రఫలాదివిచారః శ్లో—

౯౪- పితృదేవమనుష్యాణాం వేదశ్చక్షుః సునాతనమ్-

అపిక్యం చాప్రమేయం చ వేదశాస్త్రమితి ధీతిః॥

౯౫- యా వేదబాహ్యైః శ్రుతయో యాశ్చకాశ్చ కృత్యైః

సగవస్తోనిచ్చుః ప్రేక్ష్యతమోఽస్మాహితాః స్మృతాః॥

౯౬- ఉత్పన్నంతే చ్యవంతే చ యావ్యతో న్యాని కానితో

అస్మద్వాక్రాలికతయా నిష్కలా న్యన్మతాని చ॥

౯౭- దాక్షిన్వర్త్యంశ్రయోతో కాశ్చ త్వారిశ్చ శ్రమాః పృథక్

కూటం భవద్భవిష్యచ్చ సర్వం వేదాత్ ప్రసిద్ధ్యతే॥

౯౮- శ్లోః స్మృత్యుపాపశ్చ రిపో గంధర్వపంచనః-

వేదాదేవ ప్రసూయంతే ప్రచూలిగుణిమహతః॥

౯౯- విభజిత సర్వభూతాని వేదశాస్త్రం సనాతనమ్-

తస్మాదేతత్పరం మన్యేయజ్జంతో రన్యసాధనమ్॥

౧౦౦- సైనాపత్యం చ రాజ్యం చ దండనెత్పత్వ మేవచ-

సర్వభూకాశివశ్యం చ వేదశాస్త్రవిదహాః॥

౧౦౧- యథా జాతబలా వహ్నిర్వహత్యా గ్రానపిద్రుమాణా

తథా దహతి వేదజ్ఞః కర్మజం దోషమాశ్మనః॥

౧౦౨- వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞో యత్ర తత్రా శ్రమో వసన్

బ్రహ్మైవ లోకే తిస్థన్ స బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥

౧౦౩- అష్టభ్యో గ్రంథినిః శ్రేష్ఠో గ్రంథిభ్యో ధారిణోవరః

ధారణ్యో జ్ఞానః శ్రేష్ఠో జ్ఞానభ్యో వ్యవసాయినః॥

౧౦౪- తపో విద్యాద విప్రస్య నిశ్చయసకరిం పరమ్-

అపసా కల్భిషం హంతి విద్యయా మృత మశ్నుతే॥

౧౦౫- స్రవ్యతీం చా నుమానం చ శాస్త్రంచవిపిధాగమమ్-

గ్రామం సువిదితం కాశ్యం ధర్మశుద్ధి మభీష్టుతా॥

౧౦౬ ఆక్షిణం ధర్మోపదేశం చ వేదశాస్త్రవిరోధినా-

యస్తకేశానానుసంధతే స ధర్మం వేద నే తరణే

౧౦౭- నైఃశ్రేయస మిదం కర్మ యథో దిత మశేషతః

మానవస్యా స్య శాస్త్రస్య రహస్య ముపదిశ్యతే॥

— శ్లో ౧౦౮ కర్మమనంతరయనిర్ణయక్రమః శ్లో —

౧౦౮- అనామ్నా తేషు ధర్మము కథం స్యా దితిచే ద్భవేత్

యంశీష్టా బ్రాహ్మణాబ్రాహ్మ్య సుధర్మస్సాన్వితశంతః

౧౦౯- ధర్మేణా ద్విరోయై స్తు వేద స్సపరిబంహణః-

తే శీష్టా బ్రాహ్మణా జ్ఞేయాః శ్రుతిప్రత్యక్షహేతవః

౧౧౦- దశా వరా వా మష ద్యం ధర్మం పరికల్పయేత్-

త్ర్యవరా వాపి పృథిస్తా తం ధర్మం సఽచాలయేత్

౧౧౧- త్రైవిద్యో హేతుక స్తక నైరుక్తో ధర్మపారకః

త్రయశ్చాశ్రమిణః పూర్వే పరిషత్స్యా ద్దశావరా-

౧౧౨- యుగ్వేదవి ద్యజుశ్చ చ సామవేదవి దేవచ-

త్ర్యవరా పరిపద్ జ్ఞేయా ధర్మసంశయనిర్ణయే॥

౧౧౩- ఏకోప వేదవిధ్ధర్మం యం వ్యవస్థే ద్విజోత్తమః-

స పిజ్ఞేయః పరో ధర్మో నా జ్ఞానా ముదితో యుతైః

౧౧౪- అవ్రతానా మమంత్రాణాం జాతి మాత్రోపజీవినామ్

సహస్రశ స్సమేతానాం పరిషత్త్వం స విద్యతే॥

౧౧౫- యిం ఎనంతి తమోభూతా మూర్ఖా ధర్మమతద్విగః

తత్త్వం శతథా భూత్వా తద్వక్త్రా ననుగచ్ఛసి॥

౧౧౬ ఏత ద్దోషహితం సర్వం నిశ్చేయసకరం పరమ్-

అస్మా దప్రచ్యుతో విప్రః ప్రాప్నోతి పరమాం గతిమ్

౧౧౭- ఏవం స భగవాన్ దేవో లోకానాం హితకామ్యయా-

ధర్మస్య పరమం గుహ్యం వామేదం సర్వముక్తవాన్

— శ్లో ౧౧౮ త్త్వ విచారః శ్లో —

౧౧౮- సర్వ మాత్మని సంపన్నే త్పచ్చ సద్వ సమాహితః

సగ్వం హ్యత్తని సంపశ్య న్నా భక్తే కురుగే మనః॥
౧౧౯- ఆత్మైవ దేవతా స్సర్వా స్సగ్వ మాత్మ న్యవస్థితమ్.

ఆత్మాహి జనయత్యేహం కర్తయోగం శరీరణామ్॥
౧౨౦- ఖం సన్నివేశయే త్తేషు చేష్ట-స్పృశనే నిలన్మ్.

ప జ్ఞో దృష్ట్యోః పరంతేజఃస్నేహేహా గాఢమూహితమ్॥
౧౨౧- మనసేం దుం దిశః శ్రోత్రేక్రాంతే విష్ణుం బలేశ్వరమ్

వాప్యగ్నిం మిశ్ర ముత్సగ్నే ప్రజనే చ ప్రణాతమ్.
౧౨౨- ప్రశానితారం సర్వేషా మాణీయాంస వ శ్లో రపి॥

రుక్మాభం స్వప్నధీగ్మ్యం విద్యా శ్చం పురుషం పదమ్.
౧౨౩- ఏత మేకే పదంత్య గ్నిం మను మాన్యే ప్ర జాపతిమ్.

ఇంద్ర మేకే పరే ప్రాణ మపరే బ్రహ్మ శాశ్వతమ్॥
౧౨౪- ఏష సర్వాణి భూతాని పంచభి ర్వృష్య మూర్తిభః

జన్తవృద్ధిక్షయై గీత్యం సంసారయతి చక్రవర్త॥
౧౨౫- ఏవం యి స్సర్వభూతేషు పశ్యే త్యా త్తాని మాత్మనా

స సర్వ సమతా మెత్య బ్రహ్మ భృత పరం పదమ్.
౧౨౬- ఇత్యేత న్నానవంశాస్త్రం భృగుప్రోక్తం పఠకద్విజః

భవత్యాచారి వాన్నిత్యంయథేష్టాంప్రాపుయాద్ధర్మమ్
ఇతి మానవే -ధర్మశాస్త్రే-

భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయామ్.
ద్వాదశోధ్యాయః.

